

MENEMENCIOĞULLARI İLE İLGİLİ ARŞİV BELGELERİ I

YILMAZ KURT*

Menemencioğulları, XIX. yüzyılda Karaisalı kazâsında Çiçeli (Çeçeli) köyü merkez olmak üzere ortaya çıkmış ve Çukurova'da önemli roller üstlenmiş bir Türkmen aşiretidir¹. Menemencioğulları adı bazı arşiv belgelerinde Melemencioğulları şeklinde dahi geçmektedir. Bu Türkmen ailesinin nereden gelerek bölgede etkinlik kazandığı kesin olarak bilinmiyor. Rivâyete göre ilk dedeleri Habib Çelebi'nin XVIII. yüzyılın başlarında İzmir'in Menemen ilçesinden göçü ile birlikte Çukurova'ya gelmiş olması sebebiyle bu adı almışlardır². Faruk Sümer ise Menemencioğulları'nın asıl isimlerinin Melemencioğulları olduğunu ve bunların Menemen kasabasıyla hiçbir ilgileri olmadığını, İçel taraflarından geldiklerini öne sürmüştür³.

Konar-göçer aşiretler açısından Çukurova bir özellik arz etmekteydi. Anadolu sancaklarından çoğunda fetihten kısa bir süre sonra köy yerleşimine geçildiği halde Adana'da XVI. yüzyılın sonlarında bile halkın % 85'i konar-göçer bir hayat yaşamaktaydı⁴. Bu durum 1865 yılında Fırka-i

* A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

¹ Aşiret Adana, Maraş, Kayseri, Tarsus, Konya, Niğde, İçel, Antalya (Teke) çevresinde Menemenci veya Melemenci adıyla yaşayan konar-göçer Yörügân tâifesindedir. Bkz.: Cevdet Türkay, *Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatlar*, İstanbul 1979, s. 118.

² Menemencizâde Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi*, (Telif tarihi 1860, İstinsah tarihi 10 Kânûn-ı evvel 1310 / 23 Aralık 1894), s. 6-7.

Bu elyazması nüshanın aslının kimde olduğunu ve kaç nüsha istinsah edildiğini bilmiyoruz. Faruk Sümer, "Fırka-i İslahiyye tarafından İstanbul'a getirilen son Melemenci beği Hacı Ahmet Beğ , bize bu ailenin tarihine ait değerli bir hatırat bırakmıştır ki, bu Türkiye tarihinde eşine çok az rastlanan bir vakı'adır" dedikten sonra, "Bu eser gerekli haşiyelerle pek yakında tarafımızdan yayınlanacaktır" dipnotunu düşmüş olmasına rağmen (Bkz.: Faruk Sümer, *Oğuzlar*, 3. Bs., İstanbul 1980, s. 196.) 1980 yılından bugüne kadar böyle bir eser yayınlanmamıştır. Sözü edilen nüshanın ise orjinal nüsha olup olmadığı anlaşılabilir. Bizde bulunan nüsha Doç. Dr. Ali Birinci vasıtasıyla Mevki Hastanesi Başhekimisi olan Tuğ.Gn. Metin Denli'den alınmıştır. Yayına hazırladığımız bu eser Akçağ Yayınevi tarafından bastırılmıştır..

Menemencioğulları Tarihi 'nde 1850-1851 yıllarında Adana Valisi bulunan İşkodralı Mustafa Paşa'nın elinde bulunan *Soğancızade Tarihi* 'ne dayanılarak Menemencioğulları'nın Süleyman Şah ile birlikte Horasan'dan geldikleri ve Karaisalı çevresine yerleştikleri rivâyetine yer verilmiştir. Ancak kitabı yazdıran Ahmed Bey'in görüşü Menemen'den gelerek buralara yerleştikleri yönündedir. *Soğancızade Tarihi* adlı kitabın yazarı belirtilmemiştir. Yaptığımız araştırmada da böyle bir kitaba rastlanmamıştır.

³ Merhum Sümer, Melemencioğulları'nın İç-il (İçel) bölgesinden gelmiş Bozdoğanlar aşiretinin bir kolu olduğunu yazar. Sümer'e göre (s. 196) bunlar önce Tarsus yakınlarındaki Kusun bölgesine, sonra da Karaisalı yöresine göç ettiler. Melemen adı da "melemen" yemeğini seven bir kimseden gelmektedir. Adın "Menemenli" değil de "Menemenci" veya "Melemenci" şeklinde yazılması da bunu doğrulamaktadır. C. Türkay'ın verdiği bilgilerden (a.g.e., s. 118) aynı yörede yaşayan Melemenci, Menemenci, Menemencioğlu, Menemenli (Menemenlü) adlarıyla ayrı aşiretler varmış gibi anlaşılmaktadır.

⁴ 1572 yılında Adana sancağında bulunan 21.110 vergi nüfusunun 18.020'si cemaat halinde yaşamaktaydı. Karaisalı kazası köy yerleşiminin olmadığı, tamamı cemaatlerden oluşan bir kazâ idi. Bkz.: Yılmaz Kurt, *XVI. Yüzyıl Adana Tarihi*, Ankara 1992, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış doktora tezi, s. 78.

İslâhiyye'nin konar-göçer aşiretleri devlet zoruyla toprağa tam olarak yerleştirmesine kadar devam etti⁵.

1608 yılına kadar yurtluk ve ocaklık olarak Ramazanoğulları sülâlesinin elinde bulunan Çukurova, Pir Mansur Bey'in görevden ayrılması veya alınmasından sonra İstanbul'dan gönderilen valilerle yönetilmeye başlamıştı⁶. Bölgede yüzlerce yıl hüküm süren "bey" ailesinin ortadan kalkması ve Osmanlı Devleti'nin duraklama dönemiyle birlikte timarların mukâta'aya dönüşmeye başlamış olması bölgedeki karışıklıkların artmasına sebep oldu. Bunun sonucu olarak XVIII. yüzyılın sonlarından başlayarak Kozan'da Kozanoğulları; Payas'da Küçükaliogulları; Karaisalı'da Menemencioğulları gibi aşiret ağaları diğer aşiretleri de yanlarına alarak bölgenin yönetiminde etkili olmaya başladılar.

Bu makâlenin esas amacı Çukurova tarihinde önemli siyasî roller üstlenmiş olan Menemencioğulları aşireti hakkındaki bir kısım arşiv belgelerini yayınlamaktır. Bu çerçevede biz Menemencioğulları konusunu bir Türkmen aşiretinin siyasî faaliyetleri olarak ele alıyor a'yân ve a'yânlık konusundaki tartışmaların derinliğine dalmak istemiyoruz.

1559'dan itibaren Anadolu'ya yayılan kapıkulları ile askerilerin ve emeklilerin murâbaha ve iltizâm yoluyla iktisâdî yönden güçlenerek a'yânlar sınıfına katılmasıyla a'yânlığın toplum içerisindeki önemini arttırdığını bilmekteyiz⁷. Hazineyi zor durumdan kurtarmak için 1694 yılından başlayarak mâlikânelerin kayd-ı hayat şartı ile verilmeye başlaması a'yânların güçlenmesinde önemli rol oynadı⁸. McGowan, bu gelişmeye bakarak XVIII. yüzyılı a'yânlar çağı olarak adlandırmaktadır⁹. II. Mahmud tahta çıktığı zaman Osmanlı eyâletlerinde yarı bağımsız a'yânlar türemişti. Bunların çoğu Rumeli'de bulunuyorlardı ve İstanbul'a olan yakınlıkları sebebiyle daha önemli siyasî roller üstlenmişlerdi¹⁰. Karal'ın Rumeli a'yânları hakkında daha geniş bilgi vermesi, Çukurova'daki a'yânlardan bahsetmemesi de bu yüzden olmalıdır.

XVIII. yüzyıl ortalarına doğru, Bâbüâli'nin taşradaki gücünün giderek azalması ve bir a'yân ailesinin kendi bölgesinde devamlı olarak yöneticilik yapması sonunda âdeta bir hânedan hüviyeti taşıyan büyük aileler ortaya çıktı¹¹. Bunlardan bir kısmı bağımsız çalışmalara konu oldu ve son yıllarda "A'yânlık" ve "A'yânlar" hakkında yapılan çalışmalar oldukça fazlalaştı¹².

Çukurova'da gördüğümüz a'yân ailelerinden Küçükaliogulları hakkında bazı çalışmalar yapılmışsa da¹³ Kozanoğulları ve Menemencioğulları hakkında hemen hemen hiçbir çalışma

⁵ Firka-i İslâhiyye'nin iskânı hakkında bkz.: Ahmed Cevdet Paşa, *Ma'rûzât*, Haz. Yusuf Halaçoğlu, İstanbul 1980; Aynı yazar, *Tezâkir*, Tezkire 27, Haz. Cavid Baysun 2. Bs., Ankara 1986; Yusuf Halaçoğlu, "Firka-i İslâhiyye ve Yapmış Olduğu İskân", *İÜEF Tarih Dergisi (TD)*, XXVII (1973), s.1-20; Paul Dumont, "1865 Tarihinde Güney-Doğu Anadolu'nun İslâhı", *İÜEF Tarih Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 10-11 (1979-1980), İstanbul 1981, s. 369-394.

⁶ Geniş bilgi için bkz.: Y. Kurt, *XVI. Yüzyıl Adana Tarihi*; Faruk Sümer, "Çukur-ova Tarihine Dair Araştırmalar (Fetihden XVI. Yüzyılın İkinci Yarısına Kadar)", *DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi (TAD)*, I/1 (1963), s. 1-113.

⁷ Özcan Mert, "A'yân", *DİA*, c. 4, İstanbul 1991, s. 196.

⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "A'yân", *İA*, c. 2, 5. Bs., İstanbul 1979, s. 41; Ö Mert, "A'yân", s. 196; Suraiya Faroqhi, "Crisis And Change, 1590-1699", *An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914*, ed. Halil İnalçık-Donald Quatart, Cambridge 1994, s. 567.

⁹ Bruce Mc Gowan, "The Age of the Ayans, 1699-1812", *An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914*, ed. Halil İnalçık-Donald Quataert, Cambridge 1994, s. 642.

¹⁰ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, c. V, 4. Bs., Ankara 1983, s. 154.

¹¹ Ö. Mert, "A'yân", s. 196.

¹² Yücel Özkaya'nın *Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayânlık*, Ankara 1994 isimli kapsamlı çalışmasından sonra Yuzo Nagata'nın *Tarihte Ayânlık Karaosmanoğulları Üzerinde Bir İnceleme*, (Ankara 1997, Türk Tarih Kurumu Yay.) isimli eseri ile Bruce McGowan'ın "The Age of the Ayans 1699-1812", isimli makalesi yayımlanmıştır. McGowan bu makalesinde "The Elites and Their Retinues" adlı bölümde (s. 658-679) a'yânlar üzerinde durmuştur. Nagata, a'yân konusunda yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiş ve özellikle a'yânların ekonomik güçlerinin kaynağı olarak çiftlikler ve mukâta'alar konusunu incelemiş Çukurova a'yânlarından hiç söz etmemiştir.

¹³ Mahmut H. Şakiroğlu, "Çukurova Tarihinden Sayfalar 1. Payas Ayânı Küçük Ali Oğulları", *DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, XV/26 (1991), s. 103-139.

yapılmamıştır¹⁴. Menemencioğulları hakkında bilinenler Kasım Ener ve Faruk Sümer'in verdiği bilgilerle sınırlı kalmıştır. Merhûm Faruk Sümer'e göre İçel taraflarından gelerek önce Tarsus sonra Adana yöresine yerleşen Bozdoğanlar'ın önemli oymaklarından birisi de Menemencioğulları idi¹⁵. Hatta Kerimoğulları diye anılan oymak da Bozdoğanlar'ın bey ailesinin yaşadığı oymak olup Kütük Bozdoğan diye anılmaktaydı. "Kütük" diye anılmasının sebebi diğer Bozdoğanlar'ın bu ana oymaktan ayrılarak gitmiş olmasındandır¹⁶. Kasım Ener'in verdiği bilgilerin bir kısmı Adana Şer'iyeye Sicili 8 numaralı deftere dayanmakta ise de çoğunluğu *Menemencioğulları Tarihi*'nin bazı bölümlerinin özetlenmesinden ibarettir¹⁷. Bozdoğanlar'a ait en eski bilgi 1706 yılına ait olup Kerimoğlu Halil'in Karaman Beylerbeyi tarafından yakalanması ile ilgilidir¹⁸.

1713 yılında Teke, İç-il ve Alaiyye çevresindeki bazı cemaatlerin Kıbrıs'a sürgün edilmeleri için gönderilen hükümlerde birçok kadı ve sancakbeyleri yanında, "Bozdoğan cemaatlerinden Kara Hacılı, Kürkcülü, Tekelü ve Menemenci (Melemenci) vesair iş erleri me'mur edilmişti"¹⁹.

Tezâkir isimli kitabında Ahmed Cevdet Paşa, Menemencioğlu Ahmed Bey'in Fırka-i İslâhiyye'ye gelip isbat-ı vücûd etmemesi üzerine yakalanarak İstanbul'a sürgün edildiğini ve ayda 5.000 gurusu ma'âş bağlandığını yazar²⁰. Fransız seyyah Langlois'nun 1860 yılı için verdiği listeye göre Menemenci oymağı 3.000 hâne nüfus ile Çukurova'da yaşayan oymakların en kalabalığıdır²¹.

Türk sülâle tarihi geleneğine aykırı olarak bugün elimizde Menemencioğulları hakkında yazdırılmış özel bir aile tarihi ve bu aileyle ilgili yüzlerce arşiv belgesi vardır. Aslında XIX. yüzyıl boyunca bölgede bu derece etkili siyasî roller üstlenmiş bir aile hakkında kadı sicillerine geçmiş çok az belge bulunmasına karşılık Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde değişik kataloglarda tahmin ettiğimiz üzerinde belge bulunması bizi fazlasıyla sevindirdi²². İşte bu yazımızda sayısı 100'e yaklaşan bu kıymetli arşiv belgelerinden Hatt-ı hümayûn²³ tasnifinde bulunanları bilim aleminin istifadesine sunmak istiyoruz. Diğer tasniflerde yer alan belgeler ise aynı makalenin ikinci bölümü olarak en kısa zamanda yayınlanacaktır. Belgeleri tasnif numarasına göre değil de kronolojik sıraya göre vermenin daha doğru olacağını düşündük ve belgeleri buna göre tasnif ettik. Tamamını bilgisayara girmiş olduğumuz diğer tasniflerdeki belgelerin de yayımlanması ile konu bütünlüğü tamamlanacaktır.

¹⁴ Ahmed Cevdet Paşa, *Tezâkir* 'inde Küçükaliogulları ve Kozanoğulları hakkında oldukça tafsilatlı bilgi vermiştir. Bkz.: Tezkire 27, 2. Bs., Ankara 1986, s. 107 v.d.

¹⁵ Faruk Sümer, "Çukurova Tarihine Dair Araştırmalar (Fetihden XVI. Yüzyılın İkinci Yarısına Kadar)", *DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi (TAD)*, 1/1 (1963), s. 78; Yusuf Halaçoğlu, "Fırka-i İslâhiye ve Yapmış Olduğu İskân", *İÜEF Tarih Dergisi (TD)*, XXVII (1973), s.5-6. F. Sümer göre tahminine göre Bozdoğanlar XIV. yüzyılın sonlarından beri tarih sahnesinde olup muhtemelen 24 Oğuz boyundan İğdirler'e mensuptular.

¹⁶ Sümer, *Oğuzlar*, s. 196. Çukurova yöresi folklorunun toplayarak kıymetli bir eser ortaya koymuş olan merhum Ali Rıza Yalman (Yalkın), Yüreğir ovasına yerleşmiş olanlara Kütük Bozdoğanlı, geri kalan bölüklere de yalnızca Bozdoğanlı isminin verildiğini yazar. Bkz.: Ali Rıza Yalman (Yalkın) [Yalın], *Cenupta Türkmen Oymakları*, Hazırlayan: Sabahat Emir, c.II, Ankara 1977, s. 390.

¹⁷ Kasım Ener, *Tarih Boyunca Adana Ovasına (Çukurova'ya) Bir Bakış*, 7. Bs., İstanbul 1986, s. 280-301.

¹⁸ Sümer, *Oğuzlar*, s. 196.

¹⁹ Yusuf Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretleri İskân Teşebbüsü*, Ankara 1988, s. 113; Ahmed Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200)*, 2. Bs., İstanbul 1989, s. 149.

²⁰ Ahmed Cevdet Paşa, *Tezâkir*, s. 190. Burada sözü edilen Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi* isimli eserin müellifi olan Ahmed Bey'dir. Ahmed Bey İstanbul'un Beyoğlu (Bey Oğlanı) semtinden 625 kese akçaya bir konak almış ve oraya yerleşmiştir. Bkz.: *Menemencioğulları Tarihi*, s. 342.

²¹ Victor Langlois, *Voyage dans la Cilicie et dans les montagnes du Taurus*, Paris 1861, s. 21. Langlois'ya göre Menemenciler 80.000 koyun, 20.000 keçi, 18.000 sığır, 2.000 deveye sahip oldukları halde ünlü Kozan Oğlu aşiretinin 500 hanesi ve 7.000 koyunu bulunuyordu.

²² *Menemencioğulları Tarihi* isimli lisans tezini hazırlarken Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunduğu belgelerin bir fotokopisini bana veren kıymetli tez öğrencim Selver Doğan'a teşekkür ederim. Selver Doğan belgelerdeki bilgilerden yararlanmış, burada yayınlanan belgelerden bir kısmının fotokopisini örnek olmak üzere ek şeklinde tezine koymuş, belge neşri yapmamıştır.

²³ Bundan böyle, H.H. şeklinde kısaltılacaktır.

Hatt-ı Hümayûn (H.H.) tasnifinde yer alan 27 R 1215 (17 Eylül 1800) tarihli belge yayınladığımız belgeler içerisinde en eski tarihli olanıdır. Bu belgede Melemenci aşireti boybeyine, Karsantioğlu'na²⁴ ve Kara Hacılı boybeyine gönderilen fermanın söz edilerek bu aşiretlerin yaptıkları eşkiyalıkların önlenmesi için alınan ve alınması düşünülen tedbirler bildirilmektedir²⁵. Bu sırada Adana valisi Hüseyin Paşa ve Maraş valisi İsmail Paşa devlete karşı isyan eder bir tavır takındıklarından bunların açacağı bir gâilenin Çaparzade Süleyman Bey²⁶ vasıtasıyla önlenmesi düşünülmektedir²⁷. Adana ve Tarsus mütesellimleri ile Karsantioğlu aşiretinin de gerekli tedbirleri almaları isteniliyordu²⁸.

1810 yılında Menemencioğlu Hacı Nabi Bey Tarsus'a mütesellim atandıktan birkaç ay sonra Adana mütesellimi bulunan Hasanpaşaoğlu Ahmed Ağa Bey vefat etmiş; oğlu Hacı Mehmed Bey, Menemencioğulları'nın ve cümle halkın isteği üzerine babasının yerine mütesellim tayin olunmuştu. Hacı Mehmed Bey, Menemencioğlu Hacı Nabi Bey'in (bazı belgelerde Nebi Bey şeklindedir) kız kardeşi Hamide Hanım ile evli idi. Bu iki mütesellim durumlarını sağlamlaştırmak için önce kendilerine muhalif olan Küçükkoğulları (Küçükaloğulları)'nın üzerine asker göndererek onları dize getirdiler. Bunun üzerine Toroğlu, Tekelioğlu ve Kelinoğlu Yusuf Ağa çareyi kaçmakta buldular. Galipler Gökçeli, Ulaş, Elvanlı, Tekeli ve Mezidli kazalarına kendi voyvodalarını tayin ederek bölgedeki hakimiyetlerini perçinlediler²⁹.

1813 yılında Adana'ya vali olarak atanan Mustafa Paşa, 2 yıldan beri Adana'da vali ise de tüm yetki bölgede aşiret ve nüfuz sahibi olan Hasanpaşaoğulları ve Menemencioğulları'nın elinde bulunuyordu³⁰. Zamanla duruma hakim olan Mustafa Paşa önce Hacı Habib Bey'i Tarsus'tan uzaklaştırarak buradaki hakimiyetini pekiştirdi; sonra kethüdâsını Adana'ya mütesellim tayin edip burasını da Hasanpaşazâde'den almak istedi. Mustafa Paşa İstanbul'a yazdığı arzlarında Menemencioğlu ve Hasanpaşazâde'yi nifak çıkaran âsi kişiler olarak bildiriyor; buna karşılık bu iki eski mütesellim ise bölgedeki aşiretlere ve nüfuzlarına dayanarak İstanbul'a vali aleyhinde şikâyetçiler ve şikâyetnâmeler gönderiyorlardı³¹. XIX. yüzyıl başlarında ortaya çıkan bu durum, Türkmen aşiretleriyle dolu Çukurova'da aşiret reislerinin, İstanbul'dan gelen ve çoğunlukla devşirme asıllı olan idarecilere karşı bir tür direnişi idi. Bu bakımdan Yücel Özkaya'nın, "a'yânlık örgütü ile enderunlu yerine Türk memurlar taşraya yerleşmeye başlamışlardır" görüşü³² son derece isabetlidir³³.

²⁴ Aşiretin adı burada gayınla Garsantioğulları olarak yazılmasına rağmen diğer belgelerde kaf ile Karsantioğulları şeklinde geçmektedir.

²⁵ HH. 3367.

²⁶ Belgede Çaparzâde şeklinde yazılmışsa da Yozgat (Bozok)'da idareyi ele geçiren ünlü Cebbârzade'lerden Süleyman Bey olmalıdır. Bkz.: Y. Özkaya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayânlık*, s. 136-139. Özkaya, kelimeyi Capar-zâde olarak okumaktadır.

²⁷ Osmanlı devletinin iki eyalet paşasının cezalandırılması için bir a'yân ailesinden medet beklemesi III. Selim (1789-1807) döneminde başlayan ıslahat hareketleri sırasında merkezin gücünü kırmak gayesine yönelikti. Bkz. B. McGowan, "The Age of the Ayâns", s. 658.

²⁸ HH. 3367-A.

²⁹ *Menemencioğulları Tarihi*, s. 63-65.

³⁰ Beylanlı lakabıyla tanınan Mustafa Paşa 50-60 adamıyla Adana mansıbına gelmiş, kendisinde valiliğe yakışır debdebe ve dârât olmadığından Hasan Paşaoğlu eskiden olduğu gibi Adana'da başına buyruk hareket etmeye devam etmişti. Bkz. *Menemencioğulları Tarihi*, s. 65.

³¹ *Menemencioğulları Tarihi* 'nde anlaşmazlığın çıkış sebebi olarak Ereğli'de Bayburdlı Hasan Ağa isimli bir derebeyinin Konya valisi Çarhacı Ali Paşa'nın takibinden kaçarak Adana'ya sığınmış olması ve Habib Bey ile Hasan Paşazade'nin bunu valiye iade etmeyişleri gösterilmiştir. Aslında valinin bu iki mütesellim elinde oyuncak durumuna düşmüş olması gerçek çekişme nedeni idi.

³² Y. Özkaya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayânlık*, s. 306. Sayın Hocamız, mütesellimlik örgütünün XVI. yüzyılın ikinci yarısında da mevcut olduğu yolundaki fikrine (s. 99) katılmadığımızı da belirtmek isteriz. Burada yayınlamış olduğumuz belgeler a'yânlık ve mütesellimlik çekişmeleri yanında merkez ile taşradaki Türk aileler arasındaki anlaşmazlıkların sebepleri konusunda çarpıcı örnekler ortaya koyacaktır.

³³ Adana valisi olan Belenli Mustafa Paşa bir süre sonra bölgedeki durumunu daha da sağlamlaştırmış aslında kendi aralarında da nüfuz mücadelesi yapan aşiretlerden bir kısmının da desteğini alarak diğer serkeşlik eden aşiretleri yola getirmek

Bu sırada Menemencioğlu eski boybeyisi olan Hacı Habib Bey, kayını bulunan Hasanpaşazade Mehmed Bey ile birlikte isyan bayrağını kaldırmış ve üzerine ordu gönderilince karşı koyamayarak Milvan (Melvan) kalesine girip savunmaya geçmişti. Mustafa Paşa, olayları kısaca özetledikten sonra İstanbul'a kadar giden şikâyetçilere itibar edilmemesi konusunda İstanbul'a telkinde bulunmaktadır³⁴. Menemencioğulları Tarihi 'nde üzerinde en çok durulan ve Menemencioğulları'nın en büyük olayı işte bu Milvan kalesi savunmasıdır. Milvan kalesi Karaisalı'nın 19 km kuzeybatısında Çakıt suyu kenarında bir derbend kalesi olup XVI. yüzyıl boyunca hizmet gördüğünden bakımlı durumdaydı³⁵. 1815 yılında artık askeri niteliğini kaybettiğinden dolayı boş durumda bulunan kale, Adana valisi ile ilişkiler kötüye gitmeye başlayınca Menemencioğulları tarafından gizliden gizliye silah ve malzemeyle doldurulmuştu. Hacı Habib Bey'in isyanını bastırmak üzere harekete geçen Adana valisi Mustafa Paşa'nın istediği bir aded 22 çapındaki havan, lazım gelen mühimmât, usta (halîfe) ve askerlerle birlikte Galata'dan gemiye yüklenmişti. Menemencilerin İstanbul'da bulunan adamları Deli Fakı Hacı Bey'e de İstanbul'da eğlenmeyip memleketine gitmesi tenbih olunarak durum Adana valisine cevap olarak bildirildi³⁶.

Mustafa Paşa'nın Milvan kalesi kuşatmasında güvendiği tek şey vardı: Yaz geldiğinde kale içindeki sarnıçların suları bitecek, Menemencioğulları da kendiliğinden teslim olmak zorunda kalacaklardı. Mustafa Paşa'nın arzının tarihi 5 Mart 1815 olduğuna göre kuşatma birkaç aydan beri sürmektedir ve en az 6 ay daha sürecek gibidir. Ayrıca Paşa'nın bildirdiğine göre daha önce İstanbul'dan istenilen humbara ve havanlar gelmiş ve bu kuşatmada oldukça iyi iş görmektedir. Bu arada Hacı Habib Bey'in kayını Hasanpaşazade Mehmed Bey'e de Habib Bey'in işi görülünceye kadar ses çıkarılmamakta ve "emniyet ve istimâlet" verilmekteydi...

Hasanpaşazade Mehmet Bey bu istimâlet kağıtlarına inanmamış ve Mustafa Paşa'yı görevden aldirmek için Habib Bey'in kardeşi ve adamlarıyla bir olarak İstanbul'a gizlice kadınli erkekli 5-10 kişilik şikâyetçi grubu göndermişti. Bu adamlar daha önce gönderilmiş bulunan Deli Fakı nâmıyla meşhur Hacı Bey ile buluşacaklar ve Deli Fakı onlara rehberlik yapacaktı. İşte Mustafa Paşa, İstanbul'a giden bu şikâyetçilerin anlattıklarının ciddiye alınmasından ve bu şekilde makamından olmaktan korkmaktadır. 27 Mart 1817 tarihli belgede (özet olarak) Mustafa Paşa'ya, "hakkınızda olan güvenimiz tam ise de Karaisalı halkından alındığı iddiâ edilen 300 kese cerîme konusu doğru ise, bunu Padişah'a duyurmak zorunda kalacağız" denilmekteydi³⁷. Bu belgede yapılan özetlemeye göre İstanbul'a giden şikâyetçiler tamamen de haksız değildirlir. Hacı Habib Bey'in isyânı bastırılmış ve kendisi de fermanlı sayılmış olduğundan³⁸ bütün mal varlığının müsâderesi amacıyla Kapıcıbaşı Hasan Ağa özel mübâşir sıfatıyla Adana'ya gönderilmişti. Bir süre sonra görülen lüzum üzerine müsâderenin dozu ikinci bir fermanla yumuşatıldı. Buna göre muhallefâtan gümrük emini Osman Bey'e verilen 150.000 kuruş havâle dışında diğer malı ve mülkü çocuklarına teslim edilecekti. Bu

taktiğini izlemişti. Mesela Payas tarafında derebeylik yapan Küçükaliolu Dede Bey üzerine asker göndermiş, Maraş askerinin de yardımı ile Dede Bey yakalanarak Adana'da idam edilmişti. Bkz.: *Tezâkir*, 27, s. 130-131; Ahmed Vâsîf Efendi, *Mehâsinü'l-âsâr ve Hakâ'ikü'l-ahbâr*, Yayınlayan Mücteba İlgürel, İstanbul 1978, s. 330-331, 341.

³⁴ HH. 22643-A; HH. 22643-B, Adana valisi Mustafa Paşa'nın 23 R.A. 1230 (5 Mart 1815) tarihli arzı ve bu arzın özeti.

³⁵ Y. Kurt, *XVI. Yüzyıl Adana Tarihi*, s. 74. Milvan kalesi etrafında kurulan köye de bu sebeple Kaleköy adı verilmiştir. Bkz.: W. Robert Edwards, *The Fortification of Armenian Cilicia*, Washington 1987, s. 195. Milvan kalesinde yaşayan gayrimüslim halk 1519'da 21 nefer iken, 1536'da 33 nefer, 1572'de 75 nefere ulaşmıştı. Burada oturan halk kale hizmetinde buldukları için birtakım vergilerden muaf tutulmuşlardı. (Y. Kurt, aynı eser, s. 75).

³⁶ HH. 22634, Vezirin arzı ve arz üzerine yazılmış Hatt-ı hümayun.

³⁷ HH. 22624, 9 CA 1232 (27 Mart 1817) tarihli belge.

³⁸ Belgede Hacı Habib Bey'in idamından bahsedilmesi bir yanlışlık sonucudur. Hacı Habib Bey'in Mısır'a firar ettiğini ve Mısır Osmanlı savaşı sırasında Osmanlı tarafını tuttuğunu ileride göreceğiz.

emre rağmen Hasan Ağa ve bazı kimseler Habib Bey'in malını yağmalamaya devam etmişlerdi. Mübaşir Hasan Ağa, defteriyle birlikte İstanbul'a gönderdiği eşyalardan bir kısmını oğlu vasıtasıyla evine aldırması ve bir kısmını da satmıştı. Yapılan soruşturma sonucu işin doğruluğu anlaşılınca Hasan Ağa açığa alınarak İstanköy adasına sürgüne gönderildi. Ancak Hacı Habib Bey'in malları da geri ödenmedi.

1817 yılında Tarsus mütesellimi Halil Bey ile Tarsus halkı arasında çatışma çıkmıştı. Bu olayın anlatımı sırasında verilen bilgilerden 1817 yılında bölgede nüfus ve arazi tahriri yapıldığını ve Dergâh-ı âlî kapucubaşlarından Şakir Bey'in tahrir emini olarak görevlendirildiğini öğrenmekteyiz³⁹. 1820 yılında yine Menemenci aşiretinin boybeyisi bulunan Seyyid Nebi Bey⁴⁰ aşiretten bazı kişilerle birlikte mahkeme huzurunda vergi işine mübaşir tayin olunan Şakir Ağa huzurunda yılda 15.000 kuruş bağ ve arazi vergisi vermeyi kabul etmişti⁴¹.

1828-29 yılında iki önemli gelişme yaşandı. Birincisi Adana-Şam yolunda güvenliğin sağlanması hususunda bütün aşiretlerin boybeylerinin bir sened imzalayarak devlete güvence vermeleriydi⁴². İkinci önemli olay ise Hacı Habib Bey'in Adana a'yânlığından uzaklaştırılması için Adana'da bulunan konağına baskın düzenlenmesidir.

Adana mütesellimi İbrahim Ağa'nın girişimleri sonucu Payas, Misis, Kurtkulağı muhtarlarıyla bu havalide bulunan aşiret reisleri bir araya getirilmiş ve bunlarla bir sözleşme yapılmıştır. Sözleşmenin açık maddesi, sözleşmeye imza koyan kişiler Adana-Şam yolunda güvenliği sağlayacaklar ve bunu temin için de Küçükaliolu Mısırdık Bey af edilerek hapisten çıkarılacaktır. Sözleşmeye göre özellikle Payas yakınlarında "Ekrâd" eşkiyası yolları kesmekte, hacıları ve yolcuları soymaktadır. Bunu önleyecek tek kişi ise Mısırdık Bey olduğundan hapisten çıkarılması gerekmektedir. Sözleşmenin yazılı olmayan kısmında ise Menemencioğulları'na karşı bir ittifak oluşturulduğu açıkça görülmektedir. Bu senette Cerid aşireti, Karalar aşireti aşiret beyleri ile ihtiyarları yanında Küçükalioluğullarından Üzeyir a'yânı Mustafa Bey, Misis muhtarları, bütün Üzeyir ihtiyarları, Kurtkulağı ihtiyarları ve Kurtkulağı dizdârının imzaları bulunduğu halde Menemencioğulları'ndan hiç söz yoktur⁴³. Sözleşmenin gerçekte Menemencioğulları aleyhine yapıldığı kısa bir süre sonra ortaya çıkacak ve Adana'da Hacı Habib Bey'in konağı basılacaktır. Bu arada Adana valisi bulunan saray kapıcıbaşlarından Nurullah Bey huzurunda Hacı Habib Bey'in hesaplarına el konularak devlete 76.333 kuruş borcu tespit edilmiş, durum İstanbul'a iletilmiş ve 14 Muharrem 1244 (Temmuz 1828) tarihli fermanla bu para kendisinden istenilmiştir⁴⁴.

Mütesellim İbrahim Ağa'ya göre, Hacı Habib Bey aşiretlerin huzuru sağlamak için birlik oluşturmalarını hazm edememiş ve dimağındaki fitneyi gerçekleştirmek için Niğde'nin Bereketlü Ma'deni re'âyâsından Menemenci aşiretinden üç-beş yüz piyade ve süvariye geceleyin gizlice konağına getirtmiş ve ertesi gün bu durum haber alınınca şehri terkederek Karaisalı'ya gitmesi kendisinden istenilmiş ise de Habib Bey tüfekle karşılık vermiştir. Bunun üzerine "ahâli ve fukarâ" ayaklanarak konağa hücum etmiş ve Hacı Habib Bey Adana'dan kaçarak cadde üzerinde bulunan

³⁹ HH. 22645 numaralı belge.

⁴⁰ Burada sözü edilen Menemenci Aşireti boybeyisi Seyyid Nebi Bey, diğer belgelerde sözü edilen Hacı Nabi Bey'dir. Menemencioğulları'nın "Seyyid"likle bir ilgisi olmadığı bilinmektedir. Seyyid kelimesi burada sözlük anlamıyla kullanılmış olmalıdır.

⁴¹ Adana Şer'iyye sicili, 70, s. 35, belge 36.

⁴² HH. 22379-A -N numaralı ve Cemâziye'l-evvel 1244 (Kasım 1828) tarihli belgeler.

⁴³ HH. 22379-F-2.

⁴⁴ Adana Şer'iyye Sicili, 8, s. 61, belge 187 ve s. 62, belge 188.

Geviş köyüne yerleşmiş; yolculara ve resmî haberleşmeye müdahale etmeye başlamıştır⁴⁵. Hacı Habib Bey taraftarlarına göre ise olay çok farklı bir şekilde cereyan etmiştir:

Eski Adana a'yânı Hasanpaşazâde Hacı Ali Bey sürgünden, amcası Hacı Mehmed Bey İstanbul'dan Adana'ya gelmişler ve Hacı Habib Bey'in a'yânlığını çekemeyerek aleyhinde tertip hazırlamışlardı⁴⁶. Eski mütesellim Hasanpaşazadeler, Küçükaliogullarından Mustafa Bey ve Ekrâd'dan Tâcirli ve Karalar aşiretlerinden adam getirterek Hacı Habib Bey'in konağına saldırtmışlar, sonunda O'nu kaçırmaya mecbur ettikleri gibi Adana'nın çarşı ve pazarında 15 kişiyi öldürmüş ve 30 kişiyi yaralayarak, Menemencioğulları'nın şehir civarında otlamakta olan hayvanlarını sürüp götürmüşlerdi⁴⁷.

Adana'daki bu a'yânlık mücâdelesini karşılıklı suçlamaları ihtiva eden bir dizi yazışmanın yapılmasına sebep olmuştu. Adana mütesellimi İbrahim Ağa önceleri Hacı Habib Bey'in isteğine uygun şekilde Adana alaybeyi bulunan Mehmed Emin Ağa'nın görevden alınarak Kayseri'ye sürgüne gönderilmesi hususunda emir çıkartmışken Hacı Habib Bey hakkındaki plânın uygulanması üzerine Mehmed Emin Ağa'nın tayininin durdurulmasına çalışmaktadır⁴⁸. Bu girişime karşılık Hacı Habib Bey'in akrabası bulunan Tarsus mütesellimi Kelzade Mehmed Efendi de, Tarsus ileri gelenlerini Hacı Habib Bey'in uğradığı haksızlığın önlenmesi için teşvik etmekteydi. Bu durumu bildiren 27 C.A 1244 (5 Aralık 1828) tarihli bir arzıda "Tarsus eşraf ve a'yânının zorlamasıyla Hacı Habib Bey'in affi konusunda bir arzı göndermek zorunda kalırsam sakın önemsemeyin" yolunda uyarı yapılmaktadır⁴⁹.

Menemencioğulları aşireti Bereketli Ma'den-i Hümâyûnu re'âyası olduğundan ma'den emini Hacı Bekir Ağa da Darphâne-i Amire'ye gönderdiği arzısında olayı tamamen Hacı Habib Bey'in penceresinden ve aynı ifadeleri kullanarak aktarmaktadır: Bu işleri plânlayan Hasanpaşazâde Hacı Ali Bey ve amcası olan Hacı Mehmed Bey'dir; Hacı Habib Bey'in hiçbir suçu yoktur. Bu iki kişiyi Adana sabık nakîbi Hüseyin Efendi'den başka destekleyen kimse de bulunmamaktadır⁵⁰. Çamardı ve Bereketli Ma'deni nâ'ibi bulunan Es-seyyid Ali de hemen aynı ifadelerle olayı özetledikten sonra "bu üç kişinin haksızlığı önlenmez ve aşiretin çalınan hayvanları geri verilmezse ma'den re'âyâsı etrafa dağılacak ve madende üretim tamamen duracaktır" uyarısını, Ma'den halkının bir şikâyetini iletme bâbında i'lâm ile bildirmektedir⁵¹.

⁴⁵ HH. 22379-A, Adana valisi Yahya Paşa'nın mütesellimi İbrahim Ağa'nın 27 C.A. 1244 (5 Aralık 1828) tarihli arzuhâli. Hacı Habib Bey aleyhinde müftü, imam, hatib, müderris ve mütevellî imzalarını havi bir başka mahzar da HH. 22379-1 numarada kayıtlı olup ehl-i ilimden ve ileri gelenlerden 17 kişi tarafından mühürlenmişti.

⁴⁶ Hasan Paşa, Karşılı Hacı Ali Ağa'nın büyük oğludur. Kendisi 1765-1769 yıllarında mütesellimlik yapmıştır. 1770 yılında Adana Beylerbeyliğine ve bundan sonra Özi kalesi muhafızlığına tayin edilen Hasan Paşa orada vefat etmiştir. K. Ener, *Tarih Boyunca Adana Ovasına (Çukurova'ya) Bir Bakış*, s. 288. (Asıl kaynak Adana Şer'îye Sicili, 5, s. 77). Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey ise 4 yıl kadar Adana'da mütesellimlik yapmış, 1831 yılında bu vazifeden alınarak İstanbul'a getirilmiş ve orada vefat etmiştir. Bkz.: K. Ener, a.g.e., s. 290.

⁴⁷ HH 22379-E. Es-seyyid Abdurrahman isimli halktan birisinin tarihsiz ma'ruzu.

⁴⁸ HH. 22379-C

⁴⁹ HH. 22379-B.

⁵⁰ HH. 22379-M Bereketli Ma'den emini Hacı Bekir Ağa'nın 25 Cemaziye'l-evvel 1244 tarihli arzısı. Bu arzı ile Bereketli Ma'den Na'ibi'nin i'lamı 22 Cemaziye'l-ahir 1244 tarihinde özetlenerek HH. 22379-G numaralı belge ile Padişaha takdim olunmuştur.

⁵¹ HH, 22379-H Evâhir-i Cemâziye'l-ulâ 1244 (Kasım -Aralık 1828). Naib Es-seyyid Ali Efendi'ye göre Hacı Habib Bey kendi hanesinde otururken Adana mütesellimi ve bütün Adana ileri gelenleri ile Adana'ya bağlı bulunan Tarsus, Karaisalı ve Sarıçam kazaları halkının isteği üzerine evinden getirtilerek Adana'ya a'yân nasb edilmişti.

Hacı Habib Bey uğradığı saldırıda ölen adamlarının isimlerini ve çalınan hayvanların listesini gösteren bir defteri Menemenci aşiretinden Ömer ve arkadaşlarının arzuhaline eklettirerek resmî makamlara teslim etmişti⁵².

Bereketli Ma'den emini ve nâibinin bu tahrirâtından bir hafta önce Adana'da bulunan bütün imamlar, a'yân ve eşrâf, esnaf şeyhleri toplanarak Adana kadısına bir mahzar takdim etmişler ve Hacı Habib Bey'den şikâyetçi olmuşlardı. Adana kadısı Es-seyyid Ömer Hulusî Efendi bunların mahzarlarını hakikate uygun bulduğunu İstanbul'a i'lâm edince Hacı Habib Bey'in diplomasi mücadelesi hezimetle sonuçlandı⁵³.

1829 yılında Adana'ya vali olarak atanmış olan Es'ad Paşa Ulukışla ve Bereketli Ma'deni'ne kadar gelmiş fakat daha ileri gitmeye cesaret edemeyerek Niğde'ye çekilmişti. Niğde'den gönderdiği uzun kâimesinden anlaşıldığına göre Adana'da Hasan Paşaoğlu, Tarsus'ta Kelzâde bütün yönetimi ele almış durumdadır. Adana'dan uzaklaştırılan Hacı Habib Bey çeşitli mazeretler öne sürerek paşayı oyalamakta ve paşanın yanına gelmeye cesaret edememektedir. Habib Bey'in kardeşi Ahmed Bey ise Bereketli Ma'deni'nde paşanın yanına gelmiş, aşireti askeriyle paşanın emrinde olduğunu bildirmiştir. Paşanın yanında bulunan 500 kadar asker Adana ve Tarsus'u bu derebeylerinden almak için yeterli değildir⁵⁴. Es'ad Paşa'nın bu kâimesinin ekleri olarak Hacı Habib Bey'in kâimede sözü edilen kısa mektupları yer almaktadır⁵⁵.

Adana valiliğine atanan Es'ad Paşa Adana'ya giremeyip Niğde'de beklemekte iken Adana'da yönetimi elinde bulunduran Hasanpaşazâde'nin tertip ve teşvikiyle yeni bir girişimin başlatıldığını görmekteyiz: Adana halkı birkaç seneden beri ortaya çıkan karışıklıklar sebebiyle perişan olduklarını, bundan sonra vali idaresine tahammülleri olmadığını⁵⁶, yeni vali istemediklerini çeşitli şekillerde üst makamlara iletmektedirler⁵⁷. Adana eski mütesellimi İsmail Ağa, Es'ad Paşa'nın Adana'ya gelmemesi için bütün kozlarını oynamaktadır. İstanbul'un en hassas olduğu nokta Mekke'ye gidecek hacı adaylarının güvenliği olduğu için, belgede hac mevsiminin yaklaştığı özellikle vurgulanmaktadır. İkinci hassas nokta ise "karışıklık ve fitne" çıkmasıdır. İşte eski Adana mütesellimi görünüşte bu iki sebep yüzünden Es'ad Paşa'nın Adana'ya gelmesini sakıncalı buluyordu. Gerçekte ise Es'ad Paşa'nın gelmesi demek Hasanpaşazâde'nin keyfî yönetiminin bitmesi ve belki de bir gün bütün yaptıklarından dolayı hesaba çekilmesi demektir.

İsmail Ağa durumdan çok endişe etmekteydi. Birkaç gün sonra Es'ad Paşa'ya gönderdiği ikinci bir mektubunda, civar aşiretlerin süvari ve piyade askerlerinin Adana ve çevresinde bulunduğu ve bir vali gönderilecek olursa isyan etmeye hazır bulduklarını hatırlatarak göndermiş olduğu arzuhallerine önem verilmesini "Allah ve Resulullah aşkına" istiyordu⁵⁸. Bu sırada içlerinde Adana kalesi dizdarı, Yeniçeri ağasının yardımcısı, Hasanpaşazâde Ali Bey vs.'nin de bulunduğu Adana ileri

⁵² HH 22379-K. Ömer'in arzuhalinin sade bir vatandaşın ağzından ve mahalli şiveyle yazılmasına özen gösterildiği anlaşılıyor. "Biz ma'den fukarâsiyık" diyen Ömer, dilekçesini "Bâkî şan ü mürüvvet devletlü, inâyetlü bu kullarına merhametlü, efendim, sultanım hazretlerindir" diyerek bitirmektedir.

⁵³ H.H. 22379-N.

⁵⁴ HH. 22626, 15 Muharrem 1245 tarihli Adana valisi Es'ad Paşa'nın kâ'imesi.

⁵⁵ HH. 22626-B, C, D, E Hacı Habib Bey'in 5, 9, 11 Muharrem 1245 tarihlerini taşıyan mektupları. HH.22626-B numaralı mektupta tarih Muharrem 1244 olarak atılmışsa da 1245 olması gerekir.

⁵⁶ Musa Çadircı'nın verdiği bilgilere göre Kars, Maraş ve Adana fakir eyaletlerdi. Tek başlarına gelirleri bir veziri geçindirecek durumda değildi. Bundan ötürü çoğunlukla bir mutasarrıfla yönetiliyordu. (Bkz...: *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, Ankara 1991, s. 13). Buna rağmen yaklaşık 200 yıldan beri İstanbul'dan gönderilen valilerle idâre edilen Adana'da vali istenmemesinin gerçek sebebinin halkın fakirliği değil bölge a'yânlarının siyasi ihtirâsları ile ilgili olduğu kanaatindeyiz.

⁵⁷ HH. 22626-F, Sabık Adana mütesellimi Kapıcıbaşı İsmail'in Es'ad Paşa'ya gönderdiği şukkası.

⁵⁸ HH. 22626-G, İsmail Ağa'nın 7 Muharrem 1245 tarihli mektubu

gelenlerinden 19 kişinin aynı içerikteki mahzarı da Niğde'de bulunan Es'ad Paşa'ya ulaştırılmıştı⁵⁹. Bir başka mahzar da aralarında Adana müftüsü ve aşiret reislerinin bulunduğu 16 kişilik grup tarafından gönderilmiş ve üslub biraz daha sertleşmiştir: Aşiretler Adana halkıyla birleşmiş ve açıkça, “bir vali gelecek olursa biz de Adana'dan çıkar gideriz” demekteydiler⁶⁰. Es'ad Paşa'nın iş yapmaktan çok yazışmayı seven, çöküş döneminin aşırı ihtiyatlı paşalarından birisi olduğu anlaşılmaktadır. Çok uzun arzısında olayları bütün teferruatıyla hikâye etmiş ve sonuç olarak “Adanalıların vezir istemediklerini” bildirmiştir⁶¹.

Adana'da eski mütesellim Hacı Ali Bey'in Adana valisi Es'ad Paşa'yı Adana'ya sokmadığı sırada Bağdad'da vali bulunan Davud Paşa devlete baş kaldırmıştı. İki eyalette birden başlayan isyanı bastırmaya gücü yetmeyen devlet önce Bağdad'ta Davud Paşa'nın işini bitirmeye karar verdi⁶². Halep valisi Ali Paşa'nın kâimesi üzerine padişah, “Bağdad'da olan mel'ûn herifin itmâm-ı kârına” bakılmasını pek ehemmiyetli görmüş ve paşalara sitem ederek “Siz buna bakub da böylece mi duracaksınız” diye yazmıştı⁶³.

Padişahın bütün uyarılarına rağmen Es'ad Paşa Adana'ya giremeyince, Osmanlı Devleti Hacı Ali Bey'in bölgedeki nüfuzunu kabul ederek çoğu zaman başvurduğu bir taktikle onu Adana mütesellimi olarak tayin etmek zorunda kalmıştı⁶⁴. Evâhir-i Muharrem 1245 tarihli atama emrinin resmî gerekçesi ise “Dinimizin düşmanı olan Moskovlu'nun vire ile Erzurum'u istilâ” etmesi dolayısıyla Es'ad Mehmed Paşa'nın asker sürücülüğü ile görevlendirilmesi ve Hacı Ali Bey'in halka karşı insafı bir kimse olması idi⁶⁵. Zoraki mütesellim Hacı Ali Bey gücünü Tarsus mütesellimi Mehmed Bey ve 30 adamını i'dam edecek dereceye ulaştırmıştı. Devlet, Tarsus müteselliminin birtakım bahanelerle idamından rahatsız olmuşsa da sesini çıkaramamış ve Hacı Ali Bey'in isteğine uygun olarak Tarsus'a yeni bir mütesellim tayin etmiş ve Mehmed Ağa'nın malını müsadere için de mübaşir göndermişti⁶⁶. Aynı yılın sonunda Hacı Ali Bey nüfuz sahasını Menemencioğulları'nın merkezi olan Karaisalı kazasına kadar uzatmak gayretine düşer. Karaisalı'ya “voyvoda” sıfatıyla gönderdiği Ahmed Efendi, Menemencioğulları tarafından idam edilir ve bu arada 5 asker de şehit olur. Hacı Ali Bey buraya yeni bir voyvoda gönderdiği gibi Menemencioğulları'nın elinde bulunan Aşağı ve Yukarı Dındarlı nahiyelerine de başka başka voyvodalar tayin ederek Menemencioğulları'nı tamamen etkisiz hale getirmeye çabalamaktadır⁶⁷. Padişah bu durumu yakından takip etmekte ve Adana mütesellimi Ali Bey'in haddini bildirmek için Bağdad gâilesinin bitmesini beklemektedir⁶⁸. Devlet, Adana müteselliminin Tarsus'daki emr-i vâkisini kabul etmek zorunda kaldığı gibi kendisini

⁵⁹ H.H. 22626-L.

⁶⁰ HH. 22626-M

⁶¹ HH. 22646-A, B, C, D. Belgede tarih ve isim yoksada diğer belgelerdeki bilgilere göre Es'ad Paşa'nın arzı olduğu ve 1246 (1830) yılında yazıldığı anlaşılıyor.

⁶² HH. 22635-B.

⁶³ HH. 22635-C. Bağdad valisi Süleyman Paşa'nın kölelerinden olan Davud Efendi, Süleyman Paşa'nın oğlu Said Paşa'nın Bağdad valiliğindeki kötü yönetiminden yararlanarak idareyi ele geçirmiş ve devlet kendisine vezirlik vererek Bağdad valisi tayin etmek zorunda kalmıştı. Sonunda 90 günlük bir kuşatmadan sonra Davud Paşa yakalanarak İstanbul'a gönderildi. Bkz: Mustafa Nuri Paşa, *Netayicü'l-vukû'at*, c. IV, Ankara 1980, s. 260-261. Burada olayın tarihinin 1145 (1732-33) olarak verilmesi açık bir tarih yanlışlığı olarak görünmektedir. Bkz.: Yusuf Halaçoğlu, “Bağdat”, *DİA*, c. 4 (1991), s. 435.

⁶⁴ Osmanlılarda timar sisteminin bozulması ve iltizam usulünün benimsenmesi ile a'yân temeline dayalı bir taşralı seçkin grup güç kazanmıştı. Bkz.: Metin Heper, “19. Yüzyılda Osmanlı Bürokrasisi”, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, c.1, s. 252. Adana valisi Es'ad Paşa'yı Adana'ya sokmayacak kadar güçlenmiş olan yerli a'yânlar bu güçlenmenin boyutlarını gösteren güzel bir örnektir.

⁶⁵ Adana Şer'iyye Sicili, 8, s. 32, belge 101. Aynı defterin 56. sayfasındaki 172 numaralı emir de Hasanpaşazâde Ali Bey'in mütesellimliğe atanması ile ilgilidir.

⁶⁶ HH. 22635-A. 9 Şa'ban 1246 tarihli mektûb.

⁶⁷ HH. 22633, Hacı Ali Bey'in 25 Zilhicce 1246 tarihli arzı üzerine hatt-ı hümayûn. Burada geçen Dındarlı nahiyesi XVI. yüzyılda Dündarlı diye geçen nahiyeye olup İstanbul'a İslambol denilmesi gibi Dündar Bey'in Dündarlı'sı da Dındarlı şekline sokulmuştur.

⁶⁸ HH. 22632 Halep kâimmakâmı Mehmed Paşa'nın 1 Muharrem 1247 tarihli kasimesi üzerine yazılan hatt-ı hümayûn.

de taltif etmişti. Tarsus'a mütesellim olarak gönderilen Benderli Ali Paşa'nın kardeşi Halil Bey ise gönderdiği tatarları (ulak) Adana mütesellimi tarafından denetlendiği için İstanbul'a sağlıklı haber gönderemiyordu⁶⁹. Adana mütesellimi Ali Bey'in Menemencioğulları aleyhindeki şikâyetleri ise "şimdilik vaktin uygun olmadığı" gerekçesiyle nazikçe erteleniyordu⁷⁰.

1826 yılında düzenli ordusunu dağıtmış ve yeni askerî teşkilâtını gereği gibi kuramamış olan Osmanlı Devleti, Çukurova'nın asayişini bile düzene koymak için Bağdad gâilesinin ortadan kaldırılmasını beklerken Mısır meselesi patlak verdi. Mısır valisi Mehmed Ali Paşa hem siyasi dehasını hem de askerini kullanarak Suriye şehirlerini birer birer ele geçirdi. Osmanlı'nın aciz ve kötü yönetiminden bıkmış olan pek çok şehir halkı Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'yı bir kurtarıcı gibi karşıladı⁷¹.

Osmanlı Devleti bir türlü yola getiremediği zoraki Adana mütesellimi Hasanpaşazade Ali Bey'den 1000 süvari ve piyade asker ile Arabistan müşîri Mehmed Paşa'nın emrinde Mısırlılara karşı sefere katılmasını istemekteydi. Ancak Ali Bey'in arzından anlaşıldığı kadarıyla kendisi buna pek niyetli değildir⁷². Ordu-yı hümayûn için Adana'dan 250 asker istendiği halde sadece 11 kişinin gelmiş olduğunu bildiren Kâimmakam Ahmed Hulusi 239 kişinin acele gönderilmesini istiyordu⁷³. Ulukışla'da bulunan kebir topların Antakiyye'ye nakli amacıyla paşanın istediği 523 çift camus için Adana halkının verdiği cevap pek olumlu değildir: Adana halkı ellerinde bulunan camusları çend rûz (birkaç gün) önce vermiş olduğundan verilecek camus yoktur, ancak istenilirse yeteri kadar kuvvetli ve tüvânâ öküz temin edebilecektir⁷⁴.

İşte bu karışıklık ve dağınıklık içinde Mısır ordusu Hüseyin Paşa'nın koruduğu Hatay'ın Beylan (Belen) geçidini 20 kayıp vererek geçtiği gibi Osmanlı ordusuna da büyük kayıplar verdirerek Adana'ya kadar ilerledi⁷⁵. Osmanlı başkomutanı bu hezimetini "Allah'ın hikmeti" ile açıklamakta sebebini ise Gâvur Dağı (Amanos Dağları), Kozan ve Kürd Dağlarında (Nur Dağı) yaşayan aşiretlerden Mısırlıların aylıklı asker yazması ve Adana civarında bulunan Menemencioğulları'nın da Mısırlıları desteklemesi olarak göstermektedir⁷⁶. Anadolu'nun iki kilit noktasını da düşmana kapıran Osmanlı sadrazamı Konya ovasında düşmanı durdurmaya çalıştığını yazmaktadır.

Çukurova'daki nüfuz mücadelesinin doğal bir sonucu olarak aşiretlerin bir kısmı Mısır ordusunu desteklerken bir kısmı da Osmanlı yanında savaşa katılmayı tercih ettiler⁷⁷. Menemencioğulları da ikiye bölündüler. Hacı Habib Bey, Osmanlı ordusunu desteklerken kardeşi ve *Menemencioğulları Tarihi*'nin yazarı Ahmed Bey, Mısır ordusunu desteklemeyi tercih etti. Osmanlı bu zor durumda Gülek Boğazı'nın muhafazasında aşiret kuvvetlerine ihtiyaç duyunca Habib Bey'i affetmiş ve kapucubaşılık rütbesi vererek hilat giydirmişti. Ayrıca Ahmed Bey'in niçin Mısırlı tarafına geçtiğini araştırmak için mirmirândan Niğbolu muhafızı Sadık Paşa Adana'ya gönderildi. Habib

⁶⁹ Sadr-ı esbak Selim Paşa'nın kaimesi.

⁷⁰ HH. 22622, Adana müteselliminin 7 Muharrem 1247 tarihli arzı.

⁷¹ Şinasi Altundağ, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı Mısır Meselesi 1831-1841*, I. Kısım, Ankara 1988, s. 63

⁷² HH 20335 Adana mütesellimi Mir Ali'nin Mukata'ât Nazırı'na gönderdiği tarihsiz takrîr. Ali Bey kendisinin Adana'da kalmasının ülke için daha yararlı olacağından söz ederek daha önceki gibi aylıklı asker istenirse 4 aylık maaşlarının peşin verilmesini ve aylıklarının 60 veya 55 kuruştan az olamayacağını bildirmekte ve ipe un sermektedir. Çünkü Osmanlı ordusuna katılsa başına ne geleceği hiç de belli değildir.

⁷³ Adana Şer'iyye Sicili, 8, s. 36, belge 112.

⁷⁴ Adana Şer'iyye Sicili, 8, s. 151, belge. 397, Konya'dan yazılan Evâhir-i Zi'l-hicce 1247 tarihli emr.

⁷⁵ Ş. Altundağ, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı*, s.62-63; Mustafa Nuri Paşa, *Netâyicü'l-vukû'ât*, c.IV, s. 271.

⁷⁶ HH. 19748-B, 15 RA 1248 tarihli Serdar-ı ekrem tarafından gönderilen tahriratın müzekkeresi.

⁷⁷ Çukurova'nın en büyük aşiretlerinden olan Kozanoğulları'ndan Kozan-ı Şarkî ağası Samur Ağa Mısırlıları desteklerken Kozan-ı Garbî ağası Çadırıcı Mehmed Ağa üzerine gönderilen Mısır askerlerini büyük bir yenilgiye uğrattık kadar açık muhalefete girişmişti. Bkz., *Tezâkir*, s 110.

Bey'in aşîret askerleri ve Asâkir-i Mansûre-i Muhammedî kuvvetleri "tüfenk atmak ve hiç ağız otu yakmaksızın" Mısır askeri savunma için son derece elverişli olan Gülek Boğazı'ndan geçerek Ereğli önlerine kadar geldi⁷⁸. Mehmed Sadık Paşa Adana valisi olarak yayınladığı 16 Safer 1248 (15 Temmuz 1832) tarihli "tenbihât buyuruldusu"nda 5 vakit namazı cemaatle kılmaları hususunda Adana halkına nush ü pendde bulunulmasını istemekteydi⁷⁹. Bu tenbihnâme Mısırlı İbrahim Paşa'nın Anadolu'da dinin kurtarıcısı pozları takınmasına⁸⁰ karşı bir propaganda niteliğindedir.

Gülek Boğazı Menemenci Ahmed Bey'in aşîret askerleri ile zapt ve işgal edildiği gibi Bereketli Ma'deni emini Halil Hamdi de Bor'a çekilmeye mecbur edilmiş ve madende üretilen gümüş ve kurşunlarla birlikte maden bâcına Ahmet Bey tarafından el konulmuştu⁸¹. Osmanlı Devleti ise Hacı Habib Bey'e türlü iltifatlar yapmasına rağmen ondan beklediği desteği görememişti⁸². Hacı Habib Bey'in kardeşlerinden birisinin "bazı husus müzâkeresi için" istenilmesi de aslında Osmanlı geleneğine uygun bir "rehin" alma işlemi idi⁸³. Ulukışla (Ulukışlak)'da bulunan Çarıkçı Mehmed Paşa'nın emrinde 10.000 asker; Ereğli'de Serdar-ı ekrem Mehmed Paşa⁸⁴ komutasında 20.000'den fazla asker, Konya'da yeni silah altına alınmış askerlerle birlikte 35.000 asker bulunmasına rağmen⁸⁵ Gülek Boğazı'nı koruyamayan Osmanlı bu sefer de Habib Bey'den Akköprü ve Gülek Boğazı'nda bulunan topların Ulukışla'da bulunan Silistre valisi Mehmed (Sadık) Paşa kuvvetlerine ulaştırılması hususunda yardım istemektedir⁸⁶.

1833 yılı başlarında artık kapucubaşı bulunan Hacı Habib Bey Osmanlı ordusu ile birlikte Bursa'dan Konya'ya kadar gelmiş, Konya'da kendisine Gaferyad kazâsı mal mukâta'ası bahş olunarak kaza voyvodalığına tayin edilmişti⁸⁷. Habib Bey bazı bahaneler ile sürerek bunu kabul etmedi. Bunun üzerine kendisine hazineden ayda 3.000 guruş ma'aş bağlandı. Habib Bey Bursa'da ikamet etmekte iken Silistre valisi Mehmed Paşa ile birlikte İstanbul'a götürülmüştü. Yazdığı kısa bir arzihal ile 20 günden beri İstanbul'da bulunduğunu ve bütün eşyasının Bursa'da kaldığını bildirmekte Adana'ya veya Hacı Ali Paşa tarafına gitmek için izin istemekteydi⁸⁸.

Habib Bey'in Niğde taraflarında muhtemelen Bereketli Ma'deni civarında bulunan aşîretinin yanına gidip tekrar geri gelme isteği ise tehlikeli bulunduğu için nazikçe geri çevrildi. Habib Bey buna rağmen Adana'ya aşîreti yanına giderek Mısırlı tarafına olan rağbetini açığa vurmuş oldu⁸⁹.

⁷⁸ HH. 20372, 2 Cemaziye'l-evvel 1248 tarihli arıza.

⁷⁹ Adana Şer'iyye Sicili, 8, s. 161, belge 429.

⁸⁰ Ş. Altundağ, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı*, s. 66.

⁸¹ HH. 20372-D, Dergâh-ı âli kapıcıbaşılardan Bereketli Ma'deni emini Halil Hamdi'nin 25 Rebî'ü'l-âhir 1248 tarihli arzuhâli.

⁸² HH. 19779-A, 8 Rebî'ü'l-evvel 1248 tarihli Habib Bey'e gönderilen isti'lamnâme. Habib Bey vezir ile olan anlaşmalarına göre Mısır'ın önüne çıkacak ve onları Gülek Boğazı'nda durduracaktı. Ancak kendisinden bir zafer haberi alınmadığı gibi düşmanın durumu hakkında da en ufak bir bilgi gelmemiştir. Bu durumdan Hacı Habib Bey'in de genel havayı koklamak için vakit kazanmak düşüncesinde olduğu anlaşılıyor. Belki kardeşinin de Mısır tarafını tutması da tamamen dânişıklı bir iş olup aşîretlerini korumak kaygısıyla olmuştu.

⁸³ HH. 19734-G, 2 RA 1248 tarihli arz.

⁸⁴ HH. 19734-F.

⁸⁵ HH.19779-C.

⁸⁶ HH. 19779-B, 17 Rebî'ü'l-evvel 1248 tarihli şukka.

⁸⁷ Konar-göçerler, gerek has şeklinde gerekse bir sancağın vergi dairesine dahil olarak mukataaya verilmek suretiyle idare edildiği zaman başlarında hükümet tarafından tayin edilmiş bir voyvoda bulunuyordu. Bu kişiler sancak beyinin adamları arasından yahut da aşîret hanedanlarından ahalinin rızası alınarak tayin olunurlardı. Bkz.: Abdullah Saydam, "Orta Anadolu'daki Aşîretlerin İskânı (1839-1853)", *Prof. Dr. Bayram Kodaman'a Armağan*, Samsun 1993, s. 231.

⁸⁸ HH. 22620-A.

⁸⁹ HH. 22618-A., 13 CA 1249 tarihli mektub. Burada geçen Yekdek Derbendi öyle sanıyoruz ki Toroslarda bulunan Belemelik (Bilemedik) kalesinin bulunduğu derbend olup katip hatası sebebiyle bu şekilde yazılmış olmalıdır.

1835 yılında Antakiyye’de bulunan İbrahim Paşa, Adana mütesellimi Nacı Nabi Bey’i ve kardeşi El-hâcc Habib Bey’i yanına çağırınca korkuya kapılan Habib Bey Kızıldağ yaylağından Adana’ya firar etmişti. Kendisi ile görüşülerek Adana’ya gelmeye ikna edilmiş ve Adana Taş Köprü’sü yakınında sahilde bulunan köşk kendisi için döşetilmişti⁹⁰.

1835 yılında Kozanoğlu Mehmed Ağa’nın Kozan’daki durumu sarsılınca kendisi Develi taraflarına kaçmak zorunda kalmış, adamlarından 250 kadarı telef edilmişti⁹¹. Öte yandan Hacı Habib Bey’in Konya’da ikâmetinin Adana’ya yakın olması sebebiyle sakıncalı görüldüğünden kapucubaşılık sıfatına dayanılarak İstanbul’a çağırılmasının uygun olacağı arz edilmekteydi⁹². Ancak Padişah, Habib Bey’in İstanbul’a getirtilmesini uygun görmeyerek Konya’da bulundurulmasının daha doğru olacağını bildirdi⁹³.

XIX. yüzyıl başlarında Çukurova’daki aşiret kavgalarını ve a’yânlık mücadelelerini gözler önüne seren; Osmanlı-Mısır savaşının detaylarına dair değerli bilgiler veren bu belgelerin yayınlanması bu konularda çalışanlara ışık tutacaktır. Devletin resmî arşivlerinden alınmış olan bu belgeler *Menemencioğulları Tarihi* isimli elyazması kitapta yer alan hatıratın da daha gerçekçi olarak değerlendirilmesini sağlayacaktır. Bize göre bu belgelerde üzerinde dikkatle durulması gereken diğer bir nokta ise İstanbul’dan gönderilen ve çoğunluğu devşirme asıllı olan idarecilere karşı yerli Türkmen beylerinin verdiği varlık mücadelesidir.

⁹⁰ HH. 20412-B, Mehmed Sıdkı İmamzâde’nin 27 Safer 1251 tarihli arızası. Arızada Tarsus’da bulunan 4 adet menzil toponun Dölek tarafına naklinden bahsedilmektedir. Dölek Kalesi Tarsus’un Kosun kazâsına bağlı bir kaledir. Bkz.: Y. Halacıoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun İskân Siyâseti*, s. 134.

⁹¹ HH.22644, 11 CA 1251 tarihli arz.

⁹² HH. 22679-A, 11 CA 1251 tarihli arz.

⁹³ HH.22679 numaralı arz.

Belge sıra no 1a, b; H.H. 3367*Manzûrum olmuşdur.*

Ma'lûm-ı hümâyûnları buyrulduğu vechile ordu-yı hümâyûndan avdet eden Adana vâlisi Hüseyin Paşa ve Mar'aş vâlisi İsmail Paşa'nın hilâf-ı rızâ harekât ile berülere tecâvüz niyyetinde oldukları haberinin vürûduna mebnî müşârün ileyhümânın eğer hâlleri böyle ise ve mansıblarına gitmeyüb berülere gelmek niyyetinde olurlar ise geçecekleri tarîklerin seddiyle mansıblarına i'âdeleri ve hilâfî hareketleri rû-nümâ olduğu sûrette def-i gâ'ileleri husûsları Çaparzâde Süleyman Bey kullarına havâle ve iktizâ eden emr-i şerîfi tesyîr olunduktan sonra müşârün ileyhümânın İçil ve Adana taraflarından geçmek niyyetinde oldukları ta'yîn eylediği câsûslardan tahkîk etmiş olduğundan Sivas tarafına gelürler ise kendü bi'n-nefs üzerlerine varacağını ve Adana tarafına mürûr ederler ise yolları seddlerine ve müdâfa'a olunmak zımında Adana ve Tarsus mütesellimi taraflarına mezkûr Karsantioğlu sâ'irlerin irsâliçün evâmir-i şerîfe gönderilmesini mukaddemce tahrîr edüb mîr-i mûmâ ileyhün ol vechile tahrîrinden müşârün ileyhümânın müdâfa'asına me'mûriyyetini yalnız Sivas tarafına hasr etmek niyyeti münfehim olduğundan müşârün ileyhümâ Sivas ve Adana tarîklerinin her kangısından zuhûr ve vürûd ederler ise müdâfa'alarıyla icrâ-yı irâde-i seniyye kendüden matlûb idüğü taraf-ı âcizânemden mahsûsan tahrîr ve te'kîd ve Adana ve Tarsus mütesellimlerine ve merkûmlara istediği emirler dahi tesyîr olunmuş olmağla işbu kağıd zikr olunan tenbîhât-ı âcizâneme cevâb olub keyfiyet-i mütâla'asına rağbet-i mülûkâneleri masrûf buyuruldukda ma'lûm olacağı muhât-ı ilm-i devletleri buyuruldukda fermân hazret-i men lehu'l-emr efendimizindir.

Devletlü, inâyetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'âm, kesîrül-kerem efendim sultânım hazretlerinin hâk-i pâ-yı şerîflerine arzuhâl-i abd-ı kadîmleridir ki.

Melemenci mîr-i aşîretine ve Karsantioğluna⁹⁴ ve Kara Hacılu boy beyisine hitâben sâdır olan evâmir-i şerîfe ve bendelerine olan emir-nâme-i sâmi-i veliyyü'n-ni'amîleri şeref-efzâ-yı vürûd ve mezâmîn-i celilesine ittılâ'-ı çâkerânem muhît ve şâmil olmağla Adana ve Tarsus mütesellimlerine ve sâ'ir ma'iyetlerinde olacak kesâna evâmir-i şerîfe tasdîr ve irsâl buyrulmak husûsu kulunuz varmamak ve tevkîf olunmak için olmayub müşârün ileyhümânın niyetleri Adana üzerinden azîmet eylemek üzere olduğundan Kâfir dağı⁹⁵ tarafında kâ'in Abdulfettah oğlunu taraflarına celb ve tarîk-i mezkûru müşâvere eyledikleri haberini mersûl câsûsun biri getirüb ifâde etmekle sûret-i mezkûrda müşârün ileyhümânın oldukları mahall Adana'ya karîb olduğu ma'lûm-ı âlîleri olan mevâddandır. Adana taraflarında vâki' tarîkler sedd ü bend olunmayub hâliyetü'l-hâliye olduğu halde bir gece ve bir günde Adana'ya gelecekleri ve Adana taraf-ı kullarına 70-80 sâ'at ba'dı olmak takrîbiyle kullarına haber gelinceye kadar Ereğli tarafına veyâhûd İç-il tarafına imrâr edeceği ve bu sûrette geceyi gündüze katub ılgar ile oldukları mahalle azîmete muhtâc olduğuna ve bu takdîrce mesâfe-i ba'ideden ılgar ile ve ol askerın atlarında tâb ü tüvân kalmayacağı ve bâ-husûs piyâde askeri gerüye kalub fenâ bir şey tekevvün edeceği etrâfiyla mülâhaza olduğuna ibtinâ'en mâdde ifâdeye ictirâ kılındı. Her tarafa takviyet vermek muktezâ-yı mâddeden olduğuna mebnî Adana mütesellimi Ahmed Bey kullarına ve Tarsus mütesellimi Mustafa Ağa kullarına hitâben sâdır olan evâmir-i şerîfe taraflarına irsâl ve iktizâ eden vesâyâ⁹⁶ etrâfiyla tahrîr ve mektûm olarak ifâde ve sırren pey-der-pey taraflarından câsûs gönderüb celb eyledikleri haberi tahrîr ve irsâl eylemeleri husûsu iş'âr olunmağla müşârün ileyhümâ Adana tarafına gelmeleri iktizâ eder ise tarîkleri sedd ve bend olmuş bulurlar ve tiz elden berü tarafa

⁹⁴ Metinde gayın ile Garsantioğlu şeklinde geçmektedir

⁹⁵ Gâvur Dağı, bugünkü Amanos Dağları

⁹⁶ Metinde "vesyâyâ" şeklinde yazılmıştır.

imrâr edemezler. Adana tarafında iken haberi dahi kullarına vâsıl olur. Varan kulunuz dahi hareket ve erişüb üzerlerine varmağa avn-ı inâyet-i Hakk'la kusûr etmem, kulunuzun ifâdem “varmayım, müteselimler ne yaparlarsa yapsunlar” demek değil. Gerek Adana tarafından gelsünler ve gerek Sivas tarafından gelsünler, sâye-i evliyâ-i ni'amîde inâyet-i Rabbânî ile üzerlerine varub icrâ-yı irâdeye sarf-ı makdûr eylemekde zerret mâ kusûr etmem. Müşârün ileyhümâ el-yevm Ayıntab'da ikâmet üzere olmalarıyla câsûslarımız eksik olduğu yokdur. Biri gelüb biri gidiyor. Bundan sonra ne vechile hareket ederler ise derhâl hâk-i pâ-yı devletlerine tahrîr ü ifâde kılınur. Bundan kat'-ı nazar Adalı Mehmed'in üzerine dinç asker gönderilmesi emr ü irâde buyrulmuş. Mukaddemen üzerlerine me'mûr olanların ekseri eşkiyâ-yı merkûmun taraf-gîrleri olub biraz eyyâm üzerlerinde bî-hûde meks eyledikten sonra birer bahâne ile dağılıb kazâlarına azîmet ve adamım Abdulvehhab kullarını meydânda bırakmalarıyla o dahi yem ve yiyecek bulamayub ve yalnız maddeye muvaffak olamayacağı aşikâr olduğundan merkûm kulları dahi avdet edüb bu tarafa geldikleri zikir olunan Adalı Mehmed ve sâ'iri delil tâ'ifesinden olub bunlar def' olsa yerlerine delil zümresinden birer bölükbaşı gelür otururlar. Beş on senedir bu hâl üzeredirler. Eşkiyâ-yı merkûmların def'i ve adaların tathîri delil ocağının ref'ine menûd bir mâddedir. Serdengeçdi bayraklarını ihrâc eylemek üzere bir kola kulunuz hareket ve bir kola dahi biraz asker bir başbuğuyla göndermek üzere iken müşârün ileyhümânın me'mûriyyeti hareket-i abîdânem ve asker irsâline mâni' olduğundan pey-der-pey isti'câl-i irsâliyle bayrakların ihrâcına ihtimâm ediyorum. Müşârün ileyhümânın gâ'ileleri ber-taraf olmadıkça bir tarafa asker göndermek olamaz. Gönderildiği sûretde mesâfe-i bâ'idede bulunub kulunuz azîmetde erişmemeğe mûcib olur. Müşârün ileyhümânın gâ'ilesi ber-taraf olmadıkça Adalar maddesinin dahi vakti olmadığı ve tevkîfi münâsib olduğum muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı veliyyü'n-ni'amâneleri buyurulmak iltimâsı arıza-ı çâkerâ-nem terkîmine ictisâr kılınmıştır. İnşâ'e Allahu ta'âlâ resîde ve manzûr-ı ayn-ı inâyetleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân lutf ü ihsân devletlü, inâyetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'am, kesîrül-kerem efendim sultânım hazretlerindedir.

Fi 27 R. (Reb'ü'l-âhir) sene 1215 (17 Eylül 1800)

(Mühür)

Belge sıra no 2; H.H. 22634

Benim Vezirim

Müşârün ileyhin matlûb eylediği havan hâzır olub gitmek üzere olduğunu ve muktezâ-yı memûriyeti üzere bir an akdem itmâm-ı maslahat sa'y eylesini tarafından ber vech-i te'kîd tahrîr eylesin.

Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veliyü'n-ni'metim efendim padişahım.

Adana valisi Mustafa Paşa kulları tarafından vürûd eden tahrîrâtın hulâsa-i me'âlinde müşârün ileyh kulları muktezâ-yı me'mûriyeti üzere Menemenci oğlu Habib Bey nâm şakînin üzerine varub hasr ü tazyîk eylemiş ve şakî-i merkûm olduğu kal'ada muhasaraya tahammül etmiş ise de eyyâm-ı sayfda sahrıclarında mâ-i bârân münkati' oldukda ve der sa'âdetden gönderilecek hâvan ve humbara dâneleri neferâtıyla vürûd eyledikde suhûletle ahz ü gırttı müyesser olacağı ve bu maslahat zımmında müşârünileyhin tedârük etmiş olduğu askerden şakî-i merkûmun akrâbası olan diğer habîs mütevehhim olub kendüye her ne kadar emniyet ve istimâlet verilmiş ise de müşârün ileyhin me'mûriyetine sekte vermek dâ'iyyesiyle beş-on nefer şakîler tedârük ve mezbûrlara irâ'e-i tarîk eylemek üzere bundan akdem der sa'âdete irsâl eyledikleri Deli Fakı Hacı Bey nâm kimesne tarafına göndermiş olduğu muharrer ve mastûr olmağla manzûr-ı me'âli-i mevfür-ı şahâneleri buyrulmak için ma'rûz-ı atâbe-i bülend-mertebe-i mülûkâneleri kılındı. Bundan akdem hâk-i pâ-yi kimyâ-sâ-yı şahânelerinden bi'l-istizân yirmi iki çapında bir kıt'a havan ve lâzım gelen mühimmâtı tanzîm ve halîfe ve neferâtının harcırâhları ve bir kıt'a mevâcibleri itâ olunarak ol tarafa gitmek üzere Galata pîşgâhında lenger-endâz olan bir kıt'a sefîneye vaz' olunmuş olmağla heman hareket etmek üzere müsâ'ade-i havaya muntazır oldukları ve müşârün ileyh kullarının me'mûriyyetine sekte verilmemek için zikr olunan şakîler gelüb müşârün ileyh hakkında şikâyete tasaddî ederler ise havâle-i sem'-i i'tibâr olunmayarak merkûm Deli Fakı Hacı Bey'e bu tarafda eğlenmeyüb memleketine azîmet birle arz ve öyle mukayyed olması tenbîh olunduğu ve muktezâ-yı me'mûriyeti üzere bir an akdem itmâm-ı maslahata sa'y ü gayret eylesini müşârün ileyh kullarına taraf-ı çâkerîden iş'âr ve te'kîd kılınması muvâfık-ı irâde-i seniyye-i mülûkâneleri buyrulur ise muktezâ-yı icrâ olunacağı muhât-ı ilm-i gitişumûl-i tâcdârîleri buyruldukda emr ü fermân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü veliyyü'n-ni'metim efendim pâdişâhım hazretlerindir.

Belge sıra no 3; H.H. 22643-A

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, übbetlü, veliyyü'n-ni'âm, kesîrü'l-kerem efendim sultânım hazretlerinin hâk-i pâ-yı hâcet-revâ-yı veliyyü'n-ni'amânelerine ma'rûz-ı abd-ı atûfet şermendeleridir⁹⁷ ki:

Birkaç seneden berü Hasan Paşazâde Mehmed Bey ile karâbet-i sıhriyye⁹⁸ tahsîl edüb birbirlerine mu'âvenet ile havâlî-i merkûmede, ref'-i livâ-yı yağma ü tuğyân eden Melemencioğlu Habîb demekle ma'rûf şakînin i'dâm ve izâlesi bâbında bâ-hatt-ı hümayûn-ı celâdet-makrûn şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîf-i âlî-şân mücebince şakî-i merkûmun üzerine varılıb mürtefî' ve sa'bül-mürûr ve sengistân bir şâhika-i cebelde kâ'in Milvan kal'ası demekle arîf kal'ada hasr ü tazyîk ve cevânib-i erba'ası asâkir ile bend ü girift olunub bu günlerde mâ-i bârândan muhâsaraya tahammül ediyor ise de eyyâm-ı sayfda mâ-i bârân münkatî' oldukda derûn-ı kal'ada kâ'in sahrıncda bârândan müctemi' olan suyu masrûf olmağla inşa'e Allahu ta'âlâ yümn-i himmet-i şâhâne ve inzimâm-ı teveccühât-ı veliyyü'n-ni'amâneleriyle tedârükü müyesser olacağı ve husûsuyla Der aliyyeden irsâlini istid'â eylediğim havan ve humbara dâneleri neferâtı ile ma'ân vürûdunda kezâlık bâ-avn-ı inâyet-Bârî ve yümn-i teveccühât-ı hazret-i şehriyârî perîşân olub inşa'e Allahu ta'âlâ yürüyüş ile tertîb-i cezâsı cenâb-ı müşîlül'l-me'âb olan Mevlâ-yı müte'âl hazretlerinden me'mûl ve mütevakki' idüğü ve habîs-i merkûmun tertîb-i cezâsı maslahatı zımnında hasbe'l-iktizâ mecbûr ve muhtâc olduğum mikdâr-ı kifâye piyâde ve süvârî asâkirin tedârükünden nâşî şakî-i mezbûrun hempâsı ve müsâhereten akrabâsı olan habîs-i diğêr mütevehhim ve mütevahhiş olmakdan nâşî şakî-i mahsûr-ı mezbûrun tedârükü görölünceye değin her ne kadar kendüye emniyet ve istimâlet verilmekte ise de "El-hâ'inü hâ'ifün" medlûlünce çâker-i kemînelerinin Adana mansıbından azlime yol bulamadığı ecilden me'mûriyetime sekte ve kesr tetarruk⁹⁹ etmek fikr-i fâsidiyle ricâl ve nisvândan beş-on nefer sahte şakîler tedârük ve hufyeten Der aliyyeye irsâl eylediği ve şakîyûn-ı mezbûrûna rehber-i tarîk ve reh-nümûn olmak üzere bundan akdemce mîr-i merkûm tarafından Der aliyyeye âzim olub el-yevm Der-aliyyede silahşörlük iddi'âsında geşt ü güzâr ve işâ'a-i erâcîf ve ekâzîb eden Deli Fakı demekle ma'rûf Hacı Bey nâm kimesnenin tedbîr-i fâsidine tavsiye olundukları ma'lûm-ı veliyyü'n-ni'amâneleri buyruldukda mezbûrların hakkında ne vechile emr ü irâde-i aliyyeleri buyrulur ise emr ü fermân devletlü inâyetlü atûfetlü übbetlü veliyyü'n-ni'am kesîrü'l-kerem efendim sultânım hazretlerindir.

Fi 23 R.A (Rebî'ül-evvel) sene (1)230 (5 Mart 1815)

Bende El-hâcc Mustafa Vâli-i Adana, hâlen.

(Mühür)

⁹⁷ şermende = şermgîn: utangaç.

⁹⁸ karâbet-i sıhriyye: evlilik dolayısıyla meydana gelen akrabalık.

⁹⁹ tetarruk: yol bulma, hulûl etme.

Belge sıra no 4; H.H. 22643-B

Hâlen Adana vâlisi vezîr-i mükerrerem sa'âdetlü Mustafa Paşa hazretleri tarafından vârid olan tahrîrâtın hülâsasıdır.

Fi 6 R. (Reb'ü'l-âhir) sene (12)30 (18 Mart 1815)

Müşârün ileyh muktezâ-yı me'mûriyyeti üzere Melemencioğlu Habib Bey nâm şakînin üzerine varub hasr ü tazyîk eylemiş ve şakî-i merkûm şimdilik mutahassın olduğu kal'ada muhâsaraya tahammül etmiş ise de eyyâm-ı sayfda sahrıclarında mâ-i bârân münkati' olarak tabî'atlarıyla ahz ü giriftleri müyesser olacağı ve müşârün ileyhin der sa'âdetden irsâlini istid'â eylediği havan ve humbara dâneleri neferâtıyla vürüd eyledikte yürüyüş ile şakî-i merkûmun tertîb-i cezâsına ibtidâr olunacağı ve bu maslahat zımında müşârün ileyhin tedârük etmiş olduğu piyâde ve süvâri askerden şakî-i merkûmun akrâbası olan habîs-i diğere mütevehhim olub hasbe'l-iktizâ kendüye her ne kadar emniyyet ve istimâlet verilmiş ise de habîs-i merkûm müşârün ileyhin me'mûriyyetine sekte vermek dâ'iyyesiyle ricâl ve nisvândan beş on nefer şakîler tedârük ve hufyeten der sa'âdete irsâl eylemiş ve mezbûrlara irâ'e-i tarîk eylemek üzere bundan akdem merkûmlar tarafından der sa'âdete irsâl olunmuş olan Deli Fakı Hacı Bey nâm kimesne tarafına göndermiş oldukları beyânıyla mezbûrlar hakkında ne vechile irâde-i aliyye sünûh eder ise icrâsı menût-ı re'y-i âlî idüğün müşârün ileyh bir kıt'a kâ'imesinde tahrîr eder.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 5, 6; H.H. 22624/A, B

Benim Sa'âdetlü, Mekremetlü, Mürüvvetlü Karındaşım Hazretleri,

Adanalı Hasan Paşazâde El-hâcc Mehmed Bey ve kayını Melemenci oğlu Habib Bey icrâ-yı garaz ve nefsâniyyet dâ'iyyesiyle ma'lûmül-esâmî erbâb-ı fesâdı tahrîk ve şikâyet zımında Der-sa'âdete azîmet etmiş olduğundan bu sûret Adana eyâletinin şirâze-i nizâmını ihtilâlîne bâdi olacağını hâvî ve bi'l-cümle ahâlî ve re'âyâ cenâb-ı müşîrîlerinden hoşnut olduklarını mübeyyin verilen i'lâm-ı şer'î takdîm kılındığını muhtevî firistâde ve irsâl buyurulan tahrîrât-ı düstûrleri mezâyâsı rehîn-i ittlâ'-ı hulûs-verî olmuştur. Mîr-i mûmâ ileyhın mukaddemen hakkında fermân-ı kazâ ceryân-ı sudûriyle¹⁰⁰ kâffe-i muhallefâtı cânib-i mîrî için zabt ve tahrîr olunmuş ise de mîr-i mûmâ ileyh hakkında merhamet ve şefkat-i seniyye şâyân buyurularak şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şâhâne mücebince muhallefât-ı merkûmeden gümrük emîni Osman Ağa'ya verilen 150.000 guruş havâleden ma'adâ emvâl ü eşyâ mîr-i mûmâ ileyhe terk ve ihsân buyurulmuş olduğundan mazbût olan emvâl ü eşyâ ve çiftligân ve akâr-ı sâ'irenin hâsılâtıyla ma'an kendüye redd ve teslîmi bâbında sâdır olan emr-i âliye mugâyir ba'zı kesân taraflarından mûmâna'at ile kendüye gadr-ı küllî olduğu ve mîr-i mûmâ ileyhın mukaddem zabt-ı muhallefâtına me'mûr kapucubaşı Hasan Ağa zimmetinde olan eşyâ-yı mazbûtanın reddiyle fermân buyurulduğu üzere âsitâne-i sa'âdete avdeti lâzime-i zimmet-i me'mûriyyeti iken Der-sa'âdete takdîm eylediği defterde muharrer eşyânın ekserini oğlu ile Der-aliyye'ye hânesine irsâl ve bir mikdârını dahi fûrûht etmiş ve hâric ez defter ıyâl ve müte'allikâtının vâfir eşyâsı dahi zâyî' olmuş ve cenâb-ı müşîrîleri dahi çiftligân hâsılâtı ve sermâye akçası olarak şerîklerinden fuzûlî yüz seksen bin bu kadar guruş ahz etmiş olduğunuz rivâyet olunmakda olduğundan başka mîr-i mûmâ ileyh der-sa'âdete vürûd ile cenâb-ı müşîrîleri bâ-defter-i müfredât cebren ve kahren otuzbeşbin guruşlukdan mütecâviz nükûd ve hayvanât ve sâir emvâlini ahz etmiş olduğunuzu rikâb-ı hümâyûna arzuhâl takdîmiyle inhâ ve ifhâm etmiş ve Adana sancağında vâkı' Karaisalu ve tevâbi'i kazâsından Adana vâlîlerine tahsîs kılınan senevî beşyüzyirmi guruş hazeriyeden mâ'adâ nesne mütâlebesiyle ta'addî ve rencide olunmamaları bâbında bâlâları hatt-ı hümâyûn ile muvaşşah yedlerinde olan evâmîr-i aliyyeye mugâyir kethüdâ gizli olarak ibrâz eyledikleri bir kıt'a kağıd mücebince on bin ve taraf-ı müşîrîlerinden bi-gayrı hakkın üçyüz bu kadar kese ahz olduğu kazâ-i mezkûr ahâlîsi tarafından bâ-arzuhal inhâ kılınmış olub mîr-i mûmâ ileyhın dâhil-i defter olan eşyâ ve emlâki mîr-i mûmâ ileyhın adamına redd ü teslîm ve mübâşîr-i mûmâ ileyh zimmetinde emvâl kalmış ise tahsîl olunmak ve mübâşîr-i mûmâ ileyh dahi afv-ı padişâhîye dikkat ve ferman buyurulduğu üzere zimmetinde olan eşyâ-yı mazbûtayı redd ile avdet etmediği için nefy ü iclâ kılınmak ve husûs-ı mezbûr zımına müceddeden mücerrebül-etvâr bir mübâşîr ta'yîn olunmak husûslarına irâde-i seniyye-i hazret-i cihândârî müte'allik olarak sâlifü'z-zikr eşya ve emlâk ve sâ'irenin mîr-i mûmâ ileyhe redd ve teslîmi bâbında bu def'a bir kıt'a emr-i âlî ısdâr ve mahsûs mübâşîr ile tesyâr olunmuş ve mübâşîr-i mûmâ ileyh ma'iyetine mîr-i mûmâ ileyh tarafından adam terfîk kılınmış olduğundan başka mübâşîr-i sâbık mûmâ ileyh Hasan Ağa'nın İstanköy cezâresine nefy ü iclâsı bâbında diğeri bir kıt'a emr-i âlî dahi tasdîr ve çavuş mübâşeretiyile tesyîr kılınmış olmağla ber mantûk-ı emr-i âlî mübâşîr-i sâbık Hasan Ağa zimmetinde kalmış ve eyâdî-i uhrâya geçmiştir. Her nesi var ise mübâşîr-i lâhık ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le mîr-i mûmâ ileyhın adamına teslîm etdirildikten sonra mûmâ ileyh Hasan Ağa'nın menfâsına irsâline mübâderet ve mîr-i mûmâ ileyhın satılacak emlâk ve sâ'iresi dahi mübâşîr-i lâhıkın nezâret ve himâyesiyle fûrûht ve ol vechile mecmû'-ı emlâk ve eşyâ ve sâ'iresinin kendü tarafına devr ve teslîmiyle mîr-i mûmâ ileyhi ol taraftan kat'-ı alâka etdirilmesi husûsuna himmet buyurmaları muhavvel-i uhde-i dirâyetleridir. Kaldı ki cenâb-ı senâverîleri devlet-i

¹⁰⁰ Bu ifâdeden Hacı Habib Bey'in i'dâm edildiği sonucu çıkmaktaysa da Hacı Habib Bey'in Mısır'a firar ettiğini bilmekteyiz.

aliyyenin rızâ-kâr ve hamîyyet-şî'âr vüzerâ-yı izâmından oldukları cihetden her hâlde hakk-ı sa'âdetlerinde mehâsin-ı teveccühât-ı seniyye-i hazret-i cihânbânî ve hüsn-i zann ve i'tikâd-ı sâmi derkâr ve ber-kemâl iken zikr olunan Karaisâlu ahâlisi tarafından inhâ olunduğu üzere gerek cenâb-ı müşîrleri tarafından ve gerek kethüdâları cânibinden 300 bu kadar kese akça cerîme alındığı sahîh olduğu takdîrce bu keyfiyet vâsıl-ı sâmi'a-i şâhâne olmak lâzım gelür ise hakk-ı destûrlerinde ber-kemâl olan teveccühât-ı seniyye-i hazret-i pâdişâhînin tagayyür ve tebeddülünü mûcib olacağı cihetden bu maddenin vukû'u sahîh olduğu sûretde cerâyim-i me'hûzenin ashâbına tamâmen redd ve ırzâlarıyla bir dahi şemâtet¹⁰¹ vukû'a gelmemesi husûsuna himmet ve kethüdânız mûmâ ileyhe dahi fîmâ ba'd bu makûle ahz-ı cerâyim misillü hilâf-ı rızâ hareketden mücânebet eylesesini kethüdânız mûmâ ileyhe tenbîh ve te'kîde mübâderet birle hakk-ı sa'âdetlerinde derkâr olan hüsn-i teveccüh-i âlî ve i'tikâd-ı sâminin tezyîd ü tevfrine sarf-ı rü'yet buyurmaları sibâkında kâ'ime-i ma'rûf tahrîr ve firistâde-i nâdî-i sa'âdet-masîrleri kılınmışdır. İnşâ'e Allahu ta'âlâ lede'l-vusûl ber vech-i muharrer harekete himmet buyurmaları me'mûldür.

Fi 9 C.A. (Cemâziye'l-evvel) sene (12)32.

Türk Tarih Kurumu

¹⁰¹ şemâtet: birinin başına gelen bela ve kederden düşmanlarının sevinip izhâr-ı meserret eylemeleri.

Belge sıra no 7; H.H. 22645-A, B

Karaman vâlisi kullarının mektûbudur.

Devletlü, âtîfetlü, mürüvvetlü, re'fetlü, me'âli-himem, mekârim-şiyem sultânım hazretleri.

Dergâh-ı âlî kapucubaşlarından Tarsus mütesellimi Halil Bey bendeleri mütesellimlik-i mezkûra vusûlünden berü gerek Tarsus ahâlisi ve gerek Adana mütesellimi Ali Bey bendeleriyle hüsn-i âmîzeş ve mu'âşerete muvaffak olamaması ve Karaisâlu voyvodasının Menemencioğulları tarafından katl ü i'dâmını mûmâ ileyh Ali Bey bendeleri Halil Bey bendelerine isnâd ile bir fesâd ve ihtilâle sebep olacağı akdemce tahrîr ve iş'âr kılınmışıdi. Bu günlerde Tarsus ahâlisi mûmâ ileyh Halil Bey üzerine hücum ve muhâsaraya kıyâm etmiş olduklarına dâ'ir Kalınlı cemâ'ati muhtarının Karaman voyvodası bendelerine göndermiş olduğu bir kıt'a mektûbu voyvoda-i mûmâ ileyh bendeleri savb-ı hulûsveriye göndermiş olmağla keyfiyet mütâla'asından ma'lûm-ı senâverî oldukda bu gûne bagıyyâne harekete ictisârları cihetiyle mazhar-ı envâ'-ı ukûbet olacaklarını yakînen bilerek fesâd-ı mezkûrun derhal def' ü ref'i husûsuna ihtimâm ve dikkat eylemelerini hâvî ahâli-i merkûmeye buyruldu tastîr ve bu hâlât-ı nâ-marziyyenin def' ü ref'i emrinde kat'an tecvîz-i terâhî ve kusûr eylememelerini şâmil Dergâh-ı âlî kapucubaşlarından ol havâlinin ahâlisi tahrîrine me'mûr Şakir Bey bendeleriyle Adana mütesellimi mûmâ ileyh bendelerine başka başka şukkalar terkîm ve tatarımız ile icâleten ba's ü tesyîr olunmuş ve bâlâda mezkûr muhtar-ı merkûmun kağıdıyla voyvoda-ı mûmâ ileyh'in arzısı leffen takdîm kılınmış olub ancak işbu ihtilâl fi'l-hakîka Adana mütesellimi mûmâ ileyh'in tahrîkiyle zuhûr eylediği hâlde bu misillü tahrîrât ve te'kidât ile sûret-i def'i mümkün olamayacağı rehîn pür dikkat? ve civâriyet hasebiyle fesâd-ı mezkûrun indifâ'ına kalben ve kalben sarf-ı makderet farîza-i zimmet ise de bu keyfiyet irâde-i seniyye sudûruna mevkûf olmağla bu bâbda sünûh idecek irâde-i aliyenin îzâhen savb-ı âcizâneme iş'ârı bâbında ve her hâlde emr ü irâde hazret-i men lehu'l-emrindir.

Fi 17 M. (Muharrem) sene (12)43 (10 Ağustos 1827)

Mühür:

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 8, H.H. 22244

İşbu bend bend hulâsa kağıdı manzûr ve me'âli ma'lûm-ı hümayûnum olmuştur. Bu havâlinin uygunsuzluğu hüccâc-ı Müslimîne muzırr ve adem-i refâh-ı sâmilelerini müstelzim görüldüğünden bu hâli bir sûretine bakılmak lâzimededen olmağla pusulada muharrer olanlardan Osman Ağa mu münâsibdir yohsa Drama nâzırı sâbık İsmail Ağa mu münâsibdir, bi'l-mülâhaza mûmâ ileyhümâdan kangısı elyak ise Adana mütesellimiği âna ihâle kılınarak husûsât-ı sâ'ire dahi ser bendde beyân olunduğu üzere icrâlarına ibtidâr olunsun.

Adana mütesellimi İbrahim Ağa ve me'mûriyetle ol tarafda bulunan Hidâyet Bey ve Bereketli ma'den-i hümayûnları emîni El-hâcc Ebubekir Ağa kulları taraflarından vârid olan ma'rûzât ve i'lâmâtın hülâsası olmağla manzûr-ı hümayûn-ı mülûkâneleri buyurulmak için ma'rûzla huzûr-ı lâmi'ü'n-nûr-ı şehriyârâneleri kılındı.

Ma'rûzât-ı mezkûre me'âllerinden müstefâd olduğu üzere mütesellim-i mûmâ ileyhın merkûm Habib Bey hakkında yazışı başka ve ma'den emîni mûmâ ileyhın inhâsı başka olarak maslahatda çatallık görünerek siyâk-ı hâle nazaran bu uygunsuzluklar mütesellim-i mûmâ ileyhın bütün bütün adem-i dirâyet ve hüsn-i idâre-i umûrda gayr-i liyâkati cihetlerinden neş'et etmiş olması rûnûmâ ve Adana eyâleti dahi vasî'ül-inhâ ve öteden berü cevelangâh-ı aşâ'ir ve eşkiyâ olduğundan gayri Şam-ı şerif câddesi ve ale'l-husûs hüccâc-ı müslimînün mürûrgâhı olmak mülâbesesiyle eyâlet-i mezkûre mütesellimi mûmâ ileyh İbrahim Ağa Adana valisi Ali Paşa kullarının âdemîsi olarak müşârün ileyh tarafından mansûb ise de mütesellimlikde bekâsı maslahata elvermeyeceğinden mâ'adâ bu hâdiseden dolayı külliyyen nüfûz ve i'tibârı dahi kırılmış olması iktizâ edeceğinden ânin tebdîliyle âher muktedir ve idâre-i umûr ve zabt ü rabt-ı haşerât mâddelerine liyâkati zâhir bir kullarının intihâb ve ta'yîni icâb-ı hâlden idüğü hüveydâ olmakdan nâşi mütesellimlik-i mezkûra bu taraftan bir erbâbı intihâb ve ta'yîn kılınmak üzere¹⁰² münâsibi lede'l-mülâhaza hâtıra gelen ba'zı kullarının esâmîsi bir varakaya terkîm ve atabe-i ulyâ-yı mülûkânelerine takdîm kılınmağla pusulada muharrerü'l-esâmî kullarından bağçecibaşı esbak el-hâcc Osman Ağa bendeleri fi'l-asıl Bozok'lu olmak mülâbesesiyle mîzâc-ı aşâ'ire vâkıf ve usûl-i hüsn-i zabt ve idârelerini ârif olduğundan mâ'adâ evvelki sene Musul'a me'mûriyetinden dolayı Adana valisi müşârün ileyh Yahya Paşa kullarıyla dahi mu'ârefesi olub ya'ni ma'lûm-ı hümayûn-ı mülûkâneleri buyurulduğu üzere müşârün ileyh mukaddem Musul valisi iken Bağdad valisi kullarıyla beyinlerinde vukû' bulan münâfesenin ref'i husûsuna ağa-yı mûmâ ileyh kulları me'mûr buyurulmuş ve gidüb maslahat-ı me'mûresine hüsn-i netîce kesb ettirmiş olduğundan şimdi mütesellimlik-i mezkûra me'mûriyeti takdîrinde müşârün ileyh kulları dahi memnûn olacağı melhûz olmak cihetiyle bu bâbda mûmâ ileyh kulları diğerlerine müreccah gibi görünmüş ise de bunlardan kangısı nezd-i kerâmet-vüfûr-ı mülûkânelerinde tensîb buyurulur ise hemân ânin nasb ve irsâline ibtidâr ve ma'den-i mezkûr emîni mûmâ ileyh tarafından meb'ûs tensîb ma'rûzâtta iş'âr olunan Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey'in ammisi kapucubaşı Mehmed Bey mukaddemce der sa'âdetde olub el-hâletü hâzihi müteveffâ Vahid Paşa bekâyâsı tahsiline me'mûriyetle Haleb cânibinden olduğundan ândan sarf-ı nazar olunarak diğer iş'âr olunan Habib Bey ve mûmâ ileyh Hacı Ali Bey ile ahâli-i aşîretten iktizâ edenlerin li-ecli't-terâfu' der sa'âdete irsâl ve ihzârları zımmında iktizâsına göre emr-i âlî isdâr ve tesyâr kılınmak sûretleri münâsib gibi görünmüş ise de ol bâbda her ne vechile emr ü irâde-i seniyye-i mülûkâneleri şeref-sünûh ü sudûr buyurulur ise icrâ-yı muktezâ-yı münîfine ibtidâr olunacağı muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men lehül-emrindir.

¹⁰² Burada "devamı aşağıda aynı işaretli yerde anlamına gelen bir klişe kullanılmıştır.

Adana alaybeyisi sâbık Mehmed Emin Ağa mîr-i merkûmun ifk ü iftirâsına mebnî bundan akdem mütesellim-i mûmâ ileyh'in inhâsıyla Kayseriyye'ye nefy ü iclâsı bâbında sudûr eden emr-i âlî vâsıl olmuş ise de vak'a-yı mezkûreye tesâdüf etmiş olduğundan icrâsı ba'zı mehâzîr mütâla'asıyla te'hîr olunmuş ve mukaddem vâki' olan inhâsı dahi mecbûren olmuş idüğünden afv ve itlâkı husûsuna müsâ'ade-i aliyye erzân buyurulmasını mîr-i merkûm Adana'dan ba'de'l-ihrac tarîk-i câddede olan Geviş nâm karyede tevakkuf ile ebnâ-i sebîle ta'arruz etmekde olduğundan vatanına gitmesi mütesellim-i mûmâ ileyh tarafından bi'd-defa'ât iş'âr olunmuş ise de muhâlefet etmiş ve sûret-i def'i mümkün ise dahi yanında bulunan asâkir ma'den-i mezbûra merbût aşîret-i merkûme ahâlisinden olduğundan bir şey denilmemiş ve el-hâletü hâzihi ebnâ-i sebîle ta'arruzdan keff-i yed etmemiş olduğu beyânıyla merkûm tarîk-i câddeden kalkub vatanına gitmesi için ma'den-i mezkûr emînine hitâben bir kıt'a emr-i şerîf ısdârı cümle ahâli-i memleket niyâzları olduğun mütesellim-i mûmâ ileyh üç kıt'a arîzasında tahrîr eder.

Husûs-ı mezbûru musaddak me'mûriyyetle ol cânibde olan Hidayet Bey'in arîzası.

Kıt'a: 1

Merkûm Habib Bey mütesellim-i mûmâ ileyh ve Adana vücûhu ma'rifetleriyle mukâddemâ bi'l-intihâb Adana kazâsına a'yân nasb olunub civâr kazâlar ahâlisi dahi mîr-i merkûmdan her vechile hoşnûd ve müteşekkîr iken Adana a'yânı esbak Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey menfâsından ve ammisi Hacı Mehmed Bey âsitâne-i sa'âdetden Adana'ya hîn-i vürûdlarında mîr-i merkûmun a'yânlığını hazm edemeyerek li-ecli'd-def' fitne-îkâzı¹⁰³ semtine sülûk etmişler ise de kendülerine hiç kimesne mütâba'ât etmeyüb fakat Adana nakîbi sâbık Hüseyin Efendi ile bi'l-ittifâk merkûm Hacı Habib hakkında.

¹⁰³ Metinde îkâzı yazılmışsa da doğrusu "îkâdî" olmalıdır.

Belge sıra no 9; H.H. 22379-A

Devletlü, inâyetlü, merhametlü, velî-ni'met-i bî-minnet kesîrî'l-lutf ve'l-âtifet efendim sultânım -dâme mâdâmü'l-âlem- efendimiz hazretleri.

Devlet (ü) ikbâl-i ebedî ve übbehet (ü) iclâl-i sermedî ile sâğ ve vâr olsun.

Arzuhâl-i kullarıdır ki.

Ma'lûm-ı veliyyü'n-ni'amâneleri üzere eyâlet-i Adana memlû-yı aşâ'ir ü kabâ'ilden ibâret bir mahall olduğundan dâ'imâ fitne ü fesâddan hâlf olmadıklarından bundan akdem vâli-i sâbık devletlü Nurullah Paşa hazretlerinin evân-ı infisâllerinde taraf-gîrlük da'vâsıyla Menemencizâde Hacı Habib Bey nâm fesâdı beynehümâlarında a'yân nasb olunub çâkerleri dahi hîn-i vürûdumda a'yân bulub hizmetimizde sûret-i sadâkat göstererek vâli-i vilâyetin her bir sözünde cânen ve mâlen çalışub kusûr etmemesine ahd ü mîsâk eylediğine binâ'en bundan akdem ya'ni çâkerleri Adana(ya) vürûdundan evvel bir takım mugâyir-i rızâ-yı pâdişâhîde bulunmuş ise de nush ü pend kaydında olunarak evvelki ahlâklarından fâriğ ve nâ'ib müteneffir sûretlerinde görünmekle bi-tevfîki'l-llahi ta'âlâ çâker-perverlerine umûr-ı memleket ve aşâ'ir ve kabâ'il emr-i mütâva'atda bulunarak eyâlet-i mezkûre zîr-i idâremize alınub cevânib-i etrâf ve aşâ'ir ile hüsn ü imtizâc yüzünde bulundukca a'yân-ı merkûmun ötedenberü dimâğında meknûn fesâd ve ihânete mütecâsir olarak benden gayrı umûr-ı memleketi rü'yet eder kimesne bulunmayub dil-hâhı üzere merâmımı icrâ etmek sevdâlarını der-hâtır ederek gündün güne sûret-i sadâkati ihânete tebdil birle zâhire ihrâc ve aralık aralık taraf-gîrlük da'vâsında olarak matlûbât-ı pâdişâhî ve gerek husûsât-ı âcizânemin sekte gelmesi da'vâlarında bulunub ber muktezâ-yı hükm, eyâlet bi'z-zarûr îkâd-ı fitne¹⁰⁴ olmaması için her bir gûna ilticâ ve niyâzına hasbe'l-vakt ve'l-hâl kabûl ve müsâ'ade yüzünde bulunmuş isem de gündün güne ihâneti zâhir ü peydâ ve adem-i imtizâc sûretlerini gösterüb cevr ü ezâsına mütehammil olunmamağla bundan akdem Küçük Alioğlu Mıstık Bey kullarının afv ve itlâkı husûsuna dâ'ir cânib-i eşref-i velî-i ni'amânelerinden şeref-pirâ-yı vürûd eden mektûb-ı afv-üslûbları ve bir kıt'a kâ'ime-i übbehet-alâmetleri taraf-ı kullarına vusûlünde ber mu'tâd-ı kadîm ve âdet-i belde üzere medfne-i Adana'ya matlûb olunub afv ve itlâk emrini yedine itâ ve ba'zı vesâyâya muta'allık ve tarîk-i câddenin hıfz ü hirâseti husûsuna dâ'ir tenbîhât için da'vet olunmuş idi. Mîr-i merkûm dahi li-ecli't-teşekkür kendüsü ve gerek bu âna değîn itâ'atde bulunmayan aşâ'ir ve kabâ'il beyleri savb-ı çâkeriye gelüb hil'atlarını iksâ birle bundan böyle tarîk-i câddede ferd ü ahad kimesne kârübâna ve hüccâc-ı Müslimîne ve mürûr ü ubûr eden kesâna tasallut etmemesi için ve eğerçi kazâ'en bir nesne zâyi' olur ise cümlesi ittifâkıyla buldurulmasına müte'ahhid ve ol mukâvele üzere cümlesi bir kıt'a temhîrli ve müzmâ senedleri cânib-i veliyyü'n-ni'amânelerine irsâl olunmak üzere kapu kethüdâsı efendi bendeleri tarafına irsâl olunmuş idi. Ve fe li'l-llahi'l-hamd ve'l-minne her bir husûsât ve yol ve câdde-i matlûba taht ü râbitaya idhâl olmuş iken mîr-i merkûmun dimâğında olan fesâdı icrâ etmek ve memleketi ihtilâle bırakmak zu'm-ı fâsıkıyla me'âdin-i hümayûn re'âyâsından Menemenci aşîretinden üç beş yüz piyâde ve süvâri asâkir cem' ve gecelik ile Adana'da konağına hıfz eyleyüb ferdâsı günü merkûmun sû-i hareketleri vücûh-ı memleketi ve sığâr ü kibârın ma'lûmları oldukda bi'l-umûm fukarâ kulları a'yânlıkda istemediklerini taraf-ı kullarına gelüb ifâde ve tazallum-ı hâl etmeleriyle hüsn-i hâl ile mîr-i merkûm aşîreti cânibine gitmesi için adâlet hatt-ı şerîfiyle me'mûr hasekiyân-ı hâssadan Es-seyyid Ali Ağa kullarını irsâl olunarak inâdiyyeti ısrâr eyleyüb derûn-ı şehirden çıkmayub fesâdeti icrâ etmek dâ'iyyesinde olarak cevânib ü etrâfa tüfenk endâz ederek bi'l-umûm ahâli ve fukarâ kendüsüne hüccüm eyleyüb bi-inâyeti'l-llahi ta'âlâ bir takrîb aşîreti cânibine firâr etmişler ise de mîr-i merkûmun bu vechile harekete cesâretlerini bundan akdemce cümle ahâli kullarının bir kıt'a arz (ü) mahzarlarından ma'lûm-ı devletleri buyurulmakla velî-i

¹⁰⁴ Metinde "îkâz" şeklinde ise de doğrusu "îkâd" dır.

ni'amâne devletlü efendim aşîret-i Menemenci ve gerek a'yân-ı merkûmun mutavattın oldukları mahall Adana kazâsı dâhilinde olduğundan tarîk-i câdde üzerinde bulunan Geviş nâm karyede bir takım erâzil gürûhuyla oturub umûr-ı mühimme-i devlet-i aliyye ile gelen ve giden ve sâ'ir ehl-i tüccârâna tasallut etmekde olduğundan ve el-yevm karye-i mezkûrede ikâmet üzere olmağın taraf-ı çâkerânemden hüsn-i hâl ile ihbâr ve mahall-i vatanına gitmesini ihbâr-ı bendegânem olmuş ise de inadına musırr olunarak bir vechile kalkmayub sâye-i inâyet-vâye-i veliyyü'n-ni'amîlerinde mîr-i merkûmun karye-i mezkûrdan def' ü ref' sûreti avn-ı inâyet-Bârî ile bir şey değil ise de başında tecemmü' eden me'âdin-i hümâyûn re'âyâları olduklarından ve kendüsü dahi me'âdin-i hümâyûn tarafından olmak hasebiyle mugâyir-i rızâ-yı pâdişâhî ve evliyâ-yı umûr efendilerimiz idüğü ecilden şimdiye değin bir cevâb olunmayub ve keyfiyet-i fesâd merhametlü efendimizin tafsîlen ma'lûm-ı velî-ni'metleri buyurulmadıkca kulları dahi muktezâ-yı me'mûriyyetim hakk-ı merkûmda bir şey denilmeyüb el-yevm karye-i mezkûrda olduğu ve yolculara dest-dirâzlık eylediklerini ifâde ü beyân husûsunda ve merkûm Habib Bey'in tarîk-i câddeden kalkub mahalline gitmesi için hâlen me'âdin-i hümâyûn emîni kullarına te'kîden tenbîhi hâvî bir kıt'a emirnâme-i kerâmet-âyâtları irsâli husûsunu cümle ahâli-i memleket kulları niyâz veyâhûd muvâfik-ı re'y-i veliyyü'n-ni'amîleri buyurulur ise çâker-i sadâkat-küsterlerine ihâle ve emr-i devlet buyurmaları ifâdesi ve keyfiyet-i hareket-i merkûm muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı devlet-ihvâlâları buyuruldukda her hâlde emr (ü) fermân ve lutf (ü) ihsân devletlü, merhametlü, velî-ni'met-i bî-minnet efendimiz hazretlerindir.

Fi 27 C.A. (Cemâziye'l-evvel) sene (12)44 (5 Aralık 1828)

Bende

Mühür: İbrahim

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 10; H.H. 22379-B

Devletlü, veliyyü'n-ni'am-ı ekrem efendim.

Tarsus mütesellimi Kelzâde Mehmed Efendi'nin Hacı Habib Bey nâm fesâd akrabâsı olduğundan ve ba'zı eşrâf-ı Tarsus efendilerin münâsebetleri olmak hasebiyle mîr-i merkûmun hareket-i nâ ber-câsını bir ahsen sûretle ya'ni gadr olmamak hâllerini iş'âr ve arz (ü) mahzar tahrîr kılınmasını ve taraf-ı çâkerânemden dahi bâb-ı âlîye hüsn ü ta'bîr ile kaleme alınması dâ'imâ ricâ ü niyâz etmekde olduklarından kulları dahi bu makûle vâkı'ât ne vechile hilâf-ı inhâ olunur, deyu cevâb verilüb şâyed cümlelerin ricâsıyla ya'ni Tarsus a'yân ve mütesellimi ve cümle eşrâfın iltimâslarıyla eğerçi bir kıt'a arz (ü) mahzar ve arıza-i çâkerânem irsâl olunur ise de havâle-i sem'-i i'tibâr olunmamasını devletlü velî-ni'met-i bî-minnet bey efendimiz hazretlerine ifâde buyuruldu ve şâyet arz (ü) mahzar bundan sonra gönderilür ise sem'-i i'tibâr buyurmamaları mahzâ arıza-i bendegânem terkîmine bâdî olunmuşdur.

Fi 27 C.A. (Cemâziye'l-evvel) sene (12)44.

Mühür

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 11; H.H. 22379-C*Verilen fermân kaydı divândan**vusûl i'lâmı gelmiştir.**Sahh.*

Veliyyü'n-ni'amâ, seniyyü'l-himemâ, devletlü efendim, sultânım hazretleri.

Vâli-i sâbık devletlü Nurullah Paşa hazretlerinin hîn-i azlinde etrâf (ü) eknâf şîrâze-i usûlden çıkub taht-ı râbıtaya idhâli ancak birkaç kimesnelerin terbiyyesine menût bir keyfiyet idüğü usûl-i maslahatdan olduğuna binâ'en adem-i itâ'at sûreti gösterenler kimlerdir deyu, sûret-i sadâkatde bulunan ikâd-ı fitne Hacı Habib Bey nâm fesâda muktezâ-yı mütebeddilin su'âl olunmuşidi. Adana'nın hânedânlarından ve el-yevm alaybeyi bulunan Mehmed Emin Ağa kullarının hakkında bir takım bühtân-ı azîm atf eyleyerek çâkerlerine dahi tahkîk ü teccüsüne vakit bırakmayarak ve ma'âze Allahu ta'âlâ eğerçi miralay bu vilâyetde beş-on gün ikâmet eder ise Nurullah Paşa zamânında vukû'a gelen fitne ü fesâd ve hücum-ı cumhûr bir şey değildir, diyerek çâkerleri dahi bu sedd-i sedîd-i İskender'i görüb ve her ne kadar kullarına mugâlata ve göz dağı vermiş ise de sem'-i l'tibâr olunmadığı ma'lûmu oldukda tarîk-i câddede ba'zı mürûr ü ubûr eden yolcu ve kârübâna gizlüce el altından tasallut etdirüb kendüsünden su'âl oluna miralay Mehmed Emin Ağa'nın mâdâmki bunda oldukça aşâ'ir ve kabâ'ilin râhat duracağı yokdur ve istemezler binâ'en aleyh bu hareketlerde bulunarak ve ihtimâldir sâ'ir şeyler dahi etseler gerekdir, diyerek bu sûretle arz-ı sadâkat dâ'iyyesinde olmağla nâçâr hüsn-i imtizâc olur, mülâhazasıyla ağa-yı merkûmu kaleme alınub! inhâ-yı bendegânem olmuşidi. Hacı Habib Bey'in eylediği ihânet ü ifsâd diğer arîza-i çâkerânemden ve vücûh-ı beldenin arz ü mahzarlarından ma'lûm-ı veliyyü'n-ni'amîleri buyuruldukda bütün bütün nâ-hakk yere ağa-yı merkûma bühtân-ı azîm ve icrâ-yı nefsanîyyet dâ'iyyesinde oldukları âşikâr ve beyân ve tahkîk-kerde-i bendegânem olmağla işbu def'-i fitne, mîr-i merkûmun firârının ertesi günü tatar ağamız kullarıyla Kayseriyye'ye menfâ emri taraf-ı çâkerâneme gelmiş ise de bu fitnenin vukû'unda ağa-yı merkûm kullarının nefy ü iclâsı husûsu bütün bütün tarîk-i câddenin hıfz ü hırâsetine dâ'ir aşâ'ir ve kabâ'il beyleri ve Gavur dağı ve kır ağaları müte'ahhid oldukları sened-i mersûlün mugâyiri bir mânâ olmağla ve sözümlüğün üzerinde sebâtımız olmadığımız fehm ü idrâk ederler ise bütün bütün çâkerlerinden rûgerdân ve adem-i itâ'atde bulunacakları derkâr olmağla ne hâl ise ve tarîki ne gûna ise ağa-yı merkûmun mahall-i menfâsına gitmeksizin câdde halâsı ne sûretle olabilür ise afv ve itlâkını hâvî emri âlîsini aceleten cânib-i kullarına irsâlleri be-gâyet niyâz-ı bendegânem idüğü ve bu mâdde âhere kıyâs olunmayub der-akab arzuhâl-i çâkerânemi hâk-i pâ-yı velî-ni'met-i bî-minnete takdîm birle cânib-i vâlîlarından me'mûl ve muntazırı olduğum gayret-şî'ârlık ve efendilik iktizâsı üzere efendimizin başı için ve azîz başı için şu mâddenin hâsıl-pezîr olmasına gâyet ve bir kadem akdem taraf-ı kullarını her ne gûna ise ihtârları ve mahzâ tatarımızı gerüye i'âdeleri ve bu kerre dahi bende-i dürr-i muhribdelerini? müceddeden ihyâ ve beyne'l-aşâ'ir ve'l-kabâ'il ve ale'l-husûs vücûh-ı belde meyânında şerm-sâr ve umûr-ı husûsâtımıza sekte gelmemesine mezîd-i lutf ü inâyetleri niyâz-ı bendegânemizdir, Efendim

Mühür: İbrahim

Adana ve Kayseriyye nâ'iblerine hüküm ki.

Adana ahâlisinden alaybeyi sâbık Mehmed Emin nâm şahıs müfsid ve muharrik makûlesinden olub ahâlisinden ba'zı kesânı tahrîk ve izlâl ile matlûbât-ı devlet-i aliyyenin te'diyyesinde izhâr-ı tereddüd ve muhâlefet etdirmek misillü hilâf-ı rızâ evzâ'-ı nâ-bercâdan hâlî olmadığı bâ-i'lâm ve mahzar inhâ olunmuş olub bu makûle mugâyir-i rızâ harekât-ı nâ-hemvâra ictirâ edenlerin icrâ-yı te'dîbleriyle emsâlinin terhîb ve ter'îbi. lâzimedden idüğüne binâ'en merkûmun li-ecli't-te'dîb kavâs mübâşeretiyile Kayseriyye'ye nefy ve takrîb olunması bâbında fî evâ'ili C.A (Cemâziye'l-evvel) Sene (1)244 târihinde Dîvân-ı hümayûn tarafından emri şerîf verildi.

Belge sıra no 12; H.H. 22379-D

Devletlü, inâyetlü, merhametlü, velf-ni'met-i bî-minnetim efendim sultânım dâme mâdâmü'l-âlem efendimiz hazretleri.

Devlet-i ikbâl-ebedî ve übbet-i iclâl-i serserî ile sağ ve vâd olsun. Arzuhâl-i kullarıdır ki.

Hâk-i pâ-yı hâcet-revâ-yı velf-ni'amânelerinden mufârekatımızın onbeşinci günü mahall-i me'mûriyyet-i bendegânem olan medîne-i Adana'ya vusûl ve ferdâsı günü hâmil-i istishâb-ı çâkerânem olan evâmîr-i şerfi cümle muvâcehelerinde feth ü kırâ'et olundukda bekâyâ-yı matlûba yerli yerinden ve lâzım gelenlerden cem' ü tahsîl olunacağı âşikâr ise de eyâlet-i Adana sâ'ir eyâlete kıyâs olmadığı üzere memlû-yı aşâ'ir ü kabâ'ilden ibâret bir mahall olduğuna mebnî dâ'imâ adem-i itâ'at ile fitne ü fesâddan hâlf olmadıklarından bundan akdem devletlü Nuri Paşa hazretlerinin zamân-ı azillerinde Menemencizâde Hacı Habib Bey darb-ı destiyle gelüb a'yân nasb olunmuş ve hâlâ mütesellim-i Adana İbrahim Efendi kulları medîne-i Adana'ya vürûdunda a'yân-ı belde bulunmuş ve hudutlerinde sûret-i sadâkat ve izhâr-ı ubûdiyyet göstererek vâlî-i vilâyetin ve mutlûbât-ı pâdişâhînin her bir emrinde bezl-i cân ederek çalışmak ve kusûr etmemesine ahd etmiş ise de umûr-ı memleket ve aşâ'ir ü kabâ'il bi-tevfiki'l-llahi ta'âlâ efendi-i merkûm kulları taht-ı râbitaya idhâl birle cümle boy ve oymak beyleri gündün güne kurbiyyet ve itâ'at yüzünde olduklarından mîr-i merkûmun dimâğında meknûz olan fesâd ve ihânete mütecâsîr olarak "benden gayrı umûr-ı memlekete kimesne alâka etmesün" sevdâlarını derpîş ederek şimdye değin umûr-ı memleket ve bâ-husûs her bir matlûbât-ı pâdişâhî pes-mânde ve nâ-tahsîl kalarak kadrini bildirmek ve anlatmak da'vâlarında bulunub ber muktezâ-yı hüküm eyâlet bi'z-zarûr îkâd-ı fitne olmaması için her bir gûna ilticâ ve niyâzım hasbe'l-vakt ve'l-hâl efendi kulları kabûl ve müsâ'ade yüzünden bulunmuş ise de ihânetini ısdâr ederek adem-i imtizâcda bulunmuş ve bundan akdem Küçük Alioğlu Mısırdık Bey kullarının afv ü itlâkı husûsuna dâ'ir şeref-sudûr buyurulan o mektûb-ı sâmi-i ni'amîleri vürûdunda mu'tâd-ı kadîm ve âdet-i belde üzere Adana'ya da'vet olunub afv ü itlâk emrini kendüsüne itâ ve hil'atını iksâ birle matlûb-ı Devlet-i aliyye ve ekâbir-i saltanat-ı seniyye olan tarîk-i câddenin hıfz ü hırâseti husûsunu tenbîh ve te'kid olunmasına dâ'ir cümle aşâ'ir ü kabâ'il boy beyleri matlûb olunub mîr-i merkûm Mısırdık Bey dahi li-ecli't-teşekkür kendüsü ve gerek bu âna değin bir vüzerâyâ gelmemiş ve itâ'at etmemiş aşâ'ir ü kabâ'ilin cümlesi efendi-i mûmâ ileyh kullarına gelüb hil'atlerini iksâ ve bundan böyle tarîk-i câdde ferd ü ahad kimesneye tasallut etmeyerek ve kazâ'en bir nesne zâyi' olur ise cümlesi ittifâkıyla bulunub mahalline teslîmleri husûsuna müte'ahhid ve bu mukâvele üzere cemî' aşâ'ir beyleri ve Gavur dağı ağaları bir kıt'a temhîrli ve mûmzâ sened cânib-i Devlet-i aliyyeye irsâl olunmak üzere efendi-i mûmâ ileyh kullarına itâ etmişler ve sened-i mezkûr dahi bundan çend rûz akdem kapu kethüdâları efendi bendeleri tarafına irsâl olunmuş ve eyâlet-i mezkûrenin bu vechile taht-ı râbitaya idhâl olunmuşşiken mîr-i merkûm Habib Bey kullarının dimâğında olan fesâdı icrâ etmek ve memleketi ihtilâle bırakmak zu'm-ı fâsıkıyla kurb-ı Adana olan me'âdin-i hümayûn re'âyâsından Menemenci aşîretinden beş yüz piyâde ve süvâri asâkir cem' ve tedârük ile Adana'da sâkin olduğu konağına mahfice alub ferdâsı günü merkûmun hareket ü etvârı vücûh-ı memleketin ve sıgâr ü kibârın ma'lûmları oldukda bi'l-umûm a'yânlıkda istemediklerini efendi kullarına tazallum-ı hâl etmeleriyle hüsn-i hâl ile aşîreti cânibine gitmesini ve derûn-ı şehirden çıkması için adâlet-hatt-ı hümayûnuyla me'mûr hasekiyân-ı hâssadan Seyyid Ömer Ağa kullarını cümle ahâli gönderüb ihânetini ısdâr eyleyüb sâbıkları misillü derûn-ı şehirden çıkmayub cevânib (ü) etrâfa tüfenk endâz eyleyüb bi'l-umûm ahâli (ü) fukarâ kendüsüne hücum eyleyüb bir takrîb taşra ihrâc etmişler olduğunu cümle ahâli-i bilâdın mine'l-evvel vukû'âtı taraf-ı kullarına ifâde-i hâl eyleyüb ve bundan akdemce cümle ahâli kullarının bir kıt'a arz (ü) mahzarlarından ma'lûm-ı velf-ni'amâneleri buyurulmuş olmağın ve işbu vukû'âtın ikinci günü çâkerleri dahi medîne-i Adana'ya gelür iken Gülek Boğazi civârında Kütüklü karyesi ve Geviş nâm karyelerde tarîk-i câdde üzerine oturub umûr-ı

mühimme-i Devlet-i aliyye ile me'mûrâne mürûr ü ubûr eden tüccârâna dest-i dirâzlık eyleyüb bagîlik ve tuğyânlık sûretlerinde olduğu âşikâr ve kulları dahi üzerine dahi bir takım atlasu çıkub me'mûriyyetimi su'âl ederek bir takrîb ruhsat verilerek el-hamdü li'l-llahi ta'âlâ medîne-i Adana'ya vusûlümüz müyesser-kerde-i cenâb-ı Rabbü'l-izzet olmuşdur. Ancak bu makûle vâkı'ât âmed-şod edenden mesmû'-ı veliyyü'n-ni'amîleri buyurulmuş ise de şâyed keyfiyet tahkîki ma'lûm-ı devletleri olmadığından vâcibe-i zimmet-i bendegânem üzere mahsûs muhât-ı ilm-i veliyyü'n-ni'amîleri buyurulmak için arzuhâl-i ubûdiyyet-me'âl-i çâkerânem ile takdîm-i ser-übbehet-efser-i veliyyü'n-ni'amîleri kılınmıştır. İn şâ'e Allahu ta'âlâ ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda bu makûle sâhib-askerin sefer-i hümâyûna me'mûriyyeti bi'l-münâsebe ihtâr ma'razında mahsûs hâk-i pâ-yı aliyyelerine ifâdemiz için ve keyfiyet-i hareket-i merkûm tahkîk-kerde-i kulları olmağın ol bâbda emr ü fermân devletlü, merhametlü, vefâ-ni'met-i bî-minnet efendimiz hazretlerindir.

Bende

El-hâcc Mehmed Hamdi, el-me'mûr

Muhâsebe-i Adana. Esahh.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 13; H.H. 22379-E

Ma'rûz-ı bendeleridir ki:

Adana eyâletinde kâ'in Şam-ı şerîf caddesi olan Payas nâm mahallde hüccâc-ı Müslimîn ve ebnâ-yı sebîlin emvâl ü eşyâları Ekrâd tarafından gasb ü gâret olunduğuna mebnî mücerred emniyyet-i tarîk için Küçük Alioğlu Mıstık Bey kullarının kayd-ı nefyden afv ü itlâkı bâbında mukaddemce tastîr ve tesyîr olunan emirnâme-i veliyyü'n-ni'amîleri mücebince mîr-i mûmâ ileyh ve bi'l-cümle aşâ'ir beyleri Adana mütesellimi İbrahim Ağa kulları nezdine celb birle Ekrâd tarafından ebnâ-i sebîle bir gûne mazarrat vukû'a gelmemesini ve kazâ'en bir nesne sirkat olunmak lâzım gelür ise buldurulması husûslarına cümlesi müte'ahhid ve mütekeffil olarak Misis ve Kurdkulağı ve Payas muhtârlarıyla tarîk-i câddede vâki' aşâ'ir beyleri memhûr ve mûmzâ sened vermiş ve sened-i mezkûr bu def'a Der-sa'âdet'e gönderilmiş ise de Bereketlü ma'den-i hümâyûnuna merbût Menemenci aşîretinin sâbıkan boybeyi olub Adana a'yânı olan Menemencioğlu Habib Bey ötedenberü Adana ahâlisıyla bürûdet üzere olduğundan mücerred ilkâ-yı tohm-ı fesâd dâ'iyyesiyle ma'den-i mezkûr re'âyâsından olan aşîret-i merkûme ahâlisinden bir takım eşkiyâyı Adana'da sâkin olduğu konağına hafiyeten celb ile ikâd-ı nâ'ire-i fesâd niyyetinde olduğu lede't-tebeyyün mücerred def'-i fitne için merkûm Habib Bey a'yânlıktan azl ile mahalline gitmesi cümle tarafından tenbîh olundukda mîr-i merkûm konağına kapanub etrâfa kurşun atmış ve tarafeynden kıtâl vukû'a gelmiş ise de adem-i mukâvemetinden nâşî merkûm, aşîreti tarafına firâr etmiş olduğunu ve Adana alaybeyisi sâbık Mehmed Emin Ağa mîr-i merkûmun ıfk ü iftirâsına mebnî bundan akdem bâ-fermân-ı âlî Kayseri'ye nefy olunmuş ise de ağa-yı mûmâ ileyh hakkında olan kelimât mahzâ dürûğ-ı bî-fürûğ olduğundan afv ü itlâkı husûsuna müsâ'ade-i aliyye erzân buyurulmasını mutazammın mütesellim-i mûmâ ileyh hakkında bâb-ı âliye vârid olub fermân-ı âlîleri sudûruyla taraf-ı çâkerîye havâle buyurulan ma'rûzâtı hulâsâsından başka ve mîr-i merkûm Adana'dan ba'de'l-ihrac tarîk-i câddede olan Geviş nâm karyede ik'ad ile ebnâ-i sebîle ta'arruz etmekde olduğundan vatanına gitmesi mütesellim-i mûmâ ileyh tarafından bi'd-defe'ât iş'âr olunmuş ise de muhâlefet etmiş ve sûret-i def'i mümkün ise de yanında bulunan asâkir ma'den-i mezbûra merbût aşîret-i merkûme ahâlisinden olduğundan bir şey denilmemiş ve el-hâletü hâzihi ebnâ-yı sebîle ta'arruzdan keff-i yed etmemiş olduğu beyânıyla merkûm tarîk-i câddeden kalkub vatanına gitmesi için ma'den-i mezkûr emînine hitâben bir kıt'a emr-i şerîf isdârını cümle ahâli-i memleket niyâz etmiş olduklarını mütesellim-i mûmâ ileyh mu'ahharen göndermiş olduğu arızasında başka ve mâdde tahrîr ve ifâde olduğuna üzere idüğünü musaddık me'mûriyyetle ol cânibde olan Hidayet Bey kulları dahi gönderdiği arızasında başka ve merkûm Habib Bey mütesellim-i mûmâ ileyh ve Adana vücûhu ma'rifetleriyle mukâddemâ bi'l-intihâb Adana kazâsına a'yân nasb olunub civâr kazâları ahâlisi dahi mîr-i merkûmdan her vechile hoşnûd ve müteşekkir iken Adana a'yânı esbak Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey menfâsından ve ammisî Hacı Mehmed Bey âsîtâne-i sa'âdetden Adana'ya hîn-i vürûdlarında mîr-i merkûmun a'yânlığını hazm edemeyerek li-ecli'd-def' fitne ikâdı semtine sülûk etmişler ise de kendülerine hiç kimesne mütâba'ât etmeyüb fakat Adana nakîbi sâbık Hüseyin Efendi ile bi'l-ittifâk merkûm Hacı Habib Bey hakkında bir takım erâcif peydâ ve ahâliyi dâ'ire-i itâ'atden hurûca ictirâ ederek kuttâ'-ı tarîkden Şam câddesi üzerinde olan Küçükcalioğlu Mustafa Bey ve Ekrâddan Tâcirli ve Karalar aşâyirini bi'l-iğfâl ayaklandırub külliyetlü eşkiyâyı derûn-ı Adana'ya celb ve üzerine hücum ile mîr-i merkûmu firâr ettirmiş ve aşîret-i merkûm ahâlisinden ahz ü i'tâ zımında Adana'nın çarşu ve pazarında olan onbeş nefer acezeyi katl ü i'dâm ve 30 neferini mecrûh ve emvâl ü eşyâlarını nehb ü gâret etdirdiklerinden sonra aşîret-i merkûmenin Adana ve civârında ra'y olunan deve ve hayvânât-ı sâ'irelerinden külliyetlü hayvânâtlarını sürüb getürmüş olduklarını ve mîr-i merkûmân ile nakîb-i merkûm icrâ-yı nefsâniyyet dâ'iyyesinde olduklarını aşîret-i merkûme ahâlisi ta'arruz-ı eşkiyâ hasebiyle perâkende ve perîşân olarak umûr-ı ma'dene sekte îrâs edeceğini beyân birle ma'den-i mezkûru sekteden ve aşîret-i merkûme ahâlisini perîşâniyyetden vikâyeten eşkiyâ-yı merkûmenin ahz

eyledikleri emvâl ü eşyâ ve hayvânâtın ashâbına reddiyle vâki' olan müdâhalelerinin men' ü def'i bâbında mütesellim-i mûmâ ileyhe hitâben başka ve bu bâbda mîr-i merkûm Habib Bey her vechile maktûr olduğundan mîr-i merkûm ile nakîb ve ümerâ-i merkûmün ve aşîret-i merkûme ahâlisi Dersa'âdet'e bi'l-ihzâr huzûr-ı hazret-i veliyyü'n-ni'amîlerinde veyâhûd ma'den-i mezbûr mahkemesinde terâfu'-i şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında başka evâmir-i aliyye ısdâr ve tesyârı husûsuna müsâ'ade-i aliyye erzân buyurulmasını aşîret-i merkûme ahâlisi niyâz ü istirhâm eylediklerini ma'den-i mezkûr emîni Hacı Bekir Ağa kulları tarafından darbhâneye gelüb merbûten takdîm-i huzûr-ı âlîleri kılınan tahrîrât ve ma'rûzât hulâsasında başka tahrîr ve inhâ etmeleriyle bu sûrette tarafeynin ifâde ü inhâları birbirine münâfi ü mübâyin görünmüş ve alaybeyi-i sâbık Mehmed Ağa dahi ahd-ı karîbde bâ-fermân-ı âlî Kayseriye'ye nefy olunmuş olduğuna ve zamân-ı adâlet-nişân-ı cenâb-ı şehenshâhîde bi'l-cümle memleket ve aşîret ahâlileri bu denlü şûriş ü ihtilâlden berî ve masûn olarak her hâlde gunûde-i pîster-i emn ü emân ve ebnâ-yı sebîl dahi sâlîmen deverân olmak ve yek diğerin hakk-ı kırtâs-ı şer'-i kavîmle ihkâk olunmak matlûb ve mültezim olub vukû'ât-ı mezkûrenin dahi fasl ve iclâsı umûr-ı irâdiyyeden idüğüne nazaran îcâb ve iktizâlarının icrâsı mutlaka emr ü irâde-i seniyye-i veliyyü'n-ni'amîlerine menût mevâddan idüğü ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda emr ü fermân hazreti men lehül-emrindir.

Mühür: Es-seyyid Abdurrahman

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 14; H.H. 22379-F*Darbhâne-i Amire Nâzırı Efendi**İşbu inhâ ve merbût olan evrâka nazaran iktizâsını i'lâm eylesin deyu buyuruldu.**Fi 18 C. (Cemâziye'l-âhir) sene (12)44 (26 Aralık 1828)*

Zikr-i âtî evrâkın hulâsasıdır

Adana eyâletinde kâ'in Şam-ı şerîf câddesi olan Payas nâm mahallde hüccâc-ı Müslimîn ve ebnâ-yı sebîlin emvâl ü eşyâları Ekrâd tarafından gasb ü gâret olunmakda olduğuna mebnî mücerred emniyyet-i tarîk hâsıl olmak için Küçük Alioğlu Mısdık Bey'in afv ve ıtlâkına dâ'ir irsâl olunan emirnâme-i sâmi lede'l-vürûd mîr-i mûmâ ileyh Adana mütesellimi nezdine celb ile iksâ ve vesâyâ-yı lâzime ilkâ olunmuş ve bi'l-cümle aşâ'ir beyleri mütesellim-i mûmâ ileyh cânibinden celb olunarak Ekrâd tarafından ebnâ-i sebîle bir gûne mazarrat vukû'a gelmemesi ve kazâ'en bir nesne ziyân ve sirkat olunmak lâzım gelür ise buldurulması husûslarına cümlesi müte'ahhid ve mütekeffil olarak Misis ve Kurdkulağı ve Payas ve tarîk-i câddede vâki' aşâ'ir beyleri memhûr ve mûmzâ sened vermiş olduklarından mütesellim-i mûmâ ileyh tarafından bunlara dahi hil'at iksâ ve sened-i mezkûr bu def'a Der-sa'âdete ba's ve isrâ kılınmış ise de me'âdin-i hümâyûn kaleminden ma'dûd sâbık Menemenci aşîreti beyi ve Adana a'yânı olan Menemencizâde Hacı Habib Bey'in ötedenberü Adana ahâlisi ile beyleri uygunsuz olduğundan başka vâlinin haberi olmayarak etrâfdan aldığı mebâliğin hadd ü pâyânı olmayub mücerred fesâd dâ'iyyesiyle me'âdin-i hümâyûn re'âyâlarını konağına celb ve ikâd-ı nâ'ire-i fesâd beyinde¹⁰⁵ olduğu lede't-tebeyyün mücerred def-i fitne için merkûm a'yânlıktan azl olunmuş ve fukarâ-yı ra'iyyet hakkında olan cevri ü ezâsına tâkat gelmemiş idüğüne mebnî bi'l-umûm ahâli-i memleket kendüsünden müteneffir olarak mahalline gitmesi tenbîh olundukda şakî-i merkûm konağına kapanub etrâfa kurşun atmış ve tarafeynden kıtâl vukû'a gelmiş olduğundan şakî-i merkûm ihtiyâ(r)-ı firâr eylemiş olduğun Adana nâ'ibi i'lâm eder.

Sâlifü'z-zikr i'lâm ve mahzar ve aşâyirin senedleri. Kıt'a: 2

¹⁰⁵ "niyyetinde" yazılması doğru olurdu.

Belge sıra no 15; H.H. 22379-F-2

Bâ'is-i tastîr-i hurûf oldur ki:

Devlet-i aliyye-i ebed-kıyâmın ve vâlî-i vilâyet-i izâmın ve hüccâc-ı ze'vîl-ibtihâcın ve mürûr (ü) ubûr eden zevât-ı kirâmın merâm ve maksûdu olan Payas ve Kurtkulağı ve Misis'in tarîk-i câddesinde eyâdî-i eşkiyâ ve aşâ'ir (ü) kabâ'ilden emn ü selâmetî için cümlelerin matlûbu ve maksûdu olduğuna binâ'en bulunduğumuz mahaller ve mutavattın olduğumuz yerler tarîk-i câddeye hem-civâr olmak mülâbesesiyle mürûr ü ubûr eden yolcu ve ulağ ve tüccârân ve kârübâna zarar¹⁰⁶ ü ziyân ve gasb-ı mâl ve bir habbe (ve) bir nesne zâyî' ü telef olunmamasına cümlemiz sa'y ü gayret eyleyüb ma'âze Allahu ta'âlâ esnâ-yı tarîkde ehl-i tüccârân ve sâ'ir mürûr ü ubûrun mal ve eşyâsına ziyân gelür ise devletlü veliyyü'n-ni'am mütesellim ağa efendinin emirleriyle ve cümlemizin gayret ve ittifâkıyla zâyî' olunan nesne buldurulub mahalline te'diyye ve teslîm olunmasına sa'y ü gayretde kusûrumuz olmayacağı ve vâlî-i vilâyetimiz bulunan devletlü veliyyü'n-ni'am Yahya Paşa Efendi Hazretlerinin mütesellim-i âlîleri İbrahim Efendi hazretlerinin her bir gûna emr-i devletlerinde ve hıdmet-i aliyyelerinde bulunarak bir vechile kusûrumuz olmayacağı ve sâlifü'z-zikr câddenin re'sü'l-hudûd olan Beylan'a değin emn ü selâmete inşâ'e Allahu ta'âlâ dikkat ü ihtimâm ve muhâfaza olunacağı olmağla (!) işbu sened cümlemizin ittifâkıyla tahrîr ve mümzâ ve temhîr olunmuşdur. Lede'l-hâce işbu senedimiz efendi-i müşârün ileyh hazretlerine i'tâ olunmuşdur.

Bende

Bi'l-umûm Cerid aşîreti ihtiyârları. Sahh.

Bende

Bi'l-umûm Kurtkulağı ihtiyârları ve dizdârı. Sahh

Bende

Bi'l-umûm Üzeyir ihtiyârları. Sahh

Bende

Bi'l-umûm Misis muhtârları.

Bende

Ömer, Mîr-i aşîret-i Cerid.

Bende

Rüstem, Mîr-i aşîret-i Karalar. Sahh.

Bende

Şahin Beyzâde, Mîr-i aşîret-i Cerid. Sahh.

Bende

Misis Kapu ağası Hüseyin. Sahh.

Bende

Mîr-i Mustafa Küçük Ali'den A'yân-ı Üzeyir.

Bende

Arslan Ağa. Sahh.

Bende

Bi'l-umûm Çay karyesi ihtiyârları. Sahh.

Bende

Bi'l-umûm Tâcirli ihtiyârları. Sahh.

¹⁰⁶ zarar kelimesi "zarâr" şeklinde yazılmış

Belge sıra no 16; H.H. 22379-G

Me'âdin-i hümâyûn-ı şâhânededen Bereketlü ma'den-i hümâyûnu emîni Hacı Bekir Ağa kulları tarafından darbhâne-i âmireye vârid olan tahrîrât ve i'lâmın hulâsasıdır.

Fi 22 C. (Cemâziye'l-âhir) sene (1)244 (30 Aralık 1828)

Ma'den-i mezkûra merbût Menemenci aşîretinden Menemencioğlu Hacı Habib Bey Adana mütesellimi ve vücûh ve ahâlisi ve sâ'ire ma'rifetleriyle bi'l-intihâb Adana kazâsına a'yân nasb olunub ahâli-i merkûme ve Adana ve Tarsus ve tevâbi'i kazâları ahâlileri mîr-i merkûmdan her vechile hoşnûd ve müteşekkir iken Adana a'yânı sâbık Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey mahall-i menfâsından ve ammisi Hacı Mehmed Bey âsitâne-i sa'âdetden Adana'ya hîn-i vürüdlarında mîr-i merkûmun a'yânlığını hazm edemeyerek li-ecli'd-def' fitne-îkâdi semtine sâlik olmuşlar mîr-i merkûmâna hiç kimesne mütâba'ât etmeyüb fakat Adana nakîbi sâbık Hüseyin Efendi ile bi'l-ittifâk mîr-i merkûmun hakkında bir takım erâcif peydâ ve ahâliyi dâ'ire-i itâ'atden hurûca ictirâ ederek kuttâ-ı tarîkden Şam câddesi üzerinde olan Küçük Alioğlu Mustafa ve Ekrâddan Tâcirli ve Karalar aşâyirini bi'l-iğfâl ayaklandırub külliyyetlü eşkiyâyı hafiyeten derûn-ı Adana'ya celb ve mîr-i merkûmun üzerine bi'l-hücûm derûn-ı Adana'dan taşra çıkarmış ve aşîret-i merkûmeden li'ecli'l-ahz ve l-i'tâ Adana'nın çarşu ve pazarında bulunan ahâli ve fukarâdan 15 nefer adamı katl ü i'dâm ve 30 neferini mecrûh ve emvâl ü eşyalarını nehb ü gâret eylediklerinden sonra mîr-i merkûmânın tahrîk ve ifsâdıyla eşkiyâ-yı merkûme aşîret ahâlisinden Adana ve civârında ra'y olunan deve ve hayvânât-ı sâ'irelerinden külliyyetlü hayvânâtlarını sürüb götürmüş olduklarını ve eşkiyâ-yı merkûme bundan böyle tek durmayub aşîret-i mezbûreye îsâl-i hasârdan fâriğ olmayacaklarını ve mîr-i merkûmân ile nakîb-i merkûm icrâ-yı nefsanîyyet dâ'iyyesinde olduklarıncâ aşîret-i merkûme ahâlisi perâkende ve perîşân olarak ma'den-i mezkûr umûruna sekte îrâs edeceğini beyân birle ma'den-i mezbûru sekteden ve ahâli-i merkûmeyi perîşâniyyetden vikâyeten eşkiyâ-yı merkûmenin ahz eyledikleri emvâl ü eşyâ ve hayvânâtın ashâbına reddiyle vâki' olan müdâhalelerinin men' ü def'i bâbında Adana mütesellimine hitâben başka ve nakîb ve mîr-i merkûmân ile merkûm Hacı Habib Bey ve aşîret-i merkûme ahâlileri huzûr-ı hazret-i kâ'immakâmî veyâhûd ma'den-i mezbûr mahkemesinde terâfu'-ı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında başka evâmîr-i aliyye ısdâr ve tesyârı husûsuna müsâ'ade-i aliyye erzân buyurulmasını aşîret-i merkûme ahâlisi niyâz eylediklerini emîn-i mûmâ ileyh kulları bir kıt'a arızasında ve Bereketlü kazâsı nâ'ibi i'lâmında tahrîr ve inhâ ederler.

Arıza. Kıt'a: 1

İ'lâm. Kıt'a: 1

Belge sıra no 17; H.H. 22379-H

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'î-i devâm-ı ömr ü devletleridir ki.

Bereketlü ma'deni merbûtâtından Menemenci aşîretinden Menemencioğlu Hacı Habib Bey kendü hânesinde ikâmet üzere iken Adana mütesellimi ve kâffe-i vücûh ve ahâlîleri ve tevâbi'âtından olan Tarsus ve Karaisâlî ve Sarıçam kazâları ahâlîleri: "Mîr-i mûmâ ileyh, umûr-ı devlet-i aliyye ve umûr-ı memleketi idâreye müdebbir ve muktedirdir" diyerek cümlelerin müstahsen görmeleriyle hânesinden götürüb Adana'ya a'yân nasb edüb hüsn-i âmîzeş¹⁰⁷ ve umûrlarını tesviye edegelürler iken sâbık Adana a'yânı Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey mahall-i menfâsından ve amucası Hacı Mehmed Bey dahi bu günlerde âsitânededen Adana'ya geldiklerinde Adana mütesellimi ve vücûh ve bi'l-cümle ahâlîleri ve bâ-husûs teklîfât-ı hazret-i hüsvânî-i edâ edenlerin mecmû'u mîr-i merkûmun kâffe-i harekâtından marzî ve hoşnûd olub sû-i hâline dâ'ir bir kimesneden güft (ü) gû ve sayd (ü) sadâ yoğiken mîr-i mûmâ ileyhümâlar Adana vücûhundan sâbık Adana nakîbi Hüseyin Efendi fakat kendülerine mütâba'ât ve efendi-i mûmâ ileyh ile ittihâd ederek mîr-i merkûmun a'yânlıktan def'i husûsunda müsta'nen bi'l-İlah¹⁰⁸ hilâf-ı rızâ, halkı kabza-i itâ'atden hurûc etdirecek bir takım havâdis-i kâzibenin şüyû'una ictirâ ve Şam-ı şerîf câdesi üzerinde meslek-i şekâvet ve kat'-ı tarîki âdet ittihâz eden Küçük Alioğlu Mustafa ve Tâcirli ve Karalar Ekrâd-ı bed-nihâd arsız ve erâzil takımlarını ayaklandırub külliyyetlü asâkir-i şekâveti derûn-ı Adana'ya celb ve Menemencioğlunun üzerine hücum ve yürüyüş etdirüb mîr-i merkûmu tard ü ihrâc ve mîr-i merkûmun iki adamını katl ve beş adamını mecrûh ve beş re's esbini ahz ve Menemenci aşîreti ahâlîlerinden olarak ahz ve atâ zeylinde Adana'da çarşu ve bazarda bulunan fukarâdan on beş nefer fukarâyı bi-gayrı hakkın katl ü i'dâm ve 30 neferlerini dahi darb ve teslîm ve muhtâc-ı ilaç ve zimmelerinde olan emvâl ü eşyâlarını yağmâ ve tarac etdiklerinden sonra sârik tâ'ifeleri bu üç kimesneden yüz bulub ve ruhsat aldıkları sebebiyle Menemenci aşîretinin Adana civârında ra'y olunan deve ve sığır ve ganem ve hayvânât-ı sâ'irelerinden külliyyetlü hayvânâtlarını sürüb götürdükleri aşîret-i mezkûr fukarâlarının gadr ü hayflarına bâ'is ü bâdî olduğu ve bundan sonra hırsız ve Ekrâd makûlelerinin ve rahat durmayub gece ve gündüzde Menemenci aşîretine duhûl ile cebren mal ve hayvân almak ve adam katl eylemekden el çekmeyecekleri ve Mehmed Bey ve Hacı Ali Bey ve Nakîb Hüseyin Efendi bu vechile icrâ-yı garaz ve nefsâniyyet sevdâsındalar iken ma'den fukarâları ve aşîret ahâlîleri terk-i evtân ederek etrâf ü eknâfa dağılıb perîşân ve perâkende olarak umûr-ı ma'den-i şâhâneye külliyyen sekte ve hâlel îrâs edecekleri nümûdâr olmağla sârik-ı merkûmûnun gasb ve yağmâ eyledikleri emvâl ü eşyâ ve hayvânâtın gerü ashâblarına reddi ve vâki' olan zulm ü ta'addiyâtın men' ü def'le aşîretin esbâb-ı râhatları bâbında Adana mütesellimi tarafına hitâben bir kıt'a emr-i âlî ve mîr-i mûmâ ileyhümâ ve nakîb-i merkûm ile Menemencioğlu ve aşîret ahâlîleri huzûr-ı hazret-i kâ'immakâmîde veyâhûd Ma'den mahkemesinde dâ'î ve müdde'â aleyh bi'l-cümle mürâfa'a olunmaları bâbında diğeri bir kıt'a emr-i âlî ısdâr ve tesyâr buyurulmasını aşîret-i mezkûrun ahâlî-i fukarâları tarafımıza gelüb tazallum-ı hâl ve istid'â eylemeleriyle ol ki vâki'ü'l-hâldir hasbeten li'l-İlahi'l-meliki'l-mevlâ el-müte'âl serîr-i saltanat-a'lâyâ i'lâm olundu. Bâkî emr hazret-i men lehü'l-emrindir.

Tahrîren fî evâhiri şehri Cemâziye'l-ûlâ sene erbi'a ve erbâ'în ve mi'eteyn ve elf
(1244/Kasım-Aralık 1828).

El-abdu'd-dâ'î li'd-devleti'l-aliiyeti'l-Osmaniyye

Es-Seyyid Ali el-mevlâ hilâfetuhu bi-kazâ-i Çamardı ve Bereketlü ma'den-i hümayûnu.

¹⁰⁷ âmîzeş: geçiş, uysallık, imtizâc.

¹⁰⁸ Metinde "bi'l-İlah" kelimesi "bâ-Allah" şeklindedir.

Belge sıra no 18; H.H. 22379-K

Defter oldur ki.

Adanalı Hasan Paşa oğlu Hacı Ali Bey'in ve Deli Fakı Bey vâsıtasıyla Küçük Alioğlu ve Ekrâdın aşîretimiz fukarâlarından ahz olan mâl ve eşyâ ve kuyûdları ve bi-gayrı hakkın katl eyledikleri adamları beyân eder.

Boy Obası Mahallesi'nden katl olan Köse Mehdi	: 1
Gene Boy Obası'ndan katl olan Salih amminin yeğeni Mehmed	: 1
Gene Boy Obası'ndan katl olan Hamza'nın ammisi oğlu Mehmed	: 1
Kuzgun Mahallesi'nden katl olan İskender'in oğlu Monla Halil	: 1
Seyrekler muhtarı katl olan Kerim Ağazâde Abdulkerim Ağa	: 1
Gene Seyrekler Mahallesi'nden katl olan Çopur Mehmed	: 1
Ve yeğeni monla Ahmed	: 1
Ala'eddinli Mahallesi'nden katl olan Çördek Ahmed	: 1
Ve gene katl olan Karaca?	: 1
Yeniceli Mahallesi'nden katl olan Merdenlioğlu Hacı	: 1
Ve gene Hasan Hüseyin	: 1
İmânca Mehmed Efendi	: 1
Atmacaoğlu Hasan, kutile	: 1
Perili Mahallesi'nden katl olan Ahmed Alioğlu Hasan	: 1
Ve gene kutile Hasan	: 1

Aşîretimizden mecrûh olan nefer aded: 30. Bu otuz nefer mecrûhların ve katl eyledikleri on beş adamın urbalarını ve eşyâlarını ve altında bulunan hayvanlarını cümleten almışlardır ve Adana'nın öte yanında Yüregir nâhiyesinde yayılan altmış üç sürü koyun ve çobanının üzerinde bulunan silâhlarını ve merkeblerini ve yiyüb ve giyeceklerini alub altmış üç sürü koyunları dahi alub getürmüşlerdir ve benim efendim eğer bu alınan koyun, deve ve sığır ve sâ'ir hayvan ve eşyâ eğer bir bir defter etsek kağıda sığmaz. Bu malımız hırsızların yedinde kalub hakkımız hakk olmaz ise bundan böyle ma'den hıdmetini görmeye tâkâtımız kalmayub perîşân olacağımız ma'lûmunuz oldukda pâdişâhım başı için bir çâremize bakub hakkımız hakk etmeye gayret eylesesiz efendim.

Devletlü, inâyetlü bu fukarâ kullarına merhametlü efendimiz sultânımız hazretleri.

Arzuhâl-i kullarıdır ki.

Hanedânımız Melemencioğlu Hacı Habib Bey kulları kendi hânesinde oturur iken Adana vücûhları cümleten hânesinden götürüb kendülere a'yân nasîb edüb ve mütesellim ağa dahi geldikde gene a'yân nasîb edüb oldukça umûr husûslarını rü'yet ve birbirleriyle hoş geçinür iken Adanalı Hasan Paşa oğlu Hacı Ali Bey'in sürgünden gelüb akrabâsından esbak Deli Nakîb ve ammizâdesiyle Hacı Mehmed Bey İslambol'dan geldikde bir kimsenin haberi yoğken Küçük Alioğlu'nu ve Çirit (Cerid) aşîretini ve Ekrâd aşîretini ve Karalar aşîretini ve bir dakım hırsızları götürüb Adana a'yânı Melemencioğlu'nun konağını çevirüb birkaç adamını katl ve malını yağma etdikden sonra aşîretimiz fukarâsından bâlâda defter mücebince adamımız katl ve mecrûh ve alınan mal mukaddem cânib-i efendimize varub hâlimiz ifâde ve çarşuda pazarda bulunan bu kadar adamımız bi-gayrı hakkın katl ve mecrûh ve cem'-i eşyâları alındıktan sonra meğer ol vakitte Adana'nın öte yanında Yüregil nâhiyesinde bu altmış üç sürü koyunumuzu ve çobanlarının cem'-i eşyâlarını dahi alub koyunları dahi sürmüş getürmüşler. Şimdi biz dahi Adana mütesellimine vardık. Biz ma'den fukarâsıyık.¹⁰⁹ Ma'dene bu kadar hıdmet ederiz ve Adana'ya Tarsus'a dahi bu kadar bin gurus hıdmet ederiz. Yahu (nice)? bu misillü hasârât bende ola hakkımızda emr-i âlî mi var, deyu cevâb edince mütesellim ağanın yanında Hacı Ali Bey ve Deli nakîb cevâb verüb bizi def' eyledi. Bize bu kadar hasârât eyleyüb gene bize cünhâ sâbit etmek için Gülek Boğazı'nı Melemenci aşîret kendi alub vuruyor, deyu yolcuya ve yolakçıya izin vermeyüb Adana'dan çıkamıyorlar. Benim efendim eğer eban ceddin yolcuya ve yolakçıya ve tatarı ve bir kimseye bir şey demiş isek şimdi gene sen hakkımızdan gel. Elhamdülil-İlah biz ehl-i ırz gürûhundanız. Allahı ve padişahı ve vâlimizi biliriz. Ne hâcet efendim Kayseri câddesi yanınızdan geçer. İslambol caddesi zîr-i hükümetinizde olan Ulukışla'dan geçer. Bir tecessüs buyurun. Eğer bir vukû' olmuş ise şimdi hakkımızdan gel benim efendimiz. Bunların cümlesi iftirâ. Kerem edüb şu malımızın gerü verilmesine ve hakkımızın hakk olmasına ve Hacı Ali Bey ile Deli Nakîb'in şerr-i mazarratını bu kullarımın üzerlerinden def' olmasına gayret eyleyesiz. Eğer bu malımız gerü verilme ve hakkımız hakk olunmaz ise perîşân olub ma'den hıdmetini görmeyeceğimiz beyânı bâbında arzuhâle cesâret kılındı. Bâkî şân-ı mürüvvet devletlü, inâyetlü bu kullarına merhametlü, efendim sultânım hazretlerindir.

Fi Sene (1)244

Bende

Ömer Fukarâ-yı Melemenci bi'l-ecma'ihim.

M.

¹⁰⁹ Belgedeki mahallî şive aynen korunmuştur. Y.K.

Belge sıra no 19; H.H. 22379-M

Devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, übbehtlü, veliyyü'n-ni'am, amîmü'l-lutf ve'l-kerem efendim sultânım hazretleri.

Ma'rûza-i kullarıdır ki.

Bereketlü ma'denine merbût Menemenci aşîreti sükkânından Menemencioğlu Hacı Habib Bey kulları kendü hânesinde ikâmet üzere iken Adana mütesellimi ve kâffe-i vücûh ve ahâlileri ve tevâbi'âtından Tarsus ve Kara(isa)lı ve Sarıçam kazâlarında kâ'in cümle ahâlileri mîr-i mûmâ ileyh umûr-ı devlet-i aliyye(y)i ve umûr-ı vilâyeti rü'yet ve idâreye muktedirdir ve Adana a'yânlığına cesbân¹¹⁰ ve münâsibdir diyerek bi'l-intihâb mîr-i merkûm kullarını bundan mukaddemce kendülerine a'yân nasb edüb umûr-ı belde(y)i rü'yet ve imtizâcâne hareket ve kâffe-i husûsâtlarını temşiyet ederler iken sâbık Adana a'yânı Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey savb-ı menfâsından ve amucası Hacı Mehmed Bey dahi âsitâne tarafından bu günlerde Adana'ya geldiklerinde mütesellim ağa kulları ve hâkim ve müftü ve ale'l-husûs teklîf-i hazret-i cihânbanî(y)i edâ edenlerin birisinden Menemencioğlunun nîk ü bed harekâtına dâ'ir bir kimesneden sâyt ü sadâ yoğiken Adana'dan fitneye bâdî bir ahad kendüsüne mütâba'at etmediğinden mîr-i mûmâ ileyhümâlar fakat Adana'dan sâbık nakîb Hüseyin Efendi ile müttehid olub mîr-i merkûmun a'yânlığına hazm ve tahammül edemeyerek def'i husûsunda ma'âzanâ Allahu ta'âlâ bir takım havâdis-i fettânın neşr ve halkın kabza-i itâ'atden hurûc edecekleri cevâba ictirâ ve Şam câddesi üzerinde olan kutta'u't-tarîkden Küçük Alioğlu ve Mustafa ve Ekrâd-ı sirkat-mu'tâddan Tâcirli ve Karalar aşâ'irlerini ayaklandırub külliyetlü erâzil ve eşkiyâ(y)ı hayâdîf asâkirini hafiyen¹¹¹ derûn-ı Adana'ya celb ve Menemencioğlu mîr-i merkûm kullarının üzerine tasallut ve hücum etdirdüb derûn-ı Adana'dan tard eyledikte Menemenci aşîretinden olub ahz ü atâ zeylinde Adana'da çarşu ve bazarda bulunan ahâli-i fukâradan onbeş nefer fukârâyı bî-cürm katl ü i'dâm ve otuz neferini dahi darb ve muhtâc-ı ilaç ve yedlerinde mevcûd emvâl ve eşyâlarını yağma ve taraç etdirdiklerinden sonra sârik eşkiyâ makûleleri mîr-i mûmâ ileyhümâların istidlâliyle Menemenci aşîreti fukarâlarının Adana civârında ra'y olunan deve ve sığır ve ağnâmlarından dahi külliyetlü hayvânât sürüb getürdükleri Menemenci fukarâsının gadr ve hayfına mûcib olduğu ve ba'd-ez-în işbu tâ'ife-i serrâk ve Ekrâd hafî ve celî aşîret-i mezkûr derûnuna duhûl ile cebren mal ve hayvan gasbından ve adam katl eylemekden fâriğ olmayacakları ve mîr-i mûmâ ileyhümâ ile nakîb-i merkûm böyle icrâ-yı garaz ve nefsâniyyet dâ'iyyesinde oldukca Menemenci fukarâları âsûde ve râhat olmayub perîşân ve perâkende olarak umûr-ı ma'den-i hümâyûna sekte ve halel verecekleri âşikâr olmağla eşkiyâ ve Ekrâd-ı merkûmenin getürdükleri emvâl ve hayvânâtın ashâblarına reddi ve vâki' olan ta'addî ve mezâlimin men' ü def'i bâbında Adana mütesellimi tarafına hitâben bir kît'a emr-i âlî ve mîr-i mûmâ ileyhümâ ve nakîb-i merkûm ile Menemencioğlu ve aşîret ahâlîleri huzûr-ı kâ'immakâmide veyâhûd Ma'den mahkemesinde şer'an mürâfa'a ve müvâcehe olunmaları bâbında diğerk bir kît'a emr-i âlî isdâr ve tesyâr buyurulmasını aşîret-i mezkûr ahâlîleri cümleten taraf-ı bendegâneme gelüb ifâde-i hâl ve istid'â-yı ricâ ve âmâl eylemeleriyle hakikat-i mâdde arz ü inhâ siyâkında mahsûsan işbu arıza tahrîrine bâdî ve takdîm-i hâk-i pâ-yı hâcet-revâ-yı devlet-karârları kılındı. Bi mennihi ta'âlâ lede'l-vusûl muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı aliyeleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, veliyyü'n-ni'am, amîmü'l-lutf ve'l-kerem efendim sultânım hazretlerindir.

Fi 25 C.A. (Cemâziye'l-evvel) Sene (1) 244 (3 Aralık 1828)

Bende

El-hâcc Ebubekir kulları, emîn-i ma'den-i hümâyûn-ı Bereketlü

¹¹⁰ cesbân veya çesbân: yakışır, lâyıık.

¹¹¹ Metinde "haffen" şeklindedir.

Belge sıra no 20; H.H. 22379-N

Der-i devlet-mekîne arz-i dâî-i kemîne budur ki.

Medîne-i Adana'da vâki' bi'l-cümle gilmân ve sülehâ-i e'imme ve kutb-ı a'yân ve eşrâf ve meşâyih-i esnâf ve sâ'ir vaz' ü ref' dâ'ileri bi'l-umûm bâ-cem'ihim huzûr-ı şer'a gelüb şöyle takrîr-i kelâm ve ifâde-i merâm ederler ki: Şam-ı şerîf câddesi olan Payas nâm mahalde ötedenberü hüccâc-ı Müslimîn ve ebnâ-i sebîlin hakklarında dâ'imâ Ekrâd-ı bed-nihâdın cevri ü ezâ ve gasb-ı emvâl âdet-i müstemirreleri olduğu cümlelerin ma'lûmu olan bir keyfiyet idüğü derkârıyla bu mehleke-i azîmeden cümle hıfz ü himâyet ve umûr-ı devlet-i aliyyeye sekte gelmemesi için tarîk-i câddenin hıfz ü hırâseti cümle sıgâr ü kibârın üzerine farz-ı ayn mesâbesinde olduğundan bu sûrete mebnî bundan akdem Küçük Alioğlu Mısdık Bey kullarının afv ü itlâkına dâ'ir şeref-pîrâ-yı vürûd eden emirnâme-i sâmi mütesellim ağa kullarına lede'l-vürûd mîr-i merkûm Mısdık Bey'i ber mu'tâd-ı belde lâzım gelen hil'atını iksâ ve câdde-i mezkûrenin eyâdi-i eşkiyâ ve aşâ'ir (ü) kabâ'ilden hıfz ü hırâseti husûsuna tenbîh ve te'kid olunmak üzere ve li-ecli't-teşekkür mütesellim ağa kulları tarafına ve mukaddem valî-i vilâyet bulunan vüzerâ-yı izâm ve mîrmîrân-ı kirâm hazerâtına adem-i itâ'atde bulunan aşâ'ir ve Gavur dağı eşkiyâlarından tarîk-i câddeye tasallut eden bir takım aşâ'ir beyleri bi-tevfîki'llâhi ta'âlâ mütesellim ağa kulları ile hüsn-i imtizâc olunması için Adana'ya gelüb cümlesi mütesellim ağa kullarına gerden-beste-i mutâva'âtde bulunarak maksûd-ı pâdişâhî olan hüccâc-ı Müslimîn ve mürûr ü ubûr eden ehl-i tüccârânın ve yolcu ve kârbânın bir nesnesine zarar ü ziyân gelmemesine ma'âze Allahu ta'âlâ kazâ'en bir nesne ziyân ve sirkat olunmak lâzım gelür ise buldurulmasına cümlesi müte'ahhid ve mütekeffil etmişler ve bu mukâvele üzere ahd (ü) mîsâk olunarak cümle aşâ'ir ü kabâ'il boy beyleri Misis ve Kurdkulağı ve Payas ve tarîk-i câddeye tasallutu olan cümle aşâ'ir mûmzâ ve temehhürlü müte'ahhid senedleri Devlet-i aliyyeye gönderilmek üzere tahrîr ve bu vechile hüccet-i şer'iyye (ü) temessük olunub mu'tâd olan hil'atlerini iksâ ve taht-ı râbitaya idhâl olunmak me'âdin-i hümâyûn kaleminden ma'dûd Menemenci aşireti beylerinden sâbık beyi olan ve Adana a'yânı bulunan Menemencizâde Hacı Habib Bey öteden berü Adana ahâlisi ile nifâk ve şikâk-ı kadîm ve dimâğında merkûz olan tohm ü fesâd derkâr olduğundan ihtilâl-i beldeye sülûk ile me'âdin-i hümâyûn re'âyâlarından cem' ederek gecelik Adana'da olduğü konağa getirüb ifsâd-ı fesâd etmek niyyetinde cümle sıgâr ü kibâr ve vücûh-ı memleketin ma'lûmları olduğundan def-i fitne için mîr-i merkûmu a'yânlıktan istemedikleri ve nihânî fukarâ hakkında eylediği cevri ü ezâ ve vâlî-i vilâyetin haberi olmayarak etrâfdan aldığı tayyârât ve â'idât hadd-ı pâyânı olmayub bu sûretlere mebnî vilâyetimizden mahalline gitmesini kendüsüne bi'l-umûm ifâde olunmuş ise de dimâğında temerrüd-i Nemrûdî ısrârıyla nihânî fesâdını ifşâ ve icrâ etmek niyyet-i habîsesiyle konağına kapanub cevânib-i etrâfa tüfenk endâz ederek tarafeynde kîtâl vâki' olarak bir takrîb kendüsünün konağından ihrâc ve mahalline firâr etmiş olmağla bu makûle hareket-i hemvâreye ve mugâyir-i hazret-i hilâfet-penâhiye cesâretleri ma'lûm-ı devlet-i aliyye buyurulmak bâbında bizler mahzar eyledik. Mahzarımızı musaddık sened dahi i'lâm ederiz, deyu iltimâs eylemeleriyle takrîrleri fi'l-hakîka vâkı'a mutâbık ve nefsü'l-emr muvâfık olduğü ol ki vâki'ü'l-hâl bi'l-iltimâs pâyeyi serîr-i a'lâya arz ü i'lâm olundu. Bâkî emr hazret-i men lehu'l-emrindir. Hurrîre fi'l-yevmi't-tâsi'i aşere min şehri Cemâziye'l-ülâ sene erba'a ve erba'in ve mi'eteyn ve elf (19 Cemaziye'l-ülâ 1244/ 27 Kasım 1828).

El-abd Ed-dâî li'd-devleti'l-aliyyeti'l-Osmâniyye

Müftizâde Es-seyyid Ömer Hulusi El-mevlâ hilâfetühu bi-medîne-i Adana.

Belge sıra no 21/1, 2, 3; H.H 22626/1, 2, 3

Adana valisi Es'ad Paşa kullarının kâ'imesidir.

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, re'fetlü veliyyü'n-ni'am efendim sultânım hazretleri.

Adana'ya cizye boğcasıyla esnâ-i râhden gönderilmiş olan tatarın mu'âvedetiyle Hasan Paşa oğlu hâ'ini ne sûretle tuğyân ve isyâna ibtidâr etmiş olduğu göndermiş oldukları evrâkın takdîmi ile Kara Pınar merhâlesinden ber vech-i tafsîl tahrîr ve çifte tatarla tesyîr olunmuş ve ba'dehu Ereğli'de irâde zuhûruna kadar tevakkuf sûreti tasmîm olunmuşken Melemenci aşîreti beyi Melemenci oğlu Habib Bey'in güya savb-ı çâkeriyi Ak Köprü nâm mahallde istikbâle muntazır olduğunu ve iktizâ iden hidemâta ibrâz-ı hüsn-i hıdmet edeceğini beyân siyâkında tahrîrâtı vürûd eylediğinden Adanaluyı itâ'ate da'vet siyâkında buyurıldı tahrîr ve irsâl birle çâkerleri dahi Ereğli'de ikâmetden ise ilerü varılıb irâde zuhûruna değîn icâb-ı hâle göre hareket olacağı mufassalen yazılmış ve bir nefer tatar ile gönderilmiş olduğundan keyfiyet-i mezkûre şimdiye kadar ma'lûm-ı âlî buyurulmuşdur. Çâkerleri Melemenci oğlunun ol vechle vürûd eden kâğıdına i'tibâren ilerü varılıb Tarsus a'yânı ve mütesellimi dahi celb olunarak ber vech-i suhûlet duhûle yol bulunursa duhûl olunmak ol sûrete yol bulunmadığı hâlde civârında tevakkufla irâdeye intizâr olunmak tertûbiyle Ereğli'den hareket ve Çifte Hân merhâlesine vürûd ve Melemenci oğluna seri'an tarafımıza gelmek üzere tekrar kâğıd ve tatar irsâliyle ferdâsı kalkub Adana'ya on sekiz sa'ât mahallde ve Gülek Boğazı'ndan bir sa'ât berüde vâki' Tekfur yaylasına azîmetle esnâ-yı râhda Akköprü'ye varıldıkda Melemencioğlundan âsâr-ı vürûd ve istikbâl zuhûr eylemediğinden yine tekrar merkûma kâğıd ve tatar irsâliyle yaylak-ı mezkûra varılıb mukaddemce Tarsus mütesellimi ve Tarsus a'yânı Kelzâde'ye dahi bu fesâdın def'i müzâkeresi zımnında kâğıdlar gönderilmiş olduğundan ve ânlardan dahi Gülek Boğazı'na vürûd-ı çâkerîde muvâsalat edeceklerine dâ'ir tahrîrât gelmiş idüğünden yaylak-ı mezkûrda Melemencioğlu ve Tarsus mütesellimi ve a'yânının vürûduna ve intizâren iki gün ikâmetden sonra Akköprü'den gönderilen tatarla Melemencioğlu'ndan bir kâğıd gelüb mefhûmunda mukaddem tarafımıza Akköprü'de istikbâl edeceğine ve hıdmetinde ibrâz-ı gayret eyleyeceğine dâ'ir lakırdı olmayub hemân tatarın takrîrinden ma'lûmunuz olur yollu ifâde edüb tatar dahi söylediği şimdi ben paşanın yanına varsam Melemenci aşîretinin Adana civârında olan mezzû'atını Hasan Paşaoğlu külliye zabt ile fukarâya özrü mücib ve merkûm ile meyânemizde husûmet olmak hasebiyle merkûmun paşadan külliye emniyetinin insilâbını icâb ederek fesâdın iştidâdını müstevcib olur. Paşa Tarsus mütesellimini ve a'yânı Kelzâde'yi ve vücûhunu celb etsün. Anların tarafından içerüye adam gönderüb bir hüsn-i sûretle bunlara söz anlatırsun. Bu sûret mümkün olmazsa irâde-i seniyye zuhûruna değîn Tekfur yaylasında otursun. Irâde-i seniyye zuhûruna şöyle yaparız, böyle yaparız, demiş. Melemenci aşîretinin Bereketli ma'den-i hümayûnuna merbûtiyyeti münâsebetiyle Melemencioğlu merkûmu savb-ı çâkerîye göndermesi ma'den emîni Hacı Bekir Ağa'ya dahi Ereğli'den yazılmış olduğuna binâ'en emîn-i mûmâ ileyh Melemencioğlu'nun küçük kardaşı Ahmed Bey'i celb ile oğluna terfikan savb-ı çâkerîye göndermiş ve bunları emîn-i mûmâ ileyh in irsâl eylediği merkûm Habib Bey'in ma'lûmu oldukda savb-ı çâkerîye tekrâr bir kâğıd irsâliyle mefhûmunda ma'den emînin mahdûmuna terfikan kardaşını tarafımıza irsâl eylediğini beyân ederek ânlarla ne vechile müzâkere vâki' olursa tarafına iş'âr olunmasını ifâde eylemiş bu kâğıdın vürûdünden iki sa'ât sonra bir kâğıd dahi gelüb mefhûmunda ma'den emînin mahdûmuyla birâderi savb-ı çâkerîye Akköprü'de erişemediklerinden avdet eylemiş olduklarını beyân eylemiş olduğundan merkûmun bu vechile birbirine münâfi ve muhâlif tahrîrât ve harekâtı çâkerlerine mûris-i şübhe olduğundan gayrı yaylak-ı mezkûre zikr olunduğu vechile mûmâ ileyhümâ Tarsus mütesellimi ile a'yânı Kelzâde'nin gelecekleri tahrîrâtlarından müstebân iken ânlar dahi yaylak-ı mezkûra gelmemiş bulunmalarıyla derhal mütesellim ve a'yân-ı mûmâ ileyhümâya iktizâsı vechile birbirini müte'âkib tahrîrât ve me'âl-i âşinâ adamlar irsâliyle yaylak-ı mezkûra seri'an erişüb şu fesâdın

bir hüsn-i sûretle indifâ'ı esbâbının istihsâline çalışmaları zımında nice dürlü va'd-ı va'îd ifhâmıyla ikdâm ve ibrâm olunarak yaylak-ı mezkûra vürûd-ı çâkerînin üçüncü günü Tarsus mütesellimi ile Kelzâde'nin kethüdâsı ve Tarsus vücûhundan Osman Efendi nâm kimesne gelüb mûmâ ileyhim ile fesâd-ı mezkûrun bir hüsn-i sûretle def'ine dâ'ir müzâkereye bi'l-ibtidâr Kelzâde bi'n-nefs gelecek ise de Hasan Paşa oğluyula meyânelerinde husûmet olmak münâsebetiyle gelmiş olsa fesâd-ı mezkûrun iştidâdına sebep olacağından başka Hasan Paşaoğlu Mar'aş'dan berüde olan Küçük Alioğlu ve sâ'ir bu kadar aşâ'ir ü kabâ'ili kendüye uydurmuş ve Adana'nın ehl-i İslâm ve re'âyâsını bi'l-umûm yemînleyüb silahlandırmış ve her şeyi gözüne almış olduğundan Tarsus'u dahi zabt eylemek veyâhûd kurâ ve mezâri'ini talân etmek misillü şeylere başlamak melhûz ve meczûm ve hattâ Gülek aşıldıkdan sonra varılacak Bozoluk merhalesine çâkerleriçün Tarsus'dan gönderilen zahîreyi Adana'dan birkaç yüz atlu irsâliyle yakdırub ifnâ eylemesi dahi mîr-i mezbûrun her şeyi gözüne aldığına delâlet edeceği ve Tarsus'dan mîr-i merkûma nush ü bend ve def'-i fesâd ma'razında tahrîrât ve adam irsâl eylemişler ise de mîr-i merkûm ol sıralardan çıkmış olduğu emr-i gayr-ı mevhûm olmağla bu keyfiyetler ma'lûm-ı âlî buyurulduktan sonra Adana hakkında devletce ne vechile mu'âmele buyurulacağı ma'lûm olmadıkca merkûm Kelzâde'nin savb-ı çâkerîye gelmeyeceğini beyân etmeleriyle bu sûretde irâde zuhûruna değin akçası savb-ı çâkerîden verilerek ta'yînât ahzıyla ya Tarsus'da veyâhûd yaylak-ı mezkûrda tevakkuf-ı çâkerî lâzım geleceği mûmâ ileyhime ifâde olundukda Tarsus'a gidilse beher hâl mîr-i mezbûr Tarsus kurâ ve mezâri'ini târ-mâr ve belki Tarsus'a hücûma ibtidâr edeceğini ve yaylak-ı mezbûrda tevakkuf olunsa zahîre tedârük olunamayacağını irâd ile el-hâsıl gerek Tarsus'da ve gerek yaylak-ı mezkûrda tevakkuf-ı çâkerîye bir vechile gönülleri olmadığından başka şöyle aç ve muhtâc yaylak-ı mezkûrda duracak olsam lede'l-hâce taraf-ı çâkerîye mu'âvenet değil belki Hasan Paşaoğlu tarafıyla her ne kadar meyânesi uygunsuz ise de Adana'ya vezîr ik'âdını bunlar dahi istemedikleri hasebiyle çâkerîlerinin oradan ma'âze Allahu ta'âlâ

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 21/ 4, 5; H.H 22626/4, 5

bir gûne rezâletle avdetime sûret vermekte birbirine muvâfakat eylemeleri nâsiye-i ahvâl ü harekâtdan nümâyân olduğuna ve Adanalının dahi birbirini müte'âkib savb-ı çâkerîye gönderdikleri mahzar-gûne kâğıdlarında olan ifâdât ve da'vet-i itâ'at siyâkında buyuruldu-i çâkeriyle gönderilen bendelerine vâki' olan takrîrât ve cevâb-gûne verdikleri tahrîrâtlarına nazaran bunların söz kabûlüyle çâkerlerini içerü almaları ihtimâlden sad merhale dûr idüğü aşikâr ve yaylak-ı mezkûrda durdukca maslahata bir fâide olmayarak fesâdın ânen-fe-ânen izdiyâdını ve belki tervic-i mefsetetleriçün yaylak-ı mezkûra hücumla Keloğlu dahi seyre bakıvermek sûretinde duracağı nümûdâr olub çâkerleri Bursa'dan hareketle azimetimde bu sûretler melhûz olmadığından ve mukaddem iş'âr olunduğu üzere askeri tedârüküne yollarda çalışmış ise de ordu-yı hümayûnlar münâsebetiyle geçdiği mahallerde gezginci sunûf-ı askeriyeden bayâğı kimesne kalmamış gibi olduğundan yaylak-ı mezkûrda hey'et-i mecmû'a-ı çâkerânem bir beşyüze karîb ise de dağ ve taş arası yerler olduğundan sûret-i muhârebe gerek kıllat cihetinden ve gerek kable'l-irâde muhârebeye tasaddî olduğuna halde maslahatın görünüşüne nazaran bu gavga sâbıkda Haleb ve Sivas ve Diyarbekir'de vukû'bulan muhârebât-ı ma'lûme misillü uzun uzadı vakte muhtâç olarak avdet-i hüccâc-ı müslîmine tesâdüf edeceği cihetle kable'l-irâde ibtidâr olunması mes'ûliyet-i acizânemi icâb edeceğine binâ' en irâde zuhûruna değin bi'z-zarûr girü çekilüb bir münâsib mahalde mehmâ-emken dâ'ireye de çekidüzen verilmesi lâzım geldiği ecilden Melemencioğlu ile Keloğlunun mahsûs ve meşhûd olan mu'âmele-i desîsekârâneleri yüze konulmak dahi maslahata muvâfık düşmeyeceğinden Tarsus mütesellimi ve Keloğlunun kethüdâsı ve Melemencioğlunun âdemi nezd-i çâkeriye celb ile ben anladım sizler devlet-i aliyye hıdmetinde bulunacaksınız amma Adanalıdan biraz gözünüz yılmış olmak hasebiyle kable'l-irâde bizimle birlikte olamayacaksınız çünkü böyledir bi-mennihi ta'âla irâde-i seniyye zuhûrunda benimle birlikte olub cansiperâne çalışacağımıza bana i'timâd gelüb devlet-i aliyyeye ol vechile ifâde olunmağın ağalarınız yâhud ağalarınızın kardaşları bana gelsünler ben birâz girü çekilür irâde zuhûruna kadar bi-mennihi ta'âla dâ'ireme de çeki düzen verib zuhûr-ı irâde-i seniyyede rûz-rû koşar? müsteniden bi-tevfîk'l-İlâhi ta'âlâ gelirim dedim. Anlar dahi bu sûreti ağalarına ifâdeye gittiler. Çâkerleri dahi nâçâr yaylak-ı mezkûrdan çekilüb yaylak-ı mezkûra on iki sâ'at mahalde Bereketli madenine vürûd olundukda Melemencioğlunun kardaşı Ahmed Bey ma'den emîni vesâtatıyla savb-ı çâkeriye gelüb Adana'nın nizâmına dâ'ir ne vech ile irâde-i seniyye zuhûr eder ise aşîretlerinin erbâb-ı harb ü darbını cem' ve ma'iyet-i çâkeriye gelüb infâz-ı irâde-i seniyyeye bezl-i makdûr edeceklerini ta'ahhüd-gûne beyân etmiş ve maden emîni mumâ ileyh dahi merkûmların ber müceb-i irâde-i seniyye hizmet edeceğine ke-fâlet sûretiyle cevâb vermiş olmağla çâkerleri ta'yînât ve levâzımâtım akçasıyla alınarak maden-i mezkûra merbût karyelerden birinde tevakkuf sûretini maden emînine söylemiş isem de buralar dağ arası yerlerdir idâre-i levâzımât ve tanzîm-i asâkir mâddelerinde her cihetle usret çekilür. Niğde'de tevakkuf münâsib olur yollu i'tizâra ibtidâr eylediğinden Niğde'ye bi'l-vürûd irâde-i seniyye zuhûruna kadar buralarda akçasıyla ta'yîn-ı lâzime idâre olunarak tevakkuf olunmak üzere gezginci makûlelerinin taraf-ı çâkeriye celbi zımnında me'mûr olan mahallere haberler gönderilmiş ve işbu sûretle şimdiki hâlde irâde-i seniyyeye muntazıran ve Keloğlu ve Melemencioğlu ve sâ'ir icâb edenlerin irâde zuhûrunda hıdmet eylemeleri esbâbını mücib olacak mükatebe ve mu'âmele ihtiyârlarıyla tafsîl-i ahvâl ma'lûm-ı âlî buyurılmak için Adana'ya vürûd eden üç kıt'a mahzar gûne evrâk ve mütesellim-i sâbıkın muhızrlarla vürûd eden kâğıdları ve Melemencioğlu ve Tarsus mütesellimi ve Keloğlu'nun kâğıdları ve mütesellim-i mûma ileyh dört beş gün akdem Adana'dan çıkarılmış olarak tarîh-i arıza günü Niğde'ye vürûd etmiş olmağla mütesellim-i mûma ileyh Adana'ya vürûdünden hurûcu gününe değin fesâd-ı mezkûra dâ'ir vukû'âtı mübeyyin takdîm eylediği bir kıt'a takrîr kağıdı cümlesi işbu arzaya leffen hâk-i pâ-yi âlilerine ba's ve tesyâr kılınmış ve Adana ahâlisinden bâb-ı âliye bâ-mahzar gönderdikleri beş altı nefer kimesneler dahi Niğde'de savb-ı çâkerîye mütesâdif olub mahzarlarına imrâr-ı nazar olundukda eyâletin vüzerâ idâresine tahammülü olmadığından mübâhase ile eyâlet-i mezkûrun mukâta'ât hazinesine rabtıyla Hasan Paşaoğlu'nun mütesellim nasb ü ta'yîn buyurulması istid'âsından ibâret olub mahzarlarını irsâlle kendülerini tevkiîf

tasmîm olunmuş ise de Adana eşkiyası işidüb Der-sa'âdete gidenlerimizin mürûruna mûmâna'at olunmasa idi mes'ûlâtımıza müsâ'ade olunur idi yollu fesâdlarının te'kîdini mûcib olmamak için merkûmların mahzar-ı mezbûr ile azîmetlerine mûmâna'at olunmamış olmağla bi-mennihi ta'âlâ keyfiyet leffen gönderilen evrâk ve merkûmların gönderdiği mahzar ve takrîrlerinden ma'lûm-ı âlîleri buyuruldukda eyâlet-i mezkûrenin bi-tevfiki'l-llâhi ta'âlâ hüsn-i nizâm ve râbıtaya bend ile şu fesâdın sâ'ire sirâyetden muhâfazası irâde buyurulduğu hâlde sûret-i hale nazaran maslahat şöyle çarçabuk kararlaşacak sûrette olmadığına ve biraz sürüneceği melhûz olduğuna binâ'en tez elden devletlü Şam vâfîsi efendi hazretleri tarafına ifâdesiyle hüccâc-ı müslimînin tarîk-i avdetleri Haleb tarafından mı tertîb buyurulur ne vechile olursa orası mutlaka re'y -i âlîye menût olub eyâlet-i mezkûre nizâmına bi'l-istiklâl şu havâlîde olan Konya ve Aksaray ve Beyşehir ve Kırşehir ve Niğde ve Akşehir ve Kayseriye ve Ankara sancakları mütesellim ve voyvodaları taraf-ı çâkerânemden bu husûsa dâ'ir vâki' olan ifâdât ve tenbîhât üzere amel ve hareket eylemek üzere me'mûriyyet-i bendegânemle Tarsus ve Kayseriye ve Yozgad'da mevcûd toplardan mühimmât ve edevât-ı sâ'iresiyle celb olunmak ve Der-sa'âdetden onbeş yirmi nefer topçu irsâl buyurulmak ve Tarsus mütesellimi kapucubaşı Süleyman Ağa ve Tarsus a'yânı Kelzâde Mehmed Ağa ve Melemencioğlu Habib Bey ve Niğde mütesellimi Adanalı Emin Ağa ve Bereketli Ma'deni emini Hacı Bekir Ağa uhdelerinde olan kazâların erbâb-ı harb ü darbıyla ma'iyet-i çâkeriye me'mûriyetlerini hâvî başka başka ve Bereketli ma'den emîni mûma ileyh erbâb-ı servetden olduğundan nüzl emâneti sûretiyle me'mûriyyeti dahi ta'yînât-ı lâzime idâresine medâr-ı suhûlet olacağından kazâsından tertîb olunacak asâkire muktedir başbuğ nasbıyla ve kendüsü umûr-ı ma'den-i hümâyûnda kalub nüzl emânetini mahdûmum ma'rifetiyle idâre eylemek bâbında başkaca lâzîmü's-sudûr olan evâmîr-i şerîfesinin ısdâr ve tesyârı muktezâ-yı maslahatdan olacağı ve cümleye ma'lûm olduğu üzere devlet-i aliyye-i ebediyyü'd-devâmın Hakk ta'âlâ karîben nice fütûhât-ı celîle ile cümlemizi mesrûr eylesün. Gavâ'il-i cihâdiyye ile iştigâline mebnî bu mâddenin böyle i'zâmı münâsib-i vakt-i hâl olmadığı takdîrce bi-mennihi ta'âlâ vakt-i merhûnesinde îcâb ü iktizâsı icrâ olunmak üzere Der sa'âdet'den bir mütesellim ta'yîniyle teskîn-i mefşedetlerine sûret verilmeği irâde buyurulur. El-hâsıl çâkerleri azamet-i kibriyâ hakkı için şu fesâdın bir hüsn-i sûret ve suhûletle bastırılmasına çalışub çabalamakda ve bunlara pend ü nush ve te'mîn sûretiyle buyuruldu ve mu'temed irsâlinde ve fi'l-asıl Adanalı olmak hasebiyle Niğde müteselliminden kâğıd yazdırub adamıyla göndermek ve Tekfur yaylasına fesâddan mukaddem çıkmış olan Adana ulemâsından Hacı Mehmed Efendi'yi Adana'ya irsâl ile şunları bir yola yatırmak sûretine vus'-ı beşerde olan ikdâmı sarfda kat'an kusûr etmedim. Ammâ bunları civârından bir tahrîk eder mi vardır. Nasıl şeydir, anlayamadım. Fesâd-ı mezkûra ısrârdan ferâğat etmeyüb nihâyet cevâbları vüzerâ idâresine kudretimiz yokdur. Devlet-i aliyyeye arz ü mahzar eyledik. Niyâzımıza müsâ'ade buyurulursa fe ni'mel-matlûb müsâ'ade buyurulmadığı hâlde beynimizde talâka yemîn eyledik. Cümlemiz memleketi boşaldır, çıkarız. Ol vakt paşa gelsün, otursun, diyorlar. İşte hâl ber minvâl idüğünden çâkerleri keyfiyetin tafsîlen ifâdesiyle muntazır-ı irâde-i âlî olarak vech-i muharrer üzere mesârifât-ı âcizânem akçasıyla bi'l-irâde şuralarda tevakkuf üzere olduğum muhât-ı ilm-i âlem-âra-yı âlîleri buyuruldukda ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân ve lutf ü ihsân devletlü, inâyetlü, atûfetlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'am efendim sultânım hazretlerindir.

Fi 15 M. (Muharrem) sene (12)45 (17 Temmuz 1829)

Mühür: Muhlis Es'ad

Himmat fi Muhammed.

Belge sıra no 22; H.H. 22626 B

Menemencioglundan Adana vâlisine muharrer mektûbdur.

Devletlü, inâyetlü, übbehtlü, âtıfetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'met-i bî-minnet efendim sultânım efendimiz hazretleri.

Devlet (ü) ikbâl ve ebedî inâyet-i iclâl-i sermediyle sağ ve var olsun. Arzuhâl-i kulları budur ki: Benim veliyyü'n-ni'met efendim sultânım hazretleri ma'den emini ağa kulunuz ki mahdûm bey kulunuz ile birâder kulları hâk-i pâya azîmet olundu. Kayseriyye tarafını birâder kullarıyla istişâre eyleyüb ne gûne emir buyurursanız taraf-ı kullarına ifâde eyleyesiz. İnşâ'e Allahu sa'y-ı bâl-ı devletinde bezl-i vücûd ederek hizmet-i devletinizde bulunacağımız beyânı ve hâsseten ibrâz-ı hulûsu hâvî arzuhâle cesâret kılındı. Bâkî emr ü fermân devletlü, inâyetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'met-i bî-minnet efendim, sultânım, hazretlerindir.

Fî M. (Muharrem) Sene (1)244 (Temmuz 1828)

Bende

Es-seyyid El-hâcc Habîb Melemencizâde Kulları m.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 23; H.H. 22626-C

Melemencioğlu'nun Esad Paşa kullarına muharrer mektûbudur.

Devletlü, inâyetlü, übbetlü, âtfetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'met-i bî-minnet efendim sultânım efendimiz hazretleri.

Devlet (ü) ikbâl ile sağ ve var olsun. Arzuhâl-i abd-i âcizâneleri budur ki öteden berü efendilerimin bâb-ı devletlerinin kendi bendesi ve çerâğ-ı efrûzası olduğumuz mülâbesesiyle rûz (ü) şeb devâm-ı bekâ-yı ömr ü devletleri du'avâtına müdâvemet ve muvâzebet üzere olduğumuz beyânıyla benim veliyü'n-ni'âm efendim bu günlerde Adana tarafında vukû' bulan hasârât min evvel ilâ âhîr ağa kullarınızın takrîrinden cümlesi ma'lûm-ı devletiniz buyuruldukda varan i'lâm (ü) mahzarlarına iskâ buyurmayub teşrîfinize cümleten muntazırız inşa'e Allah Akköprü'de hâk-i pâya yüz sürüp elimizden geldiği kadar hizmet-i devletinizde bezl-i vücûd edeceğimizi beyânı bâbında ve hâsseten ibrâz-ı hulûs zeylinde arzuhâle cesâret kılındı. Bi-mennihi ta'âla manzûr-ı ayn-ı devletleri buyuruldukda bu kullarını âbd-ı memlûk defterine kayd eyleyüb hüsn-i teveccühât-ı seniyyenizi dirîğ buyurmamanız vâbeste-i mürüvvetleridir. Devletlü, inâyetlü, merhametlü, veliyyü'-ni'met-i bî-minnet efendim, sultanım hazretlerindir.

Fi 5 M. (Muharrem) Sene (1)245 (7 Temmuz 1829)

Bende

Es-seyyid El-hâcc Habîb Melemencioğlu Kulları m.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 24; H.H. 22626-D

Menemencioğlunun Esad Paşa kullarına muharrer mektûbudur.

Devletlü, inâyetlü, übbehtlü, âtifetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'met-i bî-minnet efendim sultânım efendimiz hazretleri

Devlet (ü) ikbâl ü ebedî ve inâyet-i iclâl-i sermediyle sağ ve var olsun. Arzuhâl-i abd-ı âci-zâneleri budur ki:

Öteden berü efendilerimin bâb-ı devletlerinin kendi bendesi ve çerâğ-ı efrûzası olduğumuz mülâbesesiyle rûz (ü) şeb devâm-ı bekâ-yı ömr ü devletleri du'avâtına müdâvemet ve muvâzebet üzere iken bu def'a keremen in'âm ve ihsân buyurulan keremnâme-i vâlâları vâsıl ve dest-i mazmûnu ma'lûm-ı âcizânem olundukda ve fî dâmen minha? kadar memnûniyyet hâsıl olunmuş benim veliyyü'n-ni'met efendim sultânım hazretleri kulun akl-ı kâsırımca tatar ağa kullarına takrîr olunub hâk-i pâ-yı devletlerine avdet olunmuş, ne gûne emr ü devletleri buyurulur ise ol vechile hareket olunacağı beyânı bâbında ve hâsseten ibrâz-ı hulûsum zeylinde arzuhâle cesâret kılındı. Bâkî emr ü fermân devletlü, inâyetlü, übbeht(lü), âtifetlü, merhametlü, veliyyü'-ni'met-i bî-minnet efendim, sultanım hazretlerindir.

Fi 9 M. (Muharrem) Sene (1)245 (11 Temmuz 1829)

Bende

Es-seyyid El-hâcc Habîb Melemencioğlu Kulları m.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 25; H.H. 22626-E

Menemencioğlunun Esad Paşa kullarına muharrer mektûbudur.

Devletlü, inâyetlü, übbehet(lü), âtfetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'met-i bî-minnet efendim sultânım efendimiz hazretleri

Devlet (ü) ikbâl ile sağ ve var olsun. Arzuhâl-i kulları budur ki: Ma'den emini ağa kulunuzun mahdûm ve birâder kulları ve Kaftan Ağası kulunuz mâ'an hâk-i pâya azîmet etmişler ise de Peresdal karyesine vürûdlarında efendimizi Akköprü'den ihrâc olunduğunuzu mesmû'larında Ağa kulunuzun mahdûmu yetişemeyiz mülâhazasıyla gerü Ma'dene varmışlar. Ağa kulunuzu taraf-ı kullarına göndermişler. Bu beyin burada mesâlih var oradan birini al efendimize var ve bu mukaddem giden tatar kullarınla haddim olmayarak ifâde eylediğim cevâblara manzûr ne gûne emr-i devletleriniz olur ise ol vechile hareket olunacağı beyânı bâbında arzuhâle cesâret kılındı. Bâkî emr ü fermân devletlü, inâyetlü, übbehet(lü), âtfetlü, merhametlü veliyyü'n-ni'met-i bî-minnet efendim, sultânım, hazretlerindir.

Fî 11 M. (Muharrem) Sene (1)244

Bende Es-seyyid İsmâ'il Kaftancı Kulları m.

Bende Es-seyyid El-hâcc Habîb Melemencioğlu Kulları m.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 26; H.H. 22626-F

Sâbık Adana Müteselliminin Esad Paşa kullarına muharrer şukkasıdır.

Velî-ni'met-i bî-minnetim, devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, efendim hazretleri. Bugünlerde Adana'da vukû' bulan ihtilâl sûretlerinin bi't-takrîb def' ü ref'iyle birkaç münâsib kimesnelerin hâk-i pâ-yı devletlerine irsâli irâdesini şâmil zîver-sâha-i vüsûl ü ta'zîm olan emirnâme-i veliyyü'n-ni'amîleri me'âl-i me'âlî-iştimâli karîn-i zihn-i çâkerânem olub a'yân bey ve vücûh efendiler kulları celb ve emirnâme-i mezkûr irâ'e olunarak keyfiyet irâde-i veliyyü'n-ni'amîleri ve muktezâ-yı vakt ü hâl kendilere ifâde olundukda mukaddemce hâk-i pâ-yı devletlerine takdîm eyledikleri arzuhâllerinde derc olduğu vechile câdde üzerinde vâkı' Payas ve sâ'ir mahallerde olan aşâ'ir ü kabâ'il boybeyleri ve Kozan beyleri ve sâ'ir kurâ ve nevâhî ahâlîleri birbiri beynlerinde haberleşüb bu vesîle ile etrâf ü havâlsinde kâ'in ba'zı eşkıyâ zümreleri dahi bunlara kafadâr olarak hemân füceten Adana derûnuna gelüb hattâ ahâlîsiyle bi'l-ittifâk ahd ü mîsâk ederek çend seneden berü vukû' bulan envâ' mezâlîm ve ta'addiyâtdan bahisle perîşân olduklarını ve bundan sonra vâlî vürûdunda idâresinden bi'l-küllîye âciz kalarak kusûr edeceklerini ifâde ve tazallum-ı hâl edüb işbu cumhûr ve cem'iyete gerek a'yân bey ve gerek vücûh-ı ağavât ve efendiler kulları tarafından birşey söylenilmek lâzım gelse itlâflarına kasd edecekleri meczûm olduğundan ve vücûh efendilerden birkaçı dahi hâk-i pâ-yı âlîlerine gönderilmek iktizâ etse Adana'nın civâr ü etrâf ü eknâfi eşkıyâ-yı mütenevvi'a ile memlû olmağla beher hâl ânları tutub heder olunacağı âşikâr idüğünden keyfiyet bundan akdemce dahi takdîm-i hâk-i pâ-yı âlîleri kılınan arzuhâlleri mefhûmundan muhât-ı ilm-i âlîleri buyurularak bu cânibe adem-i rağbet ü i'tibârlarını bi'l-cümle fukarâ ve zu'afâ kulları niyâz ve istid'â etmişler ve'l-hâsıl bu def'a dahi takdîme ictisâr eyledikleri bir kıt'a arzuhâllerine nazaran istirhâm ve istid'â-yı âcizânelerine ruhsat ve müsâade-i aliyye-i veliyyü'n-ni'amîleri derkâr buyurulmak bâbında emr ü fermân lutf ü ihsân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Bende

İsmâ'il Ser Bevvâbîn Mütesellim-i Adana Sâbık m.

(Mühür)

Belge sıra no 27; H.H. 22626-G

Sâbıkan Adana mütesellimi İsmail Ağa'nın Es'ad Paşa kullarına muharrer mektûbudur.

Devletlü inâyetlü ve mezîd-i âtîfetlü âmme-i fukarâya merhametlü velî-ni'met-i bî-minnet efendim sultanım efendimiz hazretleri. Ma'rûz-ı abd-ı çâkerleridir ki. Adana fukarâsının ve gerek kazâhâ ve bâ-husûs cebel-i Kozan ve Payas ahâli ve a'yân ve mîrân ve aşâ'ir ve kabâ'il ve bi'l-umûm sagîr ve kebîr savb-ı bendegâneme gelüb şöyle ifâde-i hâl ederler ki üç-beş seneden berü vilâyetlerimiz kaht ü galâ sebebiyle bütün bütün perîşân ve perâkende olduklarından ve ale'l-husûs Tarsus sancağı münfasıl olması hasebiyle vüzerâ-yı izâmı ve bâ-husûs muhtasarca bir mütesellimli idârede âciz olduğumuzdan başka dâ'ire-i devletlerinin bir mâhda zamân-ı idâresinde¹¹² dahi cümlemizin aczi kâsır olduğunu taraf-ı ednâ-yı kemterâneme ifâde ve pek külliyetlü süvâri ve piyâde derûn-ı Adana(ya) gelüb girmişler olmağla derûn ve taşra yek-dil ve yek-cihet ittîfâk ve ittîhâd üzere olarak ya'nî bir vechile ayrı ve gayruları olmayarak ahd ü mîsâk etmişler olduğunu kulları dahi yakînen cezm-kerde-i bendegânem olmağla Allah ve resûlu'l-İlah aşkına irsâl olunan arzuhâllerine nazar-ı niger-i âtîfet buyurarak beyân ve istid'âlarına mezîd-i lutf-ı merhamet buyurmaları ve ma'âze Allahu ta'âlâ bu tarafa teşrîf buyuracak olunursa tarîk-i cadde bütün bütün şîrâzededen çıkacağı derkâr ve bâ-husûs hüccâc-ı zevî'l-ibtihâcın¹¹³ dahi mevsimleri olması hasebiyle her bir sûretleri melhûz olmağla ve bu keyfiyet dahi bi'l-umûm bâ-mahzar ve bâ-i'lâm derbâr-ı şevket-karâra arz ü mahzar olunmuş olmağla inşâ'e Allahu ta'âlâ muhât-ı ilm-i veliyyü'n-ni'amîleri buyruldukda her halde niyâz-ı âcizânelerine müsâ'ade-i aliyyeleri icrâ ve velî-ni'met efendimiz tevîk buyrulmak bâbında ifâde-i hâli ma'razında arzuhâl-i ubûdiyyet-me'âl-i bendegânem terkîmine ibtidâr olunmuştur. Ol bâbda emr ü fermân devletlü, inâyetlü, mezîd-i lutf merhametlü velî-ni'met-i bî-minnet efendimiz hazretlerindedir.

Fi 7 M. (Muharrem) Sene(12)45.

Bende

(Mühür: Hasbina'l-İlahu ni'me'l-vekîl İsmail abduhu)

¹¹² zimân-ı idâresinde: yönetimi kefaletinde

¹¹³ hüccâc-ı zevî'l-ibtihâc: sevinçli hacılar

Belge sıra no 28, H.H 22626-L

Adana ahâlisinin Es'ad Paşa'ya muharrer mektûblarıdır

Devletlü, inâyetlü, übbehetlü mürüvvetlü, iffetlü, veliyyü'n-ni'am vefiyyü'l-kerem efendim sultânım hazretleri.

Devlet-i ikbâl-i ebedî ve sa'âdet-i iclâl-i sermedî ile sağ olsun. Arz-ı hâl-i kullarıdır ki: Bu def'a vürûd iden buyurıldı-i emr-üslûblarının mefhûmunda güyâ efendim çend rûz mukaddem Adana'nın hâvi olduğu Payas ve tarîk-i câdde üzerinde olan aşâ'ir ü kabâ'il boy beyleri ve Kozan beyleri ve sâ'ir kurâ ve nevâhî fukarâları miyânelerinde haberleşüb bu bahâne ile Adana havâlisinde olan eşirrâ ve eşkiyâ zümreleri ilâve olarak süvâri ve piyâde cem-i gafîr ve cem-i kesîr kimesneler fücçeten Adana'ya vüsûl ve luhûk ..... Adana ahâlîsiyle yek-dil ve yek-cihet olarak meyânelerinde ahd-ı mîsâk edüb üç beş seneden berü vukû' bulan zulm ü ta'addiyâtın hadd-i pâyâmı olmayub bu sebep ile perişânü'l-ahvâl olduklarımıza mebnî bundan sonra ne olacak ise olsun el-hâsıl bizler vâli idâre edecek hâlimiz kalmadı deyüb çağrışarak mâ'aza Allahu ta'âlâ bu cem'iyetine şöyle böyle demek bir vechile mümkün olmayub vücûh-ı belde ve a'yân bey kullarından birisi bunlara kelime-i vâhîde söylemek lâzım gelse telef edecekleri emr-i zâhîrî olub inşa'e Allah vücûh efendiler ve vücûh efendi dâ'ileri hâk-i pây-ı veliyyü'n-ni'metiye azîmet etmek lâzım gelse etrâf (ü) eknâf aşâ'ir (ü) kabâ'il, süvâri ve piyâde ile memlû olub telef edeceklerine iştibâh olmadığından keyfiyet-i mezkûr mukaddem mahzar-gûna hâk-i pây-ı veliyyü'n-ni'amîye arz ü inhâ olunduğu vechile azîz başın için bu tarafa adem-i i'tibâr ve rağbetlerini beyân-birle şu cem'iyetin def' ü ref'i ve ol bâbda fukara ve zu'afâ ve re'âyâ ve berâyâ kullarının da'vât-ı hayriyelerine mazhar buyurulmak bâbında arz-ı hâl-i âcizânelerimiz tahrîrine ictisâr kılındı. Bi-mennihi ta'âlâ vâsıl-ı dest-i mekremet ve manzûr-ı çeşm-i inâyetleri buyuruldukda ve her hâlde lutf-ı inâyet devletlü, inâyetlü, übbehetlü mezîd-re'fetlü veliyyü'n-ni'am vefiyyü'l-kerem efendimiz sultanım hazretlerindedir.

Bende Mehmed dizdâr-ı kal'a-i Adana.

Bende Ali ağa-yı kethüdâ-yı Adana

Bende Mehmed Emîn Miralayzâde

Bende El-hâcc Ali Bey Hasan Paşazâde

Bende Mîr Es-seyyid Ali el-mütevelli-i Vakf-ı Ramazan

Bende Es-seyyid Ali Müftüzâde

Bende Es-seyyid Fazlullah, be-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf-ı Adana, sâbikan.

Bende Es-seyyid el-hâcc Mehmed be-mekâm nakîbü'l-eşrâf ve Adana hâlen.

Bende Hamdi Es-seyyid Mustafa el-müderriş be-medrese-i Hasan Paşazâde

Bende Es-seyyid Hüseyin kâ'immakâm-ı nakîbü'l-eşrâf-ı medîne-i Adana, sâbık.

Bende Kara Ali Efendizâde Es-seyyid Mehmed, el-müderriş

Bende Ahunzâde Hamza el-müftî bi-medîne-i Adana, hâlen

Bende Seydi Mustafa subaşı-i nahiye-i Pây-ı Adana

Bende Mehmed vekîl-i fukarâ-i Adana

Bende İbrahimzâde şeyh-i debbağân-ı Adana

Bende Hüseyin mütevelli-i derbend-i Misis

Bende Ali Bey mîr-i aşîret-i Kara Hacılı

Bende Mehmed Rüstem mîr-i aşîret-i Karalar

Bende Mısdık Bey Küçük Alizâde.

Belge sıra no 29/1, 2, H.H 22626-M-1, 2

Adana ahâlisinin Es'ad Paşa kullarına meb'ûs mahzar-gûne arz-ı halleridir.

Devletlü, inâyetlü, mürüvvetlü, mezîd-merhametlü, veliyyü'n-ni'am vefiyyü'l-kerem Efendimiz sultanımız, hazretleri

Bi'd-devlet ve'l-ikbâl sağ olsun. Arzuhâl-i kullarıdır ki.

Bu eyyâm-ı hayr-encâmda Adana ve hâvî olduğu aşâ'ir (ü) kabâ'il ve sâ'ir ahâlinin ta'bîrden müstağnî olan keyfiyâtdan birinde zât-ı hazret-i âsâfânelerine ifâde olunmak lâzım gelmiş olduğundan çend rûz mukaddem Payas ve Kozan beyleri ve tarîk-i câdde olan kâffe-i aşâ'ir ü kabâ'il boy beyleri ve muhtârları ve nevâhî fukarâları füceten Adana'ya gelüb derûn-ı Adana'da olan re'âyâ ve berâyâ cem'ân birleşüb cem-i gafîr ve cem-i kesîr ahâli cem' olub savt-ı a'lâ ile: “Bizim mütesellim idâre etmeğe iktidârımız olmadığı bilmez misiniz vüzerâ-yı izâm efendimizin teşrîfi sahîh ise bizler iki güne değin bi'l-iyâl ve'l-evlâd çıkarız” ve eymân-ı galîzalar ederek bir takrîb teskîn edinceye kadar çekilen mihen (ü) meşakkatimizin nihâyeti olmayub der-akab hâk-i pâ-yı müşîrîlerine ifâde ü iş'âr-ı âcizânemiz olmuş ise de Allah ve resûlu'l-llah aşkına olsun devletlü, merhametlü efendimizin teşrîfleri tahakkuk etse ma'âze Allahu ta'âlâ fesâd-ı azîm zuhûra geleceği derkâr olub ebnâ-yı sebîlin ve bâ-husûs hüccâc-ı Müslimînin ve surre-i hümayûnun vürûdu takarrüb edüb tarîk-i câddenin mesdûd olacağı emr-i âşikâr olmağla şân-ı vüzerâ-yı izâm vikâye zimmet-i âcizânelerimiz olub tekrâren keyfiyet-i hâli ifâde zımında arzuhâl ubeydânelerimiz tahrîrine ictisâr kılındı. Bi-mennihi ta'âlâ vâsıl-ı dest-i mekremet ve manzûr-ı çeşm-i mürüvvetleri buyuruldukda âsitâne-i aliyye tarafına memleket tarafından gitmiş olan birkaç gilmân ve esnâf ve re'âyâ kullarıyla bâ-mahzar ve'l-i'lâm me'âlinden keyfiyet-i hâl ifâde olunarak istirhâm olunmakla ve devletlü, inâyetlü, veliyyü'n-ni'am efendimizin Adana cânibine tevcih buyurmamalarıyla fukarâ ve zu'afâ ve re'âyâ ve berâyâ kullarının du'avât-ı hayriyelerine mazhar buyurulması niyâzımız bâbında ve her hâlde emr devletlü, inâyetlü, mürüvvetlü, mezîd-merhametlü, veliyyü'n-ni'am vefiyyü'l-kerem efendimiz sultanımız hazretlerindir.

Bende

Mıstık Bey Küçük Alizâde.

Bende

Mîr Es-seyyid El-hâcc Ali Hasan Paşazâde.

Bende

Es-seyyid Mehmed dizdâr-ı kal'a-i Adana.

Bende

Ali Ağa Musluzâde.

Bende

Es-seyyid Mehmed Emin. Mîralayzâde.

Bende

Es-seyyid Ali. Mütevelli-i evkâf-ı Ramazan.

Bende

Es-seyyid Ali. Müfti-i Adana.

Bende

Fazlullah kâ'immakâm-ı nakîbü'l-eşrâf be-medîne-i Adana, sâbık.

Bende

Es-seyyid El-hâcc Mehmed, kâ'immakâm-ı nakîbü'l-eşrâf be-medîne-i Adana, hâlen

Bende

Fahri es-seyyid Mustafa el-müderriş

Bende

Hüseyin kâ'immakâm-ı nakîbü'l-eşrâf be-medîne-i Adana, sâbık.

Bende

Kara Ali Efendizâde es-seyyid Mehmed el-müderriş.

Bende

Ahunzâde Hamza el-müftü be-medîne-i Adana, hâlen.

Bende

Mîr Es-seyyid Ali. Mîr-i aşîret-i Kara Hacılu.

Bende

Mehmed Rüstem mîr-i aşîret-i Karalar

Bende

Hüseyin. Mütevelli-i derbend-i Misis.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 30/1, 2; H.H.22621-1, 2

Adana Valisi Es'ad Paşa kullarının mu'ahharen gelen kâ'imesidir.

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'am, efendim, sultânım hazretleri

Tarihden iki gün mukaddem Adana a'yânı Hasan Paşaoğlu Hacı Ali Bey nâm hâ'inin ne sûretle fesâda ibtidâr eylediği taraf-ı çâkeriye göndermiş olduğu evrâkın takdîmiyle dâ'ire-i çâkeride henüz meknet-i askerîye olmamak takrîbi irâde-i seniyye zuhûruna değin Ereğli kasabasında tevakkufla Adana civârında olan müte'ayyinân ile muhâbere ve müzâkere olunarak bi-mennihi ta'âlâ irâde-i seniyye zuhûrundan sonra ber müceb-i irâde-i âlî hareket olunacağı iş'âr kılınmış ve ol vechile kasaba-i mezkûreye târîh-i arızadan bir gün mukaddem vürûdla etrâf ü enhâdan¹¹⁴ îcâb eden mahallere kâğıdlar irsâl ve Adana'ya dahi def'-i ihtilâl ü mefsetet ve ulu'l-emre itâ'atden avf me'âlinde buyuruldu ile bir adamım kulları isbâl olunarak kazâ-i mezkûrede tavakkuf sûreti tasâmim olunmuş ise de Adana hâricinde olan müte'ayyinândan Bereketlü Ma'den-i hümayûnuna merbût Menemenci aşreti beyi Menemencizâde Hacı Habîb Bey'e tahrîrât-ı çâkerî vürûdundan evvel mûmâ ileyh savb-ı çâkeriye bir kıt'a kâğıd irsâliyle me'âlinde Adana'nın fesâd-ı ma'lûmesini îmâ ederek gönderdikleri mahzara havâle-i sem'-i isgâ olunmaması ve kendüsü Gülek boğazından altı sâ'at berüde vâkı' Akköprü'de savb-ı çâkeriye mülâkât ederek hidemât-ı lâzîmede kusûr etmeyeceğini beyân eylemiş olduğundan bu sûretle Ereğli'de eyleşilmekle Adanalı'nın şırmalarını mücib olmakdan ise müsta'înen bi'l-İlahi ta'âlâ ilerü gidilüb vech-i muharrer üzere civârda olan müte'ayyinânın celbi ve bi-tevfîk'l-İlâhi ta'âlâ Gülek boğazını mürûrla Adana'ya gönderilen buyuruldudan sonra ahâlisinin mu'âmesi anlaşılaraq avn-ı İlâhî ile ber vech-i suhûlet duhûle bir sûret verilür ise hemân duhûl olunmak ve eğer maslahatda tedârükât-ı külliyye ihtiyâc sûreti anlaşılırsa Adana civârında vâkı' kurâda tevakkufla îcâb-ı hâl ü maslahata göre hareket olunmak üzere müsteniden bi-avni'l-İlâhi'l-meliki'l-müte'âl kasaba-i mezbûreden hareketle semt-i me'mûra teveccüh ü azîmet kılınmış olmağla sâlifü'z-zikr arîza-i çâkeride istid'â olunan evâmîr-i şerîfenin îcâb-ı hâlde ibrâz ve iktizâsı icrâ olunmak ve îcâb eylediği sûrette nezd-i çâkeride ketm ü ihfâ kılınmak üzere serf'an isdâr ü tesyârî husûsuna inâyet buyurulmak menût-ı irâde-i âlî idüğü in şâ'e Allahu ta'âlâ ma'lûm-ı âlîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân devletlü inâyetlü atûfetlü veliyyü'n-ni'am, efendim sultânım hazretlerindir.

Fî 7 M (Muharrem) sene (12)45 (9 Temmuz 1829)

(Mühür) (... Es'ad ...)

¹¹⁴ enhâ: taraflar, cânibler.

Belge sıra no 31; H.H..22636-A

Devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, re'fetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'am, seniyyü'l-himem, efendim, Sultânım hazretleri.

Ma'rûz-ı bendeleridir ki:

Bundan çend rûz akdemce hâk-i pâ-yı âflerine arz ü ifâde olunduğu vechile Menemencioğulları olacak hâ'inlerin Adana sancağına tâbi' Karaisâlu kazasında voyvodamız olan Ahmed Efendi kullarını basub çend nefer tevâbi'âtıyla ma'an katl ve i'dâm eylediklerinden başka livâ-i mezkûr dâhilinde vâkı' Bilemedik Bacı cihâdiyyesi tahsiline me'mûr olan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye'den dahi dört nefer asker ile bir nefer çavuşlarını telef ederek akl-ı fâsıdelerince güyâ icrâ-yı merâm etmiş olduklarına binâ'en ve kulları dahi sâye-i veliyyü'n-ni'amîlerinde min gayr-ı istihkâk livâ-i mezkûrun mütesellimi bulunduğumuz ecilden hâ'in-i merkûmların bilâ-irâde bu vechile hareketleri nüfûz-ı şâhâne ile emr-i hükûmete bütün bütün mâni' ve hâ'il olacağına ibtinâ'en kazâ-i mezkûra başka ve yine Adana kazâlarından olub birkaç seneden berü hâ'in-i merkûmların zabt ü tasarruflarında olan Aşağı ve Yukarı Dindarlu nâhiyelerine başka voyvodalar nasb ve ta'yîn kılınarak li-ecli'l-ik'âd kethüdâ-i merkûmlarıyla ma'ân kazâ'eyn-i mezkûreyne irsâl olunmuş ise de hâ'in-i merkûmlar tarafından bundan böyle dahi bâ-adem-i kabûl sûreti veyâhud mütecâsir oldukları harekât-ı reddiyelerinde ısrâr ile muhârebe alâmeti müşâhede olunur ise livâ-i mezkûrun memerr ve müsta'id-i fesâd bir mahall idüğünden mukâbele-i bi'l-misl mâ-sadâkı üzere hâ'in-i merkûmların te'dîbât-ı lâyıkaları icrâsıyla sâye-i adâlet-vâye-i pâdişâhî ve sâye-i hüma-vâye-i veliyyü'n-ni'amîlerinde te'mîn-i taraf ü bilâd ve irâhe-i umûm-ı ibâd ve kat'-ı urûk-ı bagî ü fesâd mâddesine dikkat olunmak lâzım geleceği ifâdesiyle işbu arzuhâl-i bendegânem terkîm ve pişgâh-ı veliyyü'n-ni'amîlerine ref' ü takdîm kılınmıştır. İnşâ'e Allahu ta'âlâ keyfiyet muhât-ı ilm-i mehâmm-şümûl-i rahîmleri buyruldukda ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân ve lutf ü ihsân devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, re'fetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'am esniyyü'l-himem efendim Sultânım hazretlerindir.

Bende

Mîr-i El-hâcc Ali mütesellim-i eyâlet-i Adana, hâlen.

Fi 25 Z(Zi'l-hicce) sene (12)46 (6 Haziran 1831)

Belge sıra no 32/1, 2, H.H 22635-A

Halep vâlisinin işbu kâ'ime ve diğer kâ'imeleriyle şukkalari ve evrâk-ı sâ'ire manzûr ve me'âlleri malûm-ı hümayûnum olmuştur. Şu Bağdad maddesi olmamış olaydı şu Adana'da olan habîse emân ve zemân vermeyerek hemân vâli-i müşârûn ileyhi üzerine me'mûr eder idim. Amma çi fâ'ide Bağdad'da olan mel'ûn herîfin itmâm-ı kârına bakılması pek ehemmi görünmüş olduğundan bi'z-zarûr bunun üzerine teber kılıç olunmak lâzım geldi. Vâli-i müşârûn ileyhın bu Adana maddesinde olan iş'ârı vâkı'an oralara vukûfu olmak cihetiyle yolunda görünür ise de bu mel'ûn herîf dahi Tarsus maddesinden dolayı sâbık hâline ilâveten hayli kuşandırılmış olduğundan acâba Rûz-ı Hızıra kadar böylece durur mu yohsa etrâfında olanları dahi tahrik ederek bir kat daha kendüsüne çeki düzen vererek muhâfazası kaydına düşer mi? İşte burası cây-ı mütâla'a oluyor kaldı ki vâli-i müşârûn ileyh Bağdad maddesinin müstakill me'mûru bulunmuş olduğundan her bir mütâla'âtı ânın üzerine olacağından doğrucası bu Adana ve havâlisinin her bir husûsâtını mülâhaza etmeğe vakti olamaz. Siz buna bakub da böylece mi duracaksınız? Ser asker paşa ve kapudan paşa ve sâ'ir iktizâ edenler ile bir yere geliüb müzâkeresini edesiz ve bu bâbda mütâla'a-i karârınız ne olur ise taraf-ı hümayûnuma arz edesiz. Bir de şu Beylanlı Mustafa Paşa'nın oralarda olan emvâlinin keyfiyeti bilindi. Gerek bunun ve gerek Dârendeli Hasan Paşa'nın sarraflarına ne derece düyûnları olduğu nümayân ve bu cihetle mersûma küllî gadr olarak müflise çıkmış olduğu mesmû-ı hümayûnum olmağla bu sûretde bu Mustafa ve Hasan Paşaların rütbeleri tenzîl olunarak şer'le her birinin rü'yet olunması mu lâzım gelür ne vechile icâb eder ise bu husûs dahi taraf-ı hümayûna arz olunmak husûsât-ı sâ'ire ser bendde? beyân olunduğu üzere tanzîm ve icrâlarına ibtidâr olunsun.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 32/ 2, H.H 22635-B

Devletlü, inâyetlü, âtifetlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'am, vüfûrül-kerem efendim sultânım hazretleri. Adana mütesellimi Ali Bey tarîk-i câddenin te'mîniyle mürûr ve ubûr edenlerin sâlimen imrârı zımnında hâss tarafına gitmiş olduğu esnâda güyâ Tarsus mütesellimi Mehmed Ağa Menemencizâdeler ile ittifâk ve dâ'ire-i cem'iyyetlerine bir takım mülgâ delilbaşılarını ilhâk ederek Adana'yı basmak üzere Adana'ya üç sâ'at mesâfeye pây-endâz ve gasb ü gâret misillü hâlâta dest-dirâz olduklarından bunların def'-i şerr ü şûrları zımnında üzerlerine varıldıkda muhârebeye tasaddî olunarak esnâ-yı muhârebeye mûmâ ileyh Mehmed Ağa ile otuz kadar avanesi i'dâm olunmuş olduğu mîr-i mûmâ ileyh tarafından inhâ ve Der-sa'âdetden bir mütesellim ve maktûl-i mûmâ ileyhın zabt-ı muhallefâtıçün bir mübâşir gönderilmesi istid'â olunmuş olub mîr-i mûmâ ileyhın mûmâ ileyh Mehmed Ağa'yı bu vechile i'dâm etmesi lâıyksız ise de olmuş bir şey olduğundan şimdiki halde Tarsus'a bir mütesellim nasbı ve muhallefât için bir mübâşir ta'yîni lâzım gelmiş ve müteveffâ Benderli Ali Paşa birâderi dergâh-ı âlî kapucubaşılarında Halil Bey bendeleri cesâret ve dirâyet erbâbından olduğundan gayrı taraf-ı çâkerîye derkâr olan münâsebetine mebnî mîr-i mûmâ ileyh mütesellimlik ile Tarsus'da bulunduğu halde çâkerîleri kuvvetü'z-zahr olarak havâli-i merkûmenin ilerüde istihsâl-i nizâmâtına ve sâ'ir irâde buyrulacak kâffe-i husûsa medâr-ı küllî olacağından mîr-i mûmâ ileyhın mütesellimlik-i mezkûre me'mûriyyetiyle muhallefât maddesine dahi hafîfü'l-me'üne birinin me'mûr kılınması irâde buyurulmuş ve mahzâ kerâmet nev'inden olarak mehâbet-efzâ-yı sudûr buyrulan hatt-ı hümayûn-ı şâhânedede bu Ali Bey'in sâbık hâlınden keyfiyeti ma'lûm olmuş ise de sırasına düşürülmek üzere sükût buyurulmakda iken mütesellim-i mûmâ ileyhi hod-be-hod i'dâm etmesi mâye-i zâtiyyesinde olan hıyânetini bir kat daha izhâr etmiş ve bunun bu hareketi âfide mazarratı müstelzim olacağından vaktiyle çâresine bakılması lâzım gelmiş ve mûmâ ileyh Halil Bey'in mütesellimliğe ehliyeti derkâr ise de za'f-ı hâline mebnî i'âneye muhtâc olduğundan taraf-ı çâkerîden i'ânet-i lâıykanın icrâsıyla iktizâ eden tedbirlerin iş'âr olunması emr ü fermân-ı hümayûn-ı mülûkâne buyurulmuş ve kâffe-i husûsâtında taraf-ı bendegîye mürâca'at eylemesi mîr-i mûmâ ileyhe vesâyâ kılınmış olduğundan mîr-i mûmâ ileyhın Tarsus'a vusûlünde umûr-ı me'mûresine lâzım gelen i'âne-i lâıykanın îfâsıyla ber mantûk-ı irâde-i aliyye-i mülûkâne îcâb-ı hâlin hafice iş'ârına mübâderet olunmasını şâmil enâmîl-i zîb-i tekrîm olan emirname-i veliyyü'n-ni'amîleri me'âl-i lâzımü'l-ımtisâli karîn-i zihn-i bende-i müstedîmleri¹¹⁵ olmuşdur. Vâkı'an mütesellim-i mûmâ ileyh Ali Bey evvel ve âhir teferrüd da'vâsında olarak uygunsuzluğu derkâr ve bundan mukaddemce Küçük Alioğlu Mısdık Bey ile dahi bilâ-mücib münâza'a ve muhârebeye ibtidâr ile cemî' zamanda Haleb eyâletinde kışlak-nişîn olan Reyhanlı aşîretini ve sâ'ir mahallerde olan aşâ'ir ve eşkıyâyı yaylaklarından Çukurova'ya celb ve cem' etmiş olduğundan kendüsü bir eyâletde devletce mütesellim olub böyle hod-be-hod halk ile uğraşması ve eşkıyâ makûlelerini başına toplaması vehâmeti mücib olacağı tarafımdan mîr-i mûmâ ileyhe tekrâr-be-tekrâr iş'âr olunarak Mısdık Bey ile mu'arazadan ferâgat etdirilmiş ise de ol esnâda Tarsus mütesellimi ve Menemencioğulları bunun bu vechile hareket ve cem'iyetinden havfa tâbî olarak uhdelerinde olan mahallerin muhâfazası zımnında sûret-i ittifâkda olmuşlar ise de mîr-i mûmâ ileyh aşâ'ir eşkıyâsıyla üzerlerine varub icrâ-yı havâkî? zımnında bu mu'âmele-i reddiyeye ictisâr etmiş olub mîr-i mûmâ ileyhın Adana'dan def'i ve mazarratının def'i vücûb derecesinde olduğuna mebnî icrâsı irâde buyurulduğu halde sâye-i şâhânedede bir şey demek olmayub üzerine me'mûr ta'yîn olduğunda sûretde mukâbele edemeyerek Kozan ve Mar'aş dağları misüllü bir mahalle firâr edeceği ve bunların cemî' zamânda habâset muzmerr-i derûnları olarak aşâ'ir ve eşkıyâya mûmâşât ü mu'âvenet ve fukarâ ve ebnâ-i sebîle rahne ve mazarratdan hâlı olmayacağı zâhir ve celî olduğundan ve yalnız Adana'nın mîr-i mûmâ ileyhden nez'i ile nizâm-ı hâlı istihsâl olunamayacağından evvel baharda

¹¹⁵ müstedîm: devâmını isteyen; devamlı, süreklî.

eyâlet-i merkûmede müctemi' olan aşâ'ir yaylaklarına gitdikden sonra râbitaluca davranılarak Kozan ve Sis ve Mar'aş ve Gavur dağı ve Zeytun ve sâ'ir tahassun-gâh-ı eşkiyâ olan mahallerin tathîr ve dâ'imâ sebab-i harâb-ı bilâd ve bâ'is-i perîşânî-i ibâd olan aşâ'irin tedmîriyle Adana'nın ve ol havâlinin fesâddan kurtarılması ve şimdilik mûmâ ileyh Halil Bey Tarsus ahâlisi ve Menemencioğullarıyla hüsn-i mu'âşeret edüb oldukca evvel bahara kadar kendüsüne takviyet vermesi lâzimedden ve Menemencioğulları bu hâdiseden sonra mecbûren Adana'ya gitmişler ise de muvâfakat etmeyecekleri ve Ali Bey dahi Tarsus ahâlisini gizlice iğfâl sadedinde olması melhûz ise de müsmir olmayacağı umûr-ı vâzıhadan olmakdan nâşî şimdilik Tarsus ahâlisi ve Menemencioğullarıyla hüsn-i mu'âşeret olunması ve inşâ'e Allahu'r-rahmân evvel baharda irâde-i aliyye muta'allık olduğu halde bi'l-ittifâk Adana'nın ve havâlisinin câddesine bakılması ve her vechile nüfûzuna medâr olacak i'âne-i lâyıkiyyenin icrâsında kusûr olunmayacağı tarafımdan mîr-i mûmâ ileyh Halil Bey'e dahi yazılmış olmağla ber vech-i muharrer etrâfluca tutularak eşkiyânın kemingâhları olan mahallerin tathîriyle Adana ve sâ'ir mahallerin lâyıkı üzere teshîri ve mazarratın temelinden def' ü ref'i îcâb ve maslahatdan idüğü ifâdesi vesîle-i te'kîd-i ubûdiyyetim olmuşdur. İn şâ'e Allahu ta'âlâ lede's-şerefi'-vüsûl ol bâbda ve halde emr ü fermân devletlü, inâyetlü, âtifetlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'am vüfûrül-kerem efendimindir.

fî 9 Ş. (Şa'bân) Sene (12)46 (23 Ocak 1831)

(mühür)

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 32/1, H.H 22635-A

Halep vâlisi Ali Paşa kullarının kâ'imesidir.

Fezleke me'âli: Adana mütesellimi hakkında mehâbet-efzâ-yı sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i şâhâneleri muktezâsınca yazılan istidlâm-nâme-i çâkerînin cevâbını mutazammın olmağla diğer kâ'imeleri ve taraf-ı çâkerîye ve kapu kethüdâsına meb'ûs şukkaları ve iş'âr eylediği evrâk ve mütesellim-i merkûmun Tarsus mütesellimliğine ve Beylanlı Mustafa Paşa emlâkine dâ'ir kendüye yazılan tahrîrâta cevâben vârid olan mektûbları ve Tarsus ka('immaka)mının bir kıt'a teşekkür i'lâmı ile berâber manzûr-ı hümayûn-ı mülûkâneleri buyrulmak için arz ü takdîm kılındı. Vâli-i müşârün ileyh bendeleri işbu kâ'imesiyle çend kıt'a şukkalarında mütesellim-i merkûmun ber vech-i suhûlet itmâm-ı kârı mümkünâtından ise de ol havâlinin taht-ı zâbitaya idhâli yalnız ânın i'dâmıyla husûle gelmeyeceğinden bahisle kendüsünün Bağdad tarafına me'mûriyeti irâde buyrulduğu halde Adana ve Mar'aş eyâletlerinin şedîdüş-şekîme bir vezîre ihâlesiyle bi-mennihi ta'âlâ rûz-ı Hızır vusûlünde nizâmât-ı icâbiyyesinin icrâsına bakılması lâzım geleceğini iş'âr eylemiş olub havâli-i merkûmenin istihâl-i nizâmâtı ehemmi-i mehâmmdan olduğundan başka mütesellim-i merkûmun sû-i hâl ü habâset ef'âlî bî-çâre Tarsus müftüsünün kemâl-i havfından nâşi üzeri bir şahs-ı meçhûle ve derûnu taraf-ı çâkerîye muharrer pusulaları mukaddemce Tarsus ahâlisine vesâyâ-yı lâzimeyi hâvî yazılan mektûb-ı çâkerî ile gidüb bu def'a avdet eden tatar ile vürûd edüb berâber merfû-ı atabe-i ulyâ-yı şehensâhîleri kılınan mektûbunda dahi tasrîh ü beyân olunmuş olduğundan hakkında musammem olan tedbîrin icâleten icrâsı lâzım gelür ise de şimdiki halde onlara münâsib vezîr hâtıra gelmediğinden başka bi'l-farz-ı ehl ve erbâbı hâzır bulunsa bile iş'ârı vechile iki eyâletin berüsüne lâyıkıyla taht-ı râbîta ve nizâma idhâli cesâmet kesb edüb halbuki Bağdad maslahatı dahi mevâdd-ı cesîmeden olarak iki gâ'ile birden çıkarılmak münâsib olmayacağından ve Halep vâlisi müşârün ileyh kulları dahi bu maddeyi ilerüye ta'lîk eylemiş idüğinden şimdilik alâ hâlihi te'hîriyle bi-tevfîki'l-llâhi ta'âlâ vâli-i müşârün ileyh kulları Bağdad'a varub da Davud Paşa hâ'ininin kârını itmâm ve oraların nizâmât-ı mukteziyyesini ikmâl ederek ba'dehu berülere avdeti sırasında ol vakt bu taraftan dahi asâkir-i kâfiyye ile vüzerâdan fatîn ve cesûr bir kulları me'mûr buyurulduğu halde sâye-i ma'delet-vâye-i mülûkânelerinde ol havâlinin dahi kemâ hiye hakkîhâ icrâ-yı nizâmâtı eshel ve âsân olduğuna binâ'en vâli-i müşârün ileyh kullarına yazılacak cevabnâmede buraları gösterilerek bi-mennihi ta'âlâ vakt-i merhûnu hulûlüne kadar mütesellim-i merkûmun mümâşât ile kullanılması ve Ayntab nikâbetinin ref'iyle nakîb-i sâbıkın Haleb'e vusûlüne dâ'ir müşârün ileyhin gönderdiği i'lâmât-ı şer'iyye me'âlleri ol bâbda ısdâr olunan evâmîr-i aliyye kayıtlarına şerh verdirilerek vâli-i müşârün ileyhin bu husûsda dahi zuhûra gelen gayreti tahsîn olunmuş ve vâli-i müşârün ileyhin Bağdad'a dâ'ir olan çend bend şukkası me'âline nazaran Bağdad eyâleti ahâlîsi merkûm Davud Paşa'dan müteneffir olduklarından in şâ'e Allahu ta'âlâ karîben def-i gâ'ilesi me'mûl olub şukka-i mezkûrenin bend-i âhirinde muharrer olduğu üzere Haleb'de Abdulkâdir Ağa yedinde bulunan 100.000 gurusluk eşyâ bahâsı ilerüde Halep vâlisi müşârün ileyhe verilecek akçaya mahsûben kendüye havâle birle Şam ve Diyarbekir taraflarından sarrâf Bünyamin'e havâle olunduğu rivâyet olunan akçaların vürûdu keyfiyeti dahi mersûmdan bi't-tahkîk gelmiş ise yedinden ahz ile darbhâne-i âmirelerine teslîm ve henüz vürûd etmediği halde dahi iktizâları Şam ve Diyarbekir taraflarına tahrîr ü terkîm olunarak keyfiyetin vâli-i müşârün ileyh bendelerine bildirilmesi ve müşârün ileyh Beylanlı Mustafa Paşa'nın Halep ve Adana taraflarında olan emlâkinin düyûnuna vefâ edecek derecede külliyeti olmadığı bu def'a vürûd eden tahrîrâtdan tebeyyün edüb mukaddemen şeref-sünûh buyurulan hatt-ı hümayûn-ı şâhânelerinde dahi müşârün ileyhin mahall-i mezkûrede emlâki keyfiyeti bilindikden sonra sarrafına olan düyûnunun te'diyesi zımnında bir def'a dahi sıkışdırılarak yine ta'annüd ve ısrâr edecek olur ise ol vakt rütbesinin kapucu başılığa tenzîliyle cebren tahsîline teşebbüs ve ibtidâr kılınmak sûreti emr ü fermân-ı hümayûn-ı mülûkâneleri buyurulmuş olduğundan bu maddenin dahi şeref-südûr buyurulacak irâde-i isâbet-âde-i Zıllu'l-

İlâhîlerine tatbîken iktizâsına bakılması sûretleri tasavvur ve mütâla'a olunmuş ise de husûsât-ı merkûmede ve Haleb vâlisi müşârûn ileyh tarafından vürûd eden tahrîrât iktizâlarının bizlere de serasker paşa kulları ile müzâkere olunarak ana göre icrâ-yı iktizâlarına mübâderet kılınması emrinde her ne vechile irâde-i seniyye-i şehenşâhîleri şeref-sünûh buyurulur ise ana göre harekete mübâderet olunacağı rehîn-i ilm-i âlîleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 33; H.H. 22633/A

Mütesellim-i merkûmun işbu mektûbu ve diğer mektûbuyla evrâk-ı mezkûre manzûr ve me'âlleri ma'lûm-ı hümâyûnum olmuştur. Mütesellim-i merkûm te'dîb ve terbiyyesi lâzım gelmiş habîslerden ise de sûret-i te'dîb ve terbiyyesi bi'z-zarûr şimdilik vakt-i merhûnuna ta'lik olunmuştur. Kendü fesâd ve mel'ânetine revâc vermek için tek durmayub bu makûle şeyler çıkararak merâm-ı fâsidi ber işgâl ve kendü kurduğu fesâdına takviyyet vermekden ibâret olduğuna şübhe yoktur. Ser bendde? bi'l-müzekkere tafsîl ü beyân olunduğu üzere ma'den-i mezkûrun mûmâ ileyh Halil Bey'e ihâlesi ve husûsât-ı sâ'irenin ol vechile sûret-i icrâlarına bakılması münâsib olacağından hemân iktizâ eden mahallere tahrîr ve irsâl olunsun.

Devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, übbehetlü, merhametlü, velî-ni'met-i bî-imtinân, vüfûrül-eltâf ve'l-ihsân efendim hazretleri.

Ma'rûz-ı rakabet-mefrûzlarıdır ki:

Bundan çend rûz mukaddemce atabe-i felek-mertebe-i hidîvîlerine arz ü ifâde olunduğu vechile Menemenci oğulları olacak hâ'inlerin Adana sancağına tâbi' Karaisalu kazâsında voyvodamız olan Ahmed Efendi kullarını basub çend nefer tevâbi'âtıyla ma'ân katl ü i'dâm eylediklerinden başka livâ-i mezkûr dâhilinde vâki' Bilemedik Bacı cihâdiyyesi tahsîline me'mûr olan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye'den dahi dört nefer asker ile bir nefer çavuşlarını telef ederek güyâ akl-ı fâsidedince icrâ-yı merâm eylediklerine binâ'en ve kullarının dahi sâye-i dâverîlerine min gayr-ı istihkâk Adana sancağı mütesellimi bulunduğumuz ecilden hâ'in-i merkûmların bilâ-irâde bu vechile hareketleri nüfûz-ı şâhâne ile emr-i hükûmete bütün bütün mâni' ve hâ'il olacağına ibtinâ'en kazâ-i mezkûra başka ve yine Adana kazâlarından olup birkaç seneden berü hâ'in-i merkûmların zabt ü tasarruflarında olan Aşağı ve Yukarı Dindarlu nâhiyelerine başka voyvodalar nasb ve ta'yîn kılınarak li-ecli'l-ik'âd kethüdâ-i merkûmlarıyla ma'ân kazâ'eyn-i mezkûreyne irsâl olunmuş ise de hâ'in-i merkûmlar tarafından bundan böyle bâ-adem-i kabûl sûreti ve yâhud mütecâsir oldukları harekât-ı reddiyelerinde ısrâr ile muhâbebe alâmeti müşâhede olunur ise livâ-i mezkûrun memerr ve müsta'id-i fesâd bir mahall idüğünden mukâbele-i bi'l-misl mâ-sadâkı üzere hâ'in-i merkûmların te'dîbât-ı lâyıkalı icrâsıyla sâye-i adâlet-vâye-i şâhâne ve sâye-i aliyye-i rahîmlerinde te'mîn-i taraf ü bilâd ve irâhe-i umûm-ı ibâd ve kat'-ı urûk-ı bagî ü fesâd mâddesine i'tinâ ve dikkat olunmak lâzım geleceği ifâdesiyle işbu arzuhâl-i bendegânem terkîm ve pîşgâh-ı merâhim iktinâh-âsâfânelerine ref' ü takdîm kılındığı inşâ'e Allahu ta'âlâ muhât-ı ilm-i kâ'inât-şümûl-i safderâneleri buyruldukda ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân ve lutf ü ihsân ve kerem-i bî-pâyân devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, übbehetlü, merhametlü, velî-ni'met-i bî-imtinân vüfûrül-eltâf ve'l-ihsân siz efendim hazretlerindir.

Bende

Mîr-i El-hâcc Ali mütesellim-i eyâlet-i Adana, hâlen.

Fi 25 Z. (Zi'l-hicce) sene (12)46 (6 Haziran 1831)

Belge sıra no 33; H.H. 22633/ A-Orta, 22633-B

Adana müteseliminin mektûbudur.

Fezleke me'âli. Adana civârında olan Menemenci oğullarıyla mâcerâ-yı keyfiyeti mutazammın olmağla mukâta'ât nâzırı efendi bendelerine meb'ûs diğeri bir kıt'a mektûbuyla berâber manzûr-ı hümâyûn-ı mülûkâneleri buyurulması için arz ü takdîm kılındı. Kendüsünün iş'arı vechile bu mâdde zımında vâkı'an geçende bir kıt'a kağıdı dahi vürûd etmiş ve mütesellim-i merkûm kendüsünün tervîc-i merâmîçün bu usûlü tutmuş olduğu anlaşıldığından yazılan cevâbnâme-i çâkerînin netice-i me'âlinde böyle şeylerin şimdi mevsîmi olmamağla hemân kendü maslahatıyla meşgûl olması sûreti tavsiye ve iş'âr olunmuş ise de zikr olunan cevâbnâme-i çâkerî henüz tarafına vâsıl olmaksızın bu kağıdları yazub göndermiş olub her ne ise me'âl-i iş'ârına nazaran merkûm muktezâ-yı cibilliyet-i reddiyyesi üzere bu mâddeye hemân kalkışacak gibi görüldüğünden ve zikr olunan Menemencioğulları her ne kadar uygunsuz olsalar bile buldukları mahaller Bereketlü ma'den-i hümâyûnlarına merbût olmak cihetiyle te'dîb ve terbiyyeleri ma'den-i hümâyûnları cânibinden icrâ kılınmak lâzım geldiğinden eğerçi inşâ'e Allahu ta'âlâ bundan sonraca surre-i hümâyûnlarının avdet ve Adana'yı berü mürûruyla bi-mennihi ta'âlâ Bağdad mâddesi dahi ber-tarâf olarak Aliş Paşa kullarının uhdesinde olan Menteşe ve Karahisâr-ı Sâhib sancaklarının mukâta'ât hazînesine birağıla. Adana eyâleti müşârûn ileyhe tevcîh ve âsâr-ı tevcîhât-ı kudsiyye-i mülûkâneleriyle ol vakit merkûmun indifa-ı gâ'ilesi istihsâl kılınmasına dâ'ir ba'zı mütâla'ât-ı mütebâdir-i ezhân ise de maslahat gide hâli üzere birağılmamak için bu def'a dahi mütesellim-i merkûme bir kıt'a cevâbnâme tahrîriyle me'âlinde re'âyâ-yı sâbika-i meşrûha tekrâr ve Menemenci oğulları dediği ademlerin ber minvâl-i meşrûh şâhâne-i hümâyûnları tarafından te'dîbi lâzım geldiği keyfiyeti hikâye ve tezkâr kılınarak şu mâddeden ferâğat eylesine bu bâbda bir gûna harekete cür'et edecek olur ise hakkında vahîm olacağına dâ'ir derince ta'bîrât ile re'âyâ-yı münâsibe derc ve iş'âr kılınması sûreti ser-asker paşa bendelerine bi'l-müzâkere münâsib gibi mütâla'a olunmuş ise de ol bâbda her ne vechile emr ü irâde-i seniyye-i şâhâneleri sünûh ü sudûr buyrulur ise icrâ-yı muktezâ-yı münîfine ibtidâr olunacağı ve Tarsus mütesellimi kapucubaşı Halil Bey kullarının ol cevâbı kâ'in ba'zı mahall-i mukteziyyenin (icrâ) olunması ve işbu Menemencioğullarının bütün bütün tarafına sebebi sûretinin istihsâl kılınması zımında Bereketlü ma'denin kendisine ihâlesini mültemis bundan akdem müdür-i umûru tarafına vârid olan bir kıt'a nemîkasında bu husûsu Haleb vâlisi kulları dahi tahrîr ve iltimâs ideceğini iş'âr etmiş olduğundan vâli-i müşârûn ileyhin vâkı' olacak iş'ârına intizâren mîr-i mûmâ ileyhin ba'zı ifâdâta dâ'ir diğeri nemîkasıyla berâber tevkîf olunmuş idi. Haleb kâ'immakâmı kulları bu def'a zuhûr eden kâ'imesinde bu husûsu vâli-i müşârûn ileyhin mîr-i mûmâ ileyhin ile mukaddem muhâbere ederek ma'den-i mezkûrun ol vechile ihâlesini bi't-tensîb Bâb-ı Alîlerine iş'âr edeceği esnâda Bağdad me'mûriyyeti gâ'ilesiyle yazamayub hîn-i azîmetinde keyfiyeti bir tarafa bildirilmesini kendüsüne tenbîh eylediğini iş'âr ve bu sûretin muhassenât ve ehemmiyetini sâyir ve tezkâr eylemiş ve keyfiyet darbhâne-i âmireleri nâzırı efendi kullarından lede'l-istinbâ el-hâletü hâzihi ma'den-i mezkûr emîni umûr-ı ma'deni ru'yetde kusûru yoğise de ma'den-i mezkûrun ba'zı tevâ'id-i mülkiyyeye mebnî mîr-i mûmâ ileyhin ihâlesi lâzım gelüb de ol dahi hüsn-i irâde edecek olduğu halde irâde-i seniyyeye menût idüğünü ifâde eylemiş olduğunu ve bundan maksûd ne ma'den emîninin bir gûna uygunsuzluğu ve ne mîr-i mûmâ ileyhin kayrılması sûretleri olub mücerred zikr olunan Menemenci aşreti bütün bütün ele alınub ve ol havâlide olan Gülek Boğazı ve sâ'ir ba'zı mahallerin şimdiden tutulub ileride maslahata suhûlet kesb ettirmek kazıyyesinden ibâret idüğüne binâ'en hemân ma'den-i mezkûrun mîr-i mûmâ ileyhin kullarına ihâlesi husûsu dahi ser-asker-i müşârûn ileyhin bendeleri bi'l-müzâkere tensîb kılınmış olmağla bu bâbda dahi ne vechile irâde-i seniyye-i eşher-bârîleri muta'allık buyrulur ise muktezâ-yı münîfi üzere icrâ-yı iktizâsına ibtidâr ve iktizâsın vechile cevâbnâmeler tahrîr ve tesyâr kılınacağı ve mütesellim-i mûmâ ileyhin sâlifü'z-zikr buyrulmak için ma'rûz-ı huzûr-ı lâmi'u'n-nûr-ı cihânânîleri kıldığı muhat-ı ilm-i âlîleri buyruldukda emr ü fermân hazret-i men lehu'l-emrindir.

Belge sıra no 34; H.H. 22632

Müşârün ileyh Selim Paşa'nın işbu kâ'ime ve diğer kâ'imelerile şukkası ve evrâk-ı sâ'ire cümleten manzûr ve me'âlleri ma'lûm-ı hümayûnum olmuştur. Li-l-İlâhi'l-hamd Bağdad maslahatı gereği gibi suhûlet tarafına yüz tutmak bi-avnihi ta'âlâ ahd-ı karîbde bu gâ'ilenin külliyyen indifâ'ı dahi eltâf-ı Hüddâ'dan me'mûldür. Humus'da mütecâsir-i fesâd olan şakî-i merkûm ele geçirülmek ve Adana mütesellimi dahi derûn-ı habâsetinde merkûz olan mel'aneti bu kere dahi açığa çıkarmış Humus'daki şakî-i merkûm misillü bu dahi ele geçirerek cezâ-yı sezâsını bulur. İn şâ'e Allahu vâkı'an merkûm hakkında tasavvurât-ı sâbika üzere şimdilik öylece kullanılması münâsib olmağla müşârün ileyhe ol vechile tahrir ve Selim Paşa ve kâ'im-makâm Mehmed Paşa dahi ser bendde beyân olunduğu üzere iktizâsına göre cevâblar tahrir ve irsâl olunsun.

Sa'âdetlü, devletlü, âtufetlü, mürüvvetlü, seniyyü'l-himem, dâver-i e'azz ü ekremim, sultânım

Müte'allik olan irâde-i seniyye-i şâhâne iktizâsı üzere mahall-i me'mûriyyet-i âcizânem olan Halebü's-şehbâya visâl akdem-i ma'lûmât olarak avn ve inâyet-i ilâhî ve mümtedd-i rub'-ı meskûn olan sâye-i ihsân-vâye-i Hazret-i zıllu'l-lâhî şerefiyle Ankara merhalesine akdemce vürûdumuzda Haleb caddesi ihtiyârına iştigâl kılınub bi'l-âhere yaylak koluna ma'lûm-ı sâmileri olduğu üzere aşâ'ir ve Ekrâd cevelângâhı ise de Haleb'e akreb râh bulunduğuna binâ'en adem-i emniyyeti mahzûrundan sarf-ı nazar birle eltâf-ı aliyye-i Rabbâniyyeye istinâden ve enfâs-ı kudsiyye-i hazret-i tâcdârîye i'timâden orasını tercîh ederek ol havâliden imâle-i licâm-ı azîmet olunmuş olmağın li'l-İlâhi'l-hamd ve'l-minne hakk-ı âcizânemde sezâ buyurulan teveccühât-ı me'âlî nümâyân-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâsından ve ta'allüfât-ı mehâsin-simâtları icâbından nâşî yaylak caddesi hilâlinde bulunan aşâ'ir ve Ekrâd oba ve galabalıkları esnâ-yı râhdan kaldırarak ve hilâl-i tarîkin yemîn ü yesârında beşer altışar sâ'at mahallere savışub yolları açarak âminen ve sâlimen kedersizce târih-i arîza-i âcizânem günü Haleb'e vusûlümüz müyesser olmuş ve Haleb hâricinde kâ'in Şeyh Bekir demekle ma'rûf mahallin kurbunda vâkı' Gök Meydanı sahâsında rekz-i hıyâm-ı müsâferet kılınmış olmağın Rabbim ta'âlâ hazretleri hemân şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, azametlü, veliyyü'n-ni'am-ı âlem ve vefî-ni'metimiz olan pâdişâh-ı âlem-penâh efendimizin şa'sa'a-i mehâbet ve şevket-i cihân-gîrîlerin ilâ yevmi'l-kıyâm pertev-rîz-i dâr ü diyâr eylesün. Bu vechile vusûl-i âcizî müyesser olduğu misillü tevârüd-i ilhâmât-ı mütevâtire-i sübhâniyyeye mazhariyetle mehbit-ı feyz-i akdes¹¹⁶ olan mübârek zamîr-i kerâmet-semîr-i şehriyârilerinde cilve-nümâ-yı eser olan makâsıd-ı ulyâ-yı sâ'irenin dahi ber vefk-i matlûb sûret-sâz-ı sâha-yı husûl olması eltâf-ı âcile-i Rabbâniyyeden mes'ûl idüğü ve vazîfe-i zimmet-i ubûdiyyetin olduğu üzere mürûr olunan mahall ve merâhilde fukarâ ve berâyâdan zât-ı şevket-simât-ı mülûkâne için celb ve da'yât-ı hayriyye ederek alınan il'lâmât bu def'a huzûr-ı sâmilere takdîm olduğu ifâdesi vesîle-i temhîd-i erkân-ı hulûsum olmuştur. İn şâ'e Allahu ta'âlâ lede'l-vusûl ba'd ezîn dahi her hâl ü mahalde ümidvâr olduğum mehâsin-i teveccühât-ı mühimmâtlarıyla kemâ kân hakk-ı âcizânemde sezâvâr buyurulmak mütemennâ-yı hulûsverîdir.

Fi 1 M. (Muharrem) sene (12)47 (12 Haziran 1831)

Mühür

¹¹⁶ mehbit-i feyz-i akdes: en kutsal bereketin indiği yer.

Belge sıra no 34/2; H.H. 22632.

Sadr-ı esbak Selim Paşa kullarının kâ'imesidir.

Fezleke-i me'âli muktezâ-yı me'mûriyeti üzere Haleb'e vusûleti mutazammın olmağla diğer iki kıt'a kâ'ime ve bir kıt'a şukkası ve iş'âr eylediği evrâk Haleb kâ'immakâmı Mehmed Paşa bendelerinin iki kıt'a kâ'imesi ve Bağdad'a dâ'ir gönderdiği Arabiyyü'l-ibâre havâdis kağıdı ve tercümesi ve bir kıt'a pusula ile beraber manzûr-ı mekkâr-menşûr-ı şehensâhîleri buyrulmak için arz ü takdîm kılındı. Me'âl-i iş'ârâna nazaran âsâr-ı teveccühât-ı hazretleri kudsiyet-ayât-ı şehriyârîleriyle li'l-llahi'l-hamd Bağdad maslahatı gereği gibi suhûlet kesb etmiş olmağla inşâ'e Alluhu ta'âlâ karîben hüsn-i hitâmı haberinin vürûdu eltâf-ı ilâhiyyeden me'mûl olub Humus'da mütecâsir ü şekâvet olan şahıs dahi i'mâl-i tedâbir-i sâ'ibe ile ele geçirilmiş olmağın şahs-ı merkûmun Humus'dan gasb etmiş olduğu eşyâ ve nukût meydâna çıkarılmak için evvel emirde biraz şiddet irâ'esiyle istintâk olunarak ba'dehu i'lâm ve izâlesi icâb-ı maslahatdan olduğuna binâ'en muvâfık-ı irâde-i seniyye-i şehriyârîleri buyrulduğu halde müşârün ileyhümâ kullarına âna göre cevâbnâmeler yazılacağı ve Adana mütesellimi Ali Bey dedikleri habîsin yine bir takım habâsete ictisârı müşârün ileyhümânın iş'ârâtından tebeyyün eylediğinden başka beraber atabe-i felek rütbe-i cihândârîlerine takdîm kılınan mekâtîb ve evrâkdan Karaman vâlisi Ali Paşa kullarının tahrîrâtında Tarsus'da zuhûr eden hadise bütün bütün habîs-i merkûmun tahrîkine mahmûl olarak eğerçi Tarsus mütesellimi Halil Bey kulları hâdise-i mezkûrenin def'ini ke'enne mütesellim-i merkûmun gayret ü i'ânesi ile olmuş sûretinde yazmış ise de habîs-i merkûmun kağıdı me'âlınden müstefâd olduğu üzere mûmâ ileyh Halil Bey'in mektûbuyla ol bâbda irsâl olunan i'lâm ve mahzar mütesellim-i merkûm tarafına gelerek oradan der sa'âdetlerine gönderilmiş olduğundan mîr-i mûmâ ileyh hakikat-ı hâli açık yazamamış olduğu derkâr ve mîr-i mûmâ ileyhın Haleb kâ'immakâmı tarafına vürûd eden sûreti bu cânibe irsâl olunan mektûbunda der sa'âdetlerine gönderildiği iş'âr olunan mekâtîbin henüz vâsıl olmamasına nazaran ânın dahi ele geçmiş olması hâtır-güzâr olub her ne ise çünkü habîs-i merkûm müşârün ileyh Selim Paşa kullarının tatarını çevirüb yedinde olan tahrîrâta bakmış olduğundan kendüye dâ'ir tahrîri? görmemesinden midir, nedir gâliba biraz ref-i vahşet ederek ikâz eylediği Tarsus fitnesini yine kendüsü def' etmiş demek olub merkûm bir kıt'a şukkasında dahi bey-i devlet bendeliği izhâr ederek bu tarafda sarrâfı makâmında bulunan gavur dahi mukâta'ât nâzırnı efendi bendelerine şukka-ı mezkûre me'âlini mü'eyyid ba'zı sözler söylemiş ise de merkûmun şu tavırları uygunsuz ve hazm olunmaz şeyler olub ma'lûm-ı mekârim-lüzûm-ı cihândârîleri buyrulduğu üzere bu tarafın tasavvurât-ı sâbıkası dahi bi-mennihi ta'âlâ surre-i hümâyûnları Adana'nın berüsüne geçüb de ol vakte kadar Bağdad mâddesinin dahi hüsn-i hitâmı haberi zuhûruyla Anadolu tarafında şu da şöyle olsa denilecek bir şey kalmadıktan sonra habîs-i merkûmun def-i gâ'ilesine bakılmak sûreti olduğundan hulûl-i vakt-i merhûnuna kadar mu'amelât-ı dil-firbâne icrâ olunarak aslâ kuşkulandırılmaması icâb-ı maslahatdan olduğuna binâ'en işbu Tarsus fesâdı def'inde zuhûra gelen hareketi ke'enne hüsn-i hıdmet makâmına konularak taltifi şâmil âna ve ba'zı vesâyâ-yı münâsibeyi müştemil mûmâ ileyh Halil Bey kullarına cevâbnâmeler yazılarak Karaman vâlisi müşârün ileyh kullarının dahi şâyed ilerüde Aliş Paşa bendeleriyle iştirâken şu Adana hıdmetinde istihdâmı mütâla'asına nazaran bu mâddeye mahremiyeti icâb-ı hâlden görüldüğünden âna dahi keyfiyet mahfiyyen bildirilüb bir taraftan habîs-i merkûmu iğfâl eylemesine dâ'ir vesâyâ-yı mukteziyye ta'lîm olunması sûreti münâsib gibi hâtıra gelmiş ise de bu husûsda dahi ne vechile irâde-i seniyye-i zillu'llahîleri şeref-sudûr buyrulur ise âna göre icrâ-yı muktezâ-yı münîfine ibtidâr olunacağı muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı şehriyârîleri buyruldukda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizdir.

Belge sıra no 35; H.H. 20389-K (zarf üzeri)

Bi-mennihi ta'âlâ.

Hâk-i pâ-yı me'âlî ihtivâ-yı hazret-i kâ'immakâmîye arıza-i bendegânemdir.

Be-revem.

Belge sıra no 36; H.H. 20389-K

Hâk-i pâ-yı me'âlî ihtivâ-yı veliyyü'n-ni'âmîlerine ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki.

Geçenlerde iş'âr-ı kemterânemden ma'lûm übbehet-melzûm-ı veliyyü'n-ni'âmîleri buyrulmuş olacağı vechile Kütahya'da hastalanub beş-on gün ikâmet ile müdâvât olunarak Kütahya'dan dahi hareket ve savb-ı me'mûra azîmet eder iken Akşehir merhalesinde nişancılık mansıb-ı celîli ilâve-i me'mûriyyet-i abîdânem buyrulduğunu mübeyyin emirname-i sâmi-i veliyyü'n-ni'âmîleriyle bir kıt'a fermân-ı celîlü's-şânî ordu-yı hümâyûn tarafından irsâl ile revnak-efzâ-yı enâmîl-i ta'zîm ve me'âlî-i mekârim-iştîmâlî rehîn-i iz'ân-ı bende-i sadâkat-vesîm olub şimdiye kadar min gayrı istihâl nâ'il ve müstağrak olduğum ni'am-ı celîle-i şâhânenin ifâ-yı farıza-i teşekküründe acz ü kusûrum derkâr iken bu sûret dahi hüsn-i nazar ve teveccüh-i inâyet-eser-i kerîmâneleri iktizâsından nâşî hakk-ı bendgânemde teveccühât-ı merâhim-âyât-ı Cenâb-ı zıllu'llâhînin devâm ve kemâline delâlet ile sürûr ve iftihârım derece-i gâyete erüb ne diyeceğimi bilmeyerek şaşırmış ve zimmet-i ubûdiyetime deyn ve farz-ı ayn olan ed'iyye-i hayriyyenin te'diyye ve tekrârından gayrı yapacağım kalmamış olduğu ve işbu mâh-ı Cemâziye'l-evvelinin onüçüncü pazar günü Konya'ya vuslat ve ferman-ı me'mûre-i bendegâneme kıyâm ve mübâderet kılındığı inşâ'ü'r-rahman muhat-ı ilm-i âlem-ârâ-yı bende-perverîleri buyruldukda ba'd ez în dahi hakk-ı bendegânemde hüsn-i enzâr ve teveccühât-ı mehâsin-âsâr-ı veliyyü'n-ni'âmîleri bî-diriğ derkâr buyrulmak bâbında ve her halde emr ü fermân men lehül-emrindir.

Bende

Fî 14 C.A. (Cemâziye'l-evvel) Sene (12)48 (9 Ekim 1832)

Belge sıra no 36, H.H. 20372

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'âm, celiyyü'l-ihşân ve'l-kerem efendim sultânım hazretleri.

Gülek Boğazı'nın lâyıkiyle esbâb-ı muhâfazası istihsâl olunamayarak eyâdî-i nekbet-i mübâdî-hûneye¹¹⁷ geçmiş olduğu ma'lûm-ı âlileri olub boğaz-ı mezkûrenin muhâfazası istikmâl olunamaması uygunsuz düşmüş olduğu beyânıyla bundan sonra Ereğli'nin emr-i muhâfazasına dikkatle eşkiyânın baş gösterdiği hâlde bâ-avn-ı inâyet-i Bârî mukâbeleyle gayret olunmak irâdâtını şâmil bu def'a hâme-i zîb-i ta'zîm olan emirnâme-i sâmi'î veliyyü'n-ni'amâneleri me'âl-i übbebet-iştîmâli mü-be-mû ma'lûm-ı çâker-i hayr-endîşleri olmuşdur. Mukaddemâ hâk-i pâ-yı emel-revâ-yı veliyyü'n-ni'amânelerine arz ü inhâ olunmuş olduğu vechile asâkir-i hassa-i şâhâne ve mansûre-i Muhammediye'nin Konya'ya gönderildiği hasebiyle nezd-i çâkerânelerimizde süvârî olarak yalnız dâ'irelerimiz halkı kalub piyâde bulunmamış ve Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye piyâdelerinden mikdâr-ı vâfî bırağılmış olsa da mezkûr Gülek boğazının emr-i muhâfaza ve muhârasesi zemîninin muktezâsı süvârî ve asâkir-i muntazama ile hâsıl olmayarak lâbüd kaya ve taş altına girüb metris ittihâzıyla kavga ve sebât edecek başıbozuk askere muhtâc bulunmuş olduğundan tez elden Menemencioğlu Habib Bey kullarının celbiyle kapucubaşılık ve atıyye verilerek sûret-i te'mîn ve taltîfi kemâliyle icrâ ve bi'l-cümle aşireti askeriyle boğaz-ı mezkûrenin muhâfazasını ta'ahhüd etdirilerek hil'at-ı lâzimesi iksâ olunmuş idi. Vâkı'an mîr-i mûmâ ileyh kulları aşireti halkından boğaz-ı mezkûr muhâfazasına vâfî asker çıkarmış ve îcâb eden mahallere yerleştirilerek kendi dahi başları ucunda kalmış idi. Biraz mertebe sonra mîr-i mûmâ ileyh kullarının karındaşı tebe'a ve aşireti süvârisini bi'l-istîshâb Adana'ya varub İbrahim le'imine¹¹⁸ teba'iyet etmiş ve bu husûs sâmi'a-zen-i çâkerî olduğu halde telâş-ı bendegânemi mûcib olarak mîr-i mûmâ ileyh kullarının yanında bulunmak ve birâderinin cânib-i muhâlifine meyl ü rağbeti ne sebebden neş'et etmişdir anlamak için mîr-mîrândan Niğbolu muhâfızı izzetlü Sâdık Paşa kulları me'mûr ve tesyâr ve îcâb ettiği surette dâ'ire-i âcizi halkıyla kalkub gitmemiz husûslarını beyân ve iş'âr eylemesi kendüye tavsiye ve tezkâr olunmuş idi. Paşa-yı mûmâ ileyh kulları mahall-i me'mûresine varır varmaz le'im-i merkûmun iç çukadarlarıyla Şücaeddin voyvodası Ahmed dedikleri nânkör dörder beşer yüz mikdârı piyâde ve süvârî Mısır ve aşiret hûnesiyle boğaz-ı mezkûra gelmiş ve mîr-i mûmâ ileyh kullarının muhâfazada olan aşireti askerinin topu tüfenk atmak ve hiç ağız otu yakmaksızın havane-i merkûme tarafına teba'iyet ederek yıkılıb gitmiş ve havane-i merkûme ile berâber Akköprü ile Çiftehan'ın mâbeyninde vâki' Tahtaköprü nâm mahalle gelince verâlarını ta'kîb ederek kavga etmiş olduklarından paşa ve mîr-i mûmâ ileyhümâ kulları yanlarında kalan altmış, yetmiş kadar tebe'a ve dâ'ireleri halkıyla bi'z-zarûr avdet etmiş olmalarıyla Rabbimiz ta'âlâ ve takaddes hazretleri gözümüzün bebeği olan velî-ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâhımız efendimiz hazretlerine tükenmez ömürler ihşân ve muhâliflerini yerle yeksân buyursun. Şimdilik boğaz-ı mezkûrdan berü baş göstermeyüb takviyet dâ'iyye-i bâtilasında oluyorlar ise de bi-mennihi'l-kerîm artık istidrâcları tekâmül olarak bundan sonra belâlarını bulacakları eltâf-ı aliyye-i ilâhiyyeden mes'ûl ve müsted'â ve tıbk-ı irâde-i aliyye üzere Ereğli'nin muhâfaza ve muhâresesine ve askerinin zahîre ve mühimmât-ı sâ'irenin uydurulabilirdiği halde bâ-inâyet-i Bârî ilerülerin dahi çirk-i mekâyid-i a'dâdan¹¹⁹ tathîrine ez dil ü cân sa'y ve gayrette bir vechile tecvîz-i kusûr ve rehâvet olunmayacağı beyânıyla arıza-i çâkeri takdîmine ictirâ olunmuş olduğu inşâ'e Allahu ta'âlâ muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı veliyyü'n-ni'amâneleri buyuruldukda ol bâbda emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 2 C.A. (Cemâziye'l-evvel) Sene (12)48 (27 Eylül 1832)

Bende (Mühür)

¹¹⁷ eyâdî-i nekbet-i mübâdî-hûneye: kan ortaya çıkaran uğursuz ellere

¹¹⁸ le'im: alçak

¹¹⁹ çirk-i mekâyid-i a'dâdan: düşmanların çirkin hilelerinden

Belge sıra no 37; H.H. 20372-D

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, übbebetlü, mezîd-i merhametlü, veliyyü'n-ni'âm, kesîrû'l-kerem efendim, sultânım hazretleri devlet ve ikbâl-i ebedî ile sağ olsun.

Arzuhâl-i abd-ı sadâkat-iştimâlleridir ki.

Bu esnâda Menemencioğlu takımının zîr-i idâre-i bendegânem olan Bereketlü ma'denine tasallutu cihetiyle kullarının ma'denden çıkmış olduğumuz tevârüd eden ma'den nâ'ibinin ilâmından müstebân buyurulduğundan derhâl eşkiyâ-yı merkûmenin tard ü def'leri ve icrâ-yı te'dîbleri husûsuna çâkerleriyle bi'l-ittihâd ikdâm olunmak üzere Niğde ve Bor ve Nevşehri tarafına ve cânib-i çâkerâneme evâmîr-i aliyye ısdâr ve keyfiyet bâb-ı âlfiye tahrîr ve iş'âr buyurulmuş ise de bu husûsa dâ'ir taraf-ı bendegânemden bir gûne inhâ vukû' bulmamış ve el-hâletü hâzihi ne tarafda olduğumuz ve buna dâ'ir ne vechile tedâbîre teşebbüs edeceğimiz bilinememiş olduğundan ol hâlde ne tarafda olduğunu ve bu husûsa dâ'ir ne sûretle davranılacağı ve eşkiyâ-yı merkûmenin def' ü tenkîlleri husûsunda ne gûne tedbîr mütâla'asında olduğumuzu serî'an ve âcilen hâk-i pâ-yı hâcet-revâ-yı veliyyü'n-ni'amânelerine iş'âr kılınmak bâbında bir kıt'a emir-nâme-i âlîleri resîde-i dest-i ta'zîm ve me'âl-i emr ü irâde-i kerîmîleri iz'ân-ı abd-ı müstedîmleri¹²⁰ olmuş ve evâmîr-i aliyye dahi vürüd etmiş olmağla Menemencioğlu Ahmed Bey dedikleri hâ'in bir takım Adana ve Tarsus ve sâ'ir mahallin ahâli-i hâ'inâtı ile Gülek Boğazı'nı zabt ve istilâ ve me'mûrları dahi gerüye avdet ve ma'den-i hümayûndan müretteb boğaz-ı mezkûrede olan asâkir-i şâhâne için ma'rifet-i bendegânemle tanzîm ve gönderilmiş olan ta'yînâtı hâ'in-i merkûmlar zabt ve sâhiblerinin üzerlerinde olan emvâl ve eşyâ ve hayvânâtı gasb ü gâret birle ikiyüzden mütecâviz fukarâyı birer gömlek ile salıverilmiş ve merkûm Ahmed hâ'ini dahi "emânet-i ma'den uhdeme Adana'dan ihâle olunub bugün yarın ma'dene geleceğim" deyu cevâb eylemiş ve ânlar dahi ol hâl ve bu haber ile ma'dene gelüb i'lân etmiş ve ma'den-i hümayûn ustabaşısı olub hilâf-ı rızâ-yı âlî harekât-ı reddiyesine binâ'en bâ-fermân-ı âlî Kütahya'ya nefy ü iclâ ve ba'dehu min ba'd ma'dene ayak basmaması emrine irâde-i hazret-i pâdişâhî ta'alluk buyurulmuş olan Mehmed nâm hâ'inin bu tarafda olan karındaşı ve akrâba ve ta'allukâtı ve Mısır tarafına meyl ve rağbeti olanlar bu günü gözetmiş ve mîr-i merkûm dahi işbu şehr-i Rebî'ül-âhîrînin on beşinci pazartesi günü ma'dene dört beş sâ'at mahalle gelüb kendüsü yerinde tevkîf ve bir mikdâr askerini ilerü gönderüb ma'den-i hümayûn bâcını basdırub yağma ve oradan dahi nefsi ma'dene azîmet ve civârda olan Ekrâd tâ'ifesinden birazlarını ve nefsi ma'dende olan Bereketlü karyesi ahâlisiyle ma'denci tâ'ifesinden birazlarını kendülere teba'iyet ile etrâfımızı muhâsara ve dört sâ'at mikdârı muhârebeye ictisâr ve kulları dahi merâmlarını lede's-su'âl bu kadar nesâyih olunmuş ise de adem-i i'tibâr ve cümleten cevâba ibtidâr ile: "Gülek Boğazı'nda olan askeriniz kaçub Ulukışla'da olan seraskeriniz dahi gidüb etrâfınızda me'mûr kalmamış iken siz ne durursunuz? Mülkün sâhibi geliyor" deyu devlet-i aliyyeye itâ'atleri olmadığını i'lân ve çend def'a üzerimize hücum ve iki nefer adamımızı telef ü idâm ve çend neferini mecrûh ve sîm hazînesini ve sâ'ir emvâl ü eşyâyı yağma ve gâret ve kulları dahi dilfrâne ve merdâne sebât ve metânet üzere davranarak ve mâl ve cana bakmayarak cem'iyetlerinin perîşânlığına ikdâm olunmuşken cem'iyetleri kesret bularak nihâyet cevâblarında bir takımı dâ'ire-i bendegânem halkıyla telef olunmasını tertîb ve bir takımı hayyen tutub ordu-yı Mısır'a teslim olunmasını tensîb birle ifâdeye ictisâr ve yerlerinde halâs olunmak mümkün olmadığı âşikâr ise de uğûr-ı pâdişâhîde mal ve canı fedâ edeceğim derkâr olub ancak ma'âze Allah hayyen tutulub düşman-ı devlet-i aliyyeye teslim olundukda telef olmakdan eşedd kullarına zulmet ve zâhîren ind-i saltanat-ı seniyyede ihânet ağnaşılacağı zâhir olduğundan hemân ma'den emîni ve dâ'ire-i bendegânem halkı ile bir takrîb hareket ve avn-ı inâyet-bârî ve teveccühât-ı kudsiyye-i cenâb-ı

¹²⁰ müstedîm: devamını isteyen, devamlı, sürekli.

şehriyârî ile içlerinden halâs olarak doğru Bor kasabasına azîmet ve ser-asker devletlü paşa hazretlerinin Ereğli'de oldukları ihbâr ve keyfiyet bâ-arz ü i'lâm iş'âr olunmuş ve civâr-ı Bor'da vâki' ma'den-i hümayûn kurâlarından altı aded kurâ ahâlileri celb olunmuş ve ânlar dahi izhâr-ı sadâkat eylemiş olduklarından karye-i mezbûrelere azîmet ve derhâl sâ'ir kurâ ahâlileri dahi da'vet ve ânlar dahi icrâ-yı ubûdiyyet ve mîr-i merkûm dahi gerüye azîmet ve el-hâletü hâzihi Gülek Boğazı'nda ikâmet etmekde ise de karye-i mezbûre ahâlisi ve hâssa ma'denci tâ'ifeleri el-ân müsellah kıyâm ve külli yevm ellişer altmışar aşâ'ir ve Ekrâd gelerek ve gûn-a-gûn haberler kendülere erişerek tuğyân ve ma'den-i hümayûnu külliye lağv ü imhâ ve mürettebât-ı mîriyye olan sîm ve kurşun mahv ve ifnâ ve taraf-ı çâkerâneye gadr-ı hasâr olduğu rû-nümâ ve sâye-i ma'delet-vâye-i hazret-i mülûkânede te'dîbât-ı lâyıkaları icrâ olunması âsân ise de işbu hâ'inlerden başka Adana'dan üç dört kol yolu olub ve etrâfi aşâ'ir ve Ekrâd olduğundan cümle mahallinden akdem ma'den-i hümayûna mikdâr-ı vâfi asâkir kıyâm ve muhâfazaya ikdâm olunması farîza-ı hâlden ve bu def'a tertîb buyurulan asâkirin tanzîmi bir mâhda uyamayacağı ve nâkil-i arzuhâl kendi kâtibim kullarının her bir husûsât etrâfıyla ma'lûmu olduğundan ve ahsen tedâbîr sûreti bileceğinden hâk-i pây-ı aliyyelerine irsâl kılınmış olduğu ma'lûm-ı merâhim-lüzûm-ı kerîmâneleri buyuruldukda ol hâlde merkûm kullarının ifâdesine nazaran tanzîmi emrine inâyet ve ihsân buyurulmak bâbında emr ü fermân devletlü, inâyetlü, übbehetlü, mezîd-i merhametlü veliyyü'n-ni'am, kesîrül-kerem efendim sultânım hazretlerindir.

Fi 25 R. (Reb'ü'l-âhir) sene (12)48 (20 Eylül 1832)

Bende

Halil Hamdi Ser-bevvâb-ı Dergâh-ı Alî.

Emîn-i Ma'den-i Hümayûn-ı Bereketlü.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 38; H.H. 20372-F

Vefiyyü'l-himemâ, mekârim-kârâ, inâyetlü, atûfetlü, efendim hazretleri.

Ba'zı tenbîhât ve vesâyı âmir Menemencizâde Dergâh-ı Alî kapucu başlarından Habib Bey bendelerine olarak mukaddemce tevârüd edüb ordu-yı hümâyûn ser-askeri atûfetlü Mehmed Paşa hazretleri cânibinden mîr-i mûmâ ileyh tarafına irsâl olunmuş olan emirnâme-i sâmi-i hazret-i kâ'immakâmîye cevâb olmak üzere zât-ı âlînize olarak mîr-i mûmâ ileyh'in bu def'a tevârüd eden arzâsı takdîm kılınmış olmağın ifâde-i keyfiyet vesîle-i arz-ı hulûs ve husûsiyyet kılındı efendim.

Fi 11 C.A. (Cemâziye'l-evvel) sene (12)48 (6 Ekim 1832)

Mühür.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 39; H.H. 19779-A

Adana kazâsında Melemenci aşîretinin boybeği sa'âdetlü meveddet-mendim Habib Bey.

Birbirimizle görüşülmek hasebiyle meyânede olan hukûka ri'âyet olunarak a'dâların önlerine çıkulub çıkılmadığına ve çıkıldı ise bir ibrâz-ı sadâkat ve hamîyyet olunub olunmadığına ve ne tarafa gidüb gitmediklerine ve ne tarafda ikâmet etdiklerine ve bir tarafda ikâmet etdiler ise hâllerinin ne vechile olduğuna dâ'ir tarafınızdan bir haber-i meserret zuhûr etmediğinden ta'accübde kalındı. Zirâ meyânede olan hukûk-ı zâ'ideye merâ'ât olunur ve tarafınızdan işbu keyfiyete dâ'ir bir mektûb zuhûr eder hülyâsıyla her ne kadar intizârda kalındıysa da ile'l-ân hiç bir mektûbunuz zuhûr etmediği ve bu kadar bî-vefâlığın sizlere lâyük ve revâ görülemeyeceği bi-mennihi ta'âlâ ma'lûmunuz oldukda a'dâ-i mezkûrelerin önlerine çıkulub çıkılmadığını ve çıkıldı ise ne tarafdand çıkıldığını ve ne vechile hareket olunduğunu ve ne tarafa gîdiklerini ve ne tarafda ikâmet etdiklerini ve keyfiyet-i hâllerinin ne derecelerde olduğunu tafsîlen tarafıma iş'âr ü ifâdeye hüsn-i mübâderetiniz matlûbumuzdur.

Fi 8 R.A (Rebî'ü'l-evvel) sene (12)48 (5 Ağustos 1832)

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 40; H.H. 19779-B

Devletlü, atûfetlü, re'fetlü, mürüvvetlü ve fi'l-himem sultânım hazretleri.

Bundan akdem vâki' olan iş'âr-ı senâverîden ma'lûm-ı sâmilîleri buyurulacağı vechile hasbe'l-kader Karaman eyâleti dâhilinde kâ'in Ereğli'ye avdet olunarak Akköprü ve Gülek Boğazı'na ol tarafda kalmış olan topların Ulukışla'ya nakline Menemencioğlu Habib Bey'e kapucubaşılık rütbesi i'tâsıyla ne vechile karâr verilmiş ve Ulukışla'ya Silistre vâlisi sa'âdetlü Mehmed Paşa hazretleri ne sûretle ikâmet olunmuş ve bunlardan başka Kozanoğlu ve buna mesîl kimesneler bir taraftan celb ve ilbâs-ı hila' olunarak ibrâz-ı hüsn-i hıdmete teşvîk etdirildiği ve Mısırlı İbrahim nâm hâ'in tarafından Menemencioğluna gelen kağıd ve mûmâ ileyh tarafından yazılan cevâbnâme müsveddesini mûmâ ileyh savb-ı senâverîye takdîm eylemiş idüğünden manzûr-ı sâmilîleri buyurulmak için leffen irsâl kılındığı ve Gülek Boğazı bunun emsâli olan mahallerin takviye ve muhâfazası esbâbı istihsâbıçün mûmâ ileyhümâ Menemenci ve Kozanzâdeler ve sâ'ire ile muhâbere ve mukâtebe usûlüne çalışılmakda olub ilerüde bir sûret ile bunların ittihâd ve söz verecekleri ne vechile olacak ise keyfiyeti tafsîlen iş'âr kılacağı ve şimdi fezlekesine karâr verilemediğinden kat'ice inhâ olunamadığı veyâ avn-ı inâyet-bârî ve kuvve-i kudsiyye-i cenâb-ı cihândârî ile ordu-yı hümayûnun tekâmîl-i nefer sıyâkına ve sâ'iresine ikdâm ve îcâb eden asâkir ve mühimmâtın keyfiyeti taraf-ı sâmilîlerine bi'l-iş'âr işin gelişine göre harekete ihtimâm olunacağı ma'lûm-ı sâmilîleri buyuruldukda her hâlde savb-ı senâverânemi teveccühât -ı seniyyeleriyle yâd ü is'âd buyurulmak siyâkında şukka-i senâverî tahrîr ve tesyâr kılındı.

Fi 17 R.A (Rebî'ü'l-evvel) sene (1)248

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 41, H.H 1979-C

İbrahim Paşa tarafından bu kullarına vürûd eden şukkaya mebnî müşârün ileyhe tahrîren irsâl buyurulan arzuhâlin müsveddesidir.

Akköprü nâm merhalenin hıfz ü muhâfazası için bir mikdâr asker tertîb olunmuşdur ve el-hâletü hâzihi ikâmet üzeredir ve Çarıkçı Mehmed Paşa hazretlerinin ma'iyet-i devletlerinde 10.000 neferâtdan mütecâviz asker olub Ulukışlak nâm merhalede ikâmet üzeredir ve devletlü serdâr-ı ekrem efendimizin ma'iyet-i devletlerinde 20.000 neferâtdan mütecâviz asker olarak Ereğli nâm merhalede ikâmet üzeredir ve âsitâne-i aliyyeden medîne-i Konya tarafına vürûd eden Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye ile müceddeden tertîb olunan Arnabut? asâkir olarak 35.000 asâkirden mütecâviz asker ma'iyet-i hazret-i serdâr-ı ekremîye bu günlerde vürûd etmişdir.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 42; H.H. 19748-B

Taraf-ı Eşref-i Serdâr-ı Ekremîden Vârid Olan Tahrîrâtın Müzekkeresidir.

Fî 15 R.A. (Rebî'ül-evvel) Sene (12)48 (12 Ağustos 1832)

Saferü'l-hayrın yirmi dokuzuncu günü tabyaları görmek üzere müşârün ileyh Beylan tarafına gitmiş ise de ertesi günü havene-i Mısriyye'nın hücum edeceği havâdisi şâyi' olarak asâkir-i nizâmiyye ve sâ'ire tertîb olunmuş ve muhârebeye kıyâm kılınmış olub bi-hikmeti'llâhi ta'âlâ bozgunluk zuhûruyla asâkirin önü alınamayarak İskenderun'a avdet ile orada dahi tevakkuf olunamayarak Rebî'ül-ûlânın üçüncü günü Adana'ya vuslat olunduğu ve müdâfa'a maddesine her ne kadar ikdâm olunmuş ise de önleri alınamayub süvârî ve piyâde nizâm askerîne ve mâhiyyeliye ihtiyâc mess eylediği ve Havene-i Mısriyye etrâfa kağıdlar neşriyle Gâvur ve Kozan ve Kürd dağlarından akça va'd ederek mâhiyyelü asker tertîb etdiği ve Adana civârında bulunan Menemencioğlu dahi Mısır tarafdârı olduğu ecilden Adana'da dahi ârâm olunamayacağı tebeyyün eylediğine binâ'en ba'zı top ve hazîne misüllü şeyler Konya'ya çıkarıldığı husûsları muharrerdir.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 43; H.H. 19738

Devletlü, inâyetlü, âtifetlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'am, kesîrül-lutf ve'l-kerem, efendim sultânım hazretleri.

Mukaddemce hâk-i pâ-yı devletlerine arz ü ifâde kılındığı üzere Menemencioğlu Habib Bey'e ve Tarsus'da Yakub Ağa'ya taraf-ı çâkerîden yazılan kağıtlar Konya müteselliminin adamı Hafız Ağa ile atûfetlü Ser-asker Mehmed Paşa hazretlerine vardıkda belki karındaşının matlûb olduğundan hakkında adem-i i'timâd sûretine zâhib olur mülâhazasıyla Hafız Ağa'yı tevkîf edüb bir iki gün sonra mîr-i merkûm ma'iyet-i müşârün ileyhe vürûd ile tahrîrât-ı çâkerîyi merkûm kendüleri vermiş ve cevâbnâmeleri ile Hafız Ağa i'ade olunmuş olduğundan ve Süleyman Bey'e cevâbnâme deyu yazılı ise de verilmemiş idüğünden özü nedir bilinememiş ise de hakkında olan şübheyi te'yîd edüb her ne ise bi't-te'mîn kullanılmağa bakılmak lâzım geleceği ve merkûm Yakub Bey ilerü gitmiş olduğunu merkûm Hafız ihbâr eylediği ve Menemencioğlunun kağıdıyla müşârün ileyh hazretlerinin şukkaları takdîm-i pîşgâh-ı âlîleri kılındığı bi-mennihi ta'âlâ muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 12 B. (Receb) sene (12)48 (5 Aralık 1832)

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 44; H.H. 19734-G

Devletlü, inâyetlü, übbehtlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'am efendim sultânım hazretleri.

Menemencizâde sa'âdetlü Habib Bey kullarının ba'zı husûs müzâkeresiçün birâderlerinin biri matlûb buyurulmuş olduğundan ve Tarsus a'yânı Yakub Ağa kullarının kendüsü yâhûd bir mu'temed adamı gelmek üzere tahrîrât-ı veliyyü'n-ni'amîleriyle Hafız Ağa kullarının doğru taraf-ı çâkeriye gönderilmiş olduğu ve îcâb eder ise merkûmun ilerüye mûmâ ileyh bendeleriyle gönderilmesi husûslarını emr-i hâme-zîb-i tekrîm olan emirnâme-i veliyyü'n-ni'amîleri me'âl-i âlîsi mû-be-mû¹²¹ rehîn-i zihn-i çâkerî olmak ve Menemencizâde mûmâ ileyh kullarının birâderlerini göndermesi husûsunda özr ve mahzûrunu bu def'a hâk-i pâ-yı veliyyü'n-ni'amîlerine tasrîhan ifâde eylemiş ve taraf-ı çâkerîden dahi ibrâm olursa kendüsüne adem-i i'timâd sıralarına zâhib olacağı mülâhazasına binâ'en iğmâz olunmuş ve Tekelioğlu kulları bundan akdemce celb olunarak ba'zı ikrâm ve iltifât olunarak esbâb-ı itmi'nân-ı kalbi husûsları taraf-ı çâkerîden icrâ olunmuş olduğundan mûmâ ileyh Yakub Ağa kullarını bir takrîb her nasıl ederse bu tarafa celb eylemesi husûslarına ta'ahhüd etdirilerek mîr-i mûmâ ileyh kullarıyla Gülek cânibine gönderilmiş olmağla bakalım ol vechile celb olunması mı uyabilür, nasıl olur ise keyfiyet bundan böyle hâk-i pâ-yı sâmilere arz ü iş'âr kılınacağı ifâdesi husûsuna mübâderet ve mûmâ ileyh Hafız Ağa kulları vesâtatıyla takdîm-i pîşgâh-ı devletleri kılınmışdır. Bi-mennihi'l-kerîm muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı devletleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 2 R. (Reb'ü'l-âhir) sene (12)48 (29 Ağustos 1832)

Mühür

Türk Tarih Kurumu

¹²¹ mû-be-mû: birer birer, dikkatle.

Belge sıra no 45, H.H 22618

Seniyyü'l-himemâ, kerîmü's-şiyemâ, devletlü, inâyetlü, âtîfetlü efendim hazretleri.

Menemencioğlu Habib nâm şahsın Adana tarafına ne vechile savuşub gitmiş olduğuna dâ'ir Karaman vâlisi sa'âdetlü El-hâcc Ali Paşa hazretlerinin kapu kethüdâsı efendi bendelerine meb'ûs bir kıt'a şukkası mücerred manzûr-ı sâmileri buyurulmak için tesyîr-i savb-ı savâb-nümâ-yı müşîrleri kılınmış olduğu rehîn-i ilm-i âlîleri buyuruldukda her hâlde lutf ve himem efendimindir.

M.

Devletlü, inâyetlü, übbehetlü, âtîfetlü, re'fetlü, veliyyü'n-ni'âm, kesîrü'l-kerem efendim hazretleri. Râhe-pirâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i vekâlet-penâhîleriyle müşârün ileyhın zıkr olunan şukkası takdîm-i hâk-i pâ-yı ulyâ-yı hazret-i mülûkâne kılınarak manzûr-ı me'âlî-mevfûr cenâb-ı zıllu'l-İlahî buyurulmuş ve şukka-i mezkûre i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehu'l-emrindir.

M.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 46, H.H 22618-A

Devletlü, atüfetlü, mürüvvetlü, birâderim efendi hazretleri.

Dergâh-ı âlî kapucubaşlarından Menemencizâde Habib Bey ordu-yı hümâyûn ma'yyetinde bulunmuş ve bu def'a Bursa'dan Konya'ya kadar senâverleriyle bi'l-mu'în gelmiş ve Karaman eyâletinde bir mahall ile kayrılması irâdesini müştemil hakkında derkâr buyrulan tavsiyenâme-i sâmi-i hazret-i vekâlet-penâhî emr-i muktezâsı ve hıdmet-i mesbûkasının mükâfâtı emniyyesiyle Konya kazâlarından Gaferyad kazâsının mal mukâta'ası kendüye bahş olunarak kazâ-yı mezkûr voyvodalığı ihâle kılınmış ve mîr-i mûmâ ileyhın tiz tabî'atından bahsle şâyed kazâ ahâlisıyla adem-i imtizâc ve mu'ânesetinden ictinâb ederek ve dâ'ire-i senâverîde bulunmasını ilticâsıyla kazâ-yı mezbûra gitmekden istinkâf etmiş ve sâye-i şâhânedede taraf-ı muhlisîden mâhiyye üçer bin guruş tahsîs kılınarak kemâ yebağı hürmet ve ri'âyet olunmuş ve mîr-i mûmâ ileyh: "Aşîretim Niğde sancağı dâhilinde olub Adana tarafına gitmezden evvel varub hânemi celb ve yine bu cânibe avdet ederim" yollu irâd-ı cevâb etmiş ise de hasbe'l-vakt ba'zı makâlâtı mûcib olmasından ihtirâzen mûmâ ileyhın bu günlerde aşîreti derûnuna varması tensîb görülemediğini şifâhen kendüye ifâde kıldıkda aşîreti derûnuna varmayub Niğde mütesellimi Sadık Bey bendelerine varub kağıd ve adam irsâliyle hânesini ber vech-i teshîl Niğde'ye nakliyle kendüsü ba'dehu nezd-i senâverîce geleceğini izhâr etmiş idüğünden vakt ü hâle muvâfık amel ve bir gûna sizleri getürmemek üzere mümkün olacağı halde hânesinin tevkîfiyle kendüsünün Konya'ya avdet etdirilmesi mütesellim-i mûmâ ileyhe yazılarak ruhsat i'tâsıyla i'zâm etdirilmiş iken mîr-i mûmâ ileyh Niğde'ye varmayub doğruca Adana tarafına gitmiş olduğunu Yekdek Derbendi muhâfızı bi'l-mükâtebe taraf-ı hulûsverîye ifâde etmiş ve mûmâ ileyhın ez-mâ tekaddem öte cânibe meyl ü rağbeti işbu hareket vak'asından zâhîr ü nümâyân olmuş ve mûmâ ileyhın vukû' bulan hareket-i nâ-becâsını Bâb-ı âlîye şifâhen tefhîme himmetleri vâyeste-i şîme-i mürüvvet-meşîmeleridir.

Fi 13 Cemâziye'l-evvel sene (12)49.

(Mühür)

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 47; H.H. 22380

Tarsus mütesellimi kullarının müdür-i umûruna muharrer nemîkasıdır.

Seniyyü'l-himemâ mürü"et-kârâ, devletlü efendim.

Ma'lûm-ı mürü"et-şümûlleri buyurulduğı üzere Tarsus sancağı mütesellimliğı uhde-i senâverâneme tevcih ve ihsân buyurulduğunu hâvi ve iktizâsı vechile tarafımıza i'âne buyurulmak ve ber müceb-i irâde-i seniyyeye dikkat ü himmet olunmak emrini mütehâvî akdemce devletlü, veliyyü'n-ni'am Haleb vâlisi Ali Paşa efendimiz hazretlerine Der-sa'âdet'den tahrîr ve iş'âr ve tatarımız Feyzi Ağa vesâtatıyla ba's ü tesyâr olunmuş ve ol vechile her bir husûs hakkında himmet ve inâyet buyuracaklarını ve her hâlde tarafımızı takviye ve istihkâmâtı ne sûretle olacağı ve civârda olan mahallerden her ne mahall etrâfın celbine ve tezâyüd-i nüfûza bâdî olacağı münfelim olundukda evvel-be-evvel taraf-ı devletlerine iş'âr ile istihsâlinin derbâr-ı şevketmedârdan inhâ ve matlûb buyuracaklarını iş'âr buyurulmuş ve Tarsus'un dahi ba'zı mahalleri Bereketlü ma'den-i hümayûnuna merbût olduğundan ve diğr arıza-ı senâverîde münderic olduğü vechile celb ve tarafımıza bend olunmuş olan mîr-i aşîret Menemencizâdelerin dahi olduğü mahall ma'den-i mezkûr mülhakâtından idüğünden ma'den-i mezkûre dahi uhde-i senâverîye ihâle buyurulmuş olsa hükümetde istiklâl ve her vechile zabt ü râbt esbâbı istihsâl ve ma'den-i mezkûrun uhdemize ihâle ve inâyet buyurulması temettü' ve intifâ' sûretleri mülâhazasından olmayub hemen istihkâmâtın takviyyesi ve etrâfın celbi ve zeyinde olacağı müstağnî ani'l-makâl idüğü cevâb olmak üzere müşârün ileyh hazretlerine inhâ ve istid'â olunmuş ve ol bâbda fi'l-hakîka ma'den-i mezkûrun uhdemize ihâlesi takviye-i nüfûzu mü'eddî olacağından ihâlesi husûsu taraf-ı devletlerinden derbâr-ı ma'delet-karâra inhâ buyurmuş olduklarını nâtk taraf-ı hulûsverâneme bir kıt'a emirnâme-i aliyyeleri vürüd etmiş olduğü ve şimdiye değin tahrîrât ve inhâ-yı devletleri varmış idüğü ma'lûm-ı mürü"etleri buyuruldukda ol vechile husûs-ı mezbûrun tanzîmi icrâsına taraf-ı mürü"etlerinden dahi lâzım gelen i'âne ve himmetin icrâsına himem-i behiyyeleri erzân buyurulması mütemennâ-yı senâverânemdir efendim.

Fi 15 R.A. (Rebî'ü'l-evvel) sene (12)49 (2 Ağustos 1833)

(Mühür: Halil Hamdi)

Belge sıra no 48, (Zarf Üzeri) 22644

Bi-mennihi Ta'âlâ

Mesned-ârâ-yı kethüdâ-yı hazret-i vekâlet-penâhî devletlü, atûfetlü, re'fetlü, mürüvvetlü vefiyyü'l-himem me'âlî-şiyem sultânım hazretlerinin savb-ı âlîlerine be-revem.

Evrâk numero: 9

Melfûfu: 5

Belge sıra no 49; H.H. 22644

Devletlü, atûfetlü, re'fetlü, mürüvvetlü vefiyyü'l-himem ve me'âlî-şiyem sultânım hazretleri.

Kozanoğlu Mehmed Ağa'nın mahallinde sebât edemeyerek heman haremîni istishâb birle Develü kazâsına gelmiş olduğundan dolayı Niğde sancağında mütesellimim sa'âdetlü ağa bendelerine ne vechile vesâyâ ve tenbîhât-ı ekîde yazıldığı bundan akdemce cânib-i âlîlerine mersûl olan kâ'ime-i ihtisâs-kârîde iş'âr ve tezbâr kılınmışıdı. İşbu husûs zımnında mütesellimim mûmâ ileyhın mahdûmu Ali Bey kullarıyla bu def'a bir kıt'a şukkası tevârüd ederek me'âl-i şukka ile mûr-i mûmâ ileyhın ifâdâtı hülâsasından nümâyân olduğu vech üzere akdemce İbrahim Paşa hazretleri tarafından dağ-ı mezkûr ahâlisinden ba'zılarının imtiyâzlarına dâ'ir va'dler olunmuş olduğundan ahâli-i merkûme o aralık Kozanoğlu mûmâ ileyhden yüz çevirmiş ve bu keyfiyetin üzerine Kozanoğlu Develü tarafına savışmış olduğu halde haytabaşısı Bekir nâm kimesneyi dağ-ı mezkûra mütesellim nasbıyla ik'âd olunmuş ve olunan va'dlerden bir şey zuhûra gelmeyeceği ve cümlesi haklarında vâhimü'n-netîce keyfiyetler vukû'a geleceği anlaşılmış idüğünden gayrı mütesellim-i merkûmun uygunsuz tavr ü hareketini dahi gördüklerinden cümleten üzerine tehâcüm birle gavgaya ibtidâr ve Develü köylerinden Sınurbaşı ta'bîr eyledikleri Kara Kadın nâm karyeden mûmâ ileyh Kozanoğlunu dahi içlerine celb ve yek-dil ve yek-cihet olunarak haytabaş-ı merkûmu ve beşyüz kadar neferâtından nısfından ziyâdesini telef ve mecrûh ve sağ kalanlarından ikiyüz kadarını soyularak Kayseriyye ve Develü taraflarına def' edilmiş olmakdan nâşî Adana'da mukîm Ahmed Paşa nâm kimesne dağ-ı mezkûr üzerine askerle gelmek üzere olduğu sâlifü'z-zikr Develü kazâsı voyvodası Hacı Ahmed Ağa kulları tarafından lede'l-istihbâr mütesellimim mûmâ ileyh tarafına iş'âr kılındığı halde Develü'ye tevârüd eden soygun haytaların Niğde'ye mürûrlarına mûmâna'atla Develü'den dahi sâ'ir tarafa def'leri mütesellimim mûmâ ileyh tarafından voyvoda-i mûmâ ileyhe yazılmış. Voyvoda-i mûmâ ileyh ol vechile merkûmları def' etmiş ve keyfiyet-i mezkûra ve havâdisât-ı sâ'ireye dâ'ir hâlen Adana nâ'ibi İmamzâde Sıdkı Efendi abd-ı dâ'îlerinin taraf-ı âcizâneye iki kıt'a ve Bereketlü Ma'den-i Hümâyûn ustabaşısı Hacı Mehmed Ağa kullarına bir kıt'a irsâl eylediği tahrîrâtıyla ağa-yı mûmâ ileyhın dahi savb-ı senâveriye gönderdiği bir kıt'a kağıdı ve mütesellim-i mûmâ ileyhın mârrü'l-beyân bir kıt'a şukkası manzûr buyrulmak üzere leffen takdîmlerine ictirâ olunmuş ve tarafeynin gavgalarından dolayı mugâyir-i emr ü rızâ-yı âlî bir gûne söz ve kıl ü kâl berü taraflarda zuhûra getürülmemesi zımnında tenbîhât ve vesâyâ-yı mesbûka-i âcizânemi tekrâr mütesellimim mûmâ ileyh kullarına te'kîd kılınmış idüğü ifâdesine müsâra'at-ı zerî'a-i arz ü musâdatim olmuşdur. İnşâ'e Allahu ta'alâ lede şerefi'l-vusûl emr ü irâde hazret-i men lehu'l-emrindir.

Fi 11 C.A. (Cemâziye'l-evvel) Sene (12)51 (4 Eylül 1835)

Belge sıra no 50; H.H. 22679-A Zarf.

1 numaralı hattın melfûfudur.

Bi-mennihi Ta'âlâ.

Mesned-ârâ-yı kethüdâyî-i hazret-i vekâlet-penâhî devletlü atûfetlü re'fetlü, mürüvvetlü vefiyü'l-himem me'âlî-şiyem sultânım hazretlerinin savb-ı âlîlerine be-revem.

Sandık 87

Belge sıra no 51; H.H. 22679-B

Devletlü atûfetlü re'fetlü mürüvvetlü vefiyü'l-himem me'âlî-şiyem sultanım hazretleri.

El-hâletü hâzihi Konya'da bulunan Menemencizâde Habib Bey kulları bundan akdemce ayağı ile gelmiş ve emr ü irâde buyrulduğu üzere levâzım-ı zâbıta-i nihâniyyesine i'tinâ ve dikkat ve hakkında hürmet ve ri'âyet olunmuş ve olunmakta ise de bu cânibde imtidâd-ı ikâmeti şâyed kendüsüne sıkleti mü'eddî olmak veyâhûd Adana tarafına celbiçün iğfâl olunarak ol vechile hareketde bulunduğu halde ta'kîben ahz ve îcâbının icrâsı lâzım geleceği ve bu keyfiyet iktizâ-yı vakt ü hâle mugâyir düşeceği ve şimdiki halde sâye-i zılliyet-vâye-i hazret-i şâhâneye sığınmış olarak hademeden dahi ma'dûd idüğünden ibârât-ı münâsebe-i aliyyenin derciyle taltîfen mûmâ ileyhın âsitâne-i şevket-âşiyâneye celbi senâverlerine haseneden görülmüş ve ol vechile iktizâsının îfâsı emr ü irâde-i seniyyeye vâbeste bulunmuş olduğu ifâdesine ictirâ zer'aten müşâdakat-ı intimâmız olmuştur. İnşâ'e Allahu ta'âlâ lede şerefü'l-vusûl emr ü irâde hazret-i men lehu'l-emrindir.

Fi 11 Cemâziye'l-evvel Sene (12)51 (4 Eylül 1835)

Mühür

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 52; H.H. 22679-C

Seniyyü'l-himemâ, kerîmü's-şiyemâ, devletlü, inâyetlü, âtufetlü efendim hazretleri.

Menemencioğlu Habib Bey'in ba'zı mülâhazası cihetiyle Der sa'âdete celbi ihtârına ve Kozanoğlunun mukaddemâ Develü kazâsına gelmiş olduğunu yazmış ise de bu def'a Kozan dağında Mısırlı takımıyla vâki' olan şûriş ü gavgaya mebnî merkûm dahi içlerine karışmış olduğuna ve tarafına gelen kağıdları irsâl eylediğine dâ'ir sa'âdetlü Karaman vâlisi hazretleri tarafına vürûd eden tahrîrât-ı evrâk-ı mevrûde ile beraber manzûr-ı âlî-i hazret-i şâhâne buyurulmak üzere irsâl-i sû-yı atûfîleri kılınmış olub ma'lûm-ı âlîleri buyurulduğu üzere mûmâ ileyh Habib Bey öteden berü uygunsuz şahıs olarak mukaddemâ Mısırlı tarafına dahi meyl ve mütâba'at etmiş ve bu makûlelerden her nerede olsa sıdk ü istikâmet me'mûl olmadığı mertebe-i bedâhetde bulunmuş olduğuna ve her ne ise kendüsü Konya'ya gelmiş bulunduğuna binâ'en şimdi müşârün ileyh'in iş'ârı vechile Der sa'âdete celb olduğu takdîrde mûmâ ileyhe bir gûne iltifât sûreti anlaşılaraq Mısırlı takımı tarafından dahi ma'nâ verilmesi melhûz olmak ve mûmâ ileyh'in dahi bu cânibe celbinde muhassenâta dâ'ir bir şey olmamak hasebiyle yine Konya'da ikâmet ve müşârün ileyh tarafından harekâtına ihâle-i enzâr-ı dikkat olunmak üzere icrâsı münâsib gibi hâtıra gelmiş olmağla ol bâbda ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i şâhâne şeref-efzâ-yı sudûr buyurulur ise âna göre müşârün ileyhe cevâbnâme yazılacağı beyânıyla tezkire-i senâ-verî terkîmine mübâderet kılındı efendim.

M.

Devletlü, inâyetlü, âtufetlü, übbehtlü, veliyyü'n-ni'âm, kesîrü'l-kerem efendim sultânım hazretleri.

Enâmil-pîrâ-yı tevkîr olan işbu tezkire-i sâmilîleriyle mârrü'z-zikr tahrîrât ve evrâk takımıyla atabe-i asûmân-mertebe-i cenâb-ı hilâfet-penâhiye arz ü takdîm birle manzûr-ı me'âlfî-mevfûr-ı hazret-i şehensâhî buyurularak iş'âr-ı sâmilîleri vechile mîr-i mûmâ ileyh'in bu tarafa celbinde bir muhassenât olmayacağından yine Konya'da ikâmet ve müşârün ileyh tarafından harekâtına ihâle-i enzâr-ı dikkat olunmak üzere icrâsı ve müşârün ileyhe dahi âna göre cevâbnâme yazılması irâde-i seniyye-i şâhâne buyurulmuş ve mârrü'l-beyân tahrîrât ve evrâk mevzû'an i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü himem hazret-i men lehu'l-emrindir.

Belge sıra no 53, H.H. 20412-B

Devletlü, inâyetlü, mürüvvetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'am-ı âlem efendim sultânım dâme mâdâmü'l-âlem hazretleri.

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki.

Bu def'a lutfen ve inâyeten savb-ı bendegânelerine ihsân buyurulan fermân-nâme-i hazret-i sâmilere Mehmed Ağa kulları ma'rifetiyle vüsûl ve mefhûmu keremnâmları ma'lûm ve a'yânları olmuşdur. Bundan akdem Adana mütesellimi kullarını Antakiyye'ye İbrahim Paşa matlûb ve biraderi El-hâcc Habib Bey'i dahi bâ-mektûb matlûb etmekle mektûb-ı mezkûra tavahhuş ederek merkûm Habib Bey Cebel-i Ahmer (Kızıldağ) yaylağından cânib-i Adana(ya) firâr eylediğini Adana(da) mukîm Ahmed Paşa inhâ etmeğle zuhûr eden cevâbında mahzan benim matlûbum bu taraflara gelsün birkaç mâh birlikde olub ba'dehu benimle Adana'ya azîmet edelim demek idi. Şimdi firâr etmiş taharrub ede(re)k hânesine gelüb sâkin olsunlar yolunda Ortaköy tarafında imiş. Mütesellim üzerine gelmiş ve Adana'ya geleceğini yazmış olmağla Adana cisrleri üzerinde olan köşkü döşemeye mübâşeret olunduğu ve Adana'da binâ olunacak piyâde kışlasına dahi tarîh-i arıza günü mübâşeret olunduğu ve Tarsus'da akdem bâkî kalan dört dâne menzil topunu acele Dölek tarafına nakline mektûbu zuhûr eylediği ve nakline levâzımât tedârüküne şurû' olunduğu ve akdem binâ eyledikleri tabyaların müceddeden taş (ve) kirec ile inşâ olunacağını Ahmed Paşa ifâde etmiş olmağla arz olundu ve ma'denleri dahi gün-be-gün tezâyüd ve müterakkî bulduğu ve Ahmed Paşa münâsebetle işbu ma'denden efendimizin yevmiyye otuz kese nef'i olduğunu me'mûr ile muhâsebe gördüm. Mesârifinden fazla bu rütbe menâfi'i bu kadar deyu ifâde eylemiş olduğu ve farîza-i tecdîd-i arz-ı ubûdiyyetimi hâvî işbu arzuhâl-i bendegânem tahrîrine mübâderet kılındı. Bi-mennihi ta'âlâ ma'lûm-ı Asafâneleri buyuruldukda işbu dâ'îlerini teveccüh-i devletlerinden dîr buyurmayub ba'zen kusûr-ı bendegânem vukû'ı ile afv buyurmaları bâbında ve her halde itk kabul etmez bendeleri olduğuma emr (ü) irâde devletlü, merhametlü, mürüvvetlü efendim Sultanım hazretlerindir.¹²²

Fi 27 S (Safer) Sene (12)51 (5 Temmuz 1835)

Bende El-hâcc Mehmed Sıdkı İmamzâde

¹²² Belgenin anlatımında bozukluk ve cümle düşüklüğü vardır.

Belge sıra no 54; H.H. 22646-A

Niğde'ye vürüd-ı çâkerînin ikinci günü Muharremü'l-harâmın onbeşinci günü gönderilen arıza-i çâkerînin mazbût müsveddesinden ihrâc olunan sûretidir.

Adana'ya cizye boğçasıyla esnâ-i râhdan gönderilmiş olan tatarın mu'âvedetiyle Hasan Paşaoğlu hâ'ini ne sûretle tuğyân ve isyâna ibtidâr etmiş olduğu göndermiş oldukları evrâkın takdîmiyle Karapınar merhalesinden ber vech-i tafsîl tahrîr ve çifte tatarla tesyîr olunmuş ve peşinde Ereğli'de irâde zuhûruna kadar tevakkuf sûreti tasmi' olunmuşken Melemenci aşîreti beyi Melemencioğlu Habib Bey'in güyâ savb-ı çâkerîyi Akköprü nâm mahalde istikbâle muntazır olduğunu ve iktizâ eden hıdemâtda ibrâz-ı hüsn-i hizmet edeceğini beyân siyâkında tahrîrâtı vürüd eylediğinden Adanaluyu itâ'ate da'vet siyâkında buyuruldu tahrîr ve irsâl birle çâkerleri dahi Ereğli'de ikâmetden ise ilerü varılıb irâde zuhûruna değin icâb-ı hâle göre hareket olunacağı mufassalan yazılmış ve bir nefer tatarla gönderilmiş olduğundan keyfiyât-ı mezkûre şimdiye kadar ma'lûm-ı âlî buyurulmuştur. Çâkerleri Melemencioğlunun ol vechile vürüd eden kağıdına i'tibâren ilerü varılıb Tarsus a'yânı ve mütesellimi dahi celb olunarak ber vech-i suhûlet duhûle yol bulunursa duhûl olunmak ol sûrete yol bulunmadığı hâlde civârında tevakkufla irâdeye intizâr olunmak tertîbiyle Ereğli'den hareket ve Çiftehân merhalesine vürüd ve Melemencioğluna serî'an tarafımıza gelmek üzere tekrâr kağıd ve tatar irsâliyle ferdâsı kalkub Adana'ya 18 sâ'at mahalde ve Gülek Boğazı'ndan bir sâ'at berüde vâki' Tekfur yaylasına azîmetle esnâ-i râhda Akköprü'ye varıldıkda Melemencioğlundan âsâr-ı vürüd ü istikbâl zuhûr eylemediğinden yine tekrâr merkûma kağıd ve tatar irsâliyle yaylak-ı mezkûra varılıb mukaddemce Tarsus mütesellimi ve Tarsus a'yânı Kelzâde'ye dahi bu fesâdın def'i müzâkeresi zımnında kağıdlar gönderilmiş olduğundan ve ânlardan dahi Gülek Boğazı'na vürüd-ı çâkerîde muvâsalat edeceklerine dâ'ir tahrîrât gelmiş idüğünden yaylak-ı mezkûrda Melemencioğlu ve Tarsus mütesellimi ve a'yânının vürüduna intizâren iki gün ikâmetden sonra Akköprü'den görderilen tatarla Melemencioğlundan bir kağıd gelüb mefhûmunda mukaddem tarafımıza Akköprü'de istikbâl edeceğine ve hizmetde ibrâz-ı gayret eyleyeceğine dâ'ir lakırdı olmayub hemân tatarın takrîrinden ma'lûmunuz olur yollu ifâde edüb tatar dahi söylediği; "Şimdi ben paşanın yanına varsam Melemenci aşîretinin Adana civârında olan mevrû'atını Hasan Paşaoğlu külliye zabt ile fukarâya gadri mûcib ve merkûm ile meyânemizde husûmet olmak hasebiyle merkûmun paşadan külliye emniyetinin insilâbını icâb ederek fesâdın iştîdâdını müstevcib olur

Belge sıra no 55; H.H. 22646-B

paşa Tarsus mütesellimini ve a'yânı Kelzâde'yi ve vücûhunu celb etsün, ânların tarafından içerüye adam gönderüb bir hüsn-i sûretle bunlara söz anlatdırsun. Bu sûret mümkün olmazsa irâde-i seniyye zuhûruna değin Tekfur yaylasında otursun. Irâde-i seniyye zuhûrunda şöyle yaparız böyle yaparız demiş. Melemenci aşiretinin Bereketlü ma'den-i hümâyûnuna merbûtiyyeti münâsebetiyle Melemencioğlu merkûmu savb-ı çâkeriye gönderilmesi ma'den emîni Hacı Bekir Ağa'ya dahi Ereğli'den yazılmış olduğuna binâ'en emîn-i mûmâ ileyh Melemencioğlunun Küçük kardaşı Ahmed Bey'i celble oğluna terfîkan savb-ı çâkeriye göndermiş ve bunları emîn-i mûmâ ileyhin irsâl eylediği merkûm Habib Bey'in ma'lûmu oldukda savb-ı çâkeriye tekrâr bir kağıd irsâliyle mefhûmunda ma'den emîninin mahdûmuna terfîkan kardaşını tarafımıza irsâl eylediğini beyân ederek ânlarla ne vechile müzâkere vâki' olursa tarafına iş'âr olunmasını ifâde eylemiş. Bu kağıdın vürûdundan iki sâ'at sonra bir kağıdı dahi gelüb mefhûmunda ma'den emîninin mahdûmuyla birâderi savb-ı çâkeriye Akköprü'de erişemediklerinden avdet eylemiş olduklarını beyân etmiş olduğundan merkûmun bu vechile birbirine münâfi ve muhâlif tahrîrât ve harekâtı çâkerlerine mûris-i şübhe olduğundan gayrı yaylak-ı mezkûre zikr olunduğu vechile mûmâ ileyhümâ Tarsus mütesellimi ile a'yânı Kelzâde'nin gelecekleri tahrîrâtlarından müstebân iken hanlar dahi yaylak-ı mezkûra gelmemiş bulunmalarıyla derhâl mütesellim ve a'yân-ı mûmâ ileyhümâya iktizâsı vechile birbirini müte'âkib tahrîrât ve hâl âşinâ adamlar irsâliyle yaylak-ı mezkûra ser'ân erişüb şu fesâdın bir hüsn-i sûretle indifâ'ı esbâbının istihsâline çalışmaları zımnında nice dürlü va'd ü va'îd ifhâmıyla ikdâm ü ibrâm olunarak yaylak-ı mezkûra vürûd-ı çâkerinin üçüncü günü Tarsus mütesellimiyle Kelzâde'nin kethüdâsı ve Tarsus vücûhundan Osman Efendi nâm kimesne gelüb mûmâ ileyhüm ile fesâd-ı mezkûrun bir hüsn-i sûretle def'ine dâ'ir müzâkereye bi'l-ibtidâr Kelzâde bi'n-nefs gelecek ise de Hasan Paşaoğlu'yla meyânelerinde husûmet olmak münâsebetiyle gelmiş olsa fesâd-ı mezkûrun iştidâdına sebep olacağından başka Hasan Paşaoğlu Mar'aş'dan berüde olan Küçük Alioğlu ve sâ'ir bu kadar aşâ'ir ü kabâ'ili kendüye uydurmuş ve Adana'nın ehl-i İslâm ve re'âyâsını bi'l-umûm yemînleyüb silâhlandırmış ve her şeyi gözüne almış olduğundan Tarsus'u dahi zabt eylemek veyâhûd kurâ ve mezâri'ini talan etmek misillü şeylere başlamak melhûz ve meczûm ve hattâ Gülek aşıldıkdan sonra varılacak Bozoluk merhalesine çâkerleriçün Tarsus'dan gönderilen zahîreyi Adana'dan birkaç yüz atlu irsâliyle yakdırub ifnâ eylemesi dahi mîr-i mezbûrun her şeyi gözüne aldığına delâlet edeceği ve Tarsus'dan mîr-i merkûma nush ü pend ve ref'-i fesâd ma'razında tahrîrât ve adam irsâl eylemişler ise de mîr-i merkûm ol sıralardan çıkmış olduğu emr-i gayrı mev'hûm olmağla bu keyfiyetler ma'lûm-ı âlî buyurulduktan sonra Adana hakkında devletce ne vechile mu'âmele buyurulacağı ma'lûm olmadıkca merkûm Kelzâde'nin savb-ı çâkeriye gelemeyeceğini beyân etmeleriyle bu sûrette irâde zuhûruna değin akçası savb-ı çâkeriden verilerek ta'yînât ahzıyla ya Tarsus'da veyâhûd yaylak-ı mezkûrda tevakkuf-ı çâkerî lâzım geleceği mûmâ ileyhe ifâde olundukda Tarsus'a gidilse ve her hâl mîr-i mezbûr Tarsus kurâ ve mezâri'ini târ-mâr ve belki Tarsus'a hücûma ibtidâr edeceğini veya yaylak-ı mezbûrda tevakkuf olursa zahîre tedârük olunamayacağını irâd ile el-hâsıl gerek Tarsus'da ve gerek yaylak-ı mezkûrda tevakkuf-ı çâkeriye bir vechile gönülleri olmadığından başka şöyle aç ve muhtâc yaylak-ı mezkûrda duracak olsam lede'l-hâce taraf-ı çâkeriye mu'âvenet değil belki Hasan Paşaoğlu tarafıyla her ne kadar meyânesi uygunsuz ise de Adana'ya vezîr ik'âdını bunlar dahi istemedikleri hasebiyle çâkerlerinin oradan ma'âze Allahu ta'âlâ bir güne rezâletle avdetime sûret vermekte birbirine muvâfakat eylemeleri nâsiye-i ahvâl ve harekâtdan nümâyân olduğuna ve Adanalının birbirini müte'âkib savb-ı çâkeriye gönderdikleri mahzar-güne kağıdlarında olan ifâdât ve da'vet-i itâ'at siyâkında buyuruldu-i çâkerî ile gönderilen bendelerine vâki' olan takrîrât ve cevâb güne verdikleri tahrîrâtlarına nazaran bunların söz kabûliyle çâkerlerinin içerü almaları ihtimâlden sad merhale dûr idüğü âşikâr ve yaylak-ı mezkûrda durduca maslahata bir fâ'ide olmayarak fesâdın ifâkât-ı izdiyâdını

ve belki tervîc-i mefsetetleriçün yaylak-ı mezkûra hücûmla Keloğlu dahi seyre bakıvermek sûretinde duracağı nümûdâr olub çâkerleri Bursa'dan hareketle azîmetimde bu sûretler melhûz olmadığından ve mukaddem iş'âr olunduğu üzere askerî tedârüküne yollarda çalışmış ise de ordu-yı hümâyûnlar münâsebetiyle geçtiğimiz mahallerde gezginci sünûf-ı askeriyyeden bayağı kimesne kalmamış gibi olduğundan yaylak-ı mezkûrda hey'et-i mecmû'a-i çâkerânem bir beşyüze karîb ise de dağ ve taş arası yerler olduğundan sûret-i muhârebe gerek killet cihetinden ve gerek kıbelü'l-idâre muhârebeye tasaddî olduğuna hâlde maslahatın görünüşüne nazaran bu gavga sâbıkda Haleb ve Sivas ve Diyarbekir'de vukû' bulan muhârebât-ı ma'lûme misillü uzun uzadı vakte muhtâc olarak avdet-i hüccâc-ı Müslimîne tesâdüf edeceği cihetle kable'l-irâde ibtidâr olunması mes'ûliyyet-i âcizânemi îcâb edeceğine binâ'en

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 56; H.H. 22646-C

irâde zuhûruna deĝin bi'z-zarûr gerü çekilüb bir münâsib mahallde mehmâ emken dâ'ireye de çeki düzen verilmesi lâzım geldiği ecilden ve Melemencioğlu ile Keloğlu'nun mehsûs ve meşhûr olan mu'âmele-i desîse-kârâneleri yüze konulmak dahi maslahata muvâfık düşmeyeceğinden Tarsus mütesellimi ve Keloğlu'nun kethüdâsı ve Melemencioğlunun adamı nezd-i çâkerîye celble: "Ben anladım. Sizler devlet-i aliyye hıdmetinde bulunacaksınız. Ammâ Adanalıdan biraz gözünüz yılmış olmak hasebiyle kable'l-irâde bizimle birlikde olamayacaksınız. Çünkü böyledir. Bi-mennihi ta'âlâ irâde-i seniyye zuhûruna benimle birlikde olub can-siperâne çalışacağınıza bana i'timâd gelüb Devlet-i aliyyeye ol vechile ifâde olunmak için ağalarınız yâhûd ağalarınızın kardaşları bana gelsünler. Ben biraz gerü çekilür, irâde zuhûruna kadar bi-mennihi ta'âlâ dâ'ireme de çeki düzen verüb zuhûr-ı irâde-i seniyyede rûz (ü şeb) koşar müsteniden bi-tevfiki'l-İlahi ta'âlâ gelürüm" dedim. Anlar dahi bu sûreti ağalarına ifâdeye gitdiler. Çakerleri dahi nâçar yaylak-ı mezkûrdan çekilüb yaylak-ı mezkûra 12 sâ'at mahallde Bereketli Ma'deni'ne vürüd olundukda Melemencioğlunun kardaşı Ahmed Bey ma'den emîni vesâtatıyla savb-ı çâkerîye gelüb Adana'nın nizâmına dâ'ir ne vechile irâde-i seniyye zuhûr eder ise aşiretlerinin erbâb-ı harb ü darbını cem' ve ma'iyet-i çâkerîye gelüb infâz-ı irâde-i seniyyeye bezm-i makdûr edeceklerini ta'ahhüd-güne beyân etmiş ve ma'den emîni mûmâ ileyh dahi merkûmların ber müceb-i irâde-i seniyye hıdmet edeceğine kefâlet sûretiyle cevâb vermiş olmağla çâkerleri ta'yînât ve levâzımâtım akçasıyla alınarak ma'den-i mezkûra merbût karyelerden birinde tevakkuf sûretini ma'den emînine söyletmiş isem de: "Buralar dağ arası yerlerdir. İdâre-i levâzımât ve tanzîm-i asâkir mâddelerinde her cihetle usret çekilür. Niĝde'de tevakkuf münâsib olur" yollu i'tizâra ibtidâr eylediğimden Niĝde'ye bi'l-vürüd irâde-i seniyye zuhûruna kadar buralarda akçasıyla ta'yînât-ı lâzime idâre olunarak tevakkuf olunmak üzere gezginci makûlelerinin taraf-ı çâkerîye celbi zımında me'mûl olan mahallere haberler gönderilmiş ve işbu sûretle şimdiki hâlde irâde-i seniyyeye muntazıran ve Keloğlu ve Melemencioğlu ve sâ'ir içâb edenlerin irâde zuhûruna hıdmet eylemeleri esbâbını mücib olacak mükâtebe ve mu'âmele ihtiyârıyla tafsîl-i ahvâl ma'lûm-ı âlî buyurulmak için Adana'dan vürüd eden üç kıt'a mahzar güne evrâk ve mütesellim-i sâbıkın mahzarlarla vürüd eden kağıdları ve Melemencioğlu ve Tarsus mütesellimi ve Keloğlu'nun kağıdları ve mütesellim-i mûmâ ileyh dört beş gün akdem Adana'dan çıkarılmış olarak târih-i arıza günü Niĝde'ye vürüd etmiş olmağla mütesellim-i mûmâ ileyh Adana'ya vürüdündan hurûcu gününe deĝin fesâd-ı mezkûra dâ'ir vukû'âtı mübelliĝ takdîm eylediği bir kıt'a takrîr kağıdı cümlesi işbu arzama leffen hâk-i pâ-y-ı âlîlerine ba's ve tesyâr kılınmış ve Adana ahâlisinden Bâb-ı âlîye bâ-mahzar gönderdikleri 5-6 nefer kimesneler dahi Niĝde'de savb-ı çâkerîye mütesâdif olub mahzarlarına imrâr-ı nazar olundukda eyâletin vüzerâ idâresine tahammülü olmadığından mübâhase ile eyâlet-i mezkûrun mukâta'ât hazînesine rabtıyla Hasan Paşaoğlu'nun mütesellim nasb ve ta'yîn buyurulması istid'âsından ibâret olub mahzarlarını irsâlle kendülerini tevkîf tasvîm olunmuş ise de Adana eşkiyâsı işidüb: "Der-sa'âdete gidenlerinin mürûruna mûmâna'at olunmasa idi mes'ûlâtımıza müsâ'ade olunurdu" yollu fesâdlarının te'ekküdünü mücib olmamak için merkûmların mahzar-ı mezbûr ile azîmetlerine mûmâna'at olunmamış olmağla bi-mennihi ta'âlâ keyfiyet leffen gönderilen evrâk ve mûmâ ileyhin getürdüğü mahzar ve takrîrlerinden ma'lûm-ı âlîleri buyuruldukda eyâlet-i mezkûrenin bi-tevfiki'l-İlahi ta'âlâ hüsn-i nizâm ve râbitaya bend ile şu fesâdın sâ'ire sirâyetden muhâfazası irâde buyurulduğu hâlde sûret-i hâle nazaran maslahat şöyle çarçabuk kararlaşacak sûretde olmadığına ve biraz sürüneceği melhûz olduğuna binâ'en tez elden devletlü Şam vâfisi hazretleri tarafına ifâdesiyle hüccâc-i Müslimînin tarîk-i avdetleri Haleb tarafından mı tertîb buyurulur. Ne vechile olursa orası mutlakâ re'y-i âlîye menût olub eyâlet-i mezkûre nizâmına bi'l-istiklâl şu havâlide olan Konya ve Aksaray ve Beyşehir ve Kırşehir ve Niĝde ve Akşehir ve Kayseriye ve Ankara sancakları mütesellim ve voyvodaları taraf-ı çâkerânemden bu husûsa dâ'ir vâki' olan ifâdât ve tenbîhât üzere amel ve hareket etmek üzere me'mûriyyet-i bendegânemle Tarsus ve

Kayseriye ve Yozgad'da mevcûd toplardan mühimmât ve edevât-ı sâ'iresiyle celb olunmak ve Dersa'âdetden 15-20 nefer topcu irsâl buyurulmak ve Tarsus mütesellimi Kapucubaşı Süleyman Ağa ve Tarsus a'yânı Kelzâde Mehmed Ağa ve Melemencioğlu Habib Bey ve Niğde mütesellimi Adanalı Emin Ağa ve Bereketli Ma'deni emîni Hacı Bekir Ağa uhdelerinde olan kazâların erbâb-ı harb ü darbıyla ma'iyet-i çâkerîye me'mûriyyetlerini hâvî başka başka ve Bereketlü ma'den emîni mûmâ ileyh erbâb-ı

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 57; H.H. 22646-D

servetden olduğundan nüzl emâneti sûretiyle me'mûriyyeti dahi ta'yînât-ı lazîme idâresine medâr-ı suhûlet olacağından kazâsından tertîb olunacak asâkire muktadir başbuğ nasbıyla ve kendüsü umûr-ı ma'den-i hümayûnda kalub nüzl emânetini mahdûmu ma'rifetiyle idâre eylemek bâbında başkaca lâzîmü's-sudûr olan evâmir-i şerîfesinin ısdâr ü tesyârı muktezâ-yı maslahatdan olacağı ve cümleye ma'lûm olduğu üzere Devlet-i aliyye-i ebedi'd-devâmın Hakk ta'âlâ karîben nice fütûhât-ı celîle ile cümlemizi mesrûr eylesün. Gavâ'il-i cihâdiyye ile iştigâline mebnî bu mâddenin böyle i'zâmı münâsib-i vakt (ü) hâl olmadığı takdîrce bi-mennihi ta'âlâ vakt-i merhûnesinde îcâb ü iktizâsı icrâ olunmak üzere Der-sa'âdetden bir mütesellim ta'yîniyle teskîn-i mefsetlerine sûret verilmek mi irâde buyurulur. El-hâsıl çâkerleri azamet-i Kibriyâ hakkı için şu fesâdın bir hüsn-i sûret ve suhûletle basdırılmasına çalışub çabalamakda ve bunlara pend ü nush ve te'mîn sûretiyle buyuruldu ve mu'temed irsâlinde ve fi'l-asl Adanalı olmak hasebiyle Niğde müteselliminden kağıd yazdırub adamıyla göndermek ve Tekfur yaylasına fesâddan mukaddem çıkmış olan Adana ulemâsından Hacı Mehmed Efendi'yi Adana'ya irsâl ile şunları bir yola yatırmak sûretine vus'-ı beşerde olan ikdâmı sarfda kat'an kusûr etmedim. Ammâ bunları civârından bir tahrîk eder mi vardır, nasıl şeydir anlayamadım. Fesâd-ı mezkûra isrârdan ferâgat etmeyüb nihâyet cevâbları: "Vüzerâ idâresine kudretimiz yokdur. Devlet-i aliyyeye arz ü mahzar eyledik. Niyâzımıza müsâ'ade buyurulursa fe-ni'me'l-matlûb, müsâ'ade buyurulmadığı hâlde beynimizde talâka yemîn eyledik. Cümlemiz memleketi boşaldır çıkarız. Ol vakit paşa gelsün, otursun" diyorlar. İşte hâl ber minvâl idüğünden çâkerleri keyfiyetin tafsîlen ifâdesiyle muntazır-ı irâde-i âlfî olarak vech-i muharrer üzere mesârifât âcizânem akçasıyla bi'l-irâde şuralarda tevakkuf üzere olduğum muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı âlileri buyuruldukda ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 58, H.H. 20335

Adana Mütessesiminin Mukâta'at Nâzırı Efendi Kullarına Meb'ûs Mektûblarıdır.

Takrîr-i kullarıdır ki.

Mukaddem ve bu def'a vâki' olan inhâ-yı abidânem vechile asâkir-i Mısıriyenin berülere tahattî? ve tecâvüzünden dolayı bu taraftan mâhiyyelü asâkir tehiyye ve tecemmü'üyle Akka tarafına irâde-i seniyye ta'alluk buyrulduğu sûrette beşbinden onbine kadar asâkir tedârük ve tecemmü' olunarak bi-avnî'l-llahi tâ'alâ me'mûl buyrulduğundan ziyâde iş görölüb hıdmet beğendirileceği ifâde ve ta'ahhüd olunmuş ve bu zemînler sâbık darbhâne nâzırı atûfetlü Ahmed Efendi senâverleriyle bi'l-müzâkere keyfiyet ta'ahhüd-i çâkerî ol vechile gerek taraf-ı müşârün ileyhden ve gerek taraf-ı bendegîden Bâb-ı Alf'ye arz ve tahrîr kılınmış ve mâhiyyelü askerden sarf-ı nazar olunarak Adana eyâletiyle tevâbi'ât-ı çâkerîden tedârük edebildiğim kadar süvâri ve piyâde asker ile me'mûriyyet-i çâkerâneme irâde-i seniyye ta'alluk buyrulduğu halde mağdûriyyet-i çâkerânem cihetiyle eyâlet-i mezkûr ile tevâbi'ât-ı çâkerîden ancak bin nefer asker tehiyye ve tanzîm olunabileceği dahi î mâ ü işrâb kılınmış ise de gerek efendi-i müşârün ileyh senâkârlarının ve gerek kullarının inhâmız Bâb-ı Ali'ye vâsıl olmazdan mukaddem eyâlet-i merkûmeden tedârük edebildiğim kadar asker ile hâlen Halep ve Rakka eyâletleri vâlisi ve sevâhil-i Berr-i Şam ve havâli-i Arabistan ser askeri devletlü veliyyü'n-ni'am Mehmed Paşa Efendimiz Hazretlerinin ma'iyetine me'mûriyyet-i çâkerâneme irâde-i seniyye ta'alluk buyrularak ol bâbda bir kıt'a emr-i âlî ve iki kıt'a kâ'ime-i sâmi-i hazret-i kâ'immakâmî şeref-vürüd eylediğinden ber tıbk-ı irâde-i seniyye mukaddemce eyâlet-i mezkûr ile tevâbi'ât-ı çâkerânemden tanzîmine müte'ahhid olduğum bin nefer süvâri ve piyâde asker der-akab emr-i âlî vusûlünde tehiyye ve tanzîm olunub mâhiyyeleri eyâlet-i merkûm ile savb-ı çâkerânemden mâh-be-mâh te'diyye ve teslim olunmak üzere silahşörân-ı hassa ve müte'ayyinân memleketden Mar'aşlı El-hâcc Mahmud Ağa kulları dahi asâkir-i mezkûra başbuğ nasb ve ta'yîn kılınarak istediği sâ'atde irsâl olunmak üzere müşârün ileyh Mehmed Paşa Efendimize dahi mahsûs tatar irsâl ve ihrâc olduğuna ve bi-mennihi ta'âlâ asâkir-i mezkûrun irsâline dâ'ir nîm satır işâret-nâmeleri vürûdu anda der-akab savb-ı müşârîflerine irsâl ve îsâl olunacağı ve kullarının işbu bin nefer süvâri ve piyâde ile ma'iyet-i müşârün ileyhe azîmet-i bendegânemden bu tarafta elzemiyetimiz dahi ziyâde olarak ve hem fakat bin nefer asker ile savb-ı çâkerîden me'mûl buyrulan ve mülâhaza-i çâkerânem olan iş ve hıdmet icrâ olunamayacağından mâ'adâ bu taraftan mürûr edecek bu kadar mühimmât ve asâkir-i şâhânenin lâyıkıyla imrâr ve idâresi ve Adana eyâleti sevâhil-i bahrda olduğundan İskenderun'dan Tarsus'a kadar bu havâlinin muhâfazası gâyet i'tinâ olunacak madde olduğundan ma'iyet-i müşârün ileyhe me'mûriyyetimiz husûsuna dahi ol vechile bin nefer asker ve başbuğ tanzîmiyle sûret verilmiş olduğu ve mukaddem ki inhâ-yı abidânem vechile mâhiyye ile külliyetlü asker tehiyye ve tanzîm ederek me'mûrîn-i çâkerîye irâde-i aliyye ta'alluk buyrulduğu takdîrce tecemmü' ve tanzîm olunacak asâkir aşâ'ir ve kabâ'ilden tertîb olunacak olduğundan evvelâ dört aylıkları peşin irsâl buyrulmak ve me'mûriyyet-i mezkûrede ziyâdece meks ü ikâmet îcâb eyledikde pey-der-pey hesâba göre mâhiyyeleri gönderilmek lâzım geleceği ve mâhiyyeleri altmış nihâyet elli beş gurusdan dîn ü nâkıs ile idâre olunamayacağı ve olvechile rızâ ve cevâz gösterildiği halde asâkir-i mezkûrun emniyeti dahi ma'iyet-i müşârün ileyhde olduğum müddetce kendü taraflarından i'tâ olunması îcâb edeceği derkâr ve taraf-ı müşârün ileyhden ilerü ve gerü ve yâhud başkaca bir koldan her ne hıdmete me'mûr buyrulur isem avn-ı Hakk'la me'mûl buyrulduğu vechle iş ve hıdmet beğendirileceği âşikâr ise de bu vechile me'mûr buyrulacağım sûrette ol mikdâr asâkirin idâresiçün ma'iyet-i çâkerîde birisinin nüzl emîni bulunması îcâb edeceği ve tiz elden nüzl emîni olacak kimesnenin savb-ı çâkerîye yetiştirilmeyeceği hâtıra gelür ise erbâb-ı servet ve bisâr? mütemevvilîn beyninde şöret-şî'âr olan İçil sancağı mütessesimi sâbık Abdulmuîn Bey kulları her halde nüzl emâneti me'mûriyyetine ehâkk ü müstehakk

olmağın mîr-i mûmâ ileyh kulları emânet-i mezkûru lâyıkiyla idâre edebileceğinden me'mûriyyetimiz îcâb eder ise mîr-i mûmâ ileyhin ma'iyet-i çâkerîye azîmete sür'ati için Karaman vâlisi devletlü veliyyü'n-ni'am Alish Paşa efendimiz tarafına Bâb-ı Alî'den emr ve işâret buyrulması lâzım geleceği ve ma'âze Allahu ta'âlâ asâkir-i Mısriyye daha berülere tahazzî? ve tecâvüze cesâret edecek olurlar ise ol zamân bunların birisine ve emr-i âlî sudûruna bakılmayarak bakiyye kalan tevâbi'ât-ı çâkerânemle Tarsus sancağından ve Menemenci aşîretinden yine tedârük edebildiğim kadar asâkir-i külliye ile vâcib-i zimmetimiz olan hıdmet ve sadâkatin icrâsına sür'at olunacağı ve sâ'ir keyfiyet Mustafa Ağa bendelerinin takrîr-i sâdikânesinden ma'lûm-ı veliyyü'n-ni'amîleri buyrulacağı beyânıyla işbu arîzamız terkîmine mücâseret kılındı. İnşâ'e Allahu ta'âlâ lede'l-vusûl ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehu'l-emrindir.

Bende

Mühür: Mîr Ali

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 59; H.H. 22348

Veliyyü'n-ni'âm devletlü inâyetlü efendim.

Boynu İncelü aşîretinde mukaddemce zuhûr gelen fesâdın isti'lâmına dâ'ir tastîr ve tesyîr buyrulan emirnâme-i sâ'nînin cevâbını mutazammın devletlü Karaman vâlisi hazretlerinin tevârüd eden tahrîrâtıyla ol bâbda muhâbereyi şâmil olan tezkire-i seniyye manzûr-ı âlîleri buyrulmak üzere leffen gönderilmiş ve iktizâsı vechile cevâbnâme-i sâ'mî yazılmış olmağla ba'de'l-mutâla'a sâlifü'l-beyân tezkire-i sâmiyyenin i'âdesi bâbında irâde efendimindir.

M.

Ma'rûz-ı bende-i mesned-i âlîleridir ki,

Ber muktezâ-yı vakt ü hâl bu vechile tesviyesi tamâm müzeyyen ve pek güzel? irâde-i seniyye buyrulmuş olduğundan zikr olunan tezkire-i sâmiyye i'âde-i bezm-i âlî-i veliyyü'n-ni'maneleri kılınmış idüğü rehîn-i ilm-i sâmilere buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men lehu'l-emrindir.

M. N.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 60; H.H. 20471-İ

Devletlü, inâyetlü, mürüvvetlü, merhametlü, vefiyyü'l-kerem, âlî-himem efendim, sultânım dâme mâdâmü'l-âlem hazretleri.

Ma'rûz-ı kulları oldur ki.

İşbu mâh-ı Rebî'in gurre-i olan yevm-i Cum'a İbrahim Paşa Adana'ya gelüb ve bir hafta ikâmet ederek hâlen Melemenci mîr-i aşreti Ahmed Bey dahi Adana'ya gelüb birlikde Dölek tarafında olan ma'dene azîmet eyledikleri, andan Tarsus'a incek olduğu ma'lûm ve a'yânları¹²³ olmağla arz olundu. Andan başka bir alay süvâri askeri gelüb cümlesi Türk olarak mîralaylar yine Ca'fer Bey cevri ve Adana aşâ'irinden 2400 öküz bahâsiyle matlûb eyliyor. Payas tarafında kat' olunan kereste Andırın'a ve cümlesine mübâşir ta'yîn olunmuş ve sene-i cedîde cümle aşâ'iri iskân etmeğe karâr vermiş ve bâ-husûs Kozanoğlu Mehmed Ağa'ya dahi bir mektûb göndermiş ki itâ'aten ser-be-ser gelüb zirâ'at ve harâset edersen bir münâsib mâhiyye tahsîs edilürse devletin mesâlihi rü'yet ile mahall-i mezkûra inmezsen ne tarafa gidersen, durak ki eğerçi durmak îcâb ederse vaktine hâzır ol, deyu ekîd mektûb gönderdiğünü münâsibetiyle ifâde etmiş olduğu ve sene-i cedîdde ne kadar Adana'nın cânib-i Rum tarîki bulunursa cümlesini bend eyleye fakat Dölek Boğazı caddesini terk ederim. Ulak gelür olursa ne maslahata gideceğini tahkîk ve kaç gün sâkin olacağını anlayub ruhsat vereceğini îmâ etmiş olduğu ve Adana hâkimi efendi dâ'îlerine ruhsat vermiş olduğu işbu kemterlerine mektûb eyle, deyu ifâde etmiş ise de kulları dahi mürâsele-i şer'iyye olmadın ne vechile olur, deyu söylemiş olduğu vaktinde yaz. Mürâsele(y)i İslambol'dan getir, deyu ifâdesine bir cevâb verilmeyüb hâliyen bırakılmış olduğu Adana hükûmeti mâhiyyeli sekizyüz guruşa ve harcı payı dahi sekizyüz guruşa işbu hâkim bu vechile idâre eyledi. Re'y-i sâmilere muvâfık ise mürâsele-i mezkûru bu kullarına inâyet buyur, deyu merâkdan tatbikle mahallerimiz Der aliyyede Astarçılar Hân'nda mukîm Yuvanoğlu Hoca Vasil kullarında ve hıdmet-i sarrâfiyyemizi mezbûr? kulları görmek mi veyâhûd ne vechile münâsib ve kimler münâsib ise sâye-i adâletlerinde hafice mürâsele-i mezkûru getürdüb Hacı Mehmed Ağa kulları ma'rifetiyle verilüb? bendegânelere ve kabûlü emr (ü) irâde devletlerine arz olundu.

¹²³ Metinde "a'yân" şeklinde yazılmışsa da "açık, âşikâr" anlamında "ayân" olmalıdır.

Belge sıra no 61/1, 2; H.H. 22379-A, B

Atabe-i aliyye-i adâlet-ünvân ve südde-i seniyye-i sa'âdet-nişân lâ-zâletü'd-devleti'l-aliyyeti'l-Osmâniyye ilâ inkırâzi'd-devrân türâbına. medîne-i Adana'da vâki' bi'l-cümle ulemâ' ve müfti ve e'imme ve hutebâ a'yân ve eşrâf ve meşâyih-i esnâf ve sâ'ir vazî' ve refî' dâ'ilelerinin mahzar-ı müfikat eser birle an kavlı ilticâ makâlleridir ki: Şam-ı Şerîf câddesi olan Payas nâm mahalde öteden berü hüccâc-ı Müslimîn ve mürûr (ü) ubûr eden ebnâ-i sebîl haklarında dâ'imâ Ekrâd-ı bed-nihâdın cevri ü ezâ ve gasb (ü) gârât âdet-i müstemirreleri olduğu cümlelerin ma'lûmu bir keyfiyyet idüğü derkârıyla bu mehlike-i azîmeden cümleten hıfz ü himâyet ve umûr-ı mühimme-i Devlet-i aliyyeye sekte gelmemesi için tarîk-i câddenin hırâseti cümle sığâr ü kibârın üzerine farz-ı ayn mesâbesinde olub bu sûrete mebnî bundan akdem Küçük Alioğlu Mısdık Bey kullarının avf ü itlâğına dâ'ir şeref-pîrâ-yı vürûd eden emirnâme-i mektûb-ı sâmi mütesellim ağa kullarına lede'l-vürûd mîr-i merkûm Mısdık Bey kullarını ber mu'tâd-ı belde lâzım gelen hil'atini iksâ ve tarîk-i câddenin eyâdi-i eşkiyâ ve aşâ'ir (ü) kabâ'ilden hıfz ü hırâseti husûsuna tenbîh ve te'kid olunmak üzere ve li'ecli't-teşekkür mütesellim ağa kulları tarafına ve mukaddem vâli-i vilâyet bulunan vüzerâ-yı izâm ve mîr-mîrân-ı kirâm hazerâtına adem-i itâ'atde bulunan aşâ'ir (ü) kabâ'il ve Gavur Dağı eşkiyâlarından tarîk-i câddeye tasallut eden birtakım aşâ'ir beyleri bi-tevfiki'l-İlahi ta'âlâ mütesellim ağa kullarına hüsn-i imtizâc olunmasıçün Adana'ya gelüb cümlesi mütesellim ağa kullarının gîrân-beste-i mutâya'atda bulunarak maksûd-ı pâdişâhî olan hüccâc-ı Müslimîn ve mürûr (ü) ubûr eden ehl-i tüccârânın ve yolcu ve kârbânın bir nesnesine zarâr ü ziyân gelmemesine ve ma'âza Allahu ta'âlâ kazâ'en bir nesne ziyân ve sirkat olunmak lâzım gelür ise buldurulmasına cümlesini müte'ahhid ve mütekeffil etmişler ve bu mukâvele üzere ahd ü mîsâk olunarak cümle aşâ'ir ü kabâ'il boybeyleri ve Misis ve Kurdkulağı ve Payas ve tarîk-i câddeye tasallut me'mûlü olan cümle aşâ'ir müzmâ ve temhîrli müte'ahhid senedleri Devlet-i aliyye(ye) gönderilmek üzere tahrîr ve bu vechile hüccet-i şer'iyye ve temessük olunub mu'tâd olan hil'atlerini iksâ ve taht-ı râbitaya idhâl olunmağla Ma'âdin-i Hümayûn kaleminden ma'dûd Menemenci aşireti beylerinden sâbık beyi olan ve Adana a'yânı bulunan Menemencizâde Hacı Habib Bey öteden berü Adana ahâlisi ile nifâk ü şikâkı kadîm ve dimâğında meknûn, tohm ü fesâd derkâr olduğundan ihtilâl-i beldeye sülûk ile ma'âdin-i hümayûn re'âyâlarından cem' ederek gecelik ile Adana'da olduğu konağa getirüb ifsâd-ı fesâd etmek niyyetinde cümle sığâr ü kibâr ve vücûh-ı memleketin ma'lûmları olduğundan def'-i fitne için mîr-i merkûmu a'yânlıktan istemedikleri ve nihânî fukarâ hakkında eylediği cevri ü ezâ ve vâli-i vilâyetin haberi olmayarak etrâfdan aldığı tayyârât ve â'idâtın hadd-ı pâyânı olmayub bu sûretlere mebnî vilâyetimizden mahalline gitmesini kendüsüne bi'l-umûm ifâde olunmuş ise de dimâğında temerrüd-i Nemrûdi ısrârıyla nihânî fesâdını ifşâ ve icrâ etmek niyyet-i habîsesiyle konağına kapanub cevânib-i etrâfa tüfenk endâz ederek tarafeynde kıtâl vâki' olarak bir takrîb kendüsünü konağından ihrâc ve mahalline firâr etmiş olmağla bu makûle hareket-i nâ-hemvâreye ve mugâyir-i hazret-i hilâfet-penâhiye cesâretleri ma'lûm-ı Devlet-i aliyye buyurulmak bâbında pâye-i serîr-i a'lâya mahzar birle arzuhâle cesâret olundu. Ol bâbda ve her hâlde emri ü fermân, lutf ü ihsân hazret-i men lehül-emrindir.

Kâle kad tahassese mâ dâme'l-mü'minûn müste'minû Abdullah Hasan

Müftizâde Es-seyyid Ali el-imâm be-Câmi'-i Kebîr

(Mühür)

Kâle aleyhi's-selâm : Lâ tecemmü' ümmetü ale'd-dalâle.

Es-seyyid Fazlullah Kâ'im-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf bi-medîne-i

Adana Sâbık

(Mühür)

Es'ade Allahu te'âlâ velâ tekîmu eş-şehâdet-i Abdü'l-fakîr

Es-seyyid el-hâcc Mehmed Kâ'im-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf bi-medîne-i Adana hâlen

(Mühür)

Es'ade Allahu te'âlâ el-ihisâb

.... Abdulfakir es-seyyid Mustafa el-müderriş bi-medrese-i Hasan Paşazâde

(Mühür)

Es'ade Allahu te'âlâ ... ale'l-ismi ve'l-udvân

Abdü'l-fahr Es-seyyid Hüseyin Kâ'im-makâm-ı Nakîbu'l-eşrâf bi-medîne-i Adana sâbık

(Mühür)

Es'ade Allahu ta'âlâ .....

Kara Ali Efendizâde Es-seyyid Mehmed el-müderriş bi-medrese-i .(okunamadı)

(Mühür)

Es'ade Allahu ta'âlâ ....

Es-seyyid el-fakîr Ahunzâde Hamza el-müfti bi-medîne-i Adana, hâlen.

(Mühür)

Sevvedehu el-fakîr ileyhi izze şa'nehu ve ta'âlâ

Es-seyyid el-hâcc Mehmed el-müderriş be-medrese-i Şeyhzâde

(Mühür)

Sevvedehu el-fakîr ileyhi izze şa'nehu ve ta'âlâ

Es-seyyid Ali el-müderriş be-medrese-i Câmî' -i Hasan Ağa

(Mühür)

Sevvedehu el-fakîr ileyhi izze şa'nehu ve ta'âlâ

Es-seyyid el-hâcc Hasan el-müderriş be-medrese-i Piri Paşa li-ibni Ramazan

Sevvedehu el-fakîr ileyhi izze şa'nehu ve ta'âlâ

Es-seyyid el-hâcc Mehmed el-müderriş be-medrese-i Piri Paşa li-ibni Ramazan

Sevvedehu el-fakîr ileyhi izze şa'nehu ve ta'âlâ

Es-seyyid el-hâcc Mehmed el-müderriş be-medrese-i Halil Bey li-ibni Ramazan

(Mühür)

Harrerehu el-fakîr ileyhi izze subhanehu ve ta'âlâ

Es-seyyid el-hâcc Hüseyin el-hatîb be-Câmî' -i Cafer Paşa

(Mühür)

Harrerehu el-fakîr ileyhi izzе subhanehu ve ta'âlâ

Es-seyyid el-hâcc Ali el-hatîb be-Câmi'-i Sucuzâde

(Mühür)

Harrerehu el-fakîr ileyhi izzе subhanehu ve ta'âlâ

Mustafa el-hatîb be-Câmi'-i Hasan Ağa

(Mühür)

Harrerehu el-fakîr ileyhi izzе subhanehu ve ta'âlâ

Es-seyyid el-hâcc Musa el-hatîb be-Câmi'-i Piri Paşa li-ibni Ramazan

Harrerehu el-fakîr ileyhi izzе subhanehu ve ta'âlâ

Ömer el-hatîb be-Câmi'-i Halil Bey li-ibni Ramazan

(Mühür)

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 62; H.H. 22620-A

Seniyyü'l-himemâ, kerîmü's-şiyemâ, devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, efendim hazretleri

Menemencioğlu Habib Bey bendeleri memleketine veyâhud sa'âdetlü Karaman vâlisi Ali Paşa hazretleri ma'îyyetine azîmetine müsâ'ade olunmasını bâ-arzuhâl istid'â ve hakkında mükâfât-ı seniyye icrâsı emelinde bulunduğunu şifâhen dahi inbâ etmiş ve hıdemât-ı münâsibede istihdâmıyla taltîfi husûsuna himmet eylemesi mazmûnunda yedine taraf-ı âcizîden iktizâsına göre bir kıt'a tahrîrât i'tâsıyla müşârün ileyh tarafına i'zâmı sûreti devletlü ser-asker paşa hazretleri pederleriyle bi'l-muhâbere tensîb olunmuş ve arzuhâl-i mezkûr leffen takdîm kılınmış olmağla hâk-i pâ-yı uyûn-ârâ-yı cenâb-ı cihânânîden bi'l-istîzân bu bâbda ne vechile irâde-i ihsân-âde-i hazret-i cihân-dârî mûte'allık ve şeref-sünûh buyurulur ise iş'ârî bâbında irâde efendimindir.

M.

Devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, übbehtlü, veliyyü'n-ni'am, kesîrü'l-kerem, efendim hazretleri.

Enâmil-pîrâ-yı tevkîr olan işbu tezkire-i âlîleriyle arzuhâl-i mezkûr hâk-ı atabe-i âsumân-mertebe-i hazret-i padişâhiye arz ü takdîm birle meşmûl-i nigâh-ı mekârim-iktinâh-ı cenâb-ı şehinşâhî buyurularak tensîb ü istîzân buyurulduğu vechile mîr-i mûmâ ileyh bendelerinin yedine bir kıt'a tahrîrât-ı sâmilîleri i'tâsıyla cânib-i müşârün ileyhe i'zâmı irâde-i seniyye-i şâhâne buyurulmuş ve arzuhâl-i mezkûr leffen i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü himem devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, übbehtlü, veliyyü'n-ni'am, kesîrü'l-kerem, efendim hazretlerindir.

Türk Tarih Kurumu

Belge sıra no 63; H.H. 22620-B

Devletlü inâyetlü übbetlü merhametlü veliyyü'n-ni'âm efendim sultanım hazretleri devlet-i ikbâl-i ebedî ve übbet-i iclâl-i sermedî ile sağ olsun.

Arzuhâl-i bendeleridir ki: bundan yirmibir gün mukaddem Silistre vâlisi devletlü Mehmed Paşa Hazretleri vâsıtasıyla der sa'âdete gelerek cümle eşyâm Bursa'da bırakılmış ve devletlü ser-asker paşa efendimiz hazretlerinin emr-i devletleriyle bu ana kadar oturulmuş ise de hakk-ı nâ-müstehakk-ı çâkerânemin inâyet ve ihsân olunacak ise lutfen ve kemâl-i merhameten tanzîm buyrulması yok uyamadığı sûretle memleket tarafına yâhud Hacı Ali Paşa'ya azîmetimiz için ruhsat buyrulmak bâbında ve husûsunda emr ü fermân ve lutf ü ihsân devletlü inâyetlü übbetlü merhametlü veliyyü'n-ni'âm efendim sultanım hazretlerindir.

Bende Menemencioğlu Habib Bey, sâbık Adana m.

Türk Tarih Kurumu

DİZİN

- A -

- a'yân, 86, 90, 106, 107, 108, 109, 113, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 131, 132, 136, 157, 165, 166, 169, 174
- a'yân-ı belde, 111
- a'yân-ı Üzeyir, 116
- a'yânlar çağı, 86
- a'yânlık, 86, 89, 91, 96, 107, 111, 113, 117, 118, 175
- Abdulkâdir Ağa, 141
- Abdulmuîn Bey, (eski İçil sancağı mütesellimi), 172
- Abdulvehhab kulları, 98
- Abdül Fettah oğlu, 97
- Adalar maddesi, 98
- Adalı Mehmed, 98
- Adana a'yânı, 106, 113, 115, 118, 120, 121, 122, 136, 175
- Adana a'yânlığı, 90, 121
- Adana alaybeyisi, 106, 113
- Adana cisrleri, 164
- Adana eyaleti, 105
- Adana hâkimi, 174
- Adana hükümeti, 174
- Adana kadısı, 92
- Adana kalesi dizdarı, 93
- Adana kalesi, 93
- Adana müftüsü, 93
- Adana mütesellimi, 88, 90, 93, 94, 96, 97, 104, 105, 113, 115, 117, 118, 120, 121, 131, 132, 139, 141, 144, 145, 146, 164, 171
- Adana mütesellimliği, 105
- Adana nâ'ibi, 115, 161
- Adana nakibi, 106, 113, 117, 118
- Adana Şer'îye Sicili, 87
- Adana ulemâsı, 170
- Adana valileri, 102
- Adana valiliği, 92
- Adana valisi, 88, 89, 91, 92, 93, 95, 97, 99, 101, 105, 123, 127, 136
- Adana ve Tarsus mütesellimi, 97
- Adana ve Tarsus mütesellimleri, 88
- Adana vücûhu, 118
- Adana, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 104, 106, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 115, 118, 119, 120, 122, 123, 125, 127, 128, 131, 132, 133, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 149, 152, 155, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 168, 171, 174
- Adanalı Emin Ağa, (Niğde mütesellimi), 126, 169
- Adana-Şam yolu, 90
- Ahmed Bey, (Adana mütesellimi), 97
- Ahmed Bey, (Hacı Habib Bey'in kardeşi), 92, 95, 123, 125, 166, 168, 174
- Ahmed Cevdet Paşa, 87
- Ahmed Efendi, (eski darbhâne nâzırı), 171
- Ahmed Efendi, (Karaisâlu kazâsı voyvodası), 94, 137, 143
- Ahmed Hulusi, (kâimmakam), 94
- Ahmed Paşa, 161, 164
- Ahmed, (Şücâeddin voyvodası), 148
- Ahunzâde Hamza, (Es-seyyid El-fakîr Ahunzâde Hamza), (Adana müftüsü), 133, 135, 176
- akâr, 102
- Akköprü, (mevki adı), 95, 123, 128, 130, 136, 148, 153, 154, 165, 166
- Aksaray, (sancak), 126, 169
- Akşehir, (sancak), 126, 147, 169
- Ala'eddinli, (mahalle), 119
- Alaiyye, 87
- alaybeyi, 91, 106, 110, 113
- Ali Bey, (Adana mütesellimi), 94, 104, 139, 140, 146
- Ali Bey, (mîr-i aşîret-i Kara Hacılı), 133
- Ali Bey, (Niğde müteselliminin mahdûmu), 161
- Ali Paşa, (Adana valisi), 105
- Ali Paşa, (Halep valisi), 93, 141, 160
- Ali Paşa, (Karaman valisi), 146, 178
- Aliş Paşa, (Karaman valisi), 144, 172
- Anadolu, 85, 86, 95
- Andırın, 174
- Ankara, (sancak), 126, 145, 169
- Antakiyye, 94, 96, 164
- Arabistan müşîri, 94
- Arabistan, 171

asâkir-i hâssa-i şâhâne, 148
 Asâkir-i Mansûre-i Muhammedî (Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye), 95, 137, 143, 148, 154
 âsitâne-i aliyye, 134
 âsitâne-i sa'âdet, 102, 106, 113, 117
 Astarçılar Hâmî, 174
 Aşağı Dindarlı, (nahiye), 94, 137, 143
 aşâ'ir beyleri, 113, 122
 aşâ'ir ve kabâ'il beyleri, 110
 aşiret ağaları, 86
 aşiret beyleri, 90
 a'yân ve eşrâf, 92, 122, 175
 Ayntab (Ayıntab), 98, 141

- B -

Bâb-ı Alî, 86, 109, 144, 149, 159, 168, 171, 172
 bâc, 95, 137, 143, 149
 bağçecibaşı, 105
 Bağdad gaillesi, 94
 Bağdad valisi, 93, 105
 Bağdad, 93, 94, 105, 138, 141, 144, 145, 146
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 87
 Bekir, (haytabaşı), 161
 Benderli Ali Paşa, 94, 139
 Bereketli Ma'deni emîni (Bereketli Ma'den-i Hümâyûnları emîni), 105, 126, 169
 Bereketli Ma'den-i Hümâyûnu, 91, 113, 117, 123, 136, 144, 160, 166
 Bereketli Ma'deni, 92, 95, 96, 168
 Bereketli Ma'den-i Hümâyûn ustabaşısı, 161
 Bereketli Ma'deni, (Niğde'de), 91, 118, 121, 144, 149
 Bereketli, (kazâ), 117
 Bereketli, (köy), 149
 Berr-i Şam, 171
 Bey Obası, (mahalle), 119
 Beylan, 116, 155
 Beylanlı Mustafa Paşa, 138, 141
 Beylen (Belen Geçidi), 94
 Beyşehir, (sancak), 126, 169
 Bilemedik, (mevki adı), 137, 143
 Bor, 95, 149, 150
 boy beyi, 97, 113, 152
 boy beyleri, 111, 131, 133, 134, 175
 Boynu İncelü aşireti, 173
 Bozdoğan cemaatleri, 87
 Bozdoğanlar, (oymak), 87
 Bozok, 105
 Bozuluk, (mevki adı), 124, 166
 Bursa, 96, 125, 159, 167, 179,
 Bünyamin, (sarrâf), 141

- C -

Ca'fer Bey, (miralay), 174
 Câmî-i Halil Bey li-ibni Ramazan, 177
 Câmî-i Kebîr, 175

Câmî-i Piri Paşa li-ibni Ramazan, 177
 Cebel-i Ahmer (Kızıldağ) yaylağı, 164
 Cerid aşireti, 90, 116
 cerime, 90
 cihâdiyye, 137, 143
 cizye boğçası, 123, 165

- Ç -

Çakıt suyu, 89
 Çamardı Ma'deni, 92
 Çamardı ve Bereketli Ma'den-i Hümâyûnu, 118
 Çaparzade Süleyman Bey, 88, 97
 Çarıkcı Mehmed Paşa, 95, 154
 Çay, (köy), 116
 Çeçeli, (Karaisalı'da köy), 85
 Çifte Han, (mevki adı), 123, 148, 165
 Çirit (Cerid), (Ekrâd aşireti), 120
 Çukurova, 85, 86, 87, 88, 94, 95, 96, 139

- D -

Darbhâne-i Amire Nâzırı (darbhâne nâzırı), 115, 171
 Darbhâne-i Amire, 91, 117, 144
 Dârendeli Hasan Paşa, 138
 Davud Paşa, (Bağdad valisi), 93, 141
 Deli Fakı Hacı Bey, (Deli Fakı Bey), (Menemencioğullarının adamı), 89, 99, 100, 101, 119
 Deli Nakîb, (Hasan Paşaoğlu Hacı Ali Bey'in akrâbası), 120
 delilbaşı, 139
 Der-aliyye, 100, 102, 174
 derbend kalesi, 89
 derbend, 89, 133, 135, 159
 derbend-i Misis, 133, 135
 derebeyleri, 92
 Dergâh-ı Alî kapucubaşları, 90, 104, 139, 151, 159
 Dergâh-ı Alî, 150, 151, 159
 Der-sa'âdet, 99, 102, 113, 114, 115, 126, 139, 146, 160, 163, 168, 169, 170, 179
 Develi (Develü), (kazâ), 96, 161, 163
 Develü kazası voyvodası, 161
 Devlet-i aliyye, 111, 116, 118, 121, 122, 149, 168, 170, 175
 devşirme, 89, 96
 Dîvân-ı hümâyûn, 110
 Diyarbekir, 125, 141, 167
 dizdâr, 93, 116, 134
 dizdâr-ı kal'a-i Adana, 133, 134
 Dölek Boğazı, 174
 Dölek, (mevki adı), 164, 174
 Drama nâzırı, 105

- E -

Ekrâd aşireti, 120
 Ekrâd eşkiyâsı, 90
 Ekrâd tâ'ifesi, 149
 Ekrâd, 91, 113, 115, 117, 118, 119, 121, 122, 145, 150, 175

El-hâcc Ali Bey Hasan Paşazâde, 133
 El-hâcc Ali Paşa, (Karaman vâlisi), 158
 El-hâcc Ebubekir Ağa, (Bereketli Ma'den-i Hümâyûnları emini), 105, 121
 Elvanlı, 88
 enderûn, 89
 Ereğli, 95, 97, 123, 136, 148, 150, 153, 154, 165, 166
 Erzurum, 93
 Es'ad Paşa, (Es'ad Mehmed Paşa), (Adana valisi), 92, 93, 123, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 136
 esnaf şeyhleri, 92
 esnâf, 92, 122, 134, 175
 Es-seyyid Ali (Es-seyyid Ali Müftüzâde), (Adana müftüsü), 133, 135
 Es-seyyid Ali Ağa, 107
 Es-seyyid Ali, (Çamardı ve Bereketli Ma'deni nâ'ibi), 92
 Es-seyyid Ali, (Hasan Ağa Câmî'i Medresesi müderrisi), 176
 Es-seyyid Ali, (Mütevelli-i evkâf-ı Ramazan), 134
 Es-seyyid El-hâcc Ali Hasan Paşazâde, 134
 Es-seyyid El-hâcc Ali, (Sucuzâde Câmî'i hatîbi), 177
 Es-seyyid El-hâcc Habib Melemencizâde, 127, 128, 129, 130
 Es-seyyid El-hâcc Hasan, (Ramazanoğlu Piri Paşa Medresesi müderrisi), 176
 Es-seyyid El-hâcc Hüseyin, (Cafer Paşa Câmî'i hatîbi), 176
 Es-seyyid El-hâcc Mehmed, (be-makâm-ı nakîbü'l-çşrâf-ı Adana), 133, 135, 176
 Es-seyyid El-hâcc Mehmed, (Ramazanoğlu Halil Bey Medresesi müderrisi), 176
 Es-seyyid El-hâcc Mehmed, (Şeyhzâde Medresesi müderrisi), 176
 Es-seyyid El-hâcc Musa, (Ramazanoğlu Piri Paşa Câmî'i hatîbi), 177
 Es-seyyid Fazlullah, (kâ'immakâm-ı nakîbü'l-çşrâf-ı Adana), 133, 175
 Es-seyyid Hüseyin, (kâ'immakâm-ı nakîbü'l-çşrâf-ı Adana), 133, 176
 Es-seyyid İsmail Kaftancı, 130
 Es-seyyid Mehmed Emin Miralayzâde, 134
 Es-seyyid Mehmed, (dizdâr-ı kal'a-i Adana), 134
 Es-seyyid Mustafa, (Hasan Paşazâde Medresesi müderrisi), 176
 Es-seyyid Ömer Hulusi Efendi, (Adana kadısı), 92
 çşrâf, 109
 çşrâf-ı Tarsus, 109
 evkâf-ı Ramazan, 134

- F -

Fahri Es-seyyid Mustafa, (müderris), 135
 Faruk Sümer, 85, 87
 Fazlullah, (kâ'immakâm-ı nakîbü'l-çşrâf-ı Adana), 135
 fermanlı, 90
 Feyzi Ağa, (tatar), 160
 Fırka-i Islahiyye, 86, 87
 Fransız seyyahı, 87

- G -

Gaferyad, (Konya'nın kazası), 96, 159
 Galata, 89, 99
 Gavur Dağı (Amanos Dağları), 94, 110, 111, 122, 140, 155, 175
 Gavur dağı ağaları, 111
 Gavur dağı eşkiyâları, 175
 Geviş, (köy), 91, 106, 108, 112, 113
 Gök Meydanı, (mevki adı), 145
 Gökçeli, (kaza), 88
 Gülek Boğazı (Gülek), 95, 112, 120, 123, 124, 136, 144, 148, 149, 150, 153, 157, 165, 166
 gümrük emini, 90, 102
 gümüş, 95

- H -

Habib Bey, (Dergâh-ı Alî kapucubaşlarından), 151
 Habib Çelebi, (Menemencioğullarının ilk dedesi), 85
 Hacı Ahmed Ağa, (Develü kazâa voyvodası), 161
 Hacı Ali Bey, 93, 94
 Hacı Ali Paşa, 96, 179
 Hacı Bekir Ağa, (Bereketli Ma'den-i Hümâyûnu emini), 91, 114, 117, 123, 126, 166, 169
 Hacı Habib Bey (Habib Bey, El-hâcc Habib Bey), (Menemencioğlu boy beyi), 88, 89, 90, 91, 92, 95, 96, 99, 100, 101, 102, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 117, 121, 122, 152, 153, 156, 157, 162, 164, 166
 Hacı Habib Bey'in isyanı, 89
 Hacı Mehmed Ağa, (Bereketli Ma'den-i Hümâyûn ustabaşısı), 161, 174
 Hacı Mehmed Bey, (Adana a'yânı Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey'in amcası), 88, 91, 106, 113, 117, 118, 120, 121
 Hacı Mehmed Efendi, (Adana ulemâsından), 126, 170
 Hacı Nabi Bey, (Adana mütesellimi), 96
 Hafız Ağa, (Konya müteselliminin adamı), 156, 157
 Halep (Halep), 93, 105, 125, 126, 138, 139, 141, 142, 144, 145, 146, 160, 167, 168, 171
 Halep kâ'immakâmı, 144
 Halep vâlisi (Halep vâlisi), 93, 138, 141, 142, 144, 160
 Halebü'ş-şehbâ, 145
 Halil Bey, (Benderli Ali Paşa'nın kardeşi), 94
 Halil Bey, (dergâh-ı âli kapucubaşlarından), 139, 140
 Halil Bey, (Tarsus mütesellimi), 90, 104, 143, 144, 146
 Halil Hamdi, (ser-bevâb-ı Dergâh-ı Alî, emîn-i Ma'den-i Hümâyûn-ı Bereketli), 95, 150
 Hamdi Es-seyyid Mustafa, (Hasan Paşazâde Medresesi müderrisi), 133
 Hamide Hanım, (Menemencioğlu Hacı Nabi Bey'in kızkardeşi), 88
 Hasan Ağa Câmî'i, 177
 Hasan Ağa Câmî'i Medresesi, 176
 Hasan Ağa, (kapucubaşı), 102
 Hasan Ağa, (mübâşir-i sâbık), 102
 Hasan Paşaoğlu Ahmed Ağa Bey, (Adana mütesellimi), 88

Hasan Paşaoğlu Hacı Ali Bey (Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey), (eski Adana a'yânı), 91, 105, 106, 113, 117, 118, 119, 120, 121, 136
 Hasan Paşaoğlu, 92, 123, 124, 126, 165, 168
 Hasan Paşazâde El-hâcc Mehmed Bey (Hasan Paşazâde Mehmed Bey), (Hacı Habib Bey'in kayını), 89, 100, 102
 Hasan Paşazâde Medresesi, 176
 Hasanpaşaoğulları (Hasanpaşazâdeler), (aşiret), 88, 91
 Hasanpaşazâde Ali Bey, (Adana mütesellimi), 93, 94
 Hasanpaşazâde, 88, 92, 93
 Hatay, 94
 haûb, 176, 177
 Hatt-ı hümâyûn tasnifi, 88
 havan, 99, 100
 haytabaşı, 161
 Hidayet Bey, 106, 113
 humbara, 99, 100
 Humus, 145, 146
 Hüseyin Efendi, (eski Adana nakibi), 92, 106, 113, 117, 118, 121
 Hüseyin Paşa, (Adana valisi), 88, 94, 97
 Hüseyin, (kâ'immakâm-ı nakibü'l-eşraf-ı Adana), 135
 Hüseyin, (Misis kapu ağası), 116
 Hüseyin, (mütevelli-i derbend-i Misis), 133, 135

- İ -

İbrahim Ağa, (Adana mütesellimi), 90, 91, 105, 113
 İbrahim Efendi, (Adana mütesellimi), 111, 116
 İbrahim Paşa, (Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'nın oğlu), 94, 96, 154, 161, 164, 174
 İbrahimzâde, (şeyh-i debbağân-ı Adana), 133
 İç-il (İçel, İçil), 85, 87, 97, 172
 İçil sancağı mütesellimi, 172
 II. Mahmud, 86
 iltümâs, 109
 iltizâm, 86
 İmamzâde Sıdkı Efendi, (Adana nâ'ibi), 161
 İskender, (Büyük İskender), 110
 İskenderun, 155, 171
 İslambol câddesi, 120
 İslambol, 120, 174
 İsmail Ağa, (Adana mütesellimi), 92, 93, 105, 132
 İsmail Ağa, (eski Drama nâzırı), 105
 İsmail Paşa, (Mar'aş valisi), 88, 97
 İsmail, (ser bevvâbîn), 131
 İstanbul, 86, 87, 89, 91, 92, 94, 96
 İstanköy ceziresi, 102
 İstanköy, 90
 İzmir, 85

- K -

Kâfir dağı, 97
 Kaftan Ağası, 130
 Kâimmakam Ahmed Hulusi, 94

kâ'immakâm-ı nakibü'l-eşraf-ı Adana, 175
 kal'a-i Adana, 133
 Kalınlı cemâ'atı, 104
 Kapıcıbaşı Hasan Ağa, (özel mübaşir), 90
 kapıkulları, 86
 kapu ağası, 116
 kapu kethüdâsı, 141, 158
 kapucubaşı (kapıcıbaşı), 90, 104, 126, 144, 151, 159
 Kapucubaşı Süleyman Ağa, (Tarsus mütesellimi), 169
 kapucubaşılık, 96
 Kara Ali Efendizâde Es-seyyid Mehmed, (müderri), 133, 135, 176
 Kara Hacı (Kara Hacı), (aşiret), 87, 97, 133, 135
 Kara Hacı boy beyi, 88
 Kara Kadın, (=Snurbaşı, köy), 161
 Kara Pınar, (mevki adı), 123
 Karahisâr-ı Sâhib, (sancak), 144
 Karaisalı (Karaisâlu), (kaza), 85, 86, 89, 90, 91, 94, 102, 103, 118, 121, 137, 143
 Karaisâlu voyvodası, 104
 Karal, (Enver Ziya Karal, Osmanlı tarihçisi), 86
 Karalar, (Ekrâd aşireti), 90, 91, 113, 117, 118, 120, 121, 133, 135
 Karaman Beylerbeyi, 87
 Karaman vâlisi, 104, 146, 158, 163, 172, 173, 178
 Karaman voyvodası, 104
 Karaman, (eyâlet), 104, 146, 153, 158, 159, 163, 172, 173, 178
 Karapınar, (mevki adı), 165
 kârbân (kârubân), 116, 122, 175
 Karsantuğlu boy beyi, 88
 Karsantuğlu, (aşiret), 88, 97
 Kasım Ener, 87
 Kayseri (Kayseriyye), 91, 106, 110, 113, 114, 126, 127, 161, 169
 Kayseri câddesi, 120
 kaza voyvodalığı, 96
 Kelinoğlu Yusuf Ağa, 88
 Keloğlu (Kelzâde), (Tarsus mütesellimi ve a'yânı), 92, 123, 124, 125, 165, 166, 167, 168,
 Kelzâde Mehmed Ağa, (Tarsus a'yânı), 126, 169
 Kelzâde Mehmed Efendi, (Tarsus mütesellimi), 91, 109
 Kerimoğlu Halil, 87
 Kerimoğulları, (oymak), 87
 kethüdâ, 88, 102, 103, 111, 124, 125, 133, 143, 166, 168
 Kıbrıs, 87
 kır ağaları, 110
 Kırşehir, (sancak), 126, 169
 kuşlak-nişin, 139
 Kızıldağ yaylağı, 96
 konar-göçer aşiretler, 85, 86
 Konya mütesellimi, 156
 Konya ovası, 95
 Konya, (sancak), 95, 96, 126, 147, 154, 155, 156, 159, 162, 169
 Kozan beyleri, 131, 133, 134

Kozan dağı, 139, 155, 163
 Kozan, 86, 94, 96, 131, 132, 133, 134, 140
 Kozanoğlu Mehmed Ağa, 96, 161, 174
 Kozanoğlu, 153, 163
 Kozanoğulları, 86, 87
 Kozanzâde, 153
 Kurdkulağı (Kurtkulağı), 90, 113, 115, 116, 122, 175
 Kurdkulağı aşâ'ir beyleri, 115
 Kurdkulağı muhtârları, 113
 kurşun, 95
 Kurtkulağı dizdârı, 90
 Kurtkulağı ihüyârları, 90
 Kuzgun, (mahalle), 119
 Küçük Alioğlu Mısdık Bey (Küçük Alioğlu Mıstık Bey), 90, 107, 111, 113, 115, 122, 139, 175
 Küçük Alioğlu Mustafa, 117, 118
 Küçük Alioğlu, 119, 120, 121, 124, 166
 Küçükaliogulları (Küçükoğulları), 86, 87, 88, 90, 91
 Kürd dağı, 155
 Kürd dağları (Nur Dağı), 94
 Kürkcülü, (cemaat), 87
 Kütahya, 147, 149
 Kütük Bozdoğan, (oymak), 87
 Kütüklü, (köy), 112

- L -

Langlois, (Fransız seyyahı), 87

- M -

Ma'den mahkemesi, 118
 ma'den emini, 91, 123, 125, 130, 150, 166, 168
 ma'den nâ'ibi, 149
 ma'den, 164
 Ma'den-i Hümâyûn bâcı (maden bâcı), 95, 149
 Ma'den-i Hümâyûn, 170
 ma'denci tâ'ifesi, 149
 mal mukâta'ası, 96, 159
 mâlikâne, 86
 Mar'aş dağları, 139
 Mar'aş valisi, 88, 97
 Mar'aş, 88, 97, 124, 140, 141, 166
 Mar'aşlı El-hâcc Mahmud Ağa, (silahşörân-ı hâssadan), 171
 Mc Gowan (Bruce Mc Govan), 86
 Me'âdin-i Hümâyûn kalemi, 175
 Me'âdin-i Hümâyûn re'âyaları, 175
 medrese-i Halil Bey li-ibni Ramazan, 176
 medrese-i Hasan Paşazâde, 133
 medrese-i Piri Paşa li-ibni Ramazan, 176
 Mehmed (Sadık) Paşa, (Silistre valisi), 95, 96, 153, 179
 Mehmed Ağa, (eski alaybeyi), 114
 Mehmed Ağa, (Tarsus mütesellimi), 139
 Mehmed Ağa, 94
 Mehmed Ağa, 164
 Mehmed Ali Paşa, (Mısır valisi), 94
 Mehmed Bey, (kapucubaşı), 105
 Mehmed Bey, (Tarsus mütesellimi), 93

Mehmed Emin Ağa (Mehmed Emin Miralayzâde), (Adana alaybeyi), 91, 106, 110, 113, 133
 Mehmed Paşa, (Arabistan müşîri, serdar-ı ekrem), 94, 95, 151, 156, 171
 Mehmed Paşa, (Haleb kâ'immakâmı), 145, 146
 Mehmed Rüstem, (mîr-i aşîret-i Karalar), 133, 135
 Mehmed, (vekîl-i fukarâ-i Adana), 133
 Mekke, 93
 Melemenci aşîreti beyi, 165
 Melemencioğlu Hacı Habib Bey (Menemencioğlu/Menemencizâde Hacı Habib Bey, Melemencioğlu Habib Bey), (Melemenci aşîreti beyi), 115, 117, 118, 120, 123, 126, 136, 148, 158, 159, 163, 165, 175, 178, 179
 Menemen, (ilçe), 85
 Menemenci aşîreti (Melemenci aşîreti), 87, 90, 91, 107, 111, 113, 115, 117, 118, 121, 122, 136, 144, 152, 165, 166, 172, 175
 Menemenci aşîreti boy beyi (Melemenci aşîreti boy beyi), 88, 90
 Menemenci oymağı, 87
 Menemencioğlu Ahmed Bey, 87, 149
 Menemencioğlu Hacı Nabi Bey, 88
 Menemencioğulları Tarihi, 87, 89, 95, 96
 Mentese, (sancak), 144
 meşâyih-i esnâf, 122, 175
 Mezidli, 88
 Milvan (Melvan) kalesi, 89, 100
 Mîr Es-seyyid Ali, (mütevelli-i Vakf-ı Ramazan), 133
 Mîr Es-seyyid Ali, (mîr-i aşîret-i Kara Hacı), 135
 miralay, 110, 174
 mîr-i aşîret, 97, 116, 133, 135, 160, 174
 mîr-i aşîret-i Cerid, 116
 mîr-i aşîret-i Karalar, 116
 Mîr-i El-hâcc Ali, (Adana mütesellimi), 137, 143
 mîrmîrân, 95, 122, 175
 Mısdık Bey (Mıstık Bey) Küçük Alizâde, 133, 134
 Mısır meselesi, 94
 Mısır ordusu, 94, 95
 Mısır valisi, 94
 Mısır, 94, 148, 149, 155
 Mısırlı İbrahim Paşa (Mısırlı İbrahim), 95, 153
 Mısırlılar, 94, 95
 Misis aşâ'ir beyleri, 115
 Misis kapu ağası, 116
 Misis muhtârları, 113
 Misis, 90, 115, 116, 122, 175
 Moskovlu, 93
 muhalledât, 90, 139
 mukâta'ât hazînesi, 126, 144
 mukâta'ât nâzırı, 144, 171
 mukâta'a (mukâta'ât), 86, 96, 144, 159, 171
 murâbaha, 86
 Mustafa Ağa, (Tarsus mütesellimi), 97, 172
 Mustafa Bey, (Küçükaliogullarından Üzeyir a'yânı), 90, 91
 Mustafa Paşa, (Adana valisi), 88, 89, 90, 99, 101

Mustafa, (Hasan Ağa Câmî'i hatibi), 177

Musul vâlisi, 105

Musul, 105

mübâşir, 94, 102, 139, 174

müderris, 133, 135, 176

Müftizâde Es-seyyid Ali, (Câmî-i Kebîr imamı), 175

müftü, 133, 135, 141, 176

müsâdere, 90, 94

müşîr, 94

mütesellim ağa, 120

mütesellim, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 104, 106, 113, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 131, 132, 134, 137, 139, 141, 143, 145, 146, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 175

mütesellimlik, 139

mütevelli, 133, 134

mütevelli-i Vakf-ı Ramazan, 133

- N -

nâ'ib, 92, 110, 115, 161

nakib, 92, 106, 113, 114, 117, 118, 121

nakibü'l-eşrâf, 133, 135, 175

nakibü'l-eşrâf-ı Adana, 133

Nevşehir, 149

Niğbolu muhâfızı, 148

Niğde mütesellimi, 126, 159, 169, 170

Niğde, 91, 92, 93, 96, 125, 126, 149, 159, 161, 165, 168, 169, 170

nişancılık, 147

Nuri Paşa, 111

Nurullah Paşa, (eski Adana valisi), 107, 110

- O, Ö -

ordu-yı hümayun, 94

Ortaköy, 164

Osman Ağa (Osman Bey), (gümrük emini), 90, 102, 105

Osman Ağa, (bağçecibaşı), 105

Osman Efendi, (Tarsus vücûhundan), 124, 166

Osmanlı Devleti, 86, 93, 94, 95

Osmanlı ordusu, 96

Osmanlı sadrazamı, 95

Osmanlı-Mısır savaşı, 96

oymak beyleri, 111

öküz bahâ, 174

Ömer, (mîr-i aşîret-i Cerid), 116

Ömer, (Ramazanoğlu Halil Bey Câmî'i hatibi), 177

- P -

Payas aşâ'ir beyleri, 115

Payas beyleri, 134

Payas muhtârları, 113

Payas, 86, 90, 113, 115, 116, 122, 131, 132, 133, 174, 175

Pây-ı Adana, (nahiye), 133

Peresdal, (köy), 130

Perili, (mahalle), 119

Pir Mansur Bey, (Ramazanoğlu Beyi), 86

- R -

Rakka, (eyalet), 171

Ramazanoğlu Halil Bey Câmî'i (Câmî-i Halil Bey li-ibni Ramazan), 177

Ramazanoğlu Halil Bey Medresesi (medrese-i Halil Bey li-ibni Ramazan), 176

Ramazanoğlu Piri Paşa Câmî'i (Câmî-i Piri Paşa li-ibni Ramazan), 177

Ramazanoğlu Piri Paşa Medresesi (medrese-i Piri Paşa li-ibni Ramazan), 176

Ramazanoğulları, 86

Reyhanlu, (aşîret), 139

rikâb-ı hümayûn, 102

Rumeli a'yânları, 86

Rumeli, 86

Rüstem, (mîr-i aşîret-i Karalar), 116

- S -

Sadık Bey, (Niğde mütesellimi), 159

Saray kapıcıbaşı Nurullah Bey, (Adana valisi), 91

Sarıçam, (kazâ), 118, 121

sarraf, 138, 141

sedd-i İskender, 110

sefine, 99

Selim Paşa, (sadr-ı esbak), 145, 146

ser-asker, 179

Serdengeçdi bayrakları, 98

Seydi Mustafa, (subaşı-i nâhiye-i Pây-ı Adana), 133

Seyrekler, (mahalle), 119

Seyyid Nebi Bey, (Menemenci aşîreti boy beyisi), 90

Seyyid Ömer, (hasekiyân-ı hâssadan), 111

silahşörân-ı hâssa, 171

silahşörlük, 100

Silistre vâlisi, 95, 153, 179

Silistre, 95, 96, 153, 179

Sınurbaşı, (=Kara Kadın, köy), 161

Sis, 140

Sivas, 97, 98, 125, 167

subaşı, 133

Suczâde Câmî'i (Câmî-i Sucuzâde), 177

Suriye, 94

Süleyman Ağa, (Tarsus mütesellimi kapucubaşı), 126

Süleyman Bey, 156

- Ş -

Şahin Beyzâde, (mîr-i aşîret-i Cerid), 116

Şakir Ağa, (mübâşir), 90

Şakir Bey, (Dergâh-ı âlî kapucubaşlarından, tahrir emini), 90, 104

Şam câddesi, 121

Şam vâlisi, 126, 168

Şam, 126, 141, 168

Şam-ı şerif caddesi, 105, 113, 115, 118, 122, 175
 Şeyh Bekir, (=Gök Meydanı), 145
 şeyh-i debbağân, 133
 Şeyhzâde Medresesi, 176
 Şücâeddin voyvodası, 148

- T -

Tacirli, (Ekrâd aşireti), 91, 113, 116, 117, 118, 121
 tahrir emîni, 90, 104
 Tahtaköprü, (mevki adı), 148
 Tarsus a'yân ve mütesellimi, 109, 123, 165
 Tarsus a'yânı, 126, 157, 169
 Tarsus müftüsü, 141
 Tarsus mütesellimi, 90, 91, 97, 104, 109, 125, 139, 146, 160, 166, 168, 169
 Tarsus mütesellimliği, 141
 Tarsus, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 97, 104, 117, 118, 120, 121, 124, 126, 132, 138, 139, 140, 141, 146, 149, 156, 157, 160, 164, 165, 166, 169, 171, 172, 174
 Taş Köprü, (Adana'da), 96
 tatar (ulak), 94, 120, 123, 146, 160, 171
 Teke, 87
 Tekeli, 88
 Tekelioğlu, 88, 157
 Tekelü, (cemaat), 87
 Tekfur yaylası, 123, 126, 165, 166, 170
 Tezâkir, (Ahmed Cevdet Paşa'nın eseri), 87
 timar, 86
 Toroğlu, 88
 tüccâr, 112, 116, 122, 175
 Türkmen ailesi, 85
 Türkmen aşireti (Türkmen aşiretleri), 85, 86, 88
 Türkmen beyleri, 96

- U, Ü -

ulağ (ulak), 116, 174
 Ulaş, 88
 ulemâ, 170
 Ulukışla (Ulukışlak), 94, 95, 120, 149, 153, 154
 Ulukışla Ma'deni, 92
 ustabaşı, 161
 Üzeyir a'yânı, 90
 Üzeyir ihtiyarları, 90
 Üzeyir, 90, 116

- V -

Vahid Paşa, 105
 Vakf-ı Ramazan, 133
 vekil-i fukarâ, 133
 vezir, 101, 124
 voyvoda, 94, 104, 126, 137, 143, 148, 161, 169
 voyvodalık, 159

- Y, Z -

Yahya Paşa (Yahya Paşa Efendi), (Adana vâlisi), 105, 116
 Yakub Ağa, (Tarsus a'yânı), 156, 157
 Yekdek Derbendi, 159
 Yekdek Derbendi muhafızı, 159
 Yeniceci, (mahalle), 119
 Yeniçeri ağası, 93
 Yozgad, 126, 169
 Yukarı Dindarlı (Yukarı Dindarlı), (nahiye), 94, 137, 143
 Yuvanoğlu Hoca Vasil, (Astarçılar Hânı'nda mukim), 174
 Yücel Özkaya, 89
 Yüregil (Yüregir), (nahiye), 119, 120
 Zeytun, (mevki adı), 140

نیم وزیر
 شادایلیک مطرب ایدلی هاون پهنرا ولوب کتمک اوزره اولدنیقی ن مقضای امورینی اوزره بان اقدم
 اتمام صلحه سعی بلی طرفندن بروجه قالدی خیر ایلدیس
 بادشاهم

توکلو کرمانلو مرابانو قدونلو اولی نعمت اقدم
 اوزره الی مطربی باساق قلدی طرفنده درود ایدنه خیر ایلک صلحه مالک شادایله قولدی مقضای امورینی اوزره
 نام تبقیک اوزرینه واروب صلحه فیصله ایتمیش و شخی رفوع اولدنی قلمده محاصره بچمل ایتمیش ابره اباام صیفده صبر کلدیک ما بارانه منقطع اولدیه
 دروعا ائنده کوندر بیلجک هاون و جگره داندلی نوز ایلله درود ایلدیک سهونله ائندور فنی مسراون صغی دیو صلی صغنده شادایلیک تارک
 ایتمیش اولدنی عسکرده شخی رفوعک اوزرین ایلده دیبضین شوم اولوب کئدیله هر نقد رانیت و سخمان دیرلی ابره شادایلیک مامورینه کئنه
 دیرمک دایم بیلک بس اون نفرت ایلدیک تارک و زبور لره ائنه طریقه ایلک اوزره بوندنه اقدم دروعا ائره ارسال ایلدیک دی نانی حاجی بلک
 بوندنه اقدم فکوره معالی سونور ساها لری یور لعه ایچون معروضه عتبه بئدرینه ملوک کازی قلدیک
 نام کئنه طرفنه کوندر سق اولدنی محروم و ارضله نکلور معالی سونور ساها لری یور لعه ایچون معروضه عتبه بئدرینه ملوک کازی قلدیک
 بوندنه اقدم خاکینای کیمبای ساها لر دن بالوسیدان بکدی کچی جانیک بر قطعه هاون دلوزم کلون رهمانی ظیم قلیقه و نقراتک
 خیر اهلی و بر قطه موبصلدی اعطا اولدیه . اول طرفه کتمک اوزره غلط بیجا هنده نکلاندا اولدیه بر قطعه خنیه وضع اولمش اولضله
 همان حرکت ایتمک اوزره ساعه هویه نظر اولد قلدی و شادایله قولدی مامورینه کئنه دیر بامک ایچون زرا و فطنه شادایلیک کلوب
 شادایله مقصده حکایتله نقدی ایدر لر ابره هولته سمع اعتبار اولدیه و فیه مصلحه سعی رعیت ایلمی شادایله قولدیله طرف جا کیدین اتحاد و تکیه قلمشی
 اولسی خیه اولدنی و مقضای امورینی اوزره بر ائنه اتمام مصلحه سعی رعیت ایلمی شادایله قولدیله طرف جا کیدین اتحاد و تکیه قلمشی
 مؤقعه ائره سیه ملوک کازی یور بولور ابره مقضای امورینه صغی محاط علم کیمی تمول تاج ایدر بلی یور لوقه
 مرابانو قدونلو و نعمت اقدم بادشاهم حضرت کئدر

روزگار عیانلو عطفولو ابراهو وایلم کتیرالکم اقم سلطان حضرت نیا
 خاکبای حاجتوای وایلمه لرزه صومعه عجر عطفون شرف لرزه بر قاج سده در حرمه پنا
 ناده محمد بلی ای قرابت مهره تحویل ایعب بر لرزه معاونت اده حوالی رفقه ده
 رفق لوی بنی و طغیان ایرک سده بنی اعلی حبیب ویکله معرفت شقیلک اهام وازانکی
 بانبع باخط هابونه جود مقرون شرفاقت: صدود اولک امرت رفق عالیخان مجنوبه
 شقی مرقوملک اوزرینه وارلیعب رفق و صعب لرزه وکنکان بر شاهه جیدک کاش
 سلوان قدیمی ویکله حریف قلم ده صمد و نصیحه و حیوانه اربوسی عساکر ایل بند و کوفت
 اوندوب بولونلره ما: بارانیه محامدی نعل ایرک بید لرزه ایام صیف ما: بارانیه شقی
 اودرقم درونه قلم ده کاش صهرنجیر بارانیه کجتم اولک صوبی معروف اینه کله انالی
 بره همت شاهانه وانضمام نور ایت: ولی انعام لرزه تارکی میراد اصفی وخصیله عدیه
 ارانی استعجا ایدیکم هاوکه و غریب وانه لری نقراتی ایلر ده مدد و رفق کتالی
 باعونه عذایه باری ویمه از جرات حضرت شهریارکی بریشانه اهدیه انان کتالی
 بدوشی ایل ترتیب جزای جنایه سهل الصعاب اولک مولی متعال حضرت ندرک نامول
 و متوق ایدیک و طینت مرقوملک ترتیب فراسی سلطنتی نه شرح حسب الاقضا مجید
 و محتاج ایلیم مقدار کفایه بیاره و سواری عساکرکی تارکنده نانی شقی مزبورکی
 هلهای و صاهه اقرابلی اولک خبیت دیکر متولم و متوجس اطفک نانی
 شقی موصد مزبورکی تارکی کد نیمی و کیمه هره قدر کندو: امین و استمال
 ویرلکه ایلر ده الخائن خانف مدلولجه ها لکینه لرینکی اده نه بینه عزله بول
 بول مدینی اجده نامدینه سکه و کسر طرق اقلی فکر فاسدیه رجال و سوانه
 بیتی اوله نفر ساخته شاکیله نزاری و خفیه در عیبه ایل ایلدکی
 و شاکیله مزبورونه رهبر طریقه و دهنوره ایلر اوزر بوزر ادرجه میر مرقم
 طرفه در عیبه عازم اولوب ایلم در عیبه سلطنتی اوکلنده کشت و کنار
 و اشام: اراجیف و اکازیبه ایرک ولی فاتی ویکله معرفت حاجی بلکی نام کتالی
 تدبیر فاسدینه نوبه رفق قلمی معلوم ولی انعام لری بیدلرقم مزبور لری
 حقنم نوزده امر وارده عدیه لری بیدلور ایلر امر و رفق و اولو عیانلو

عطفولو ابراهو وایلم کتیرالکم اقم سلطان حضرت نیا
 عطفولو ابراهو وایلم کتیرالکم اقم سلطان حضرت نیا
 عطفولو ابراهو وایلم کتیرالکم اقم سلطان حضرت نیا

مادارانه والیسی دزبرکیم ساداتلو مسطقی باشا حضرتلی طغوزه دادر اولون کیزانلق خورمکسیرتینچ

Türk Tarih K

مشارابه نقضای مامویتی اودزه یعنی حیب بلیک نام غنقل اودزه واروب حصرو فیضیه انش یعنی مرفوم خدیبلک محمو اولرینی نسه ده
محاصره به عمل انش ایسه ده ایام صیفی صهر کیزره مارباران نفع اوله به طبعلره انزور کوزی بر اوله یعنی وشادار ایلهک در سعادت
ارالی استرا ایزکی هادک و غیره دانه لری نقرانه و دود ایزکوره بودویش ایه یعنی مرفوملک نزیب جلانه ایزادانه یعنی دیو صحت صیغره
مشار ایلهک تارلیک اغش اولرینی یاره و سولوی عکرده یعنی مرفوملک انزیاسی اوله حیب دیکر سوخم اولوب حیب الوفضا کوزیه هر نقرانه
واستانت دیریش ایسه ده حیب مرفوم مشار ایلهک ماموریتنه ککه دیریلک داعیم کسه رجال و نوزون بش اوده غزینا کیدر تارلیک و قیسه
در سعادت ارسال اغش و مرفور لره اراده طریق ایلهک اودزه بودن افم مرفورلر طرفون و سعادت ارسال اولمش اولون ولی فانی حامی ایلهک نام
طغوزه کوزیش اولر قری باینه مرفورلر هفتده نوزوله اراده عیبه نعلم ایدر ایسه اجرایی سوط رایجک ایدکمه مشارابه بقطه فاکتوسه کیزاید

بیم سعادتلو مودولو مودولو فرزانتم حصه برت
 اونه لی حسن باسار اوده الخاج محمد بك وفاقی مله بی اوغنی حیب بك اجری غرض نیغیب
 داعیه سیه معلوم اوسامی ارباب فساری تحریک و شکایت صحتنه در سعادتنه عزیمت
 اولد بقدن بر صورت اونه اباتنك شیرازه مظانك اختدولنه باری اوله معنی هادی
 و با جملة اهالی و رعایا جناب مشیر بلرین عشق اولد قریب مین و بر بون اعدم نری
 تقدیم قریب معنی رسوده اوسال بو برون تحریک رسور باری فراتنی هادی
 خلاصوری اولشد میرموی ابرك مفدا مقنده فرمان فضا جریان صدر و بیه کافه غافل
 ماب می بکون ضبط و تحریک اوسال سه ده میرموی ایه مقنده مرحمت و شفقت سینه
 سیایان بو بیه رف شرفیافته ضد اولون خطاها بون ساها نه موجب کفایت فرود
 کون ایسی عثمان اغایه بو برون بوزالی بیک عروس حواله دن ماعدا اموال و نیامیرین
 ابرك واحسان بیزیش اولد بقدن مضبوط اولون اموال و اشیا و بیک کاب و عطا رسار
 حاصله معاذ بیه دو شیمی بایده حاصل اولون اموال و اشیا و بیک کاب و عطا رسار
 تمامت ایه کدوبه عذر کئی اولد بقی و میرموی ابرك مقدم ضبط کفایت حاصل
 حسن اغا مقنده اولون اشیاکی مضبوطه نك در بیه فرمان بو برون اوزده استانی
 عدرقی لوزنه ذمت مامعنی این در سعادتنه تقدیم ایلدی دفتره محرر اسانك اکتی
 اوغنی ایه و بیه بر خانه سنه ارسال در بقدری و فی فروختن و خارج ادرفته عمل
 و شوقانك و اراضی و فی ضایع اوس و جناب شیری و فی هفتکاب حاصله در
 انجمنی اوله و فی شریک بلرین فتوی بود رسکان بیک بود غرض اخذ اتم
 در اب و مقنده اولد بقدن بشفه میرموی ایه در سعادتنه و در دایله جناب مشیر بلرین
 حیدر و قره اوز شیبك غرض بقدن مجاوز نقد و هیولانات و سارا ایلدی اخذ اتم
 اولد بقی رکابها بونه عرض حال تقدیمه انرا و فرام اتم و ادرنه سخا غنده و فی ممالک
 و ذمینی قضاسدن ادرنه و ادرینه شخص فندان سنوی بشوز بیری عروس حضر بر
 سنه مطالبه سیه نقدی در تحبیه اوقلامدی بایده بالاری خطاها بون ایه موش
 بلرین اولون اوسامی ب معیار کتدی اوله رف ابراز اید کدی بر قطعه کاغذ میرموی ابرك
 و طرف مشیر بلرین بقی اویوز بود رساله اخذ اولد بقی قضایا مذکور ایه ایسی طرفین
 با عرض حال انرا اتم اولوب میرموی ابرك داخل دفتر اولون اسیا و ادرکی میرموی ابرك اونه
 در و شیم و سارا میرموی ایه زنده املاک قاطع ایه معین اوق و سارا میرموی ایه و فی
 عضو بار ساهی بر وقت و فرمان بو برون اوزده و مقند اولون اسیا مضبوطه در بیه
 اتم کئی بکون نفی و ادر قتمی و خصوص میرموی مقنده مجدداً محجرب اولور بر سارا میرموی اونه
 حضر صلیبه ادره سنه حضرت جرائداری متعلق اوله رف سارا کتدی اسیا و املاک سارا
 میرموی ابره در و شیمی بایده بود دفعه بر قطعه املاک اصدار و مخصوص سارا ایه قیاد
 ادر

و باشد موی ایه معینه موی ایه طرفین آدم زین قنق اولد بندن بشقه بیایه
 موی ایه من اغانک استا کوی جزیره نخی واحدی باشد زید بر قطعه امر عالی دخی تصدیق
 و یاوش باشد نیکه نسیب نسیب اولغله بر مطلق امر عالی باشد سابق من اغا نندن قانق
 و اباردی اخای کجیم هر شی وار بیه باشد لوق معرفتی معرفت سدیله موی ایه
 نسیم انیدر لکون صده موی ایه من اغانک منقاسنه ارساله مبادرت و موی ایه
 صایله هف امدک و ساری دخی باشد لوقک نظاوت و عا یله فروفت و و
 مجموع امدک و اسیا و ساره سنک کند و طرفه و در و یله موی ایه اول طرف
 قطع عدوقه انیدی خصوصه همت بیور ماری محول عین و در انیدر و قالد کیم جناب
 دون عینک رضا کار و همتتار و زرای عظامند اولد قلدی جندن هر حال
 من سعادت ندرن محاسن نوجرات سنه حضرت جاباتی حسن ظن و اعتقاد سامی کار
 و بر حال اکین ذکر اظان فزه عبالوا هالی طرفین انرا اولدی اوزره کرک جناب
 طرفین و در کتخاری هابندن او بیوز بو قدر کبسه اتم جریبه اللدی صحیح اولدی
 نقد برجه بو کیفیت اصل سامعه شاهانه اولدی لایحه حق و نور یازین کمال
 نوجرات سنه حضرت پارتا هینک نفیر و نبدلی موجب اولدی جندن بوماره ملک
 صحیح اولدی صورتی جرایم ماخوزه ملک اصحابه تماما در و در ضار یله بر دخی سمات
 کلامی خصوصه همت و کتخا کز موی ایه نسیب و تا کیم مبادرت بله حق سعادت ندرن کار
 حرکتن مجابنت ایمنی کتخا کز موی ایه نسیب و تا کیم مبادرت بله حق سعادت ندرن کار
 اولدن من نوجه عالی و اعتقاد سامینک نسیب و توفیقینه صرف رویت بودم
 سیافنده قاعده معرفت مخیر و فرستاده نادی سعادت تقییری قنق در ان الله تعالی
 در ای اصول بروجه کرد حرکت همت بیور ماری ماملور ۹۲

توضو عاقلونو مروانو راتقو مصالحه مکاره سنج الاغ نظر
قنا - رئیس قضاوت

درگاه عالی قیومی بایکیتیه طریقی شمی ذیل بان بزله مستملک مذکوره وصوله نیرورک طریقی

درک ارنه علی عیالک بزله بسره افیشی ودهاشته موند اولر مای وده عباسو وپوره سده

منتهی اولغلی طغنه فن وعللی موکله علی بان بزله ان قیومک بزله استناد ابر بشاره افضله

سیبه اولرینجی ادرجه تحریه واهالیق بیگوزده طریقی اهل سیمی موکله قیومک اوزرینجه

درمصلح بیام انیمج اولرینجه دران فانی حجتی مختارک زمان وپوره ی بزله کوزرچ اولرینجی

بزطه کنونی وپوره سلاله بزله موکله وپوره کوزرچ اهل کتیب موکله سوره معلی شاری

ارزق بوکوت باعینه کتبه اجناسیله حینله نظر انواع عقوت اولر قیومی نقتیا بیدرک

خار مذکورک درحال دفع وضعی ذمه الصغیر دقت ایلرک حاوی اهال وکله اوجرینجی طریقی

و بو صارت نامو قیومک دفع وضعی اموزن وکله تحریه تاریخی وصوره ایلمدی قیومک درک ایلرک قیومک

اهالی تحریه نامور سارک بزله ارنه سیمی موکله بزله سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

سینک سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

اوراق بوسه . .

خار مذکورک دسلا دفع و فنی قصه اهتخ دقت املیه صاوی اهاز فیه جوری نظیر

دوبصاوت اوفیه تک دفع و فنی امریز و طعا تجویز تراخی و صور ایما ملغی اصل درگاه فیه سینه سینه
ارطوبه

اهلی تجویز نامو ساکریه بیلای ارنه تسلیمی موالیه بیلایه سینه سینه سینه سینه سینه سینه
عجانه

بعت و سینه الکت و با باده مذکور مختار و قویک کاغذیه و باده موالیهک عذیه نقا فیه فیه فیه
انچه

اسبوا خندک فرافقیه اونه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه
بهد

و جواریت سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه
بنوف

المنه بویه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه
ارضا فاسوبا عذیه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

۲۲

اوراق بوسه . .

خار مذکورک دسلا دفع و فنی قصه اهتخ دقت املیه صاوی اهاز فیه جوری نظیر

دوبصاوت اوفیه تک دفع و فنی امریزه قطعا تجویز تراخی و صور ایما ملخیا صل درگاه فیه سینه سینه

اهلی تجویز نامو ساکریه بیلای ارنه تسلیمی موالیه بیلایه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

بعت و سینه الکت و با باده مذکور مختار و قویک کاغذیه و باده موالیهک عذیه نقا فیه فیه فیه

اسبوا خندک فرافقیه اونه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

و جواریت سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

المنه بویه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه

اهللا و بھ

اولجاہن ظفار ہدایت نیک

عریضہ

ظہر

عرفت موثرہ راجھا

قریارد

کیفایت مشہور دار بیکو معدہ جھبہ

ناخلف اصلاح

ظھوں موثرہ راجھا
اھانک ابدہ موثرہ
رطیہ صدرا کاغھ

اورنگہ غفرا طوطی خطیہ معض عید اڑندہ بوسین
اورنگہ اجری بیض کابزہ طلائیہ تا مبر اونی و معض رافع اویروہ تاسی رمی کجرا اولش
تھلہ ذیبرہ نئی واصلگی بابت صدر اویروہ اعالی واصل اولی ارج و فہ شکر بھارنا بی
انہ اویروہ کجی ابدہ محمدیہ انی مبرورولک اذک وازرسنجی بوزرافح مع سوی اراج
مرفوع اودنہ بردہ بدارفرح طریوہ وادہ اویروہ کجی نام قریہ وہ قوص ایدہ ابای سبلہ قوص

ظھوں موثرہ راجھا
عرفت موثرہ راجھا
کیفایت مشہور دار بیکو معدہ جھبہ
ناخلف اصلاح
ظھوں موثرہ راجھا
اھانک ابدہ موثرہ
رطیہ صدرا کاغھ
ظھوں موثرہ راجھا
عرفت موثرہ راجھا
کیفایت مشہور دار بیکو معدہ جھبہ
ناخلف اصلاح
ظھوں موثرہ راجھا
اھانک ابدہ موثرہ
رطیہ صدرا کاغھ
ظھوں موثرہ راجھا
عرفت موثرہ راجھا
کیفایت مشہور دار بیکو معدہ جھبہ
ناخلف اصلاح
ظھوں موثرہ راجھا
اھانک ابدہ موثرہ
رطیہ صدرا کاغھ

انکھ اویروہ نیندہ و فہ کجی مع موثرہ طرفتہ برفضا اتعار اولی ارج کالفتانغی وکرت
رمی کجی رمی بانق بظانہ عک رسدہ موزک موطی عرفوت موزک اھالسدہ اویروہ نیند
برخی تویجی واکازھن ابای سبلہ فوضدہ کف برایونجی اولی بیہ مرفوع طرفوہ جادہ وک
فانصوب و فہ کجی عدوہ موزک ایندہ ظن اویروہ اویروہ اویروہ اویروہ اویروہ
تا اولی اویروہ نیندہ مع موثرہ ارج فظہ عریضہ کجی ایدہ

ظھوں موثرہ راجھا
عرفت موثرہ راجھا
کیفایت مشہور دار بیکو معدہ جھبہ
ناخلف اصلاح
ظھوں موثرہ راجھا
اھانک ابدہ موثرہ
رطیہ صدرا کاغھ

مرفوع صب بلمع موثرہ وادہ وچرگی موزک برضا انتخاب اویروہ قضا تہ اعار نیند
اولیوچ جدار فظا راجھی رمی مبرورولک ہر دو جھہ سند و وقت کجی اویروہ اسیف
مدہ بت اذوہ حاجی بلہ فظاندہ کجی حاجی کجی اسانہ عازتک ایدہ اویروہ اویروہ
مبرورولک ایتنی ہنعم ارج بہ ولک مدحل ارفع فہ ایضاتی فہ اولک شکر ارج کد و فہ
ننھ کز ناہب انجوب فظا ارنہ بقی سا بہ مدہ قوی ایدہ بالظافہ مرفوع حاجی جھبہ

روضه فتح القواک افق
 طوسه شکر صندره مومغاندک مایه بوب بک نام ف از قبلی اولدیزنده روضه شرف طوسی ایزدک نیاسندی
 اوله صحنه سیرتیدک حوت ناره طینی اُصصورتنه سینی غدره ایلامه صالدهنی اشکار روضه مومغری قنبره
 وطف جاکیزندک بابی، سه و فیقیدر قداندسی زاتار طار و نیاز انجک اولدورنده فدلریغ بو مضمونه
 واقعات نوره صدف انما صدف بو طیب و ربیب شایر محمدنک ریجاسیه معنی طوسی اجهلن رشیدی
 و بعد انقاف انما سدره ارضه برقمه عرض مومغری روضه فالانیم ایزد ارضیله ره صده سمع اعنبار اولنارین
 روضه مومغری بک افض حقیقه اواره بورورک رتیب عرض مومغری بوزنطقه کوزر بلورلی سمع اعنبار بورورک
 مضمونه عیضه نظر زینداری اولک سید
 ا. ی. ک.

و نه سخاا در مضافه سها چندان
 والا با بود نظر نوداد بانا حضرتك حیدر علی خان اظفا انان شیرازه اصولر جینوب تحت رابطه اولی انجور فرقی لکنه اول
 تربیه سنه منظر یکسبت ایریک اصولر صلیقه اولرینقه بنا عم اطاعت صورت کوسندک کملدر بو صورت صدقده بیظیر ابقاز
 قنه حاجی صیب بک نام فاره تنضای بندک سفله انقیح اوزنک خانه داندزدر واییم الکی بیخ مجرایو خاقانلک
 هفتده بیخ پنهان عطف ایدرک جبار لژی تحفیم و تحسین وقت بیقرار در معاز انقور اکریم میلای بود لایق لیرا
 انات ایرلی نوداد با تا زمانده وقوعه کورد قنه فساد هجمه ایدریشی بکشد دیهدک جبار لژی بو سمد سیر اسکندر لکور
 ده ز قدر فعلیه مناطه کوز لژی درینج ده سیح عبدالوکیل معلف اندرک طبعه جاره به بعضا سمد رجوع ایدر بوخی و طایر
 اکریمه اولقنده نصت اندرک کندی سمد سوال اینه میلای مجرایو خانک مارلی بوز اولدی عشار و قبائلک
 رات بدلیخی بود راسته ملا بنا اعد بود کورد بیخ در داندلر سازشد فی اتسه لکور دیه دلک بو صورتده عرض
 صداقت داعیه سنه اولقنده ناجار سمد و شتیاج اولور سو قسط به اغای قوی قوالوب انهای نطق انکی حاجی صیب بک
 ایدر لکی احاطت وفاء یکسبت جبار لژ سمد درجه بیک عرض و محض زدر معلوم و تحسین جوقن نورجده ناصوبه اغای
 رتوبه پنهان عطف و اجری نکات داعیه سنه اولدک اسطاد بیاد و تحفیم رده نطق اولقنده اسودن قنه و میر قوی
 قزارنک ایرتیکون نانا راخان قلابه قصه بنواری طرفه جبار لژ کلین ده بو فتنه ک و قوی اغای نهم قولدک
 نفی راقیته قصه نوبته طبعه جاره کس حقیق و قرائت دار عشار زبان بکلیک و کورد و فی اغاری و شعور اولدک
 سمد سولک شایرک بر معا اولقنده در سفردک اولدک تیاعر اولقین فرم اولدک ایدر لژ نوبته جبار لژ رو کردک
 دیم اطاعده بیخ جفکی در طار اولقنده نه مال ابر و طریق ز کوالاج اغای قوی کمال کمال جاره فدوی نه صورتده
 ایدر بلولج عفو و طوقنی حاری اکلید عجز جانب فعلیه اکلک بغایت باز نطق ایریک و بوماره مادی اوض قیام اولتیب
 در عجب عرضمال جبار لژی قلی و حقینه نفع به ضیاب دلاندر نامله و منظر اولدق غیر شمارک و اندیک افضلی اوزره
 انتقال بلنجیت و عزیز بشیوه سواد اول خصله نیر اولقینه عیایت و رفیع انق طرف فعلیه هزه کوالاج اخطار ک
 وقوعه نانا رکی کبیر اعاده ری درون فی نیت در محرم ری مجدا اضا و بین العسار و انبار و کوی و به به بیاست
 سعاد اولور خصصانه کلامه نیر لطف و غانلی نیاز نطقه سواد

و بر بده قلمه ذی جهند
 یحیی محمد صالح

لازمه و قیریه نهمینه ک
 لوزن اهلکینه لودی ک سید محمد اجماع شخص سمد و کرمه مقول سونه اولاب لهد کینه بیخ ک ن خیرک و اولله ایدر طعانه سمد جبار لژ لوزن اهلکینه لودی ک سید محمد اجماع شخص سمد و کرمه مقول سونه اولاب لهد کینه بیخ ک ن خیرک و اولله ایدر طعانه سمد جبار لژ لوزن اهلکینه لودی ک سید محمد اجماع شخص سمد و کرمه مقول سونه اولاب لهد کینه بیخ ک ن خیرک و اولله ایدر طعانه سمد جبار لژ

ذکری انجا وارافل منو سیرد

مهرتونه ایله ذکری انجا وارافل منو سیرد
 وریغ وریغ وریغ وریغ
 سیرد سیرد سیرد سیرد
 سیرد سیرد سیرد سیرد

ادنه ایانتغ کانه شام خریف جاده سی اولده بیاس نام محده جماع سلیبه و انبای سیلج اموال و انباری اکرار طرفه غضب فیا
 اولمقده اولرینه منی مجرد امنیت طریقه صلی اولده ایچود کوچک علمی ادغنی صدویه بیکک عفو و اطوقه دار ارسال اولنه امرنامه شو
 لدی الورد میرموی ایله ادنی سلمی تزئینه حب ایله اکا دو صابای لازمه القا ادغنی و بالمله غایر بکلری مشع موی ایله جاننده حب اولرد
 اکیلا طرفته انبای سیله برکونه مضرت وقوع کلیمی و قضا برتنه زیانده درقت اولمق لازمه کلور ایچر بولدر لسی خصوصیه جمله
 و تکلف اولده دو مین و قور و قولدی و بیاس و طریقه جاده ده واقع غایر بکلری مهود و محضی سند و بریش اولر طرفته مشع موی ایله طرفته
 بونزه دغی صنعت اک و سند مذکور بود قهم و سعادت بعث و اسلافتمش ایچر معادله هابونه قنده معدود سابقه منجی عشیره لیک و ادنه اعیان اولو
 منجی ذمه حاجت صیب بیکک اوت و دبر و ادنه اهل بسی ایله بکلری اویغونز اولر طرفته بنقه و الینک خیرک اولیرت اطراف و دغی مبالغ
 حد و یابانی اولمچ بگردفاد و اعبه سیله معادله هابونه دعایا لرینی قونا غنه حب و ابقاد نائرة فارینت اولرینی لدی البعد محدود
 دفع قنه ایچود مرقوم اعیان بقده عز اولمیش و قزای دعیت هقض اولده جود و ازاسنه طاقت کلیمش ایدر کونه منی بالعموم اهالی
 کند سنده منفرد اولرد و مکنه کتمی بنیه اولر قوه شقی مرقوم قونا غنه قبانوج اطراف قوشوشو ماعش و طرفینه قناک وقوع کلش اولرینه
 شقی مرقوم اصیا فراد ایلمش اولر بقیت ادنه تا بنجی اعلام ایدر

سالف الذکر العدم و محض
 و غایر برک کندی
 قلمه

معادنه هما بودند سا هان زنده برکنامو معدنه هما بون ایمنی حاجی کرخان فولدی لر فزنده فنه بخانه علمیه وادارانه تجربانه وادارانه خدمه سید ۶۰۰ ج ۱

معدنه مذکوره مربوط به معنی عشیرتند ای و علی حاجی حبیب بلک ارنه منشی ووجه واهیسی سازه معرفتد بیا و متخا ب ارنه قلماسنه اعیانہ نقب اونی اهاالی معرفته
 وادنه ولرسوس و قوالی قنمازی اها ابدری بد فرقیون هر و چه فشنود و فشرک اگون اذنه اعیان سابه سده بت زاده حاجی علی بلک محلی قلماسند نه و سب چی چی محمد بلک
 اسانه اسارنه ارنه به حیدر و دو درون بد مرتومد اها خفنی حنفی ارنه میردک اوجیل اذنه قفه ایقان سنه سنه سالک اوشکر ارنه به بد مرتومانه هیچ کسنه متابقت ایتیمب
 فقط ارنه نقیبی سابه سب اقدی ایدر بالونفا و بد مرتومدک حنفی بر طاقم اواجیف بد اهاالی به دائره اطاعتنه هر وجه اجندا ایدون قطع طریقند کیم حادده ارنه
 اولدنه کوجاه علی و علی عطشی واکرادون تا جمل وقره زحسابی بالونفقان ایا فخر بری ب کتیاوا استقبال خفیه و دون ارنه سب و میر مرتومد اوزرنه بالونجم و دو درون
 طسر حفا و سوس و عشیرت مرتومده اوجیل اوزن اولدنه ارنه بلک حادستو و بازا و نوم بیونانه اهاالی و فقرانه او کتیس نفراد فرقی و اعدام و اولدنه فرقی جروج و اعدام
 و اشیا لرینی زب و خارق ایدر کتیزنه لکله میر مرتومانه تجربیک و افا بر استقبال مرتومد عشیرت اها سندر ارنه وجود ارنه وکی اذنه کوه و حیدون سازه ارنه کتیا و کوه
 حیدوانا لرینی سودی کونورس اولد فرقی استقبال مرتومده بونزه بونزه بلک شود مسین عشیرت مرتومده به ایصال خادون فارغ اولد و حیدرینی و میر مرتومانه ایدر نقب ارنه
 اجرای نقبایت و اجمی سن اولد فرقی عشیرت مرتومده اها سنی بر اکنده و بریت نه اولد رنه معدنه فزنده اولدنه سکه ابراق ایدر کتیا باه برله معدنه مرتومدی سکه و سکه
 و اهاالی مرتومده بریت خنده و قایه استقبال مرتومده بلک اذنا کونوری اموال و اشیا و حیدوانا بلک اجمان و ربر و واقع اولدنه مواخذه لرینک منع و وضعی با بنزه ارنه
 خطا باشق و نقب و میر مرتومانه ایدر مرتومد حاجی حبیب بلک و عشیرت مرتومده اها ابدری فطوره لرینه فاعقلمی و با خود معدنه فزنده کتیا سنده تر افق سرج و احقاقه حود
 اولدنه با بنزه بستقه و امر حیدر امدار و سیاری حلسونه ساعده حیدر ارنه بیورنی عشیرت مرتومده اها سنی با فاعقلمی ایدر حیدرینی ایدر حیدرینی فزنده مرتومده ارنه
 و برکنامو فشرک نابائی اعد شده تجرب و انرا ایدر

حرفینه اعدام
فقط

از این رساله مسکوت فی ذلک قائم است

روضو عنانوا عطفواو زافواو وفتح افندع سلطانم عزیزم

ازین جزیه بوجه سببه انا راهنده کوندرش اولوه نانا دک معاودتله حسه باشا اوغلو خاننی نصوره طبیبانه وعصیانه ایتار ایتیم اولدی
 کوندرش اولد فلری اورا فک نقدیمله قره یکار مرسله سنده بروجه نقد من تحیر و حفه نانا دک منبر اولوش و بعدله ارکیده ادا ده لایونه قدر
 نوقف صورته نصیر ایتیمکین منعی عتبرتی کی منعی اوغنی صیب بکک کو با صوب جارگی با اده کوری نام محده استقبالی منظر اولدی منعی واقفنا
 ایدله خذغانده ابراز حس خدمت ابرج کلنی بیانه سیاقده تحیراتی و در اولدی کندنه اده لایوه اطاعه دعوت سیاقده نیوردی تحیر و ایتار
 جارگی اده ارکیده افاننده لایب ایدر واریلوب ادا ده لایونه دکن ایجاب حال کوره حرکت اولدی منعی خدمت ایتار لای و نرفرتان ادا ایدر کوندرش
 اولدی بفسنده کیفیت مذکورده کدی بقدر معلوم عالی بوشندر جارگی منعی اوغنی اولدی اولدی اولدی و در ایدنه کاغذیه اعتبار ایتار واریلوب
 طروس اعیان و منعی دگی جب اولدی و در بر و سرسولت دخول بول بولورس و خولایغنه اوله صورت بول بولدی بولدی حالده جوارنده نوقف
 ادا ده بیانتظار اولدی بجه اده ارکیده حرکت و حفه خاد مرسله و در د و منعی اوغنی سربا طرف کک اوزده نگار کاغذ و نانا ادا ایدر لای
 فاقوب اده ابر اولد ساعت محده و کونک بو نماز نه بیاعت بروده واقع کفوقر با بلانسه غرضنه انا راهنده اده کوری وارلدن و
 منعی اوغنی انا رود و استقبال لای اولدی کندنه بی نگار مرقوم کاغذ و نانا ادا ایتار بیله بیلاونه منعی ایدر واریلوب مقدم طروس منعی
 و طروس اعیان کل زاده برگی بوفادک دفعی مذاکره ضمنده کاغذ لک کوندرش اولدی بفسنده و ایدر منعی کونک بو نماز نه در و در جارگی
 مواصت ابرج حکم ایتار تحیرات کلش ایدر کندنه بیلاونه مذکورده منعی اوغنی و طروس منعی و ایجاب کک و در در انتظار ادا کی کوندغانده لای
 اده کور بیدر کوندربیلر نانا دل منعی اوغنی بر کاغذ کلوب مقبومنده مقدم طرفه اده کوری استقبالی ابرج حکم و خدمنده ابراز غیبت
 ایدر حکم دایر لایوه ایتار و ایجاب هگانه نانا دک تقریرنه معلوم کز اولور بوللو افاده ایدر و قاناده منعی سویدیک شمدیکه باشا کک نانا ایتار
 منعی غمگینتک اده جوارنه اولوه مرز و معاشی حسه باشا اوغنی کلنا صفا اینه فقرا به عذری موجب و مرقوم ایدر معاشه مرز و خصوصت اولوه حسیله
 مرقومک باشا دکنه ایتارک انلا منعی ایجاب ایدرک فسادک ایتارده منعی مستوجب اولور باشا طروس منعی و اعیان کل زاده به و در حقی
 جب ایتار اولدی طرفه اده ابر و ادم کوندروب برجه صورت بوندله سوزا کلاندر سوده بوضو کت کور اولور ادا ده لایونه دکن
 کفوقر بیلاونده اونور سوده ادا ده لایونه لایونه شوید بیلاونه بیلاونه دیمج منعی غمگینتک بر کلنی معدله گایونه مربوطیتی مناسبه منعی
 مرقوم صوب جارگی کوندرسی معدله منعی حاجی بکاغذ ایدر اده کلیدنه بار لای اولدی بیلاونه ایدر مووی ایدر منعی اوغنی کوجک شراب
 ایدر کی جب اینه اوغنی نوقف صوب جارگی کوندرش و بوندی ایدر مووی ایدرک ایتار ایدر کی مرقوم صیب بکک معلوم اولدنده صوب جارگی
 کور ایدر کاغذ ایتار بیله مقبومنده معدله ایتارک محذومنه نوقف شراب منعی ایتار ایدر کینی بیانه ایدرک ایدر بیلاونه لایونه لایونه ایتار و ایتار
 طرفه ایتار منعی ادا ایتار بو کاغذک و در دکنه لک ساهت مهره بر کاغذ منعی کلوب مقبومنده معدله ایتارک محذومنه ایدر کی صوب
 جارگی اده کوری ایتار منعی کندنه محذومنه ایتار ایتار منعی بیلاونه لایونه اولدی بفسنده مرقومک بو لایونه بر بر منعی و مخالف تحیرات
 جارگی اده کوری ایتار منعی کندنه محذومنه ایتار ایتار منعی بیلاونه لایونه اولدی بفسنده مرقومک بو لایونه بر بر منعی و مخالف تحیرات

آرد کوبیده کوندربلانه نانارله ملینلی اوغئلنده برکاتند کلوب مفروضده مقدمه لارقه اؤد کوبیرین استنباط این جدول

ایده کلنه دایره لاری اولوب قهانه نانارن تقریرنده معلوم کورلور اولور اولور افاده ایدوب ناناره دئی سوبدی کی شمدی بره باشانک یاندازیم

ملینلی عینینک آده حصارن اولور مزومعانی حسر باش اوغئل کینا ضابطه فقیر عذری موجب و مرفوع ایدم یازده خصوصت اولور حسبیه

مرفوع باشانک کینا امیننک استنباطی کینا بادرک فادک استنباطی مستوجب اولور باش طرسوس مستثنی و ایمانه کل زاده بی و وحوشی

جب باشانک طرفنده ایچوب ادم کوندروب برحده صورت یوندره سوزا کلاندر سوه بوصورت کینا اولور اراده سیه لورینه دیک

کفود یا بلاسنده اونور سوه اراده سینه لورون شوب یازده بولیم یازده مرفوع ملینلی عینینک برکتی معدله کینا مرفوعی ضابطه

مرفوعی صوب چارکی کوندرسی معدله صوبی چارکی بکرا غایره دئی ارکله دینه یازده اولدینننا ایچ مرفوعی صوبی ملینلی اوغئلنک کوجک کرنا

اؤدکی حیایله اوغئلنک ضابطه صوب چارکی کوندرسی و بوندی ایدم مرفوعی ایلک ارنا ایلدی مرفوع صوب بکک معلوم اولدقه صوب چارکی

کرا برکات ایدم مفروضده معدله امیننک محذوم تر ضابطه قرانی لارقه ارنا ایلدی کینا بیاید ادرک اندله نوبله مکره واقع اولور

طرفه اشعار و لغتی افاده ایچ بوکاتنک و دوندن دیک ساعت صکره برکاتند کلوب مفروضده معدله امیننک محذومیه براری صوب

چارکی اؤد کوبیرین ایرتیه مدکلنده محذوم ایچ اند قاری بیاید ایچ اولدیننده مرفوعک بوجولم بربره صغای و مخالف تحریات

و حرکات چارکینه محذوم اولدیننده عذری بایلام مذکوره ذکر اولدینلی و اولد مرفوعی ایدم طرسوس مستثنی اید ایمانی کل زاده نکل

تحریاتنده مستثانه کینه اند دئی بایلام مذکوره کلش بولمیه در حال مستثانه ایمانه مرفوعی ایمانه اولدیم و اولد بربره صغای تحریات

وماند اشعار سابلله بایلام مذکوره سربعا ایرتیه شوفادک برحده صورت اندامی سابلک ایچ صالده چارکی صغایه بوجولم

و معدله ایمانه افلام و ابرام اولور بایلام مذکوره و دود چارکینک ایچ کوف طرسوس مستثنی کل زاده نکل کینا طرسوس

عقنامه اؤدکی نام ک کلوب مرفوعی ایمانه فاد مذکورک برحده صورت دفعه دایر مکرک بایلام کل زاده بانفس کلا جک ایدده

اوغئلنه مینارن خصوصه اولور ضابطه کینک اولد فاد مذکورک استنباطیه سب اولد حفسده شقه حسر باش اوغئل مرعشده بروده اولد

کوجک علی اوغئل و ساز بوقدر عینا زوقانی کدوب ایدر مرفوع و ادننک اهل اسلام و ایمانی مرفوع مینسوب سلا حفسده و هرشی کوزینه

المع اولدیننده طرسوس دئی ضابطه و باخوردن و فرار معنی قالاننک منل او شایره بلموه مرفوع و صغای کوزینه اؤد کوزینه

و ایرتیه بوز اولور صغایه چارک کچوده طرسوسده کوندربلانه ذخیره بی ایدده برقا جیونانلور سابل باقدیروب افغانی دئی بوز

هرشی کوزینه دلاننک ایدده طرسوسده مرفوعه نهم و بند و دفع فاد معروضده تحریات و ایدم ارنا ایچ ایدده مرفوع

اودمه لردن حفسده لاری مرفوع اولد بو کینا معلوم حال بوردن فاد نکل اید حفسده نهم نوبله معامله بوردین معام اولدقه

مرفوع کل زاده نکل صوب چارکی کینا بیاید بولیم بوصورت اید لورینه دیک ایچ صوب چارکیده و بوردن تعیینده اؤد بایلام

و باخورد بایلام مذکوره نوقف چارکی لازم کدی مرفوعی ایمانه افاده اولدقه طرسوس کینا هر حال مرفوع طرسوس قرا و فرار معنی ناراد

و بک طرسوس بجوم استنباط کینا و بایلام مرفوعه نوقف اولد و نوقف ایدر اؤد بایلام مذکوره طرسوس کینا هر حال مرفوع طرسوس قرا و فرار معنی ناراد

نوقف چارکی بوجولم کولدی اوغئلنده شقه شوب آچ و کینا بایلام مذکوره طرسوس کینا هر حال مرفوع طرسوس قرا و فرار معنی ناراد

بکک حسر باش اوغئل طرفه کینا سیه ایدر اؤد بایلام مذکوره ایدر اؤد بایلام مذکوره ایدر اؤد بایلام مذکوره ایدر اؤد بایلام مذکوره

و برکنی معدن امینی موئی ایزد ارباب ثروتند اولادیندن نزل امانتی صورتیله نامورینی دهی تقبیلته لازم اداره نه مدار سهولت اولدیه

قضایه ترتیب اولدجه عساکر مقتدر باشوغ نصیبه ایدوسهی امور معدن لایق قانوب نزل امانتی محدودی صرفینه اداره ایلک

باشوغ تخریب لازم الصدور اولاد اولدیه سزیک اصدار و نیاری مقضای مکملده اولدجهی و جدید مصلوح اولدیهی اوزده

دولت علیه ایدی اولدیک هوغالی قرینا ینجه شوهاره حیلهلیم جلدی سرور ایسوه غولان جهادیه ایله اشتغال صنی بوماده مک بویم

اهطای مناسب وقت حال اولدیهی تقدیریم بنقالی وقت مرهونه سنده ایجاب واقعاتی اجرا اولمده اوزده درجانه بر مشقیبینه

تکب منفذیه صورتیله وبرکنی اداره بیوریور اطاص جا کرری عمکن کبر یا چکونه شوفاک بر حصه صورتیله سهولت بامدیله

جا بشوب جهالتمده و بونده بندونمق و قاصبه صورتیله بیورلدی و مقتدر اساننده و فی الاصل دنه اولدیه حساب نیکه مسکنده

کامد یازد بروب ادیسه کوندر مک و کفور یا بلا سنه فادده مقدم حق اولاده نده عمل اساننده حاجی محمد فدی بے ادبه ارسان ایله

شوندی بر بولم باز مه صورتیله وسیع بنرده اولاده اقدامی صدغه قطعاً حضور ایندم اما بوندی جوارد نده بر کنیک ایدری وارد

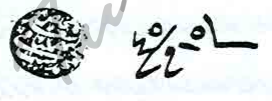
مضی سید اکلیم مع فاد مذکور اه دارده فرامت انیبوج نهایت جوابدی و ذرا اداره نه قدر نر بوقدر دولت علیه بر طرف

ایلدک نیاز نه مساعد بیوریلورس فتح المظلوب مساعد بیورلدیهی حالده بیزده طلا قریمین ایلدک جلدی مملکتی بویش در

هناز اولوقت باشا کلسون او تونسون دیوردر اینسه حال بر منواله ایدوکننده جا کرری کبضیک تقبیلزه افاده سببه مسخر اداره

مصلحتاً کار ایتمک و ایتمک ایلار ایلار شورالده نوقف اوزده اولدیم محاط علم عالم آرای

عظمت زانو زانو و فتح امدن سلطان خورسند

عالمی بیورلد قیظ و له حالده امر و ترمامه و یقین

قلم
 منجی
 اورنگ آباد
 اورنگ آباد
 اورنگ آباد
 اورنگ آباد

افزون چھوڑو

دودلو عزانو ایہ عاضدو رفانو قاضیہ بینہ افسر
 دودلو اقبالی واپکی و غنابہ اجول سرستہ صانی دودلو بھولی ظانیہ بروکہ بینہ قاضیہ افسر
 قحوم جگہ قحوم ایہ پردہ قحوم حکیمہ عومیہ اولدو صوبہ طرفی پردہ قحوم استعارہ اییب کورا امربو رر کر
 اییبز اسفح سبیل دولکن بڑ طو ایورکو طرفی دودلوہ ہونہ کنین یاف و خاصہ ارض حلال حاوی عوملی جسارت قلدی لای
 امر فوضد دودلو عزانو رفانو قاضیہ بینہ افسر

قاضی
 قاضی
 قاضی
 قاضی

استاد محترم
 سرکار عالی
 وزارت معارف و اوقاف و صنایع
 مستظرفه

دولت و ملت
 عناية
 اینها عاصفته مرقدت
 حق انصاف بکنند اندم
 دودت اقبالی ایماه صانع وود ادرتون عبدالعظیم؛ درک بیور کرک اونه در پرو اندر کوهک بید و دقتیک کفک سندی و طریغ
 اخو فطریکی اولمغین سونبر کماله روزش ووزم جنای کوه کوه کوهک و طویلیه اوزاره اولمغین باینه بزم
 انطعم اندم بدکونه ده او؛ طرفش ووزم بودن حسادت می اول ایز اندم افا فو کوه کوهک فقیریزون جوی صلح و دکتو
 بیور ادرتون ووزن اعوم فطریکی ایتقا بیور بیور شتر طبعی جوی فطریه اشخ اکتوبره ها کما؛ نیز سوزور بر اندر و کوهک
 قدر عرضه و دنگر ده برظطود ایز جکری باط باندک و حافظه ابرنی صفا و نیدن عوظلیک جسدات قلندک بزنیق مللور
 عینی دولت کی بیور ادرتون بد فو کوه کوهک عبدالعظیم و فتریز قید ایتوبه صحن فطریه سینه کزی درینم بیور فکوه و نسبت
 سو فو بیور و دولت عناية عناية مرقدت حق انصاف بکنند اندم

فایده
 قیاس
 مودت
 اولمغین
 فطریکی

تعمیمی
 اوغولک احمدی
 محمدی

Türk Tarihi

افندرز غولدرس

دودلو عنایتلو ایزت عاشقانو مرقدانو شیخ توفیق یمنیا اصفی
 دودلو اقلک وایلی وغانیزه اجدول کرمیته صایغ و دوز درسون عوفی کعبه عاشقانو دیو بدورکم اور دودلو
 افندرز کعبه عیب دودلو یکنه کندی سینی و چوخی افروز لیلی اوغول محمدی سکر دوز شین دوز بیقای کورو دودلو
 دودلو مرادوسه و سوزین او زاده کعبه کورک افغان و اصفیله بیوریزیک کورک نامه و افندی و اصل دودلو
 دودلو بیحکم عایض سمن اوغوزق و فغانا فزا طری مستویه حاصل و لغتیه بنیم شیخ اصفی و خان کعبه سکر
 قدر کوی اقل ظریف قاتا انما ظرایر نقیر و غنچه حالکای دودلو یز سعوزت اوغول کعبه کورک امرو دودلو یز
 ایزت اوغول کعبه کورک اولدی بی ایاغ باینس و حاصره ایرونی علقه دینک عوقلی جسادت فلسدی باقی امر غولدرس دودلو
 عنایتلو ایزت عاشقانو مرقدانو شیخ توفیق یمنیا اصفی

ایلی
 خان کعبه
 مرقدی
 دودلو
 دودلو

مختصی اور عدلیک اعدیس
یومرین عدلیک

Türkistan

افزیز ظہیرتکر

دو دولو عنایتو ایزنا عاضفلو مرفلو فتح نمنہ بئینہ اضمح
دولت اقلک ای صانی دو د اور لوی عوفلی قرانی نو لور کر
حاکمیا عزیزہ تشلایسہ پر طمول قیر سنہ در و درین اضمح
سوزلا سیر کور صود و ار مشلو افا قرور کی طرف قرانی کو در مشلو بد بکلہ بورده مصالحو دار اور دن بری ان اضمح در
مقیم کیدان تاتار قرانی تله صیرک او حیرت ایفا و ای کور جو بولہ منظر کنور اور و نلور کی اور ریسے اولور کرک و نلور
بناط بانسک عوفلی حسارت قلندک باقی اور عوفل دولو عنایتو ایزنا عاضفلو مرفلو فتح نمنہ بئینہ اضمح

ایک

ایک
ایک
ایک
ایک

ایک
ایک
ایک
ایک

سابقه از دستورات است

مخبرینم دوطرفه عنایتو عاطفانوقدم حضرتک
 بکونلرده ائدهده وقوعولدا اختلال صورتلرک بالتقیب دفع ورفعیله وجوهنیه برقاچ مناس کنه لرک
 حکای دوظرنیه ارسالی اذکنی سمد زبور ساعه وصول و تعظیم اولله امرنامه وکلملری مائل معالی استمالی
 قرینه هکله جاکنیم اولوب اعیانه بلک وجوه قذیر قولاری حلب و امرنامه مذکور ائده اولنده دله کیفیت ائده وکلملری
 و مقتضای وقت و حال کلملری افاده اولدوقن معذوق حکای دوظرنیه تقدیم لکلملری عرضی لایق ورج اولدوقی وجهه
 چاده اولدوقن واقع بیاس و سارمحللده اوللا عیار و قبایل نوی کلملری و قوزانه بکلمی و سارقا و نواحی هایلری بربری بنایره
 قذیروب بو وسيله اینه اظرف و صوابند کلمه بعضی سقنا زمن لرینی بونله قفادار اولدوقن همانه حجه ائده دروسه کلوق حتی
 هاسیله بازنقافه عهد و میثاقه ایدرک حدیسه دینرو وقوع اولله انواع مظلم و تقدیرانه بجهله ربانه اولدوقلمی و بونله قفادار
 وئی و رودن ائده سندنه بالکلیه عجز فالوده قصودیره جلملری افاده و نظرم حال بدوب استوچهور و تخمینه کرک اعیانه بلک
 وکرک وجوه غفور و قذیر قولاری طرفه برینی سولیمک لازم کلمه ائده لرینه قصدیره حکلمی مجرور اولدوقندن و وجوه قذیرانه
 برقاچی دخی حکای عالیله کوندر اولک قضایات ائده نال حدر و اظرف و کثافی سقنا منسوخه اینه محمول و لغنه ازال ائدی
 طونوب هدر اولدوقی اشکار اید وکننده کیفیت بونله تقدیم دخی تقدیم حکای عالیله قنانه عرضی الای معنومندنه محی طعلم عالیله
 بیوردیروه بوجانبه عدم عقیده و اعتبار لرینی باجمله فقرا و ضعیفا قولاری نیاز و استیعا اعتماد وئی صل بود قعد دخی تقدیم حجت
 ایدکلمی بر قفوق عرضی لرینه نظر استقام و استغای عجز لرینه دخصه و مساعده علیه وکلملری و کلملری بولوه باینه اولدوقن
 نصف و هسانه حضرتک مراد کور .

 Yılmaz Kurt

سابقاً از دستش سوزش اعصاب استخوانی در دست راست و چپ
 آنفولانزا

دوند خانم: وزیر عاقلند عاز نقایب و خدمت و غیره است آنفولانزا

سوزش عصب باربر است از تقاضای دلخواه و با وضع بدین قرار و با اسباب الهی و ایجاد و مبتدا و عتبار و قیاس و با اعمق معنی در کتب
 نظیر طبیب شامه اشاره عالی ابرار که ادب نیرینه و نیز دلائل بر حق و عقود سیبیه نیز نبوده برایشان. بر آنکه اولیاد نیزه و علی الخفصه طایفه سوزش
 شش و اولیاد سیبیه و زراعی غرضی و با اخصی مخصوصه بر شش اولاد و عجز اولاد غیره شش و از آنکه در نظر است بر ماه صمد اولاد سوزش و غی
 جود زراعی عجزی خاص اولاد یعنی طرف اولاد که اشاره افاده و بدین طریق سوزش و باره و در دست اولاد طبیب که شش اولاد و در دست چپ اولاد
 انعام و انعام اولاد و در دست یعنی بر دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ
 الله در رساله آنست که اولاد نظیر عضلات و تکرار عاقلند بود در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ و در دست چپ
 اولاد که طریقه جاده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده نبوده
 و بر طبقه دخی با اعمق با اعمق و با اعمق در باره تقاضای عجز و مرض اولاد است اولاد است اولاد است اولاد است اولاد است اولاد است اولاد است
 ساعت عجزی اجلا و در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه در وقت آنکه
 خانم وزیر عاقلند و خدمت آنفولانزا

 Türk

اداره صدرک ادرین عیبر قاجار و سایر ۴۱ نیک بتردان کستنی اوله کینه تدن بر بنده وارت همت انصاف بر بنده

قورق

اداره لطان

ایده اهلستان اسدیز دوزله صمدز و فرزندانی و فرزندانی
Türk Tarıh Kurumu

خودش درمنو عباتو اوتو بزه مننو نغمه وانالقم

بلوندن والا عبار صلیح اولسون بوغلی قوتورالک برابن خبرجانده اددو عاگر اولون عشرینا و تر ۴۱ نکت نیردن کستنی اولانکینه نزن بر بنده زارت هفت احصا بر
انده اوتوق ندم کلشن اولوننده چنر نغمه یاسن اولوننده اولان طریق جانده کمالا کانه عن بر وقت بز سلکلر و فکار دونا و نظار قیام اولون کلوب
درون اولونده اولانک برابن جیا بر نغمه بر کلشم اوله جی بولوب صوت اولایو بنر مستغ اواره اکلر اقدار اولون بر کلشم روزانی غلط اولونده

نشربنی صحیح اسیه بر الکی کونه اولکت ایلک والاد اولدی حیفاز و این غلظه لادارک بر نغمه سیکون ابر نیخه قرد حطلا عمن شغفونک نه یا تینی اولوب بر عقب
خالکنا شرمه ان ده اولمشه ی فراز اولمش اسیه رده الله در سور اتمه غلظه اولسون دوتور و همد اولونده نین شونلور حقت است نادانلر یونم غلط اولونده
کلچو در کار اولوب این بوسکت بر خصوص جان کسلبک و صبر این بولکت اولور تقرب ایوب طریق جانده لک مسدود اولونجه اولنکار اولونده اولور اولونده

وقایه دوش عا جز اولون اولوب لولر ایلنک جانی ده غلظه عرضی عیلا بر این حجب غلظه سلک واصولت کارت و نظار غلظه اولور اولونده اولور اولونده
عبدلن نکلست جانندن کلشن ارکال بر قایع علر اولمش بر کلسم بوکلهم کلشه اولمش عالان کلن کلت جانده اولونده اولونده اولونده اولونده اولونده
توزا صنف نیا بو ایان قونولیک و علات خبر بر این نظر بو بولکله نیا بر اینس و کل طالع اولور و سغلیغو اولور اولونده اولونده اولونده اولونده اولونده

Handwritten signatures and stamps including:
- "میلیم کوروشلیم"
- "ایول اولونده"
- "گوروشلیم"
- "ایول اولونده"
- "میلیم کوروشلیم"
- "ایول اولونده"

اداره اسی حسب قولدیک موقعا کلا در قاسیه

دو خطو عنایتو عطفو زانو و نعم افدع سلطانم حضرتکی
 تاریخین ایچی کوبه مقدم ادناه عیانی صد بانا اوغلو حاجی علی بک نام خانیک تصورته فاده و
 ابتداء ایچی طرف چاکری بکوند ریح اولدنی اوراقک تقدیمه دائرة چاکریب هنوز کنت عکبر اولدنی
 تقریبی اداره سینه ظهور بیدکی ادرکی قصبه سنده توقضه ادناه جوارن اولاده مستفانده ایله مخبره و مذاکره
 اولدرو بتمتوی اداره سینه ظهور دند فکره بر موجبا اداره عمالی حرکت اولدنی اشعار قلمیج و اولدو بجه
 قصبه مذکوره به تاریخ عربی قدرین بکوبه مقدم و درودله اطلاق و اتحادیه ایجاب ایله مکلره کاغذ لر
 ارسال و ادناه دخی دفع اختلال و مفدت و اولوالامرہ اطاعة و محوت قائده بیوردی ایله
 برادرم قولدرکی اسباب اولدرو قصبه مذکوره ده توقف صورتی تصدیق ایلنج ایله ده ادناه خارجهنده اولد
 مستفانده برکتی معدنه لاله مرطوب مدنی عیبرتیکی مدنی زاده حاجی حبیب بک محمد برادر چاکری
 قائده ادناه لک فاد معنوسنی

و در پودن اول موی ابروی چاکری بر قطعه کاغذ را سببه --- meâlînde
 ایجاب در کوندر کلری مجریه حواله سمع اصفا اونمسی و کندوی کونک بو نمازنده انی ساعت
 بروده واقع آوقو برین صوب چاکری بر ملافا نه ایدرک خدماته لازمه ده قصور اینجه کنی بیایه المیح
 اولد یغنده بو صورتی ارکیده ایشتمکله ادرن لیک شمار مالربنی موجب اولقد راب مستقیماً نعال
 ایدر و کیلوب وجه مجر او زده جو ارده اولانه سفیانک جلی و توفیق الله نعال کونک بو نمازنی
 مردل ادریه کوندر بلانه بوردلیدن فکره اهابنک معاندی اکلایته ده عون الی ابر برده
 سهولت ری خود بر صورت و بر بلوراب هاله دخول اونجه و اگر مصلحتده ندر کار کجده اهنج صورتی
 اکلایتورس ادره جواریک واقع قراره توقفله ایجاب حال و کجه کوره حرکت اولنجه او زده مستند
 بعودنه الملك النعال فیه مزبوره ده حرکتی تحت قاموره نوبه و عزیمت قندنج ایلقد سالف الذکر
 عرفیه چاکریک استماعاً اظن او امر شریفنک ایجاب حالده ابراز واقفنا سی اجرا اولنجه و ایجاب ایدرکی
 صورتی نزد چاکریک کنیم و اخفا فنجه او زده سربفا اصدار و تبارکی خصوصه عنایت بوردنوه موقوف اراده
 عالی ایدرک انه شاء الله تعالی معلوم بما ایدرکی بوردنجه اولنجه امر و فرمان وظو عنایتلو موقوفلو

وقع افتم سلطان محمد زین العابدین علیه السلام

از تسلیک مقامه علی ذلک به بیعت خود

دوینو عتابو عاظمو زافنو ورنو انیم سخلمم انیم میززی

معروضین لر برکه بوزد صید و زقرجه خاکسای عیبرینه هوش واقار اولدیجی و جریه منه یی اوغندی اوله جدر خاندک اوزنجما غذایم رفیع عب اولمکن

و بود مز اولد احمد زنی فولدیجی با صیب خیر نغز تدایعایتیه خائق واعدام ایگره زرد بشفه لوانه کورد اخنی و افغ جدر ک با جی جرابه سی صید نمد اولن

عکس ندره محمد بد زنی دروغ عکس کانه رفیق صاوشدی تمبارک عقل فاسد لرجه کوبا اوجی علم تبرج اولر قلبه بنا: و قورد بی سابه اولغیزن شیرینقا

لوانه کوردن سلی بولدیغیز اجدده خانه رفیق اولر بیاراد بود جریه کندی نفوذت هاز ایبه ارسکومت نبود بنود مانع و عا ناوله جفته ابتدا زنا:

مذکوره بشفه و نه اوله قضا لرند اولوب بر فاج سنه دیزو خانه رفیق اولرک صبله و تصرف لرند اولدو اشغی و یوقاری و نیا اولونا جیه لر بشفه و بود لر

و تعبیه قی زره لاجن اولضا کتخدا رفیق لر بیه معاصنانه نینورنیه ارسال کتخدا ابدیه خانه رفیق طرد بونیز بیه دینی با هم قبول صورت و یا هنر و تجار

اولر قی عکس کانه رده لر ن اصدا رجه محار بعدینت هت اولور بیه اولر کتخدا رفیق و مستقد ضار بر کمل بونیز معاصنه بالکل ماصدیه اوزره خانز رفیق

تا دیبا ندر بیه ری ا جریه سابه عدالت بیه باردیجی وسایه هم اوبه رفیق خیزن نامیه طرف و بود و اراده هم عم عباد و قطع عود یعنی و فساد ماسه

عالمی
محمد
الله

یا فلاح

بیتعالی

فدایای عالیجنوبی حضرت فاطماتعالیه

عربی: نیکوکاران

رو

Türk Tarih Kurumu

قیای عالی استواری و طی تجرید، مهور صمد جا کله لردله
 کجیزه استار کله زمه صلعم ایتلوروم و طی تجریدی، جوتلی اولی صبی و جوله کنا هبه م خند ایتلر بیس اوله کوره افانسانه مزاره
 اولدورور کونا هبه ره رضی طریقت و صهب مشوره غیرت ایدر ایتمک افشده مودله سنه نیش خجمله شهب صیبی عدوه، عدوت
 عیبیلم، جور لیبی بیسه ایزانه سکی و طی تجریدله بر فطنه فرط صیبیلرانی اوردوی لهجه و طایفه ایصال به رولوه اولوی اناملیم
 وصال طعنه استواری لهجه اولغانی نیک، صلعتوسیم اولوب شهبه نده مینجیلان نال و شخیره الیم نده صیبیلر هه ایزانک ایقاب
 وروضه، نکلرزه کجی و قصدم و کاییکه بوسوز رضی صمد طلع و طلع عنایات کیم ایزاری افضا سنه نای صمد بیله نوره نوجوان
 طرم ایات ضایب ظل الیزانک و دام و کالنه دلینا بله سرور و تقام و رحمت غایه اربوب نیریمو جیمه ایزانک تا بیرس و زنه
 عیدر زینه ره وروضه عیبیله اولدور اوعیه فیه بیک نایه فطرتی غیرتو، بیلم قالمس الیبی و ایتموه هه جمار الیزانک افضح الیبی
 یازار کونی فنجیه به طیف و طیاره مشوره و طلع نوره فام صبارت فطینتی ایس الیمه کل عظم ایزاری نیک بر و یله سور لردن
 بعدایزه رضی صمد بیله نوره صمد انظما، جوتلوطا حکمه انا، و طی تجریدله بیرس و طیاره جوتلور باغی و هه طالع اولدور نیش
 م

رخصه عنایتو عطفونو رافتو . فتح الیم چی بوسمه ولیم افیم نظام
 کلک بوغاز نیک سوبقه اسباب محافظه ایستمال اولمیشده ایادی کین سباری منونه به کئی اولرینی سلم علی ای
 اولوب بوغاز نیکون نیک محافظه ایستمال اولمیشده ایادی کین سباری منونه به کئی اولرینی سلم علی ای
 ار محافظه رفته اشقیانیک بنی کوستریکی حالک باعوبه عنایت باری مقابله به غیرت اولنور اولرانی شای
 بودرغه هامه زب نظیر ارونه ارنامه سالی قن انعام لاری مال ایت اشقیانیک سوبه معلوم جا کوسری ایستمال اولمیشده
 مقدما کئی ایملری قن انعام لرینه عوض وایا اولمیش اولرینی وچیم عاکر ضامه شاهانه ونصرت محمد نیک
 قوشیه کونولریکی حبسه نرجه کوزلری سوار اولدره یا کوزلری لر زلفنی قلوب یاز بولمیشی وکوزلری
 محمد یاز لرزه مقدار وانی اولریشی اولریشی موز کوزلک بوغاز نیک ار محافظه وکوزلری زینتیک مقضای
 سوار وکوزلری تنظیمه ایله حاصل اولدره بدبختیا و طانی الله کوزلری سوزلری ایستمال اولریشی غوغا و بان ابع جلی
 باشی بوزدره عکره کچاق بولمیش اولریشی تیزلریه سیملی اولمیشی حبیب باق قوللریکی حبسه قوشی بلبلو وعلیه
 ویریلرک صورت نایله زلفنی کابله اجرا ویا اولریشی عکره بوغاز نیک محافظه وانی عکر
 خلف بوزلریکی اولمیشی واقعا بوزلریکی قوللری عکره قن خلفنه بوغاز نیک محافظه وانی عکر
 جیقارشی وایجاب لرینه کلک برلدر برک کوزلری با ناری اوجیه قالمیشی بوزلریکی سکره بوزلریکی قوللریکی
 قزانی تبه وعلیه قن سوارلری با دوستکاب ارده نه به واروب ابراهیم لیمه تبعیت اتموش و به خصوص سکره
 مارکی اولریشی حال توشی بوزلریکی بوزلریکی اولریشی بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 بد و رغبتی نه سببه نشات اتموش اکادمجه ایچره بوزلریکی بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 مامور و سوار وایجاب ایتکی صورتی راج کاجری خلقیه قالموش نه واربر وارماز لیم مرقوع ایچ سو قزلی
 کوزیه توبه ونگر اولمیشیک باشا کوزلری بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 شیخ الیه و بوزلریکی اعدر بوزلریکی ناکور در دریش بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 بوغاز نیکون کلکی و بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 اغز وانی بقیه سزیه خونه روضه طرفنه تبعیت ایرک بقلوب کتمی وضو روضه ایله برابر کوزلریکی ایله
 جفته مانک مابینه واقع کوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 د بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 اوللریکی ریزنقادی و تقوی حضرت کوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 عمر احسانه و مخالفی بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 داعیه باطله سنه اولیور لری بینه الیم ارتواستدرا جهری کیم اولدره بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی
 الطاف علی الیه دره سول و مستعدا و طوبه اراده علیه اوزره ار کلنیک محافظه و محاربه سنه وکوزلریکی
 و مهات سازه نیک اولریشی بوزلریکی حالک با عنایت باری ایملر و لری قن جرح سکای اعدارنه نظیر بینه ازل
 و جاسدی و غیرت برده لره تجویز قصور و تفاوت اولمیشی باینه عیبیه مارکی تقدیمه اجزا اولمیشی
 اولریشی انشا الله تعالی فحاط علم خاتم ارای قن انعام لرینه بوزلریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی قوللریکی

وفاقی ایس مکارمکار غنائو عطاقلو اقدم حقدی
بعض تبهات ووصایا رضی زانو روکاه عامی قیومی با سیدینز جیب بلک بزیرنه اوله رف مقدیجه توارو ایدوب
اروی همایون عظمی تلو محویا حقدی جا بنیزه بیروی ایم طریقه آراسا اولمنسج اولون ازانامه سخی حقدی خا تلمقی
مواج اولون اوزره زاف عابلیک اوله رف میروی ایرلیک توردنجه توارو ایریزه عیضه کی تقدیم قلدنسی اولنسی اوله کیلیت
وسيلة عرض خلوص وخصوصیت قدسی اقدم (مکالمه)

Türk

Yilmaz Kurt

وظهر عاظمه اُتتمه مودلو ذوقا خطا ظهري
 بوزنه اتم وبلغ ورتدا انخاضا تا ورتنه معلوم صهاري بوجوه وظهره
 بوزنانه و الظرف طمش ورتا طوبوك اولانلا نضه منغبي اذى صبه
 معادنك كوتيا ظهره زهورنه قاده انمش ووزر ورتنه قورده اذى
 اتيردوك وظهره اذى المنغ صفاظه منغبي اذى كولاك نغراس
 بويريد اكيو لفا اذى نغبي وكدوك نغراس وولك صفا اوشكلاك
 مجابه وركانه اصله صانصق اولوب ابروم برصوره ايه
 رشوى نذكه نه نور ورتنه مكدنه ظهري اذى رشوى وركانه غمايايك
 سوانه اذى وركانه عكار ورتنه كينفى ظهره صهريه اذى رشوى
 هوصان صغيا ورتنه نورانه ليه ياد وركانه بويريد اذى نغبي

۱۷
 رشوى

ارته قفاسنده مله عي غبه تانك بويكي حارنلو مورتدم جيب لک
 بربرزنله کورننامه جيبيله ميانله اولاره حقوقه ريات اولنه رنه اعدارک اؤکلرینه قيبوب قفاسد يفتنه و قفاسدی ایس برابرلست اقامت
 دھیت اولنوب اولدینینه و زطرفنه کیدوب کتدکلرینه و زطرفن اقامت ایتدکلرینه و برظرفن اقامت ایتدیلر ایسه حاللرینک نوزطرفله
 اولدینینه رازظرفنکرزه برضرفن ظور ایتدیکنده تعجبه قانسی نیر میانله اولاره حقوقه زانده به مرات اولندر و ظرفون
 ایشوکیفتیه راز برکتوب ظور ایدر فبیا سیله هر نقره انتظار قانسیم اللامه هج رکتدکن ظور ایتدیک و بدقدره
 بی و فالنک سزله لایله دروا کوربه به کی بنه قانی معلومک اولدوق اعداندره برک اؤکلرینه قیبوب قفاسدی ایسه
 ایسه زطرفده قفاسدینی و نوزطرفه حرکت اولدینینی و زطرفنه کتدکلرینی و زطرفن اقامت ایتدکلرینی و کیفیت حاللرینک
 نه درجه لرح اولدینینی قفاسد طرف اشعار و افاده به صمد مبارکنک مظلوم لرح صلح

ابراهیم پاشا طرفه بود قلمه و رود ابره شقه بنی شان الهی تحریک
ارسال بود در این عرضالذم مسوده سب

او که در کتب مودتک فقط و محافظه سبب بر مقدار کتر سبب
ارتمتیب و الحاله هغه اقامه اوزر و

و برجه پاشا حضرتک معینه و حضرتک اود در کتف قلمه
نتیجارت کمر اولوب اولوقته نه مرده اقامه اوزر و

و در کتف سردار اکرم آقوزک معینه و حضرتک بکرم معینه قلمه
متجاوز کمر اوله رو ارسینم مرده ده اقامه اوزر و

و استانه خلدیه مدینه قونیه طرفه و رود ابره کمر و صدق
کجه ایله مجوز ترتیب اوضاع ارسوب کمر اوله ده

اولوز بنی کمر و متجاوز کمر معینه حضرتک سردار
اکرمه بود کوندر و رود اکثر و

طفا انظر سارا اذ كتبتم واراد اولادكم خير ذلك منكم سبب ١٠٥٠ هـ

Türk Tarih

صف الخبز كبرم طمضه في كونه ٥٥ يركب كور ملك اوزة ت ارا يلون طمضه ارج ايشه كمنه خونه مصونك هجوه
 ايه صوارء شيع الاربده عاكرنضه ب صانك تيب الاله وماره فبانظنه الاله بكمه انض، بوز غونله طمضه عاكرنك
 اركه الاله ربه وكنه ز عورت ايم اولان ورض نونف اوله بيه ربه ببع الاولونك ارضي كوف اوزه بصلت اولدني ورض
 له نه هونضه اولم الله بيه اوكله الله بيه صوارء و بيا نغم عكبه وماره لويه اصباح مس ابدك رضه انضه اولم
 كغذ انشيد كاور و فونان و كوره غلنه اجمي همارك ماره اوعك تيب ايتك واره صوارء بوز سمنج ارضه رضى
 مصوط فدا اولدني صلتن اوزه رض اولم اوله بيه صبي نيه ابدك تيار بعضه طيب ورضه مللا شيل فونيه ب صيف ارضيه
 مصطصك كور

دینار غنائو عاطفو انقلو وشم نالاللف والکرم فم حم حفزری
 مفجیه خطای صلیزه عرض واداه نندینی اورنر مننی انلی حبیب که رطوسره بقفدیغابه طض جاگیره بایلا کاعنله فونیه
 نملک الی حافظنا ایه عطوفلو عکرمیزنا حفزریه واردره بله نرینک مطلب اولدیفینه صفده صم اعتماد
 صورنه ذاهب علاضفه سیله حافظ یونیف ایدوب برکولده صکره صیفنا الیم وروزیله تورمه حکاری برنده
 کندوی بریش وهورنامه لیه حافظنا اعاده انوش اولدینکله رحمة که صینامه دیلو بایلی بیجی وریاش ایدوکنش
 عذری نر بیزیش ایدجی صفده اولدوشه زایسا ایدوب و جوارا نیه نولونمغه قلمق سزغ کلجکی وروض بصفویک ایدوش اولدنی
 مرقوم حافظ خبا لیلیک مننی انملک کاعنیه فت الیه فظنیک شفاری نفیم بنگا عالیاری نذنی بختالی محاط علم
 جورلق امرو فواله هفده مانه لادو کورک ۱۹۱۰ لایح

کتابخانه عمومی کورک ۱۹۱۰ لایح

دوقۇ غايىتو ابرهتو زاققو وئاقم اققىمىم حەزرىك
 نىغىنى زاده سعادتو جىب بلك قولىدىك بىغىننى مۇنداق چوقۇم باردىرىك بىرى مەلۇم بولسۇن اولدىغىنىم وئاقىمىم
 بىغىب اغا قولىدىك كىشى يەنە بىغىمدىكى كىمك اورۇن تەزىرەك بىغىمدىكە خانقاھى قولىدىك طوعىرى طرف جەككە كۆندۈرسۇن بولسۇن
 وىجاب ايدىز مۇشۇك ايدىدە مەلۇم بىغىلەر كۆندۈرى قەلەمىمىم ابرامنى تەكلىمىم ئالغىلى بولسۇن
 زەھە جەككە اولسۇن نىغىنى زاده مەلۇم قولىدىك باردىرىكى كۆندۈرسۇن قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم
 ائىمىم وئاقىم جەككە بىرىمىم ابرام اولسۇن كۆندۈرە مەلۇم قەلەمىمىم مەلۇم قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم
 قولىدى بولسۇن اققىم جىب اولسۇن بىغىن كىمك وئاقىمىم بولسۇن ائىمىم قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم
 مەلۇم بىغىب اغا قولىدى بىغىب بىغىمىم بولسۇن جەككە قەلەمىمىم بولسۇن قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم
 ائاقىم بىغىم اولسۇن جىب وئاقىمىم بولسۇن قەلەمىمىم بولسۇن قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم
 ائاقىمىم قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم
 بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم قەلەمىمىم بوردىقە قىلغىنى بىغىمدىكە نەزىرىم

عطفوا اقسى حفاياكم
 عباو دطفه كرم الشما خي الاما
 حفاياكم عطفوا اقسى حفاياكم
 عباو دطفه كرم الشما خي الاما
 حفاياكم عطفوا اقسى حفاياكم
 عباو دطفه كرم الشما خي الاما

حفاياكم عطفوا اقسى حفاياكم
 عباو دطفه كرم الشما خي الاما
 حفاياكم عطفوا اقسى حفاياكم
 عباو دطفه كرم الشما خي الاما

٢

دوقفه عطفوه مروندو برادج اثری حضرتک

دیکاه علی قویجی باشیلر زنده منمنجی راه حیب بک اوروی هایدنه معینج بونج و بودضه بروسه دنه فونیه به فر نشاور لری به بالمعب
 ووقامه باتنغ بر محل ابه خایر لسی اراده شی شکل حقیق در کار بویلا توصیه نامه سالی حضرت و کاتبناهی امر قضا و خدمت
 مسیوفه سناک مکافات اینه به فونیه فضالر نه خفیاد قضا سناک مال مقاطعه سی کندوبه نجح اونه ره قضای مدکدر
 و بودوه لغی اها له خلیف و میر موی البرهان تیز طبعنده بکنه شاید قضا اها ایسه عجم امتزاج و مواسقنده اجناس ایدر بک
 و دانه نشاور بر بونجی التجابه قضای ونوره کنکده استکاف ایتمج و سایه شاهانه طرف محصله مایه او جوبل و ک
 تخصیص فنده مکلاینی حرمه و رعایه ایتمج و میر موی ابه غیرت بیکه سنجانی دخن اولوب ادانه طرفه کنوردنه اول واروب
 خانه می حیب وینه بوجانبه عودنه اندرچ یوللوا براد جوباب ایتمج ایسم صب الوقه بعض مفاصلت موجب اولنه
 اجزازا موی البرهان بوکوندنه غیره فی درونه و اسبی نسبت کوربه میکی نشاها کندوبه افاده قذوق غیره فی دروند
 وارمیوب بیکه منلی صادره بلی بنه لینه واروب کاغذ و آرم ارباله خانه شی بروجه سهیل بیکه به تقیه کندوبه بعد
 نزد نشاور بر کله بکنی اظارا ایتمج ایدر کوندنه وقه و حاله مؤلفه عمل و برکونا ساری کتور عمل اوزره مکمل اولی و حاله
 خانه سناک توقیفه کندوسناک فونیه به عودنه ایندی بری منع موی البره یازنده و رضه اعطایه اغاج ایندی برک ایکه
 میر موی ابه بیکه به وارمیوب طوغریجه ادانه طرفه کنج اولی بیکه در بندی محافظی بالکانه طرف هندورجه
 افاده ایتمج و موی البرهان ارعانقع اونه جانبه میل و غیبتی اشو کورکه واقعه سندن ظاهر و نمایانه ایتمج و موی البره
 و قویجی بیکه کله سنجانی باب عالی نشاها تقایمه هندی وابسته شیمه مروندو شیمه لری به ایتمج

طریق تشریحی فصیحاً و درجہ اولیٰ در منطقہ سیر

سخا لایا روزنگارا فطو افندم

معلوم زوشمولدی یوردلینی اوزره طروس سخانی نسلیکی عیده اثنا درازه نجه راضاخ یوردلینی عادی وانفجاسی دیله قرینه
 اعانه یوردلیمه دربرهیب ارام: سنه به رفته دهه اولمه اربینی سخادی اذبحه دضو طلم حبه رایی علی باسا افسد طرزیه
 در سعادتیه مخیر و اشعار و تانارز فیضی اغار سا فیند بدنه و نسیار اولمش و اولولول هر بر فصحا نغز همه واعانت
 یوک صفلی و فطالک طرزیک نقبه و سخکامانی نغزوله اولر فیضی و جوارده اولان کلدن هزه محل اطرافک حبه
 رتزیاه نغزه باری اولر فیضی نغزوم اولنک اول باول طرف نغزیه اشعار ایله اسخکامانک ددبار سونکنداره
 انزا در طویله یوک صفلی اشعار یولسا و طروسک دنی بعضی کلدن برکنده عددن هابونه مربوط اولدیفند و دیو
 عیضه: ثنا در بر سندرچ اولدینی بلله جلب طرزیک بند اولمش اولان بر عیبه نینخی زام لریک دنی اولدینی محل معدن
 مذکور طفقاندن ایدولندن معدن مذکور دنی عیبه ثنا وری به اعانه یوردلی نغز و انقطاع صورتی معوضه سندر اولدین
 در بر ایسای اسخکامانک معدن مذکور عیبه زده اعانه و عنابه یوردلی نغز و انقطاع صورتی معوضه سندر اولدین
 همان اسخکامانک نغزیه و اطرافک جلبی زین اولر فیضی نغز عیبه زده اعانه نغزیه نغزیه سوزی اولدیفند
 طرزیه انزا و اسدعا اولمش و اولدین فی الحقیقه معدن مذکور انزا یوردلی اولدینی ناطقه طیف فلدولان بر نغز اعانه عیبه
 اعانه نغزیه طیف و طرزیه و ددبار معدن مذکور انزا یوردلی اولدینی ناطقه طیف فلدولان بر نغز اعانه عیبه
 و در و اعانه اولدینی و عیبه و کیمه نغزیه و انزا عیبه و طرزیه و ددبار معدن مذکور یوردلینی اولدولول و طرزیه
 زینورکی نغزیه اولانک نغز طرزیه و فی لازم کلدن اعانه و فطالک ابراسه قلم بهر لک اوزان یوردلی نغزیه
 ثنا درازنده انفعله و طرزیه

Türk

تعالی
عمدی

سندای کنجایی صرف و کتبی لفظ
عطوفلو اقلو مروتلو دئی ائیم بییم
لصغ حضرتیزک صوب عالیینه

دوم

اداره
سفر
۹

Türk Tarih Kurumu

سفر

۵

هذه عقودنا راقوا مروتلو وفق المرسوم من حضرتي

مخبر امرومخای عالی برکونه سوز و قبل وفال بر و طرفلره طوره کنونی ضمه
تیسرات و وصایای سابقه عجزانه می نگراشلم موی ایه قولینه ناکید فلتمس
افادسه ساعت ذریعه عرض صافتم اولدره انا اقلدی دی سرف الوصول امرورده
حضرت مهله الامر کمره

فوزان اوغلی محمدخانک محله بات ایه به راک همان عرض استعجاب برله دونقضاسه
اولدینسه طوبی نیک سجاغنه سلم سادلو اغابنه اینه نوجیلد وصایا و تیسرات اکیه بالینه
بوننه اذینه جانب عالیله مروت اولدنه فائحه افضا صکاره اسمار و نزیبا قلندی اید
فصوص ضمتنه سلم موی ایلک مخدومی علی بلک قولیلد بوردنه برضه شعی نور ایدر
مال شفه ایه مروتی ایلک افادتی خلاصه سنه نمایان اولدینی وجه اوزره اذینه برقم
مخبردی طرفینه تیغ مذکور اهابسنه بعضی بلک اشیایه راز و عدل اولمش اولدینسه اها
مروتو اولدره فوزان اوغلی موی ایدینه بوی مورتش و بوی کینک اولدینه فوزان اوغلی
دو لوطرینه صاوشخ اولدینی حال صله بیسی بکر اغا نام کنه به تیغ مذکور سلم ضمه
اقصار اولمش و اوظنه و عدله برسی طوره کیمیک و عددی صفدره زیم ایشیه کینک
و نوجه کویک امدوشخ ایدکننه غیری سلم مروتولک اولغوسر طور و حرکتی دخی کور کینک
جمعه اوزرینه تراجم بله غوغابه ایدار و لون لوبلرینه بندرانی نسی ایدیلدی فرادینه نام
فریدنه موی ایه فوزان اوغلی دخی ایدینه حلب و کور و کیمت اولدره و طینه بی مروتی
و بیوز قدر نغرانسه نصفه زیاده سی تلف و مجموع وصاغ قولدرینه اکیوز قولدرینه
قبضه و قول لوطرینه دفع ایلش اولدینسه بی ارنه در معجم اهدیاسا نام کنه تیغ کور
اوزرینه عکره کمل اوزره اولدینی سالفاندر که لوقضای و بودی صلی اهدیاسا
طرفینه دی ایشیا سلم موی ایه طرفه اسمار قلندی حال که لویه نور ایدینه صیدینه
بلک بر مروتینه مانقله که لودنه دخی سار طرفه دغدری سلم موی ایه طرفینه و بود موی
یا ایش و بود موی ایه اولو جهل مروتولری دفع ایش و کینت مذکور و هو ایتان ساج
داز مال ایدنه بی اساراد صدق اقدی عبدالعزیز بلک طرف عجزیه ایلک فظه و کور
مدنه لوبونه اوسته بیسی صلی محمد اغا قولینه برضه ارسال ایلکی تحریزینه نمای موی
دخی صوب سادری کوندر یکی برضه کاغدی و سلم موی ایلک مار ایشیه برضه
شعی نظور بویله اوزره نفا نغدی بلینه اجزا اولمش و طرفله غوغارینه طوبی

Türk Tarih

انهد و غصه سفوفید -

بمقالی

سنداری کمدانی صوفی و کائناتی فطو
عظوفتو اقلد مدونند و فی الهمم مسلم
له نم صوفیة صوب عابلینه

سوم

Türk

سخی ایله کیمجا دلفه غایده عافله افغ صغری
 منجی اوغنی صیب کلهک بفض موده طغسی قیبله دوحاده طغی اظهاره فوره اده غمک مفا دوه لوفه کلمه اولدنی باریش ایلدی
 فوره طغغرف مصلی طافله واقع اولده تورج وغوغابنی مرفوع دغی ایلدینه فاسحی اولدنی و طرفه کلده کاشغری ایال ایلدینه
 حاد لوفه طغابا اربی طغغری طرفه درود لیره کیریت اولده موره وده ایلده بیه طرفه علی طرفت تاها بولولورده ایال سوی طرفی
 للملمج ادهب ملام عایدی بوزنی اوزو سویله صیب بک اوزورده اولدنی تنجی ایلده مفا مصلی طرفه دغی ایلدینه بوزنی
 ایتمج دیبضهر دریم هرغوره اولد صوره وشفاف مامولاد لرینی مینه زهنگ بونجی اولدنی وهن ایلدنی فونه کلمه بوزنی
 ستری تا ایلک اعای طله ریحانه جلب ارنی نغیره مولاره بکونه الفغان صورتی اکلدرده مصلی طافی طرفه
 مفا دیسی مصلی اولده مومی ایلک رض بوجا جلیف کمانه درستی اولدنی بیله نه فوره افات وصاله طرفه مغان
 حالانظاره وقف الهه اوزره ایلدی ناسکی خاطر کلمه اولمله ایلدنی بیه ارا دینه طرفه مغان شرف اوزده صدور بولدی
 کلمه مازله صولاره باریضی بیلله نزل آوری نغینه جادش فوفطاف

کلمه مازله صولاره باریضی بیلله نزل آوری نغینه جادش فوفطاف
 مغان شرف اوزده صدور بولدی ایلدنی بیه ارا دینه طرفه مغان
 مفا دیسی مصلی اولده مومی ایلک رض بوجا جلیف کمانه درستی اولدنی بیله نه فوره افات وصاله طرفه مغان
 ایتمج دیبضهر دریم هرغوره اولد صوره وشفاف مامولاد لرینی مینه زهنگ بونجی اولدنی وهن ایلدنی فونه کلمه بوزنی
 للملمج ادهب ملام عایدی بوزنی اوزو سویله صیب بک اوزورده اولدنی تنجی ایلده مفا مصلی طرفه دغی ایلدینه بوزنی
 حاد لوفه طغابا اربی طغغری طرفه درود لیره کیریت اولده موره وده ایلده بیه طرفه علی طرفت تاها بولولورده ایال سوی طرفی
 فوره طغغرف مصلی طافله واقع اولده تورج وغوغابنی مرفوع دغی ایلدینه فاسحی اولدنی و طرفه کلده کاشغری ایال ایلدینه
 منجی اوغنی صیب کلهک بفض موده طغسی قیبله دوحاده طغی اظهاره فوره اده غمک مفا دوه لوفه کلمه اولدنی باریش ایلدی
 سخی ایله کیمجا دلفه غایده عافله افغ صغری

حضور عطفوقلو زاتلو مرزولو وئی الهم بسیم الله ثم حضرتی
 الحاله هغه قونیه ده بوقه شمنی زاده صیب بلک قولای بونه اندجه ایغیلکلیج واسرولاده بورد لیبی اوزره بولوش
 ضابطه نژایه سنه اعتقاد وقت وحقنه صرمت و رعایت اوشس وایمنقه ایسه ده بوجایه امتداد آقانی شاید کندونه یقینی
 موردی اولمه ویا شور اونه طرفینه صلیحین اعتفال اولمه مه اولوجوله صرمت بولندیقی صالحه تقیباً اضمواجایله
 اجربی بوزج کلله حکمی و بویکیت اقبضای وقت وصاله منایر دورته حکمی و شمدیکمال سایه ظلیتیه حضرت کالهاییه
 مستحق اولدوره ضمه دزدی مدور ایسوککنه عیاران مناسبه علیه لایه برصیله نطفیاً مومی البرک استانه تون
 آسایه به جلیب تاور لینه سنه دزد کوروش اولوجوله اقبضای ایفای اسرولاده سینه وایسته بولوش اولدی
 افاده سنه اعتبار زینه صافق انقمن اولکده ایضا انالی لدی سرق الوصول اسرولاده حضرت مه اولدمرکه

ص ۱۱

وام عام العالم

حضرته

هو سئو عذبتو در سئو و سئو و سئو عالم اقصم سلفهم
 معروفی و اعلیٰ بدیده بودفته لطفاً و عذبتا صوب بنده کا ندینه احسن بیور بولان فرمانده حضرت سید سید محمد
 قدوسی مع قنده وصولی رصعوهی کشفه در صلوم و ایجا فرار او کشفه بودندی رفیع او نه میت کوهانه انظ کیده
 ابراهیم یات معلوب و برادر الحاج حبیب بی ایچی با کتوبه مکتوبه انچه مکتوبه از کوره خوش ایدرک افغان
 حبیب نیک حبیب اجر به عذبتا جانب رده فرار ایدر سئو او نه صغیر اجر یات اینها استجه مکتوبه ایدر جو ایدر
 محض پنج مصلوبیم بوطنده کسوف بر قایح ماه بر کله اولوب بعدی بنده او نه سئو سئو ایدر لوم و ملک ایدی
 سئو فرار سئو سئو ایدر خانه سئو مکتوب سئو او کسوف بولوندر بولوندر اورطه کوی طافنده امنی صغیر
 طافنده محو به رفاهه اولی کوندر جلک و بولوندر ابراهیم یات صغیر بیسی طافنده قطع او نه راسته
 اوزریته کشف او نه به کجکتی بزم سئو او نه سئو سئو او ز رنده اولان کوشکی کوشه به سئو
 اولدنی او نه به او یجی بیام کشفه سئو تاریخ بایقه کون حضرت اولدنی و طافنده اقص بی غلان
 حرت دانه غلان حیوانی عده حاکم طافنده مکتوبه مکتوبه ایدر اجدهی و نقله کور مات ندر کله شروع اولدنی
 واقف به ایدر کور طیبه آن محمد داغاشی کوی ایدر سئو اولدنی اجر یات افاده سئو او کله لای اولدنی
 و صغیر سئو کون یون تر ایدر سئو بولدی و اجر یات فاسکله ایسوه سئو اندوز بیومیه او نوز کله
 نقی اولدنی مکتوبه ایدر مکتوبه کور هم صغیر سئو سئو سئو سئو سئو سئو سئو سئو سئو سئو سئو سئو
 بجه به سئو
 و اعلیٰ سئو
 او اراده سئو

الحق بکشدی
اعلم راه

نیلر پروردگارینک ایچون کونجه حرم الحرامک اونه نیچی کونجه کونوزرجه دهره یضه چارنک مضیحه مسوده سنه ایلجه اولم و صونور

اونه جزیه بوغوسه انا و اهدده کونوزرشن اولور نانا رک معا و تبه حید باث ایچی خانی نصورتله طبانه و عصبانه ایدرا تبتن اولمیشی کونوزرشن اولمیشی
 اولمیشی تقدیمه قره بکار مرعه سنده بروجه نطقه تیر و حفته نانا رال شیب ایچی و تبیه اریکله اراوه ظهوریه قدر نطقه صور قاضیم اولمشکن
 مدنی عتیری کی مدنی ایچی حیب تکک کوباصوب چاکری ای ادر کبری نام محمده استقباله نظر اولمیشی واقعا ایدنه خدمانده ابراز خدمت ایت کینجی نانا
 سیاقده تخریاتی ورو ایدر کینده اولور ای اطاعته دعوت سیاقده بیوردی تخری وارسال برله چاکری دمی اریکله اقامت ایدر ایدر اولوب اراوه ظهوریه
 رکده ایجاب حاله کوره حرکت اونه مدنی مفضل بازلتی و برقر نانا دله کونوزرشن اولمیشی کینجه کینجه مذکوره تمدی قدر معلوم عالی بیوردی چاکری
 مدنی و غنک اولمیشی ورو ایدر کاغذیه اعتبار ایدر اولوب طریون عالی دمی حیا اولور بروجه سوت کوزولبول بولورسه ر خول اولمیشی
 اولمیشی بولور بولور ای حاله چولانده توفیق اراوه انظار اولور تیبیه اریکله حرکت و حفته خاد مرجه سنه ورو و مدنی اولمیشی سیر طریون کلک اوزره
 کنار کاغذونان وارسایله قرشی قانقوب اونه اوردی کز ساعت گنده وکلک بوغاز زنده بر ساعت بروره واقع کفودا بایلا سنه عینده انا و اهدده هر
 ادر کبری به اولمیشی مدنی و غنک انا ورو و استقبال ظهور ایدر کینده ینه کز مر فومه کاغذونان وارسایله بایوق مذکوره اولوب مقدمه طریون
 شری و طریون عالی کل زاده دمی بوغاز دمی مذاکره کینجه کاغذ کونوزرشن اولمیشی و اولمیشی و اولمیشی کولک بوغاز زنده ورو چارج موصلت
 ایت چکله لاز تخری کیندن ایدر کینده بایوقه مذکوره مدنی ایچی و طریون عالی وایعانک ورو دینه انظار ایتی کونه اقامت نک ادر کبری کونوزرشن انا
 مدنی و غنک بر کاغذ کلوب مرفوضده مضم فرغ ادر کبری به استقباله ایدر چکله خدمنده ابراز غیره ایدر چکله داز لوزری اولوب هاد نانا رک تفریزه
 معلوم کز اولور بولور افا و ایزوب نانا دمی سولیک شمدی به باشانک بانه واریم مدنی عتیر تک اونه چولانده اولور مزوعای حید باث ایچی
 کلما شط ایلر فقرا به غدری موجب ورموم ایزمیانده مزده خهوت اولور حیبله مرفوعک باث ادر کلما انشاک اولمیشی ایجاب برک ف دک انشادق سولوب اولور
 ... ووهنی حیب ایتدند اندک طرفنده ایزو ادم کونوزر و برجه صورته بونده سوزا کونوزر سوله بوسورده مکذ ارا
 ... مدنی عتیر تک برکنج معدده ایتدنه مربوطی

باتا طرفونلارنى و عيالى كل نادوچى و ووهونى هيليتونه انلك طرفنده ايجور ادم كوندروب بيسو صورته بولده سور...
 اراده سته ظهورينه وكيم كنهفور بايوسنده اونور سوره اراده سته ظهورنده سول باره بولر باره ديس منم عيتراك برنگ معدده هاپوننه مربوطيك
 سايته ملبى اوكور توي صوب جاكى كوندروى معدنايى حاجى بولغا دى اكيديده بايلى اولدغه نيا ايدوي ايلدى ايدىك كوچك فرانسى
 اوكور حبه و كوزيقا صوب جاكى كوندروى و بولدى ايدر موكول ايلك ار سالاندى قوقم حيب نيك معلوم اولدغ صوب جاكى بنگور كاغذر سايه
 مفوضده معدنايىك خدمته زيقا قوشنى طرف ار سالاندى بيا ايدىك بيا ايدىك انلار نهم بيه مذكره وقع اولورسه طرفه اشعار ايتنى افاده ايتنى بولغا نك
 و رورند اكي ساعت حكره براكاغدى دى كلوب مفوضده معدنايىك خدمته بولور برادى صوب جاكى اوكور بره ايريشمدر كلزده عورت ايتنى اولدغى
 بيا ايتنى اولدغى قوقم موقولك بوجومه بربنه ساقى و كالف نوباره و هر كاغذ جاكازينه موقى سبه اولدغى دغيرى بايود مذكوره نك اولدغى و جلد موكول ايا
 طرفونلار اعيان كلزده نك كنه جللك نوباندر سايه ايكه انلارنى بايود مذكوره مكلش بولدى بره در هاشم و عياله موكول ايا ائقى دى و برى
 شعافى نوباره فعال اشنا اولدغى سايه بايود مذكوره ريفيا ايريتوب شوفارك بيسو صورته انلارنى سايىك استحصانه حاشى شتد و نوجو و موكول
 اولدغه ائتم لزام اولدغى بايود مذكوره و روج جاكىك اوكور كوف طرفونلار سايه كلزده نك كندى و طرفونلار وهوننده عتقاد قدى نام كنه كلوب
 موكول ايا موقى مذكورلك بيسو صورته مذكوره نك ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 كلزده نك مذكورلك اشدرينه سب اولدغى دى قوقم معدنايى حاشى اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 وادنه نك اهل اسلام و عيالى دى بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 سايه بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 انلار سايه بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 ار سالاندى ايسره مير موقم اولدغى روج جاكىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 معلوم اولدغى موقم كلزده نك صوب جاكى كنه جللك بيا ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 بلكه طرفه سب ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 قوقم جاكى بروج اوكور اوكور اولدغى مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 طرفه هر ندر بيايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 بركمه بربنه موقم ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 اولور افادت و عوسه اطعامه سايه بولور جاكى كوندروى بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 سوز قوبله جاكى كوندروى اهنالده سدر حله دور ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 و بلكه زوج مفسد نديويه بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 بوسوندر موقم اولدغى مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 عكردنه بيايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 ماركه كرك قنت چيندند ورك قبل لاداره ماركه بيايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور
 ماركه معلوم شلو اوزون اوزاوى و قه قج اولور عورت كج سايه تصادف ايدىك اوكور بولور كلزده بايوشم مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور بولور عتقاد قدى مذكوره ايدىك اوكور

شوننده اولدیغنده نزل مائعی صورتیه ماموریتی رگی تعیینیه لازمه اولار سنه مزار سهولت اولرجه قضا سندد شتیب اولرجه عاكره مقدر باشیغ نصیبه
 و کندی امور معدده همایونزه قلوب نزل مائعی بخدیوی معوقیه اولاره ایملک بانبده بشقجه لازم اصدور اولوب او امر شریف ناک اصدور و نیاری نقصای
 مایه ندر اولدیغی و جمله معلوم اولدیغی وزره دولت عقیقه ابدی لدوامک هو نعلانی قریباً بجه قوه قاطعیه ایله ایله جمله قری مسرود اولوبه عوقل جهاده ایله
 اشتغال ذمبسی بوماره نلک بولر عتقانی شایب وقت حال اولدیغی تقدیرجه بقللی وقت ره هوز سنده ایجاب واقضای اجرا اولنور وزره در عاقدند بشم تعیینیه
 تکبیر مقدر تانبه صورت ویرگی اراده بوردی اورا حاصل جا کرلی عفت کبریا عقیقه بوجود شوق اولر بجر صورت و سهولنده یا صدیر لینه جا لیبوب جبالقده ه
 و بوندره ندر و نفع و تانبه صورتیه بوردی و معتدرا ساندده و فی الاصل اولدیغی اولو حسیله نیکه شتیرده کاغذ باز دیروب اولمیه کوندره نلک و کفور بابیوسنه
 فدرده مقدم حقیق اولوبه اولدیغی سندله هائی مجرائتی ای اولره بر اوسا ایله شغندی بر یولر یازمق صورتیه وسع بشرده اولوبه اقدی صرفق قطعاً قصور انیم
 بونری عوارنده بر کرباک ابدی واردر و فصل سیدرا کلیم فاد مذکورده اصدارده فراغت انیبوب نهایت جوابدی وزرا اولار سنه قدرتی بوقدر دولتی
 عرض و کفر ایملک نیازمه مساعد بوردیور سه قلم المظاہر مساعد بوردیغی حالده بنیزده طلافه بیبه ایملک جمله تر مملکتی بوت لیدر هیفاز اولوق
 باتا کلور اولور سوند و بوردل ایسته هال بر منوال ایدر کندده جا کرلی کیفیتک تفصیلاً فاده سینه نظر اولره عاقی اولور و وجه کور اولره مصارقت
 عاجلیم اقبسیله بالارده شوارده تقفا وزره اولدیغی محاط علم عالم ازای عالیلی بوردیوق او بابی و هر هادج اوروزمانه

Türk Tarih Kurumu

والله اعلم
 بوني ابي لوعيشة من مفرح ظهر كعادته فسادك استسلامك دائر نظير وتسير وجوده امه من
 هو ابني مضمرة وهو ذرية والسبب في ذلك انوار ابيه خير من علمه اولها يبع مجازة في سبل اولاده
 مذكورة في مضمرة عملي بجهلهم اذ زرع فيهم كونه طريح واقضاهي وجعلهم هو انما هي من
 ان نعمت بعد الله اعلم في الدنيا مذكورة في مضمرة انما هي من ابيه اراه انه مذكور

مره من تسمية كونه
 رطلان في له لاي يبعها تسمية علم بنيه
 عن كونه ارادة من تسمية علم بنيه
 وبع كونه ارادة من اعاده علم
 هو ابع تسمية كونه تسمية علم بنيه
 وتسمية كونه ارادة من اعاده علم
 وبع كونه ارادة من اعاده علم
 تسمية كونه ارادة من اعاده علم

Türk

تعمیراتی
 کرم الشما حفظو منابو عاطفانو اقدم حفظو
 معنی دخی صیب باک بزه لی ملکنه ویا صود سادانو فرمانه والسی علویانا حفظی معینه غریبه ماعده اونی عیضال
 معنی دخی صیب باک بزه لی ملکنه ویا صود سادانو فرمانه والسی علویانا حفظی معینه غریبه ماعده اونی عیضال
 وصفه مکافافه اجراسی املنه بولینی نفاها فی انباشی وضوات منبه ده اخذ صبله تطفی حفظه هن ایسی
 محفوظه بینه طرفه صیب اونی افضانه کورک برظه خیرات اعصابه ماله طیفه اعظامی صوبی حفظه عکدایا حفظی
 بر لریله بالجایه صیب اونی وعضوال مذکور اضا نقیم فلتنی اولعله فکری عبوده رای صیاج جلا بنابنده بالاسنیده
 نوصیه اده "اصنافه" حفظه جلا ناری معلومه وشرقیع بورتولوبه اشعاری بیق اده افرکنده

م

Handwritten notes in Turkish script, including a signature and various annotations.

رفظو عتابو ايتو رفظو وطنم اقم شطاع حفتدي
 عصبانين ريريكه بيزه بدي بيكونه مقم سنده ديسي هوضو محرابك حفتدي
 جيله اشباع بروسه د اقبوج و رفظو رهكنا افته حفتدي اروضه بلانه قد او طرش ابره هوي شكونه
 جبارانه من عتابو واهنا ناهيولم رفظو برونو نيم و گلارن رفظو حفتدي
 يا هوز هامي كوشا يني نيمه اكونه رفظو برونو نيم و گلارن اروضه و رفظو حفتدي
 رفظو حفتدي اقم شطاع حفتدي

هه اضا اياي و ايشه اجدل سوي بر صغ اوله
 واطه يمه و رجاهه ككه رك
 صونك صونك صونك
 عتابو ايتو

اقم شطاع حفتدي
 رفظو برونو نيم و گلارن
 اروضه و رفظو حفتدي

يا هوز هامي كوشا
 يني نيمه اكونه
 رفظو برونو نيم و گلارن
 اروضه و رفظو حفتدي